

LATVIJAS BANKAS 2015. GADA PĀRSKATS

Grafiskajos attēlos ar punktiem atzīmēts rādītāja faktiskais lielums, ar līnijām – šo rādītāju aproksimējošā līkne. Rādītāja katras dienas mērījumu aproksimējošā līkne ir vairāk izcelta nekā faktiskā lieluma līkne.

Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

– *attiecīgajā periodā nav darījumu vai nav atlikumu.*

x *dati nav pieejami vai rādītājus nav iespējams aprēķināt.*

0; 0.0 *rādītāja lielums ir mazāks par pusi no lietotās mērvienības.*

© Latvijas Banka, 2016

Pārpublicējot obligāta avota norāde.

Foto: Andris Tenass

28.04.2016. redakcija.

ISSN 1407–1797

Latvijas Banka

K. Valdemāra iela 2A, Rīga, LV-1050

Tālrunis: 67022300 Fakss: 67022420

<http://www.bank.lv> info@bank.lv

Latvijas Bankas prezidenta ievadvārdi	5
Latvijas Bankas vīzijas, misijas un vērtību vēstījumi	8
Ekonomiskā vide	9
Pasaules un eiro zonas ekonomiskā vide	10
<i>Valūtas un finanšu tirgi</i>	10
<i>Reālais sektors</i>	12
Latvijas ekonomiskā vide	14
<i>Inflācija un cenas</i>	14
<i>Iekšzemes kopprodukts</i>	16
<i>Darba tirgus</i>	18
<i>Ārējā tirdzniecība, maksājumu balance un ārējais parāds</i>	19
<i>Fiskālās norises</i>	22
<i>Kredītiestāžu attīstība</i>	23
<i>Naudas piedāvājums</i>	25
<i>Kredītu un noguldījumu procentu likmes</i>	28
<i>Valūtas un starpbanku tirgus</i>	30
<i>Vērtspapīru tirgus</i>	33
Latvijas Bankas darbība	34
Juridiskais ietvars un funkcijas. Latvijas Banka Eirosistēmā un Eiropas Savienības institūcijās	35
Eirosistēmas monetārās politikas sagatavošana, noteikšana un īstenošana	36
Ieguldījumu pārvaldīšana	41
Skaidrā nauda apgrozībā	42
Maksājumu un norēķinu sistēmas	45
Finanšu stabilitāte	49
Kredītu reģistra darbība	49
Statistika	50
Finanšu pakalpojumi valdībai	52
Konsultēšana un sabiedrības informēšana	52
Sadarbība ar starptautiskajām organizācijām un ārvalstu centrālajām bankām	55
Latvijas Bankas pārvaldība un organizācija	57
Latvijas Bankas struktūra	58
Pārvaldības principi un attīstība	60
Resursu pārvaldība	60
Risku pārvaldīšana	63
Iekšējais un ārējais audits	64
Latvijas Bankas 2015. gada finanšu pārskati	65
Neatkarīgu revidentu ziņojums	111
Pielikumi	113
1. Monetārie rādītāji 2015. gadā	114
2. Latvijas Bankas 2015. gada mēnešu balances	115
3. Latvijas Bankas struktūrvienības 2015. gada beigās	117
4. Latvijas Bankas dalība Eirosistēmā un Eiropas Centrālo banku sistēmā	119
5. Latvijas Bankas pārstāvniecība starptautiskajās organizācijās	121
6. 2015. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi un nozīmīgākās Latvijas Bankas darbinieku publikācijas	122
7. Eirosistēmas monetārās politikas un citu svarīgu uzdevumu 2015. gada aktualitātes	124
8. Latvijas Bankas pamatzdevumu izpildes 2015. gada normatīvās aktualitātes	130
9. Termini	131

SAĪSINĀJUMI

ABSIP	"Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma" (<i>asset-backed securities purchase programme</i> ; ABSPP)
AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CFS	citi finanšu starpnieki un finanšu palīgsabiedrības, apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondi
CSP	Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
EBI	Eiropas Banku iestāde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EFK	Ekonomikas un finanšu komiteja
EK	Eiropas Komisija
EKS sistēma	Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma)
EKS 2010	Eiropas Kontu sistēma 2010
ES	Eiropas Savienība
ESRK	Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
EURIBOR	eiro starpbanku piedāvājuma procentu likmju indekss (<i>euro interbank offered rate</i>)
<i>Eurostat</i>	Eiropas Savienības statistikas birojs
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FRS	ASV Federālo rezervju sistēma
G20	pasaules 19 lielākās tautsaimniecības un ES (<i>Group of Twenty</i>)
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
ITRMO	ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (<i>targeted longer-term refinancing operations</i> ; TLTRO)
ITRO	ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (<i>longer-term refinancing operations</i> ; LTRO)
LCD	Latvijas Centrālais depozitārijs
M1	šaurās naudas rādītājs
M2	vidējās naudas rādītājs
M3	plašās naudas rādītājs
MFI	monetārā finanšu iestāde
NCB	nacionālā centrālā banka
NĪN	nekustamā īpašuma nodoklis
NOIP3	trešā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (<i>third covered bond purchase programme</i> ; CBPP3)
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OPEC	Naftas eksportētājvalstu organizācija (<i>Organization of Petroleum Exporting Countries</i>)
PAIP	paplašinātā aktīvu iegādes programma (<i>expanded asset purchase programme</i> ; <i>expanded APP</i>)
PCI	patēriņa cenu indekss
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
SDR	Speciālās aizņēmuma tiesības (<i>Special Drawing Rights</i>)
SEPA	Vienotā eiro maksājumu telpa (<i>Single Euro Payments Area</i>)
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SNB	Starptautisko norēķinu banka (<i>Bank for International Settlements</i>)
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
VSAIP	"Valsts sektora aktīvu iegādes programma" (<i>public sector asset purchase programme</i> ; PSPP)
VSAOI	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms

Aizvadīts otrais gads pēc eiro ieviešanas, tomēr brīžiem šķiet, ka ar vienoto Eiropas valūtu dzīvojam ilgāk. Esam sekmīgi integrējušies Eirosistēmas darbā un ne tikai baudām priekšrocības, ko pasaules tautsaimniecībai grūtajos laikos nodrošina eiro nestā stabilitāte, bet arī paši aktīvi iesaistāmies eiro zonas monetārās politikas veidošanā un reformu iniciēšanā, lai būtu gatavi jauniem nozīmīgiem izaicinājumiem.

Arī Latvijas sabiedrība kopumā ir pieņēmusi eiro un novērtējusi tā stabilizējošo lomu sarežģīto ekonomisko apstākļu kontekstā. Tagad arvien aktuālāks kļūst Latvijas nākotnes konkurētspējas jautājums – esam sasnieguši "obligāto minimumu", taču mērķis ir ES vidējā dzīves līmeņa sasniegšana, un kļūst arvien skaidrāks, ka tikai ar aktīvu monetāro politiku bez nozīmīgām pārmaiņām izglītībā, darbaspēka tirgū, veselības aprūpē un uzņēmējdarbības vidē neiztikt.

Situācija pasaules tautsaimniecībā 2015. gadā lika vadošajām centrālajām bankām pārkārtot savu darbību, stratēģiju un izmantotos monetārās politikas instrumentus, pielāgojoties dzīvei zemo procentu likmju periodā. Vienlaikus šis nu ir iespēju laiks, kad pārdomāti un stratēģiski lēmumi var likt pamatus valsts konkurētspējai un sekmīgai attīstībai.

Eiro zonā īstenotie stimulējošās monetārās politikas pasākumi stiprināja tās tautsaimniecību, bet nesasniedza visus izvirzītos mērķus. Kredītiestāžu un citu finanšu tirgus dalībnieku rīcībā joprojām ir lieli līdzekļi, kas netiek ieguldīti reālajā tautsaimniecībā, tādējādi apgrūtinot vidējā termiņa cenu stabilitātes mērķa sasniegšanu. Tas nosaka jaunu svarīgu uzdevumu ekonomiskās politikas veidotājiem – noskaidrot un ar strukturālo reformu palīdzību novērst iemeslus, kuri kavē naudas ieplūšanu tautsaimniecībā. Šī ir viena no nozīmīgākajām kopīgajām eiro zonas problēmām, bet katrai valstij ir savas īpatnības un veicamie mājas darbi.

2015. gadā eiro zonas tautsaimniecības izaugsmes temps saglabājās zems, pasaules ekonomiskās izaugsmes tempa prognozes vairākkārt tika pārskatītas un pazeminātas un sarīkošanās naftas cenas neļāva sasniegt eiro zonas inflācijas perspektīvu. Šādos apstākļos Eirosistēma turpināja īstenot stimulējošu monetāro politiku, veicot vairākus nozīmīgus papildu monetārās politikas stimulēšanas pasākumus, t.sk. turpinot samazināt procentu likmes un paplašināt aktīvu iegādes programmu, kas nozīmē eiro zonas valstu centrālo valdību, aģentūru un Eiropas institūciju emitētu vērtspapīru, kā arī nodrošināto obligāciju un ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes 60 mljrd. eiro apjomā katru mēnesi. Vērtspapīru apjoms, ko Latvijas Banka iegādājusies paplašinātās aktīvu iegādes programmas ietvaros, tuvojās 2 mljrd. eiro, vēl vairāk samazinot valsts parāda apkalpošanas izdevumus un atbrīvojot budžeta līdzekļus attīstības un sociālajām vajadzībām.

2015. gadā saglabājās mērens Latvijas IKP kāpuma temps (2.6%), kas, ņemot vērā situāciju ārējā vidē, vērtējams kā apmierinošs rezultāts. Vienlaikus redzams, ka Latvijas IKP pieauguma temps ar katru gadu palēninās, un tas saistīts gan ar ārējās vides norisēm, gan strukturālām problēmām pašu mājās.

Pašlaik Latvijas tautsaimniecības izaugsmi nosaka galvenokārt privātais patēriņš jeb mājsaimniecību tēriņu pieaugums. Tautsaimniecības nozaru dalījumā IKP pieaugumu veicina apstrādes rūpniecība, tirdzniecība, sabiedriskie pakalpojumi, mazāk – privātie pakalpojumi. Būtiski mazinājusies tā tautsaimniecības izaugsmes potenciāla daļa, kura balstījās uz bezdarba sarukumu.

Situācija ārējā vidē joprojām ir sarežģīta. Krievijas tautsaimniecības attīstības rādītāji ir aptuveni prognozētajā līmenī, tomēr aug analītiķu bažas, ka atveseļošanās var nebūt tik strauja, kā iepriekš prognozēts. Vienlaikus eiro zonas izaugsme joprojām ir nenoturīga. Jaunākie publiskotie ASV tautsaimniecības dati bijuši mēreni, saglabājoties šaubām par tālāku procentu likmju celšanu. Ārējo pieprasījumu ietekmē arī Ķīnas tautsaimniecības problēmas.

Pievērsoties Latvijas Bankas darbībai 2015. gadā, jāatzīst, ka esam sekmīgi un aktīvi darbojušies Eirosistēmā. Pirmais gads pēc eiro ieviešanas vēl bija raksturojams kā pārejas periods, bet pašlaik jau kā pilnvērtīgi un aktīvi dalībnieki piedalāmies dažādu Eirosistēmas funkciju īstenošanā.

Latvijas Bankas speciālisti sniedza nozīmīgu ieguldījumu ECB Padomes darbā. Komandas darbs ļāva aktīvi piedalīties eiro zonas monetārās politikas formulēšanā un komplekso un sarežģīto lēmumu īstenošanā. Šeit ļoti nozīmīga bija ekonomiskās izpētes un analīzes funkcija, kas sekmēja kvalitatīvu ekonomiskās politikas lēmumu pieņemšanu. Pēc Latvijas pievienošanās eiro zonai izpētes loma ir vēl vairāk palielinājusies, jo monetārās politikas lēmumu pieņemšanai nepieciešama Latvijas, visas eiro zonas un citu tās atsevišķo valstu tautsaimniecības padziļināta izpēte un kvantitatīva analīze.

Latvijas Bankas prognozēšanas infrastruktūra ir pielāgota, lai sekmīgi piedalītos Eirosistēmas prognozēšanas procedūrās, gan izstrādājot Latvijas tautsaimniecības makroekonomiskās prognozes, gan iesaistoties citu eiro zonas valstu prognožu apspriešanā Eirosistēmas institūcijās. Latvijas Bankas darbinieki sadarbībā ar citām Eirosistēmas centrālajām bankām piedalās arī ikdienas analītiskajā darbā, gatavojot pamatojumu Eirosistēmas monetārās politikas lēmumiem ECB Padomē, kā arī veic pētījumus par Latvijas tautsaimniecības norisēm.

2015. gads bija īpašs Latvijai, kas 1. pusgadā bija ES Padomē prezidējošā valsts. Šajā procesā sekmīgi iesaistījās arī Latvijas Bankas speciālisti. Mūsu eksperti sniedza nozīmīgu ieguldījumu ES tiesību aktu iniciatīvu virzībā maksājumu pakalpojumu, finanšu pakalpojumu, finanšu tirgus regulēšanas, statistikas u.c. jomās, kā arī nodrošināja ES interešu pārstāvēšanu G20. Latvijas Bankas pārstāvji arī strādāja Eirosistēmas/ECBS komitejās un darba grupās, risinot ar monetāro politiku, tirgus operācijām, finanšu stabilitāti, maksājumu sistēmām, eiro banknotēm, statistiku, starptautiskajām attiecībām, komunikāciju un grāmatvedību saistītus u.c. jautājumus.

Nozīmīga Latvijas Bankas funkcija ir skaidrās naudas apstrāde, kas vēl tālāk pilnveidota pēc pievienošanās Eirosistēmai. Euro zonā turpinot uzlabot naudas drošību un dizainu, 2015. gadā tika laista apgrozībā Eiropas sērijas 20 eiro banknote. Tuvojoties šim uzņēmējiem un iedzīvotājiem nozīmīgajam notikumam, notika ievērojami sagatavošanās darbi, informējot sabiedrību, kā arī veicot dažādus tehniskus pielāgojumus un testus. Tas ļāva jauno banknoti ieviest raiti un bez jebkādam problēmām.

Latvijas Banka turpina kolekcijas un piemiņas monētu izlaišanas tradīciju, ar monētu palīdzību stāstot Eiropai un pasaulei par mūsu valstij nozīmīgām lietām. Arī 2015. gadā

Latvijas Bankas monētas guva godalgas starptautiskos konkursos, t.sk. 2014. gadā izlaistā kolekcijas monēta "Baltijas ceļš" konkursā "Gada monēta" (*Coin of the Year*) uzvarēja nominācijā "Labākais mūsdienu notikumu atspoguļojums".

Finanšu sistēmas asinsrite ir starpbanku maksājumu sistēmas, par kuru uzturēšanu un attīstību rūpējas Latvijas Banka. Eiropas mēroga starpbanku sistēma TARGET2 2015. gadā tika attīstīta, lai nodrošinātu naudas norēķinus par vērtspapīru darījumiem Eirosistēmas izveidotajā TARGET2 vērtspapīriem (T2V) platformā. Modernizējot EKS sistēmu, Latvijas Banka ar 2015. gada maiju papildināja EKS sistēmas norēķinus ar t.s. nakts klīringa ciklu, kas sniedza iespēju Latvijas kredītiestādēm – EKS sistēmas dalībniecēm – būtiski paātrināt darbadienas beigās iesniegto klientu maksājumu nosūtīšanu. Turpinājās arī esošās maksājumu infrastruktūras attīstība ar mērķi EKS sistēmā 2017. gadā ieviest ātro maksājumu servisu, kas būs nozīmīgs stimuls inovatīvo maksājumu instrumentu attīstībai Latvijā.

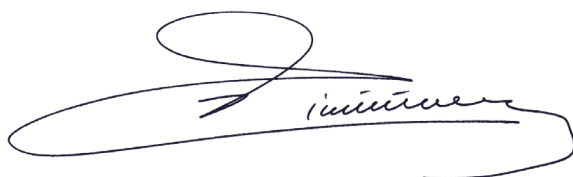
Publiskās komunikācijas jomā Latvijas Banka 2015. gadā īstenoja svarīgus uzdevumus, t.sk. informējot sabiedrību par vēsturiskajiem Eirosistēmas monetārās politikas lēmumiem un Latvijas Bankas līdzdalību šo lēmumu īstenošanā. Latvijas Banka aktīvi puda savu pozīciju arī Latvijas tautsaimniecības problēmu kontekstā, t.sk. atgādinot par saprātīgas fiskālās politikas nozīmi makroekonomiskā līdzsvara nodrošināšanā.

Eiropas un nacionālā līmeņa politikas veidotāji, ekonomisti, viedokļu līderi, uzņēmēji, akadēmisko aprindu un Latvijas un pasaules plašsaziņas līdzekļu pārstāvji jau ierasti reizi gadā pulcējas Latvijas Bankas tautsaimniecības konferencē. 2015. gada rudens foruma tēma bija augsta parāda līmeņa ietekme uz tautsaimniecības izaugsmi. Latvijas mēroga diskusijas notika tradicionālajās Ekspertu sarunās, kas 2015. gadā bija veltītas divām svarīgām tēmām: reformām un veidiem, kā valsts ar vidēju ienākumu līmeni var veikt kvalitatīvu lēcieni tautsaimniecības attīstībā, kā arī fiskālajai disciplīnai eiro zonā.

2015. gada pavasarī tika publiskota Latvijas Bankas interneta vietnes www.bank.lv jaunā versija, kas interesentiem ļaus ērtāk uzzināt par Latvijas Bankas darbību un tautsaimniecības jaunumiem. Lai gan centrālās bankas kopumā parasti ir konservatīvas institūcijas, Latvijas Banka arvien aktīvāk komunikācijā izmanto modernos rīkus, t.sk. sociālos tīklus un infografikas.

Būtiski pilnveidojumi 2015. gadā tika īstenoti arī citās Latvijas Bankas darbības jomās, piemēram, uzlabota Kredītu reģistra funkcionalitāte un attīstīta dažādu statistikas veidu datu vākšana, apkopošana un publicēšana.

Šis ir unikāls, vēsturiskā skatījumā neparasts laiks, tāpēc vēl jo lielāks gandarījums, ka neesam malā stāvētāji un vērotāji, bet aktīvi iesaistāmies kopīgo eiro zonas jautājumu risināšanā. Mūsu veikums ir novērtēts Eirosistēmas līmenī. Tāpēc, izmantojot izdevību, vēlos pateikties ikvienam Latvijas Bankas darbiniekam par sekmīgo darbu 2015. gadā.

Ilmārs Rimšēvičs
Latvijas Bankas prezidents
Rīgā 2016. gada 11. martā

LATVIJAS BANKAS VĪZIJA

Latvijas Banka kā Eirosistēmas dalībniece pilnvērtīgi darbojas Eiropas Centrālo banku sistēmā un sniedz nozīmīgu ieguldījumu stabilā un ilgtspējīgā Latvijas un eiro zonas tautsaimniecības attīstībā. Latvijas Banka ir neatkarīga un savus uzdevumus veic, sabiedrības interešu un augstas profesionālās atbildības vadīta. Latvijas Banka ir uzticama sadarbības partnere un ekonomikas kompetences centrs Latvijā.

LATVIJAS BANKAS MISIJA

Latvijas Bankas kā centrālās bankas un Eirosistēmas dalībnieces darbības galvenais mērķis ir cenu stabilitāte, kas sekmē ilgtermiņa ekonomisko izaugsmi. Latvijas Bankas galvenie uzdevumi ir:

- līdzdarboties eiro zonas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
- pārvaldīt finanšu ieguldījumus;
- nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
- līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā Eirosistēmā;
- sagatavot un publicēt statistisko informāciju atbilstoši Eiropas Savienības tiesību aktu prasībām.

Latvijas Banka profesionāli un nepārtraukti pilda tai uzticētos uzdevumus, nodrošinot augstu darba kvalitāti un efektivitāti.

Latvijas Banka vairo sabiedrības ekonomikas zināšanas un ir aktīva Eirosistēmas dalībniece.

VĒRTĪBAS

Mūsu vērtības atspoguļo mūsu attieksmi pret darbu, kolēģiem un sabiedrību.

Kompetence:

- mums ir ļoti labas zināšanas un prasmes;
- mācāmies no citu labās prakses un esam paraugs citiem;
- rodam kvalitatīvus un efektīvus risinājumus.

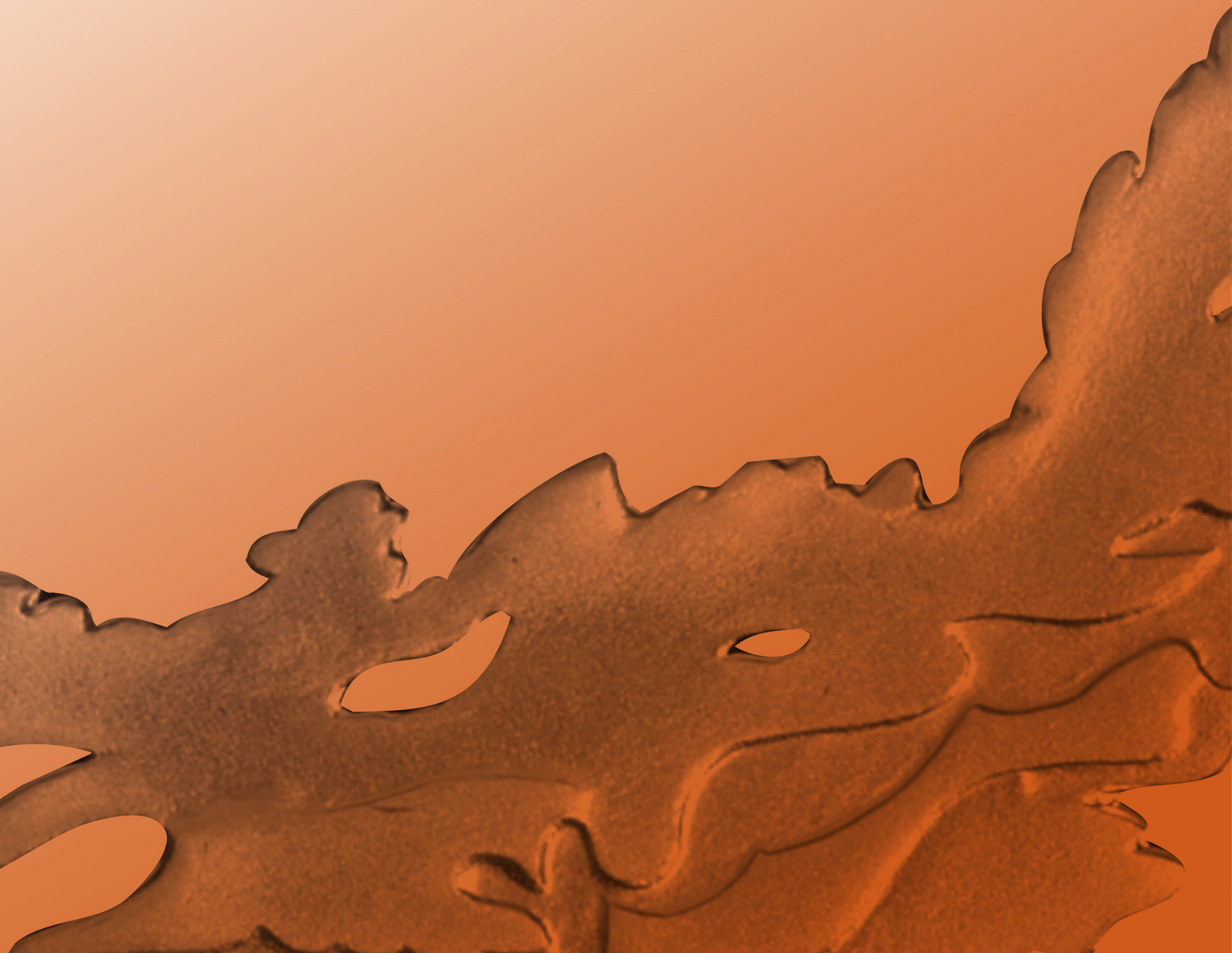
Uzticamība:

- strādājam sabiedrības labā, un mums rūp sabiedrības viedoklis;
- mūsu rīcība ir atbildīga un prognozējama;
- mūsu darbība ir pārskatāma – mēs atklāti rīkojamies un skaidrojam savu rīcību.

Sadarbība:

- strādājam komandā;
- esam atsaucīgi un atvērti jaunām idejām;
- uzklausām ieteikumus un uzturam labas ilgtermiņa partnerattiecības;
- esam orientēti uz darba rezultātu.

EKONOMISKĀ VIDE

PASAULES UN EIRO ZONAS EKONOMISKĀ VIDE

VALŪTAS UN FINANŠU TIRGI

Pasaules ekonomiskā izaugsme 2015. gadā kopumā bija līdzīga iepriekšējā gada dinamikai. Turpinājās pakāpeniska pasaules tautsaimniecības atveseļošanās, lai gan lēnāk nekā iepriekšējā gadā. Ekonomiskās aktivitātes neliela paātrināšanās attīstītajās valstīs notika vienlaikus ar jauno tirgus ekonomikas valstu ekonomiskās aktivitātes palēnināšanos. Saglabājās kopumā labvēlīgi globālie finansēšanas nosacījumi. Ar mērķi atbalstīt tautsaimniecību ECB un Japānas Banka turpināja īstenot stimulējošu monetāro politiku, *Bank of England* saglabāja nemainīgu monetārās politikas nostāju, bet FRS, kas gandrīz visu 2015. gadu īstenoja stimulējošu monetāro politiku, decembrī paaugstināja bāzes likmi. Lielākajā gada daļā finanšu tirgus svārstīgums bija neliels, bet Ķīnā notikušās akciju cenu korekcijas izraisīja svārstīguma pastiprināšanos. Tirgus bažas par ekonomiskās izaugsmes noturību jaunajās tirgus ekonomikas valstīs radīja būtisku valūtas kursa pazemināšanos un kapitāla aizplūdes. Pasaules preču un pakalpojumu importa izaugsmes temps turpināja palēnināties 1. pusgadā, bet pēc tam pakāpeniski atjaunojās. Līdzīgi IKP izaugsmes norisēm globālās tirdzniecības vājumu galvenokārt noteica jaunās tirgus ekonomikas valstīs. Jaunajās tirgus ekonomikas valstīs ekonomiskās izaugsmes tempu palēnināja augoša nenoteiktība un stingrāki ārējās finansēšanas nosacījumi. Zemākas izejvielu cenas palēnināja izaugsmi izejvielas eksportējošajās valstīs. Tomēr izejvielu cenu sarukums kopumā pozitīvi ietekmēja globālo pieprasījumu. Globālās kopējās inflācijas lejupslīdi 2015. gadā veicināja resursu, īpaši enerģijas, cenu sarukums.

Lai gan vairākas attīstīto valstu centrālās bankas 2015. gadā turpināja īstenot ekspansīvu monetāro politiku, ņemot vērā jau tā zemās procentu likmes un gada laikā veiktās apjomīgās vērtspapīru iegādes programmas, tām bija visai ierobežotas iespējas papildus stimulēt tautsaimniecību. Pretēji 2014. gadā novērotajai straujajai akciju tirgu izaugsmei attīstīto valstu akciju tirgus indeksi nedaudz pieauga vai, piemēram, Apvienotajā Karalistē un ASV, nedaudz saruka. Nevienā no šīm valstīm gada laikā nebija vērojams nozīmīgs inflācijas kāpums, un to lielākoties noteica naftas un citu preču izejvielu cenu kritums. Naftas cena 2015. gada beigās sasniedza līmeni, kādu pēdējo reizi varēja novērot 2008. gada pasaules ekonomiskās krīzes laikā. 2015. gadā bija vērojams arī tālāks ASV dolāros izteiktas zelta cenas kritums.

ASV saglabājās noturīga ekonomiskā aktivitāte, reālajam IKP galvenokārt privātā patēriņa ietekmē augot līdzīgi kā iepriekšējā gadā. Pēc nelielas pavājināšanās gada sākumā, ko noteica sliktie laikapstākļi un ostu satiksmes pārrāvumi, IKP kāpums 2. un 3. ceturksnī bija diezgan stabils, un to galvenokārt veicināja iekšzemes pieprasījums, bet neto eksporta ietekme bija negatīva. 4. ceturksnī ekonomiskā aktivitāte atkal palēninājās augstā ASV dolāra kursa un akciju cenu krituma ietekmē. Pozitīvi finansēšanas apstākļi, zemākas naftas cenas, uzlabotas mājsaimniecību bilances un patērētāju noskaņojums veicināja privāto patēriņu. Pamatā esošās darba tirgus norises vēl arvien bija stabilas, un gada laikā bezdarba līmenis saruka no 5.6% līdz 5.0%. Enerģijas cenu lejupslīdes un ASV dolāra vērtības kāpuma ietekmē gada inflācija visu 2015. gadu bija ārkārtīgi zema (vidēji 0.1%; 2014. gadā – 1.6%). FRS gandrīz visu 2015. gadu īstenoja ļoti stimulējošu monetāro politiku, bet decembrī nolēma paaugstināt federālo fondu mērķa likmes diapazonu līdz 0.25–0.50%, un tā bija pirmā procentu likmju paaugstināšana vairāk nekā deviņu gadu laikā.

Japānas reālā IKP izaugsme bija diezgan svārstīga. Pēc spēcīgā kāpuma gada sākumā ekonomiskā aktivitāte 2. ceturksnī samazinājās, bet 2. pusgadā atjaunojās vāja izaugsme. Atveseļošanās notika, uzlabojoties privātajam patēriņam un eksportam. Bezdarba līmenis Japānā bija zems. 2015. gadā reālais IKP pieauga vidēji par 0.7%, bet gada inflācija pazeminājās vidēji līdz 0.8% (2014. gadā – 2.7%). Japānas Banka turpināja īstenot ekspansīvu monetāro politiku, izmantojot arī neordinārus monetārās politikas

risinājumus, kas bija vērsti uz maksimālu likviditātes nodrošināšanu finanšu tirgos, tādējādi cerot atjaunot kredītēšanu un veicināt straujāku tautsaimniecības izaugsmi. Tomēr, neraugoties uz Japānas Bankas joprojām īstenoto kvantitatīvi un kvalitatīvi veicinošo monetārās politikas programmu, inflācija vēl arvien bija daudz zemāka par Japānas Bankas noteikto 2% mērķi.

Ekonomiskā aktivitāte Apvienotajā Karalistē 2015. gadā nedaudz pavājinājās, un IKP gada izaugsmes temps saruka līdz 2.3% (2014. gadā – 2.9%). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu situācija darba tirgū turpināja uzlaboties, un bezdarba līmenis bija zemākais pēdējo 10 gadu laikā. Palēninājās investīciju mājokļos kāpums. Zemā inflācija veicināja mājāsaimniecību reāli rīcībā esošo ienākumu pieaugumu, tādējādi palielinot privāto patēriņu un IKP izaugsmi. Inflācija saruka un visu gadu atradās aptuveni 0% līmenī zemo enerģijas un pārtikas preču cenu, kā arī Lielbritānijas sterliņu mārciņas kursa kāpuma dēļ. Lai gan gada sākumā vairākums analītiķu prognozēja, ka *Bank of England* varētu atsākt celt bāzes likmi, ekonomiskā attīstība sekmēja *Bank of England* lēmumu nemainīt bāzes likmi. 2015. gadā *Bank of England* īstenoja stimulējošu monetāro politiku, saglabājot monetārās politikas procentu likmi 0.5% līmenī un turpinot aktīvu iegādes programmu.

Ķīnā lēnāka investīciju kāpuma un vājāka eksporta ietekmē 2015. gadā IKP gada pieauguma temps palēninājās līdz 6.8% (2014. gadā – 7.3%). Vasarā notika krasas Ķīnas akciju tirgus korekcijas, bet to ietekme uz makroekonomisko un finanšu stabilitāti bija diezgan ierobežota. Gada inflācija samazinājās no 2.0% 2014. gadā līdz 1.5% 2015. gadā. Lai veicinātu izaugsmes stabilizēšanos, Ķīnas Tautas banka 2015. gadā vairākkārt samazināja standartlikmes un obligāto rezervju normu un īstenoja reformas, lai stiprinātu tirgus nozīmi valūtas kursa noteikšanā. Tāpēc Ķīnas renminbi kurss attiecībā pret ASV dolāru samazinājās un akciju tirgus svārstīgums atjaunojās.

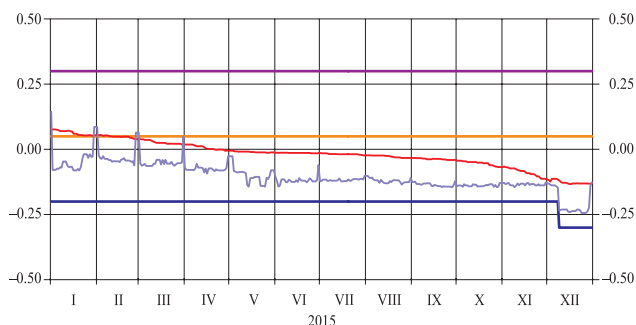
2015. gadā eiro zonas tautsaimniecībā salīdzinājumā ar 2014. gadu bija vērojams neliels progress, bet bezdarba līmenis eiro zonā bija augsts, kredītēšanas apjomi – nelieli un atsevišķu eiro zonas valstu parāda līmenis – ļoti augsts. Eiro zonas finanšu norises būtiski ietekmēja ECB monetārās politikas lēmumi, īpaši PAIP īstenošana. Naudas tirgus procentu likmes, valdības obligāciju peļņas likmes un nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma izmaksas turpināja sarukt, un mājāsaimniecību finansiālie apstākļi uzlabojās. Situācija atsevišķās vienotās Eiropas valūtas valstīs nebija viendabīga. Pretstatā ļoti labai ekonomiskajai situācijai Vācijā un arī nozīmīgiem uzlabojumiem Spānijā jūlija vidū Grieķijai valsts parāda krīzes ietekmē aktuāls bija jautājums par palikšanu eiro zonā. Arī ģeopolitiskā situācija 2015. gadā neveicināja uzticēšanos eiro zonas reģionam. Papildus jau iesaldētam bruņotajam konfliktam Austrumeiropā neatrisinātā bēgļu krīze Eiropā, terora akti Parīzē un globālais skandāls par atklāto krāpšanos *Volkswagen* koncernā negatīvi ietekmēja investoru noskaņojumu un mazināja eiro pievilcīgumu tirgus dalībnieku acīs.

ECB visu gadu galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi saglabāja rekordzemā līmenī (0.05%; sk. 1. att.) un gada nogalē vēl vairāk samazināja noguldījumu iespējas procentu likmi (no –0.20% uz –0.30%). Naftas un citu resursu cenu kritums un zemāks

1. attēls

NAUDAS TIRGUS PROCENTU LIKMES (%)

- ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likme
- ECB noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme
- 3 mēnešu EURIBOR
- EONIA
- ECB aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme

jauno tirgus ekonomikas valstu ekonomiskās izaugsmes temps raisīja bažas, ka pat rekordzemās procentu likmes un Eirosistēmas veiktā vērtspapīru pirkšana no finanšu tirgus dalībniekiem nenodrošinās inflācijas atjaunošanu vēlamojā 2% līmenī vai tuvu tam.

2015. gada laikā eiro nominālais efektīvais kurss pazeminājās. Eiro kursa norises atspoguļoja nozīmīgāko tautsaimniecību atšķirīgās cikliskās pozīcijas un monetārās politikas nostāju. 1. ceturksnī eiro kurss būtiski pazeminājās pirms ECB paziņojuma par PAIP. 2. ceturksnī eiro kurss stabilizējās, neraugoties uz svārstībām, kas bija saistītas ar Grieķijas un starptautisko aizdevēju sarunu gaitu un pārmaiņām tirgus gaidās par monetārās politikas procentu likmju iespējamās paaugstināšanas laiku ASV. Vasarā eiro kurss būtiski paaugstinājās, pastiprinoties vēlmei izvairīties no riska un neskaidrībām par norisēm Ķīnā un citās jaunajās tirgus ekonomikas valstīs, bet 4. ceturksnī eiro kurss atkal kopumā pazeminājās, jo atjaunojās gaidas par monetārās politikas nostājas pārmaiņām ASV.

2015. gadā eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru samazinājās par 10.2% (no 1.2098 2014. gada beigās līdz 1.0862 2015. gada beigās), augstāko punktu (1.2109) sasniedzot 1. janvārī, bet zemāko (1.0458) – 16. martā. ASV dolāra vērtības pieaugumu veicināja gan relatīvi augstākas ASV procentu likmes, resursu cenu kritums un uzlabojumi darba tirgū, gan arī salīdzinājumā ar situāciju Eiropā un Āzijā labāks ģeopolitiskais stāvoklis. ASV dolāra kursa kāpums attiecībā pret eiro bija spēcīgāks 1. ceturksnī, bet nākamajos ceturkšņos, kad tirgus dalībnieku cerības uz strauju ASV procentu likmju pieaugumu mazinājās, eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru stabilizējās, un tirgū nebija vērojama krasa vienas vai otras valūtas nostiprināšanās tendence. Tā kā ASV dolāra vērtības kāpumu veicināja relatīvi straujāka ASV ekonomiskā izaugsme, naftas cenu kritums, salīdzinoši augstāku ASV procentu likmju priekšrocības, kā arī nosacīti drošāka ģeopolitiskā situācija salīdzinājumā ar Eiropu un Āziju, ASV dolāra kurss palielinājās arī attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu.

ASV dolāra kurss attiecībā pret Japānas jenu pieauga pavisam nedaudz (no 119.78 2014. gada beigās līdz 120.22 2015. gada beigās; kāpums – 0.4%), augstāko punktu sasniedzot 5. jūnijā (125.86), bet zemāko – 16. janvārī (115.86). Ekspansīvā monetārā politika ar mērķi novērst daudzus gadus ilgušo deflāciju apvienojumā ar daudz augstākām ASV procentu likmēm noteica tālāku Japānas jenas vērtības kritumu 2015. gada sākumā. Gada otrajā pusē IKP kāpuma tempa samazināšanās vairākos Japānas eksporta tirgos kopā ar augošo tirgus skepsi par Japānas Bankas ekspansīvās monetārās politikas spēju sasniegt tai izvirzītos mērķus izraisīja Japānas jenas kursa pieaugumu attiecībā pret ASV dolāru. Apvienotās Karalistes ekonomiskās un politiskās situācijas neskaidrība veicināja Lielbritānijas sterliņu mārciņas kursa kritumu attiecībā pret ASV dolāru. Arī *Bank of England* nesteidzās palielināt procentu likmes, ņemot vērā nepārliciecināmo IKP izaugsmi, zemo inflāciju un gaidāmo iedzīvotāju balsojumu jautājumā par Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES. Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret ASV dolāru gada laikā samazinājās par 5.4% (no 1.5577 2014. gada beigās līdz 1.4736 2015. gada beigās), augstāko punktu (1.5930) sasniedzot 18. jūnijā, bet zemāko (1.4566) – 13. aprīlī.

REĀLAIS SEKTORS

2015. gadā saglabājās mērena pasaules tautsaimniecības izaugsme, IKP izaugsmes tempam salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu nedaudz palēninoties (attiecīgi 3.1% un 3.4%). Līdzīgi iepriekšējiem gadiem pasaules attīstītajās valstīs turpinājās lēna izaugsme, savukārt attīstības valstu izaugsmes temps jau piekto gadu pēc kārtas turpināja palēnināties. Pasaules tautsaimniecību joprojām ietekmēja arvien zemākās naftas un citu izejvielu cenas, Ķīnas tautsaimniecības izaugsmes tempa palēnināšanās līdz ar notiekošajām tautsaimniecības strukturālajām pārmaiņām, kā arī bāzes likmes paaugstināšana ASV. Īpaši strauji naftas cenas saruka 2015. gada rudens sākumā, kad nostiprinājās pārliecība, ka OPEC valstis negrasās samazināt naftas ieguvu, lai gan pasaules

pieprasījums neauga tik strauji kā iepriekš. Zemās naftas cenas divējādi ietekmēja pasaules tautsaimniecību: no vienas puses, tās samazināja importa cenas un enerģijas izmaksas naftas importētājvalstīs, no otras puses, negatīvi ietekmēja ekonomiskās attīstības tempu un pasliktināja izaugsmes perspektīvu valstīs, kuru ieņēmumi atkarīgi no iegūtās naftas pārdošanas. Naftas un citu preču izejvielu cenu kritums vienlaikus ar pasaules rūpniecības vājumu radīja lejupvērstu spiedienu uz cenām, tādējādi 2015. gadā daudzās attīstītajās valstīs saglabājās zema inflācija.

ASV tautsaimniecības izaugsmes temps 2015. gadā saglabājās iepriekšējā gada līmenī (2.4%), liecinot, ka vēl arvien jūtamas finanšu krīzes sekas. ASV tautsaimniecība saskārās ar ārējā pieprasījuma sarukumu, kas lielā mērā bija saistīts ar ekonomiskās izaugsmes tempa palēnināšanos galvenajos noieta tirgos, kā arī to, ka, augot ASV dolāra kursam, ASV ražotās preces kļuva dārgākas un tādējādi mazāk pievilcīgas daļai ārvalstu pircēju. Galvenais ASV tautsaimniecības izaugsmes dzinējspēks bija privātais patēriņš, kuru balstīja darbaspēka tirgus situācijas uzlabošanās un patērētāju konfidences nostiprināšanās.

2015. gadā turpinājās eiro zonas tautsaimniecības atveseļošanās, lai gan kāpuma temps bija lēns. Zemās degvielas un kurināmā cenas palielināja eiro zonas iedzīvotāju pirktspēju, pozitīvi ietekmējot privāto pieprasījumu, kas bija 2015. gada izaugsmes galvenais virzītājspēks. Arī PAIP īstenošana, kas virzīta uz kreditēšanas stimulēšanu eiro zonā, veicināja izaugsmi. Atbalstu eiro zonas eksportētājiem sniedza eiro kursa sarukums attiecībā pret ASV dolāru un citām svarīgākajām valūtām, darot eiro zonas eksportu konkurētspējīgāku ārvalstu tirgos. Taču eksporta temps bija visai mērens, jo daudzos pasaules reģionos, īpaši attīstības valstīs, palēninājās izaugsmes temps, un kritās pieprasījums pēc Eiropā ražotajām precēm.

Vācijas IKP 2015. gadā pieauga par 1.7%. To galvenokārt noteica spēcīgs iekšzemes pieprasījums. Privātais patēriņš turpināja veiksmīgi augt, to sekmēja mājsaimniecību pirktspējas kāpums un atbalstīja zema inflācija un labvēlīga situācija darbaspēka tirgū, pozitīvi ietekmējot reālās algas. Savukārt būtisks investīciju kāpums nebija vērojams. Eksports, īpaši 1. pusgadā, auga, taču importa kāpuma temps līdz ar stabilo privātā patēriņa pieaugumu bija straujāks, tādējādi neto eksporta devums IKP bija negatīvs.

Izaugsmes temps Francijas un Itālijas tautsaimniecībā 2015. gadā bija lēns salīdzinājumā ar citām eiro zonas valstīm, tomēr tas bija straujāks nekā iepriekšējā gadā. Francijas IKP pieauguma temps 2015. gadā (1.2%) bija lielāks nekā iepriekšējos trijos gados, kad IKP vidēji auga par 0.4% gadā. Izaugsmes tempa kāpumu noteica privātā pieprasījuma nostiprināšanās, savukārt investīcijas joprojām bija gausas, neraugoties uz valdības centieniem investīciju vides uzlabošanā. Neto eksporta ietekme uz izaugsmi bija neitrāla, importam augot tikpat strauji kā eksportam. Francijā saglabājās augsts bezdarbs, un tas bija viens no faktoriem, kas ierobežoja valsts izaugsmes iespējas. Itālijā 2015. gads bija pirmais ar pozitīvu IKP izaugsmes tempu kopš finanšu krīzes, tomēr kāpuma temps vēl bija vājš (0.8%). Arī Itālijā izaugsme galvenokārt balstījās uz privātā patēriņa pieaugumu, savukārt investīciju kāpums vēl nebija vērojams, lai gan kreditēšanas nosacījumi Itālijā (tāpat kā eiro zonā kopumā) 2015. gadā bija labvēlīgāki Eurosistēmas īstenotās stimulējošās monetārās politikas dēļ.

Spānijas IKP palielinājās par 3.2%, un izaugsmi veicināja privātais patēriņš, kas atspoguļoja zemo naftas cenu ietekmi un labvēlīgus finansēšanas nosacījumus, kā arī situācijas uzlabošanās darbaspēka tirgū un augstu tautsaimniecības dalībnieku konfidences līmeni. Auga arī investīcijas Spānijas tautsaimniecībā un eksports, lai gan importa pieauguma temps pārsniedza eksporta kāpuma tempu un neto eksporta ietekme uz IKP bija negatīva. Iepriekšējos gados uzsāktās strukturālās reformas palīdzēja uzlabot darbaspēka un produktu tirgus efektivitāti, palielinot šo tirgu elastību.

Baltijas valstu izaugsmes tempu palēnināja būtiski sarukušais ārējās tirdzniecības apgrozījums ar Krieviju, kā arī tranzīta, kam ir liela nozīme šo valstu tautsaimniecībās, samazināšanās. Lietuvas tirdzniecības bilance pēc pārpalikuma iepriekšējos divos gados atkal kļuva negatīva, un to veicināja eksporta kritums uz Krieviju līdztekus importa kāpumam stipra iekšzemes pieprasījuma ietekmē. Lai gan privātais patēriņš attīstījās straujāk, nekā prognozēts, Lietuvas IKP 2015. gadā auga lēnāk nekā 2014. gadā (attiecīgi par 1.6% un 3.0%). Igaunijas IKP izaugsme 2015. gadā (1.1%) salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu būtiski palēninājās. Eksportam nozīmīgi sarūkot mazāka Krievijas pieprasījuma dēļ, importa apjoms joprojām bija liels noturīga privātā pieprasījuma ietekmē, jo to veicināja algu pieaugums, zema inflācija un ienākuma nodokļa samazinājums. Kopumā Baltijas valstis spēja preču eksportu daļēji pārorientēt no Krievijas uz citām valstīm ES un ārpus tās.

Polijas tautsaimniecības izaugsme 2015. gadā saglabājās spēcīga, IKP pieauguma tempam paātrinoties par 0.3 procentu punktiem (līdz 3.6%). Galvenais izaugsmes virzītājspēks Polijā bija spēcīgs privātais pieprasījums, ko veicināja labvēlīgi apstākļi darbaspēka tirgū, zema inflācija un stimulējošā fiskālā politika. Zviedrijas IKP pieauga par 3.8% (2014. gadā – par 2.4%). Zviedrijas izaugsme bija ne tikai stipra, bet arī samērā sabalansēta, augot gan iekšzemes pieprasījumam, gan investīcijām, gan arī neto eksporta pozitīvajam sniegunam. Savukārt Apvienotajā Karalistē 2015. gadā izaugsme (2.3%) balstījās lielākoties uz spēcīgu privāto pieprasījumu un investīciju kāpumu, bet neto eksporta devums izaugsmē bija negatīvs, importam palielinoties straujāk nekā eksportam. Dānijā 2015. gadā saruka gan eksports, gan imports. To ietekmēja būtisks pakalpojumu eksporta un importa kritums, bet situācija preču eksportā un importā bija mazliet labvēlīgāka. Lielākais izaugsmes virzītājspēks Dānijā bija privātais patēriņš, un to noteica iedzīvotāju pieejamo ienākumu kāpums zemas inflācijas un algu pieauguma ietekmē.

Krievijā 2015. gadā bija vērojama strauja ekonomiskā lejupslīde, tās IKP vairāku faktoru mijiedarbības dēļ sarūkot par 3.7%. Svarīgākais negatīvais faktors bija straujš naftas cenu kritums. Tāpēc būtiski samazinājās Krievijas budžeta ieņēmumi, kurus galvenokārt veido naftas pārdošanas ieņēmumi. Strauji kritās privātais patēriņš, kas līdz šim bija galvenais Krievijas izaugsmes virzītājspēks. Iedzīvotāju pirktspēja krasi saruka, un reālās algas inflācijas kāpuma dēļ samazinājās. Tas notika galvenokārt Krievijas rubļa kursa pavājināšanās dēļ, kā arī sakarā ar ārvalstu pārtikas importa aizliegumu. Uzņēmumu izmaksu ievērojama kāpuma ietekmē apstājās investīciju attīstība – tas lielā mērā bija saistīts ar Krievijas rubļa kursa vājumu attiecībā pret ASV dolāru un eiro un ar ekonomisko sankciju nelabvēlīgo iedarbību, t.sk. ierobežoto piekļuvi attīstīto valstu kapitāla tirgiem.

LATVIJAS EKONOMISKĀ VIDE

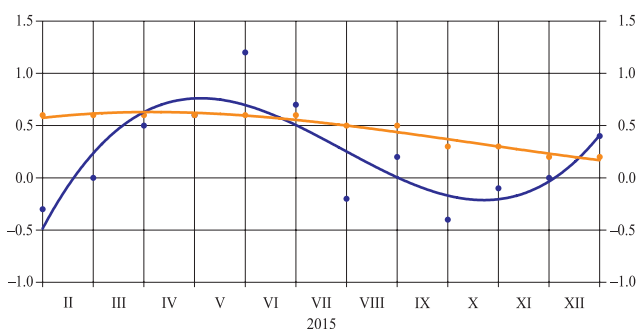
INFLĀCIJA UN CENAS

2015. gadā vidējā inflācija (SPCI) bija 0.2% (sk. 2. att.; atsevišķu patēriņa grupu devumu gada vidējā SPCI sk. 3. att.), un tās sarukumu salīdzinājumā ar 2014. gadu

2. attēls

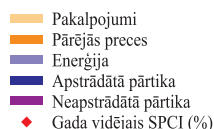
SPCI DINAMIKA
(%)

— SPCI (salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu)
— Pēdējo 12 mēnešu gada vidējais SPCI

Avots: CSP.

3. attēls

**ATSEVIŠĶU PATĒRIŅA GRUPU DEVUMS
GADA VIDĒJĀ SPCI**
(procentu punktos)

Avoti: CSP un Eurostat.

galvenokārt radīja resursu (naftas un lauksaimniecības un pārtikas preču) cenu kritums pasaulē. Vienlaikus pozitīvu cenu līmeņa pieaugumu galvenokārt izraisīja iekšzemes faktori – elektroenerģijas tirgus liberalizācija mājāsaimniecībām (sakarā ar pāreju no elektroenerģijas regulētās cenas uz tirgus cenu), neliels netiešo nodokļu kāpums, sabiedriskā transporta pakalpojumu sadārdzināšanās Rīgā un pakāpenisks ienākumu pieaugums.

Piedāvājuma apjoms un augošie krājumi līdzās lielo tautsaimniecību (piemēram, Ķīnas) lēnākai ekonomiskajai attīstībai un tādējādi vāji augošam pieprasījumam 2015. gadā nodrošināja tālāku naftas cenu sarukumu. Naftas cenu tiešā ietekme atspoguļojās gada vidējā degvielas cenu samazinājumā par 14.5%, netiešā veidā ietekmējot arī citu energoresursu cenas. Piemēram, siltumenerģijas cena saruka par 8.2%, bet gāzes cena – par 5.2%.

Augošs piedāvājums un lieli krājumi 2015. gadā ietekmēja pārtikas un lauksaimniecības cenu dinamiku. Arī piena ražošanas kvotu atcelšana ES radīja spiedienu uz pārtikas cenām, kuras Eiropā bija sarukušas jau Krievijas tirgus ierobežojumu dēļ. Turklāt Krievija vasarā pagarināja pārtikas preču tirdzniecības sankcijas. Pārtikas preču grupā Latvijas mazumtirdzniecībā saskaņā ar CSP datiem visvairāk saruka piena produktu, kā arī dārzeņu, gaļas un tās izstrādājumu cenas.

Iekšzemes faktori galvenokārt darbojās inflāciju paaugstinošā virzienā. No piedāvājuma puses jāmin elektroenerģijas tirgus liberalizācija mājāsaimniecībām, kuras ietekmē strauji (par 27.6%) palielinājās elektroenerģijas vidējā cena, gada vidējo SPCI paaugstinot par 0.8 procentu punktiem. No piedāvājuma puses inflāciju nedaudz palielināja arī netiešo nodokļu (akcīzes nodoklis) kāpums, bet pakalpojumu cenu pieaugumā samērā liela nozīme bija sabiedriskā transporta pakalpojumu cenu kāpumam Rīgā.

Iedzīvotāju ienākumu pieaugums visvairāk ietekmēja cenu kāpumu pamatinflācijas preču un pakalpojumu grupās, kurās pieprasījumam reālā izteiksmē nav raksturīga tik liela piesātinājuma ietekme kā, piemēram, pārtikai, degvielai vai siltumenerģijai. Pamatinflāciju veidojošajās patēriņa grupās līdzīgi kā 2014. gadā cenu kāpumu kavēja izmaksu kritums. Piemēram, mazāku degvielas izmaksu ietekmē saruka tūrisma pakalpojumu cenas. Savukārt preču grupās, kuras ietekmēja nemitīga tehnoloģiju attīstība un kurās cenas vairākus gadus pārsvarā bija sarukušas, 2015. gadā pamazām atjaunojās cenu pieaugums (piemēram, audioierīcēm, videoierīcēm, datu apstrādes ierīcēm un sadzīves aprīkojumam, kā arī automobiļiem). Par ienākumu kāpuma ietekmi liecina arī citu preču un pakalpojumu, piemēram, preses izdevumu un grāmatu, finanšu un apdrošināšanas, izglītības, ēdināšanas un personiskās aprūpes pakalpojumu, sadārdzināšanās.

Ražotāju cenu vidējais gada krituma temps rūpniecībā bija 1.0%, t.sk. iekšzemes tirgū pārdotajai produkcijai – 1.3%. Lielāko daļu ražotāju cenu samazinājuma izskaidro resursu cenu sarukums, kurš lielākoties atspoguļojās arī patēriņa cenās. Līdzīgā apjomā iekšzemē un ārvalstīs pārdotajai produkcijai ražotāju cenas saruka pārtikas produktu un enerģijas ražošanā, tomēr šo cenu kritums atšķīrās no patēriņa cenu samazinājuma šajās preču grupās importa komponenta dēļ. Pretēja sakarība bija spēkā enerģijas jomā, kur no

patēriņa un ražošanas viedokļa enerģijas veidu struktūra ir diezgan atšķirīga. Resursu cenu kritums izskaidro arī cenu sarukuma tendenci koksnes un koka izstrādājumu ražošanā, un arī šajā nozarē nebija vērojamas lielas atšķirības starp gada vidējo ražotāju cenu sarukumu iekšzemes un eksporta tirgum. 2015. gadā samērā nedaudzās nozarēs bija vērojams ražotāju cenu kāpums, piemēram, tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošanā, kā arī iekārtu un ierīču remontā un uzstādīšanā. Pirmajās divās to daļēji izskaidro atalgojuma pieaugums, taču iekārtu un ierīču remontā un uzstādīšanā tas nebija raksturīgs, un būtiskāki bijuši citi izmaksu komponenti.

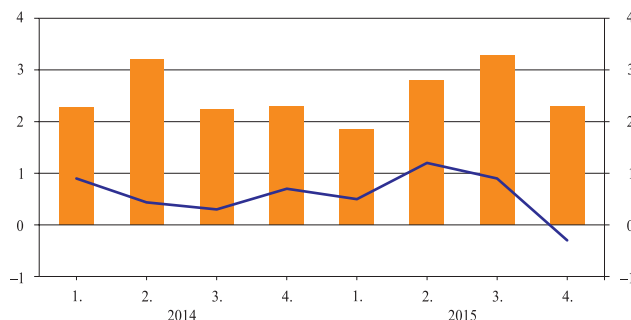
IEKŠZEMES KOPPRODUKTS

Latvijas IKP 2015. gadā palielinājās par 2.7% (saskaņā ar sezonāli izlīdzinātiem datiem – par 2.6%; ceturkšņa pārmaiņas sk. 4. att.), pieauguma tempam salīdzinājumā ar 2014. gadu nedaudz uzlabojoties. Tomēr saglabājās augsta ar ārējās vides riskiem saistīta tautsaimniecības attīstības nenoteiktība – par to liecināja gan ekonomiskās aktivitātes palēnināšanās gada beigās, gan nestabilais investīciju un eksporta sniegums.

4. attēls

IKP PĀRMAIŅAS (salīdzināmās cenās, %)

— Sezonāli izlīdzinātas pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu
— Sezonāli izlīdzinātas pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni

Avoti: CSP un Eurostat.

Turpinoties iepriekšējā gada tendencei, arī 2015. gadā galvenais izaugsmes noteicējs izlietojuma pusē bija privātais patēriņš, kas gada laikā palielinājās par 3.0% un veidoja 2.0 procentu punktu devumu IKP izaugsmē. Privāto patēriņu visu gadu balstīja samērā straujais reālās neto darba samaksas kāpums. Turpinot augt strādājošo pirktspējai un saglabājoties stabilam patērētāju noskaņojumam, gaidāms, ka privātais patēriņš vēl arvien noteiks izaugsmi arī 2016. gadā.

Investīcijas 2015. gadā palielinājās par 2.4% un veidoja 0.6 procentu punktu devumu IKP izaugsmē. Nozaru dalījumā lielāko pozitīvo devumu nefinanšu investīciju pieaugumā nodrošināja transports un uzglabāšana, kā arī operācijas ar nekustamo īpašumu. Lai gan 2015. gadā kopumā investīciju apjoms palielinājās, tas bija svārstīgs, un nākotnes attīstības nenoteiktība un ārējās vides riski kavēja straujāku investīciju ieplūdi. Tāpēc arī 2016. gadā gaidāma vien mērena aktivitāte investīciju jomā. Pāreja uz jauno ES budžeta plānošanas periodu nav raita, tādējādi vairojot bažas par iespējamu pārrāvumu ES fondu finansējumā. Straujākai investīciju izaugsmei nepieciešama arī kredītu tirgus atveseļošanās, tāpēc pozitīvi vērtējamās ziņas par kredītiestāžu vēlmi palielināt izsniegto aizdevumu apjomu.

Valdības patēriņš 2015. gadā pieauga par 3.2% (0.5 procentu punktu devums IKP kāpumā). Valdības patēriņa pieaugumu veicināja vairāki starptautiskas nozīmes pasākumi (piemēram, pasākumi, kas saistīti ar Latvijas prezidentūru ES Padomē).

Neraugoties uz vāju ārējo pieprasījumu un sankcijām, kas saistītas ar Krieviju, eksporta apjoms 2015. gadā nedaudz pieauga. Eksporta apjoms reālajā izteiksmē palielinājās par 1.4%, turklāt bija vērojams pieaugums gan preču, gan pakalpojumu eksportā (devums IKP izaugsmē – 0.6 procentu punkti). Preču eksporta gada izaugsmē lielākais bija koksnes izstrādājumu, datoru un optisko iekārtu, kā arī zivsaimniecības produktu devums. Līdz ar eksporta un patēriņa kāpumu 2015. gadā bija vērojams arī importa apjoma pieaugums reālajā izteiksmē (1.7%).

Ražošanas noslodze apstrādes rūpniecībā 2015. gadā vidēji bija 71.5%, būtiski neatpaliekot no vēsturiskā maksimuma. Lai gan tālākam noslodzes kāpumam vēl varētu būt potenciāls (ES vidēji noslodzes rādītājs ir augstāks), ilgtermiņā eksporta izaugsmei būs nepieciešamas investīcijas.

Kopumā 2015. gadā tautsaimniecības izaugsme balstījās uz spēcīgu privāto patēriņu, kas zināmā mērā līdzsvaroja vājo ārējo pieprasījumu un investīciju pieauguma stabilitātes trūkumu. Pašlaik ārējās vides faktori neveicina eksporta un investīciju pieaugumu, tāpēc svarīgāki kļūst pasākumi Latvijas uzņēmējdarbības vides un citu jomu sakārtošanai, veicot nepieciešamās strukturālās reformas, lai stiprinātu tautsaimniecības konkurētspēju.

Tautsaimniecības nozaru kopējā pievienotā vērtība 2015. gadā palielinājās par 2.5%. Tās kāpumu noteica tirdzniecības pievienotās vērtības pieaugums (devums kopējās pievienotās vērtības gada kāpumā – 0.6 procentu punkti; gada pārmaiņas salīdzināmajās cenās – 3.7%) saistībā ar tālāku māsaimniecību pirktspējas kāpumu vidējā atalgojuma pieauguma un zemās inflācijas dēļ. Pievienotās vērtības kāpumu veicināja arī apstrādes rūpniecības pievienotās vērtības palielinājums (attiecīgi 0.3 procentu punkti un 4.3%). Tomēr tas daļēji saistīts ar īslaicīgu faktoru – AS "KVV Liepājas metalurģis" darbības atsākšanu, kura gan izvērtās vājāka, nekā plānots, joprojām paliekot atklātam jautājumam par uzņēmuma turpmāko darbību. Pakāpeniski atjaunojoties nekustamā īpašuma tirgum, arī operāciju ar nekustamo īpašumu devums bija pozitīvs (0.3 procentu punkti un 3.0%). IKP izaugsmi veicināja arī valsts pārvaldes (0.2 procentu punkti un 2.3%) un izglītības (0.2 procentu punkti un 3.5%) devums, kā arī lauksaimniecības (0.2 procentu punkti un 3.0%), informācijas un komunikācijas pakalpojumu (0.2 procentu punkti un 3.3%), profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu (0.1 procentu punkts un 1.2%) un finanšu un apdrošināšanas darbību (0.1 procentu punkts un 1.8%) devums.

2015. gadā apstrādes rūpniecībā saražotās produkcijas apjoms salīdzināmajās cenās pieauga par 4.2% (saskaņā ar darbadienu skaitu izlīdzināti dati), bet faktiskajās cenās tas nemainījās (saskaņā ar darbadienu skaitu neizlīdzināti dati). Apstrādes rūpniecības apakšnozaru dinamika 2015. gadā nebija viendabīga. Pārtikas rūpniecību (saražotās produkcijas apjoms salīdzināmajās cenās saruka par 4.9%) skāra Krievijas sankciju radītās problēmas, jo pārtikas ražotāju konkurence reģionā būtiski saasinājās. Situāciju pasliktināja arī ļoti zemās piena cenas, kas nelabvēlīgi ietekmēja Latvijas piensaimniecību un piena rūpniecību. Pārtikas rūpniecības negatīvo ietekmi līdzsvaroja kokrūpniecības veiksmīgais sniegums (pieaugums – 7.0%), paplašinot produktu klāstu un rodot jaunus eksporta tirgus. Arī datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanas nozare (kāpums – 39.4%) veidoja arvien nozīmīgāku Latvijas apstrādes rūpniecības daļu. Veiksmīgs bija arī mēbeļu ražotāju un citur neklasificētu iekārtu un mehānismu ražotāju sniegums (izlaides pieaugums – attiecīgi 14.1% un 7.7%). Savukārt nemetālisko minerālu (būvmateriālu) ražotājiem gads nebija veiksmīgs, izlaidei būvniecības nozares vāja snieguma dēļ samazinoties par 9.8%. Apstrādes rūpniecības realizācija nominālajās cenās 2015. gadā saruka par 1.0%. To noteica realizācijas apjoma samazinājums iekšzemes tirgū (3.2%), bet līdzsvaroja pieaugums eksportā (4.3%), tomēr arī šeit jāņem vērā AS "KVV Liepājas metalurģis" faktors.

Mazumtirdzniecības attīstība 2015. gadā bija viens no ekonomiskās izaugsmes virzītājspēkiem: nozares apgrozījums salīdzināmajās cenās saskaņā ar datiem, kas izlīdzināti ar kalendāro dienu skaitu, pieauga par 5.5%. Šāds mazumtirdzniecības apgrozījuma kāpums atspoguļo sabiedrības ienākumu pieaugumu (reālā neto alga palielinājās par 7.4%), kā arī atsevišķu patēriņa izdevumu (piemēram, izdevumu par enerģiju) samazināšanos. Būtiski pieauga degvielas, kā arī mēbeļu un sadzīves tehnikas mazumtirdzniecība. Degvielas cenu kritums veicināja tās pārdošanu, sākot ar 2014. gada 2. pusgadu, un 2015. gadā saskaņā ar pārdošanas datiem iedzīvotāji patērēja vairāk degvielas, tomēr šiem pirkumiem vairs nebija pieauguma tendences. Līdzīgi arī mēbeļu un sadzīves tehnikas mazumtirdzniecībā straujāks kāpums bija vērojams 2014. gadā, bet 2015. gadā saglabājās patēriņa līmenis,

kas bija augstāks nekā vidēji 2014. gadā, taču bez krasas kāpuma tendences. Šie piemēri ietver trīs raksturīgās iezīmes preču tirdzniecībā: ienākumu kāpumu, cenu kritumu un piesātinājuma efektu. Tādējādi daļa iedzīvotāju ienākumu pieauguma, visticamāk, tika novirzīta pakalpojumu sektorā, kur, iespējams, pieprasījuma dēļ bija vērojams straujāks cenu kāpums.

Vairāku Latvijas mazumtirdzniecības segmentu attīstību līdz šim veicināja tūristu patēriņš, taču jau 2014. gadā līdz ar Krievijas rubļa kursa vājumu sāka sarukt Krievijas tūristu skaits, un šī tendence saglabājās 2015. gadā, samazinoties šo tūristu izdevumiem Latvijā. 2015. gadā Krievijas tūristu aktivitātes sarukumu daļēji kompensēja ar Latvijas prezidentūru ES Padomē saistītais darījumu braucienu kāpums.

Transporta un uzglabāšanas nozares attīstību 2015. gadā kavēja ģeopolitiskā nestabilitāte. Latvijas ostās pirmo reizi kopš 2011. gada pārkrāva mazāk nekā 70 milj. tonnu kravu (6.2% kritums salīdzinājumā ar 2014. gadu; visstraujākais sarukums – Ventspils ostā, neliels kritums – Rīgas ostā, bet pieaugums – Liepājas ostā). 2015. gadā (līdzīgi kā 2014. gadā) samazinājās pārkrauto ogļu apjoms (vislielākais kritums – Ventspils ostā). Tas saistāms gan ar vispārēju pieprasījuma pēc ogļēm sarukumu pasaulē, gan ar sankcijām pret kravu īpašniekiem Krievijā. Ļoti straujš bija ķīmisko kravu apjoma kritums. Mazinoties Ventspils ostas termināļos pārkrauto naftas produktu kravu apjomam, naftas produktu apjoms saruka arī Latvijas ostās kopumā. Samazinājās arī konteineru pārvadājumu apjoms (tas daļēji skaidrojams ar pieprasījuma kritumu Krievijā). 2015. gadā palielinājās tikai labības kravu apjoms lielākoties Liepājas ostā vērojamā šo kravu apjoma pieauguma dēļ.

Pa dzelzceļu tika pārvadāti 55.6 milj. tonnu kravu (par 2.4% mazāk nekā 2014. gadā). Kravu pārvadājumu apjoma kritumu noteica gan importa, gan eksporta kravu apjoma samazināšanās. Tranzītkravu (kravas, kas tiek ievestas Latvijā un izvestas no Latvijas, izmantojot dzelzceļu) apjoms 2015. gadā auga. Lai gan kopējais kravu apjoms autotransportā 2015. gadā gandrīz nemainījās (pārvadāti 62.2 milj. tonnu kravu), kravu apgrozījums (tonnkilometros) palielinājās par 6.9%. Kravu apgrozījuma pieaugumu galvenokārt noteica starptautisko pārvadājumu izaugsme. Kopumā autotransporta pārvadāto kravu apgrozījuma pieaugums nodrošināja to, ka transporta nozares pievienotā vērtība 2015. gadā nemainījās.

Pēc 2014. gada beigās pieņemtajiem Imigrācijas likuma grozījumiem nekustamā īpašuma tirgū 2015. gadā bija vērojamas divas tendences. No vienas puses, būtiski mazinājās nerezidentu nekustamā īpašuma darījumu skaits un to īpatsvars kopējā darījumu struktūrā (nerezidentu darījumu skaits saruka par 51.6%). To galvenokārt noteica stingrāki termiņ-uzturēšanās atļauju izsniegšanas nosacījumi. No otras puses, lai gan gadā kopumā saruka arī rezidentu darījumu skaits ar nekustamo īpašumu, tomēr bija vērojama situācijas pakāpeniskas uzlabošanās tendence – atsevišķos mēnešos 2. pusgadā gada pieauguma temps kļuva pozitīvs. To noteica galvenokārt māsasaimniecību rīcībā esošo ienākumu kāpums. 2015. gadā kopējais darījumu skaits ar nekustamo īpašumu salīdzinājumā ar 2014. gadu samazinājās par 2.9%.

2015. gadā mājokļu cenu indekss salīdzinājumā ar 2014. gadu saruka par 3.4%. To noteica jauno mājokļu cenu kritums (7.9%) galvenokārt krasā nerezidentu pieprasījuma sarukuma ietekmē. Savukārt veco mājokļu cenu pakāpenisku pieaugumu nodrošināja rezidentu – vietējo māsasaimniecību – pieprasījuma kāpums.

DARBA TIRGUS

2015. gadā bezdarbs turpināja samazināties, bet tā sarukuma temps palēninājās. Cikliskā bezdarba komponente saglabājās tuvu nullei. Bezdarba līmeņa pakāpenisko sarukumu nodrošināja strukturālā komponente, kas salīdzinājumā ar ES vidējo līmeni saglabājās augsta, bet tā turpmāko samazinājumu noteiks aktīvas darba tirgus politikas pasākumi.

Nodarbinātības kāpums bija lēns. To veicināja līdzdalības līmeņa pieaugums un bezdarba sarukums, bet kavēja negatīvas demogrāfiskās norises – iedzīvotāju skaita un darbaspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvara samazināšanās. Saglabājās noturīgs atalgojuma kāpums, joprojām pārsniedzot darba ražīguma pieaugumu. Tomēr energoresursu un izejvielu cenu kritums ļāva uzņēmējiem kāpināt atalgojumu, saglabājot stabilus rentabilitātes rādītājus.

Mēneša vidējā bruto darba samaksa par pilnas slodzes darbu 2015. gadā bija 818 eiro (gada kāpums tikpat straujš kā 2014. gadā – 6.8%). Tādējādi vidējā alga vairāk nekā par 20% naudas izteiksmē un vairāk nekā par 10% pirktpējas izteiksmē pārsniedza pirmskrīzes līmeni, vāja ārējā pieprasījuma apstākļos sniedzot atbalstu privātā patēriņa dinamikai. Privātajā sektorā saglabājās straujāks atalgojuma kāpums nekā sabiedriskajā sektorā. Darba ražīgums pieauga, gan izsakot to uz nostrādāto stundu, gan izsakot uz vienu nodarbināto. Tomēr produktivitātes kāpums atpalika no algu izaugsmes, radot mērenu vienības darbaspēka izmaksu pieaugumu. Lai gan pašlaik produktivitātes un algu plaisas palielināšanās nav būtiski pasliktinājusi Latvijas konkurētspēju, atvērta darba tirgus apstākļos tieši produktivitātes pieaugumam būs izšķiroša nozīme konkurētspējas nodrošināšanā vidējā termiņā.

Kopumā nodarbinātības kāpums atbilstoši prognozēm bija lēns. Gaidāms, ka sakarā ar darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanos arī turpmāk tautsaimniecības izaugsme balstīsies uz darba ražīguma kāpumu, nevis uz nodarbinātības pieaugumu.

Kopš 2. pusgada reģistrētā bezdarba līmeņa gada sarukums vairs nebija vērojams. Reģistrētais bezdarbs 2015. gada beigās bija 8.7% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem (par 0.2 procentu punktiem vairāk nekā 2014. gada beigās). Augstākais reģistrētā bezdarba līmenis joprojām bija Latgalē (18.5%) un zemākais – Rīgā (5.0%). 2015. gadā vairs nenotika bezdarba reģionālo atšķirību izlīdzināšanās.

Saskaņā ar CSP darbaspēka apsekojuma datiem darba meklētāji 2015. gada beigās veidoja 9.8% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita (gada samazinājums – 0.4 procentu punkti). Saglabājās krasas bezdarba atšķirības izglītības līmeņa dalījumā – iedzīvotājiem ar zemāku izglītību atrast darbu bija grūtāk. Piemēram, darba meklētāju īpatsvars augstāko izglītību ieguvušo vidū 2015. gada beigās bija vairākas reizes mazāks nekā starp pamatzglītību ieguvušajiem (attiecīgi 5.4% un 23.5%). Turklāt labāk izglītotie darbinieki saņēma lielākas algas.

Brīvo darbvieta skaita pieaugums bija lēns, un uzņēmēju nodarbinātības gaidas saglabājās neitrālas, liecinot, ka tautsaimniecībā kopumā darbaspēka trūkums nav vērojams un tuvākajā laikā nav gaidāms. Turklāt konjunktūras aptaujas dati liecina, ka to uzņēmēju īpatsvars, kuri norāda darbaspēka trūkumu kā būtisku uzņēmējdarbību kavējošu faktoru, ir stabili mērens, tādējādi nav pamata gaidīt strauju vienības darbaspēka izmaksu pieaugumu. Uz darbaspēka trūkumu gada beigās visbiežāk norādīja apstrādes rūpniecības uzņēmēji (9.2%), savukārt būvniecībā un pakalpojumu nozarēs šis rādītājs 2015. gada beigās bija attiecīgi 7.5% un 4.3%.

ĀRĒJĀ TIRDZNIECĪBA, MAKSĀJUMU BILANCE UN ĀRĒJAIS PARĀDS

Neraugoties uz ārējiem riskiem, Latvijas preču ārējās tirdzniecības apgrozījums 2015. gadā saglabājās tuvu iepriekšējā gada līmenim. 2015. gadā Latvijas preču ārējās tirdzniecības bilance uzlabojās un tās negatīvais saldo samazinājās līdz 8.8% no IKP.

Lai gan Krievijas pieprasījums saruka, Krievijas rubļa kurss samazinājās un arī eiro zonas valstu attīstība bija lēna un nevienmērīga, Latvijas preču eksports 2015. gadā joprojām mazliet pieauga (par 1.3%). Preču eksporta gada izaugsmē lielākais bija elektroierīču un mehānismu (1.8 procentu punkti), graudaugu (0.8 procentu punkti), kā arī koksnes un tās izstrādājumu, sēklu, optisko ierīču un aparatūras (ieskaitot medicīnisko), papīra

izstrādājumu, farmācijas produktu, parasto metālu un dažādu izstrādājumu, t.sk. mēbeļu, devums. Negatīvi kopējo preču eksportu ietekmēja minerālproduktu un pārtikas produktu eksporta samazināšanās, t.sk. piena produktu eksporta sarukums, ko noteica Krievijas embargo, kā arī piena kvotu atcelšana un zemās piena cenas ES. 2015. gadā reālais preču eksporta apjoms pieauga par 1.0%, bet preču eksporta vienības vērtība palielinājās par 0.3%.

Saskaņā ar Pasaules Tirdzniecības organizācijas operatīvajiem datiem pēc divu gadu stagnācijas 2015. gadā atjaunojās Latvijas preču eksporta tirgus daļu pieaugums pasaules importā, liecinot, ka Latvijas uzņēmēji intensīvi apguvuši jaunus noieta tirgus. Tāpat kā līdz šim 2015. gadā Latvijas preču eksporta galvenās partnervalstis bija Lietuva (19.0%), Igaunija (11.7%), Krievija (8.0%), Vācija (6.6%) un Polija (6.0%). Latvijas preču eksporta struktūrā ES valstu īpatsvars pieauga no 72.7% 2014. gadā līdz 73.2% 2015. gadā, t.sk. eksports uz eiro zonas valstīm sasniedza 49.6% (2014. gadā – 49.1%) no kopējā eksporta. Latvijas eksportētāji arvien vairāk saskatīja lielu eksporta potenciālu ārpus ES. Par to liecināja citu pasaules reģionu īpatsvara pieaugums Latvijas eksportā. Piemēram, Āzijas valstu īpatsvars pieauga no 7.2% 2014. gadā līdz 8.5% 2015. gadā, Āfrikas valstu īpatsvars – attiecīgi no 1.6% līdz 2.8%, bet Amerikas valstu īpatsvars – no 1.8% līdz 2.1%. Valstu dalījumā lielākais pozitīvais devums 2015. gadā bija eksporta pieaugumam uz Alžīriju, Lietuvu, Saūda Arābiju, Nīderlandi, Apvienotajiem Arābu Emirātiem, Apvienoto Karalisti, Dāniju, ASV, Turciju un Čehiju. Preču eksports uz Krieviju 2015. gadā salīdzinājumā ar 2014. gadu saruka par 267.6 milj. eiro jeb 24.4%. Lielākais bija alkoholisko dzērienu, piena, gaļas un zivju produktu un koksnes izstrādājumu kritums, bet pieauga mehānismu un optisko ierīču un aparatūras (ieskaitot medicīnisko) eksports.

Preču imports 2015. gadā atpalika no 2014. gada līmeņa par 1.1%. Reālais preču importa apjoms pieauga par 0.8%, bet preču importa vienības vērtība samazinājās par 2.0%.

Iekšzemes privātā patēriņa kāpums neradīja nozīmīgu spiedienu uz patēriņa preču importu. Lai gan vājāka preču importa izaugsme turpināja uzlabot preču ārējās tirdzniecības bilanci, preču importa samazināšanās bija saistīta ar lēno eksporta attīstību, vāju investīciju aktivitāti un naftas cenu kritumu. 2015. gadā visvairāk saruka minerālproduktu imports (par 19.5%). Preču importa galvenās partnervalstis bija Lietuva (17.5%), Vācija (11.4%), Polija (11.1%), Krievija (8.4%) un Igaunija (7.7%). 2015. gadā pozitīva preču tirdzniecības balance bija kokam un koka izstrādājumiem, lauksaimniecības produktiem un būvmateriāliem. No galvenajām tirdzniecības partnervalstīm pozitīva ārējās tirdzniecības balance Latvijai bija ar Igauniju, Apvienoto Karalisti, Zviedriju, Dāniju, Norvēģiju un ASV.

Latvijas maksājumu bilances tekošā konta deficīts 2015. gadā saruka līdz 299.5 milj. eiro jeb 1.2% no IKP (2014. gadā – 466.8 milj. eiro jeb 2.0% no IKP), kas lielā mērā atspoguļo preču bilances uzlabošanos galvenokārt importa samazinājuma ietekmē.

2015. gadā preču un pakalpojumu tirdzniecības deficīts saruka līdz 1.4% no IKP (2014. gadā – 2.2% no IKP), preču deficītam mazinoties līdz 8.7% no IKP (2014. gadā – 9.6% no IKP). Šādu attīstību noteica mērens preču eksporta pieaugums, savukārt preču imports mazliet saruka.

Pakalpojumu balance 2015. gadā bija 1.8 mljrd. eiro jeb 7.2% no IKP (2014. gadā – 1.7 mljrd. eiro jeb 7.4% no IKP). Pakalpojumu eksporta gada pieaugumu (4.9%) veicināja galvenokārt darījumu un personiskie braucieni, kā arī finanšu pakalpojumi, telesakaru pakalpojumi un datorpakalpojumi un informācijas pakalpojumi. 2015. gadā tūrisma nozari ietekmēja Krievijas ekonomiskā pavājināšanās. Mazinājās apkalpoto Krievijas viesu skaits, taču kritumu kompensēja viesu skaita pieaugums no ES valstīm. ES viesu skaita kāpumu veicināja Latvijā notikušie starptautiskās nozīmes pasā-

kumi. Pakalpojumu eksportu negatīvi ietekmējošie faktori bija saistīti ar transporta pakalpojumiem un būvniecību. Būvniecības dinamiku nelabvēlīgi ietekmēja sniegto būvniecības pakalpojumu eksporta samazināšanās ārvalstīs saistībā ar būvniecības sarukumu attiecīgajās partnervalstīs, piemēram, Lietuvā, Apvienotajā Karalistē un Somijā.

Sākotnējo ienākumu negatīvā balance 2015. gadā nedaudz palielinājās, sasniedzot 69.6 milj. eiro jeb 0.3% no IKP (2014. gadā – 0.2% no IKP). Gadā kopumā ES fondu līdzekļu ieplūdi, kas paredzēta lauksaimniecības nozarei, raksturoja neliels kāpums, taču vienlaikus pieauga arī ar dividenžu izmaksu saistītie izdevumi sakarā ar ārvalstu tiešo investīciju palielināšanos Latvijā, kā arī samazinājās ārvalstīs strādājošo rezidentu atlīdzība.

Arī svārstības otrreizējo ienākumu kontā 2015. gadā galvenokārt radīja ES fondu līdzekļu ieplūde, veicinot pozitīvā saldo palielināšanos (līdz 117.3 milj. eiro jeb 0.5% no IKP). Eiropas Zivsaimniecības fonda līdzekļi 2015. gadā ieplūda nedaudz mazākā apjomā nekā iepriekšējā gadā, taču sarukumu līdzsvaroja ieplūdes pieaugums no Eiropas Sociālā fonda un citiem ES fondiem.

Latvijas maksājumu bilances kapitāla konta pozitīvais saldo 2015. gadā samazinājās līdz 684.0 milj. eiro jeb 2.8% no IKP salīdzinājumā ar 753.7 milj. eiro jeb 3.2% no IKP 2014. gadā. Svārstības veicināja mazāka līdzekļu ieplūde no Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda. Iemesls ieplūdes tempa samazinājumam ir arī lēna 2014.–2020. gada finansējuma apgušanas uzsākšana Latvijā, tāpēc EK deklarējamās izmaksas un tādējādi arī maksājumi Latvijai ir mazāki nekā iepriekšējā perioda progress.

Maksājumu bilances finanšu konta saldo 2015. gadā bija negatīvs (154.0 milj. eiro jeb 0.6% no IKP). Aktīvi ārvalstīs samazinājās par 1.3 mljrd. eiro, bet saistības saruka par 1.1 mljrd. eiro, un tas nozīmē finanšu resursu ieplūdi Latvijā. Būtiskākie darījumi notika portfeļieguldījumu un citu ieguldījumu veidā. PAIP ietvaros Latvijas Banka iegādājās Latvijas valsts un eiro zonas starptautisko organizāciju parāda vērtspapīrus. Galvenokārt minētās programmas ietekmē valsts centrālās bankas portfeļieguldījumu aktīvi parāda vērtspapīru veidā pieauga par 857.3 milj. eiro jeb 3.5% no IKP. Savukārt kredītiestāžu aktīvi parāda vērtspapīros palielinājās par 1.0 mljrd. eiro jeb 4.2% no IKP, vienlaikus par 3.2 mljrd. eiro (13.3% no IKP) samazinoties noguldījumu atlikumam ārvalstu bankās. Cita būtiska norise finanšu kontā 2015. gadā skāra valdības citu ieguldījumu pasīvus – valdība atmaksāja 1.2 mljrd. eiro aizdevuma daļu no savulaik saņemtā EK starptautiskā aizdevuma. 2015. gadā ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā pieauga par 577.9 milj. eiro jeb 2.4% no IKP (2014. gadā – par 448.6 milj. eiro jeb 1.9% no IKP). Nozīmīgākās investīcijas ieplūda no Kipras, Krievijas, Norvēģijas un Nīderlandes, savukārt nozaru dalījumā visvairāk investēts finanšu pakalpojumu, tirdzniecības un transporta nozarē.

Valsts bruto ārējā parāda un IKP attiecība gada laikā samazinājās par 4.5 procentu punktu (līdz 137.7% no IKP). Savukārt valsts neto ārējais parāds saruka no 32.0% no IKP 2014. gada beigās līdz 25.9% no IKP 2015. gada beigās.

Valdības ārējais parāds 2015. gada beigās veidoja 20.6% no kopējā bruto ārējā parāda (2014. gada beigās – 24.1%). Parāda samazinājums lielā mērā skaidrojams ar 2015. gada 16. janvārī veikto aizdevuma summas atmaksu EK 1.2 mljrd. eiro apjomā starptautiskā aizņēmuma programmas ietvaros.

MFI ārējais parāds 2015. gada beigās veidoja 47.1% no kopējā bruto ārējā parāda (2014. gada beigās – 45.3%), tā kāpumu galvenokārt nosakot nerezidentu noguldījumu atlikuma pieaugumam. Savukārt 32.3% no bruto ārējā parāda veidoja citu sektoru saistības un tiešās investīcijas.

2015. gada novembrī starptautiskās kredītreitingu aģentūras *Fitch Ratings* un *Standard & Poor's* saglabāja Latvijas kredītreitingu ilgtermiņa saistībām vietējā un ārvalstu valūtā A– līmenī un stabili kredītreitinga nākotnes prognozi.

FISKĀLĀS NORISES

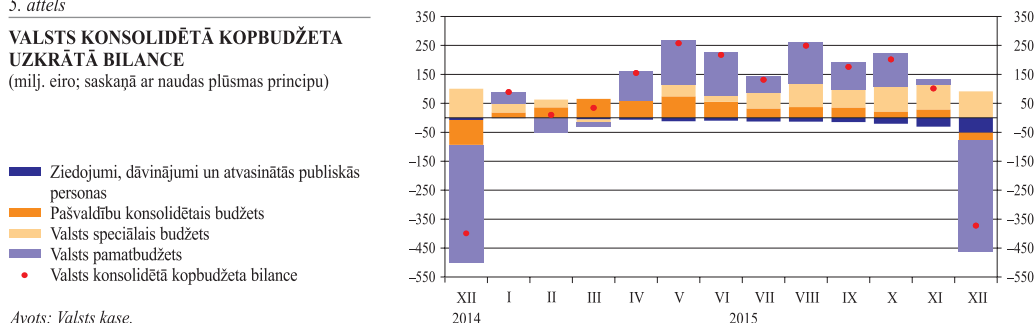
Valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts 2015. gadā saskaņā ar uzkrāšanas principu samazinājās līdz 1.3% no IKP salīdzinājumā ar 1.6% no IKP 2014. gadā. Budžeta bilances uzlabošanos veicināja nodokļu ieņēmumu pieaugums, ko balstīja tautsaimniecības un darba tirgus attīstība, kā arī ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumi. Vienlaikus mazāka ES fondu apguve un zemāki pašvaldību kapitālizdevumi palēnināja izdevumu kāpuma tempu salīdzinājumā ar 2014. gadu.

Valsts konsolidētajā kopbudžetā 2015. gadā saskaņā ar naudas plūsmas principu bija 372.3 milj. eiro deficīts (1.5% no IKP; sk. 5. att.). Saskaņā ar uzkrāšanas principu (EKS 2010), pēc kura tiek vērtēta atbilstība ES fiskālā ietvara kritērijiem, valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts bija 306.2 milj. eiro.

5. attēls

VALSTS KONSOLIDĒTĀ KOPBUDŽETA UZKRĀTĀ BILANCE

(milj. eiro; saskaņā ar naudas plūsmas principu)

Avots: Valsts kase.

Valsts konsolidētā budžeta deficīts 2015. gadā bija 346.8 milj. eiro (2014. gadā – 313.0 milj. eiro). Tā ietvaros nedaudz samazinājās valsts speciālā budžeta pārpalikums un pieauga atvasināto publisko personu budžeta deficīts, bet valsts pamatbudžeta deficīts saruka. Vienlaikus 2015. gadā ievērojami uzlabojās pašvaldību konsolidētā budžeta bilance (par 60.5 milj. eiro; deficīts – tikai 25.5 milj. eiro).

Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2015. gadā auga nedaudz straujāk nekā izdevumi (attiecīgi par 3.4% un 2.9%), ļaujot salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu uzlabot naudas plūsmas bilanci. Nodokļu ieņēmumu kāpums (4.9%) pārsniedza tautsaimniecības izaugsmes tempu.

Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2015. gadā bija 8 822.6 milj. eiro, palielinot budžeta ieņēmumu attiecību līdz 36.2% no IKP. Ieņēmumu kāpuma pamatā bija būtiskais nodokļu ieņēmumu pieaugums.

Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumu kāpuma temps kļuva straujāks, sasniedzot 286.7 milj. eiro jeb 3.4% palielinājumu salīdzinājumā ar 1.9% kāpumu 2014. gadā. Turklāt ieņēmumu pieaugums balstījās uz straujāku nodokļu ieņēmumu kāpumu. Pieaugums bija vērojams visos galvenajos nodokļu veidos, īpaši uzņēmumu ienākuma nodokļa, akcīzes nodokļa un PVN ieņēmumos. Nodokļu kāpumu visvairāk sekmēja PVN ieņēmumu pieaugums (99.9 milj. eiro jeb 5.5%). Privātā patēriņa kāpuma tempu apsteidzošā ieņēmumu izaugsme liecināja par labāku nodokļu iekasēšanu, t.sk. ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu dēļ. Akcīzes nodokļa ieņēmumu kāpumu veicināja zemo naftas cenu izraisīts naftas produktu patēriņa pieaugums. Balstoties uz darba algu izaugsmi, pozitīvas tendences joprojām saglabājās darbaspēka nodokļu ieņēmumos. Nenodokļu ieņēmumi 2015. gadā bija par 11.5 milj. eiro jeb 2.6% lielāki nekā iepriekšējā gadā, pieaugumu gan kavējot mazākiem valsts (pašvaldību) nodevu un maksājumu ieņēmumiem. Sākoties jaunajam ES fondu līdzekļu apguves periodam, ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumi 2015. gadā turpināja sarukt – tie bija par 64.8 milj. eiro jeb 6.1% mazāki nekā iepriekšējā gadā.

Valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2015. gadā bija 9 194.8 milj. eiro jeb 37.7% no IKP (gada pieaugums – 259.9 milj. eiro jeb 2.9%). Izdevumu kāpums 2015. gadā bija lēnāks nekā 2014. gadā. Izdevumu pieaugumu galvenokārt noteica sociālo pabalstu izdevumu palielināšanās (par 140.5 milj. eiro jeb 5.7%), ko sekmēja vairāku sociālās apdrošināšanas pabalstu maksimuma atcelšana. Turpinājās atalgojuma izdevumu kāpums (par 128.5 milj. eiro jeb 6.9%), ko veicināja minimālās darba algas palielināšana un papildu izdevumi Latvijas prezidentūras ES Padomē nodrošināšanai. Naudas plūsma uzrādīja arī ievērojamu procentu maksājumu pieaugumu, taču tas saistāms ar parāda vadības optimizācijas izmaksām un saskaņā ar uzkrāšanas principu budžeta bilanci neietekmēja. Valsts kase, izmantojot zemākas eiro resursu cenas finanšu tirgos, ar jaunu eiroobligāciju emisiju finansēja iepriekš izlaistu ASV dolāros denominētu obligāciju atpirkšanu. Parādsaistību valūtas maiņa ļaus līdz 2021. gadam samazināt valsts parāda apkalpošanas izdevumus aptuveni par 85 milj. eiro.

Kapitāla izdevumi pieauga par 42.6 milj. eiro jeb 4.9%, un to noteica autoceļu tīkla uzturēšanas, ēku būvniecības un rekonstrukcijas izdevumu kāpums. Vienlaikus izdevumu pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palēnināja par 39.3 milj. eiro mazākas Latvijas iemaksas ES budžetā un izdevumi pozīcijās, kas saskaņā ar naudas plūsmas principu tiek klasificētas kā subsīdijas un dotācijas. Krītoties ES fondu resursu apguves apjomam, subsīdijām un dotācijām 2015. gadā iztērēts par 145.7 milj. eiro jeb 7.5% mazāk nekā 2014. gadā.

2015. gada septembrī Fiskālās disciplīnas padome publiskoja otro kārtējo "Fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojumu", norādot uz nepieciešamību nodrošināt 2015. gada strukturālās bilances mērķu sasniegšanu. Fiskālās disciplīnas padome atbalstīja 2016. gadā iecerētos pasākumus ieņēmumu stiprināšanai, aicinot turpināt pievērsties nodokļu ieņēmumu palielināšanas iespējām un ēnu ekonomikas mazināšanai.

Valdības konsolidētais kopējais parāds 2015. gada beigās saskaņā ar naudas plūsmas principu bija 8 489.3 milj. eiro jeb 34.8% no IKP, bet saskaņā ar EKS 2010 metodoloģiju – 8 871.7 milj. eiro jeb 36.4% no IKP. Centrālās valdības un pašvaldību kopējais parāds saruka par 600.8 milj. eiro. Lielākā ietekme uz parāda apjoma pārmaiņām bija gada sākumā veiktajai 1.2 mljrd. eiro aizņēmuma atmaksai EK un septembrī veiktajai 500.0 milj. eiro eiroobligāciju emisijai. Valūtas kursu pārmaiņām bija palielinoša ietekme uz parāda nominālo vērtību, bet riska ierobežošanas pasākumi nodrošināja, ka tās būtiski neietekmēja faktisko saistību apjomu.

KREDĪTIESTĀŽU ATTĪSTĪBA

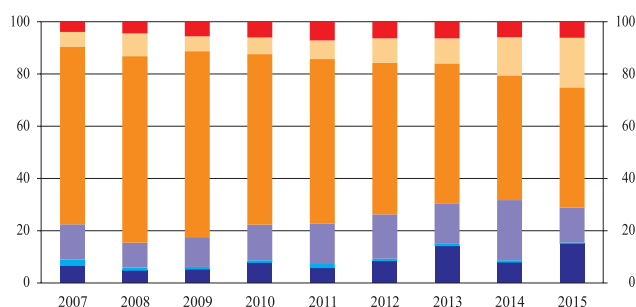
Latvijas Republikā 2015. gada beigās bija reģistrētas 27 kredītiestādes (t.sk. 10 ārvalstu kredītiestāžu filiāļu) un 34 krājaizdevu sabiedrības (gada laikā darbību uzsāka 2 krājaizdevu sabiedrības), bet nebija neviena naudas tirgus fonda (gada laikā darbību beidza divi naudas tirgus fondi). Valstij vairs nav daļu kredītiestāžu apmaksātajā pamatkapitālā, jo AS "Citadele banka" valsts daļas tika pārdotas privātajam investoram.

2015. gadā Latvijas tautsaimniecībā bija vērojama mērena izaugsme, un arī kredītiestāžu aktīvi (to struktūru sk. 6. att.) turpināja augt (par 3.6%; 2014. gadā – par 5.6%). Tomēr vēl arvien saglabājās zema kredītešanas aktivitāte, tāpēc kredītiestāžu rezidentu un nerezidentu ne-MFI izsniegto kredītu atlikums joprojām bija iepriekšējā gada līmenī (2014. gadā samazinājās par 6.1%). Kredītiestāžu pasīvos rezidentu noguldījumu atlikums palielinājās tikai par 1.0% (kredītiestāžu pasīvu struktūru sk. 7. att.), un šo rādītāju negatīvi ietekmēja valdības noguldījumu atlikuma svārstīgums. Rezidentu privātā sektora noguldījumu atlikums stabili pieauga (par 7.1%; 2014. gadā – par 2.7%) un turpināja aizstāt nerezidentu MFI finansējumu. Nerezidentu MFI finansējums saruka (par 15.0%; 2014. gadā – par 22.9%), gada beigās veidojot 8.6% no kopējiem kredītiestāžu

6. attēls

KREDĪTIESTĀŽU AKTĪVU STRUKTŪRA (%)

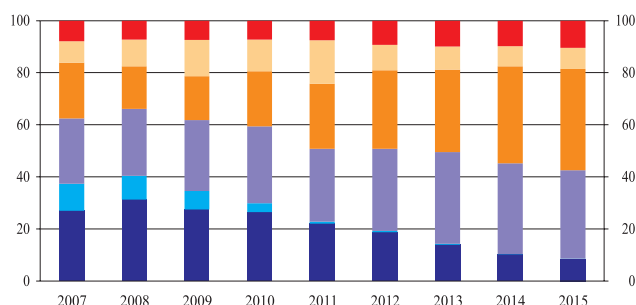
- Prasības pret Latvijas Banku
- Prasības pret rezidentu MFI
- Prasības pret nerezidentu MFI
- Kredīti
- Parāda vērtspapīri un citi vērtspapīri ar fiksētu ienākumu
- Citi aktīvi

7. attēls

KREDĪTIESTĀŽU PASĪVU STRUKTŪRA (%)

- Saistības pret nerezidentu radniecīgajām MFI
- Saistības pret citām nerezidentu MFI
- Rezidentu noguldījumi
- Nerezidentu noguldījumi
- Citas saistības
- Kapitāls un rezerves

aktīviem (t.sk. mātesbanku finansējums – 8.4%). Nerezidentu noguldījumu atlikuma gada pieauguma temps samazinājās līdz 8.3%, tomēr noguldījumu atlikuma kāpumu turpināja nozīmīgi ietekmēt ASV dolāra vērtības pieaugums, jo 66.7% nerezidentu noguldījumu bija ASV dolāros. Ja nerezidentu noguldījumu atlikumu koriģētu ar valūtas kursa pārmaiņām, gada pieaugums būtu tuvs nullei.

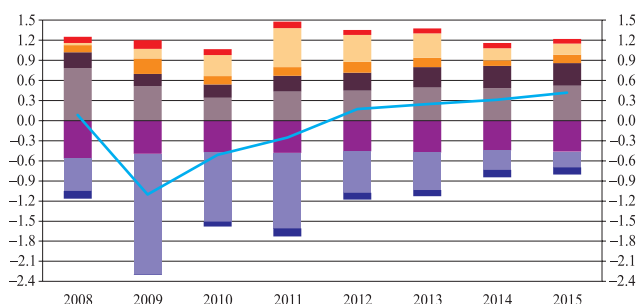
Kredītiestāžu likvīdo aktīvu īpatsvars aktīvu kopējā atlikumā salīdzinājumā ar 2014. gada beigām nedaudz pieauga un atradās tuvu vēsturiski augstākajam līmenim (2015. gada beigās – 40.2%). Turpinoties mērenai tautsaimniecības izaugsmei, kredītiestāžu kredītportfeļa kvalitāte uzlabojās, un 2015. gada beigās kredītu ar maksājumu kavējumu ilgāku par 90 dienām īpatsvars kopējā kredītiestāžu kredītportfelī saruka līdz 6.0% (2014. gada beigās – 6.9%).

2015. gadā lielākā daļa Latvijas kredītiestāžu darbojās ar peļņu, kopumā nopelnot 415.9 milj. eiro (2014. gadā – 311.4 milj. eiro; sk. 8. att.). Kredītiestāžu finansiālās darbības peļņa 2015. gadā (1 001.7 milj. eiro) bija par 9.3% lielāka nekā iepriekšējā gadā. Tīrie procentu ienākumi – apjoma ziņā arvien nozīmīgākais finansiālās darbības peļņas postenis – salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga par 7.9% un veidoja nedaudz vairāk par pusi no finansiālās darbības peļņas. Tīrie komisijas naudas ienākumi (otrs nozīmīgākais ienākumu postenis) pieauga tikai par 0.6% (2014. gadā – par 8.3%), saglabājot aptuveni trešo daļu finansiālās darbības peļņā. Kredītiestāžu administratīvie izdevumi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par 4.3%.

8. attēls

KREDĪTIESTĀŽU IENĀKUMU, IZDEVUMU UN DARBĪBAS REZULTĀTU DINAMIKA (mljrd. eiro)

- Tīrie procentu ienākumi
- Tīrie komisijas naudas ienākumi
- Finanšu instrumentu tirdzniecības un pārvērtēšanas ienākumi
- Uzkrājumu samazināšanas ienākumi
- Pārējie ienākumi
- Administratīvie izdevumi
- Izdevumi uzkrājumiem
- Pārējie izdevumi
- Pārskata gada nesadalītā peļņa vai zaudējumi

Kreditīestāžu kopējais kapitāla rādītājs turpināja uzlaboties un gada beigās sasniedza 22.4% (minimālā prasība ir 8%), bet pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājs bija 19.5%. Gada laikā pirmā līmeņa pamata kapitālu palielināja 11 kreditīestāžu kopumā par 122.8 milj. eiro.

NAUDAS PIEDĀVĀJUMS

Monetāro rādītāju attīstība 2015. gadā (sk. 1. pielikumu) – otrajā gadā pēc pievienošanās Eirosistēmai – atspoguļoja Latvijas veiksmīgo iekļaušanos eiro zonā, mēreno tautsaimniecības izaugsmi un naudas rādītāju stabilitāti, kā arī augošo likviditātes pārpalikumu kreditīestādēs.

Lai gan ārējie riski turpināja diktēt piesardzību un vēlēšanos mazināt riskus gan no kreditīestāžu, gan potenciālo aizņēmēju puses, zemu finansējuma izmaksu vide, iekšējā pieprasījuma kāpums, kā arī tiesiskā regulējuma uzlabošanās pakāpeniski sāka veicināt kreditēšanas atjaunošanos. Euro zonā kopumā tā bija krasāka, kredītportfeļa gada pieauguma tempam kļūstot pozitīvam, tomēr arī Latvijā kredītportfeļa kritums būtiski palēninājās, un 2015. gada beigās kreditīestāžu aktīvāk kreditētā sektora – finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību – kredītportfelis vairs neuzrādīja gada samazinājumu. Lēnāks bija uzlabojums mājsaimniecību kreditēšanā, kur straujāk attīstījās patēriņa kreditēšana, savukārt aizdevumus mājokļa iegādei zināmā mērā veicināja valsts atbalsta programmas darbība.

Noguldījumu atlikuma kāpums gada laikā bija visai stabils un būtiski straujāks nekā 2014. gadā. Palielinājās gan nefinanšu sabiedrību, gan mājsaimniecību noguldījumu atlikums, norādot uz salīdzinoši pozitīvo tautsaimniecības virzību, augošo ienākumu sniegto iespēju gan uzkrāt līdzekļus noguldījumos, gan kāpināt patēriņu, kā arī palielinot nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību kredītpēju. Turklāt noguldījumu atlikums auga, lai gan tā ienesīgums bija minimāls. Tas gan noteica, ka noguldījumu atlikums turpināja koncentrēties likvīdākajā – noguldījumu uz nakti – segmentā, kā arī noguldījumos ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu, tomēr auga arī mājsaimniecību ilgtermiņa noguldījumu atlikums.

Skaidrās naudas pieprasījuma dinamiku raksturoja pakāpeniska pieprasījuma samazināšanās gandrīz visu gadu, sezonāli augot vien aprīlī un decembrī.

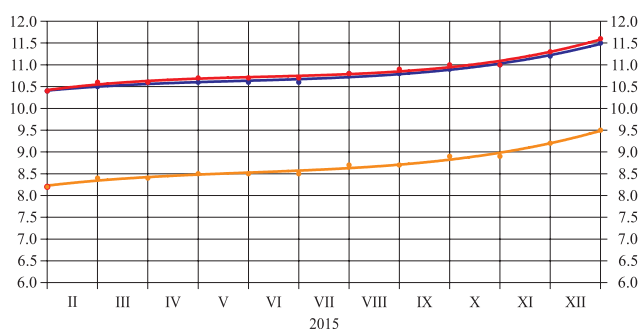
Noguldījumu uz nakti (Latvijas devums eiro zonas M1) atlikums 2015. gadā palielinājās par 13.9%. Lēnāks (9.4%) bija Latvijas devuma eiro zonas naudas piedāvājuma rādītājā M2 kāpums. Tas saistīts ar būtisko noguldījumu ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem atlikuma samazināšanos (par 17.1%), ko nespēja atsvērt noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem atlikuma pieaugums (13.3%). Latvijas devumā eiro zonas plašās naudas rādītājā M3 ietverto papildu komponentu apjoms bija neliels – MFI emitēto parāda vērtspapīru ar termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot) atlikums 2015. gada beigās bija 65.1 milj. eiro. Latvijas kreditīestādes 2015. gadā neveica M3 definīcijai atbilstošos *repo* darījumus. Kopumā Latvijas ieguldījums eiro zonas M3 palielinājās par 9.2% (Latvijas devumu eiro zonas naudas piedāvājumā un tā sastāvdaļu pārmaiņas sk. 9. un 10. att.). Savukārt eiro zonā kopumā 2015. gadā noguldījumu uz nakti atlikums palielinājās par 11.6%, noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu atlikums – par 0.6%, M2 – par 5.3% un M3 – par 4.7%, bet noguldījumu ar noteikto termiņu atlikums samazinājās par 9.0%.

Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu atlikums 2015. gadā palielinājās par 9.0% (2014. gadā – par 3.4%). Gada sākumā sarucis, noguldījumu kopapjoms, sākot ar 2. ceturksni, gandrīz katru mēnesi pieauga, sasniedzot jaunu rekordu (t.sk. decembrī pārsniedzot 10 mljrd. eiro). Mājsaimniecību noguldījumu atlikums palielinājās (gada pieaugums – 6.3%; sk. 11. att.), un arī finanšu

9. attēls

**LATVIJAS DEVUMS EIRO ZONAS NAUDAS
PIEDĀVĀJUMĀ**
(perioda beigās; mljrd. eiro)

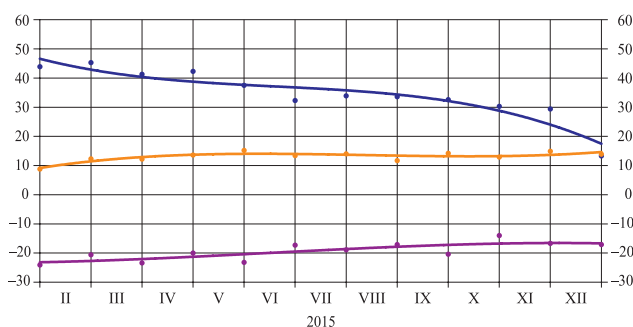
- Noguldījumi uz nakti (M1 sastāvdaļa)
- M2
- M3

10. attēls

**LATVIJAS DEVUMA EIRO ZONAS
NAUDAS PIEDĀVĀJUMĀ SASTĀVDAĻAS**
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada
atbilstošo periodu; %)

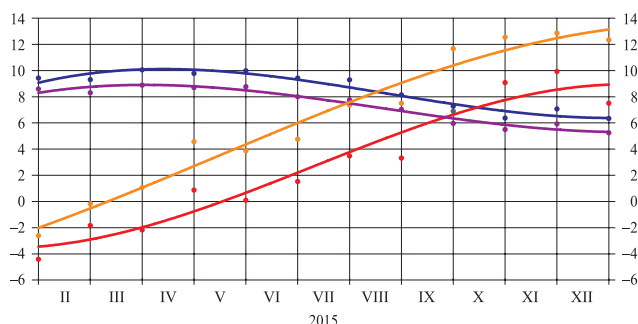
- Noguldījumi uz nakti
- Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot)
- Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem (ieskaitot)

11. attēls

**REZIDENTU FINANŠU IESTĀŽU,
NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN
MĀJSAIMNIECĪBU NOGULDĪJUMU
ATLIKUMA GADA PĀRMAIŅU TEMPS**
(%)

- Finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību noguldījumi kopā
- Mājsaimniecību noguldījumi kopā
- Finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību eiro veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību eiro veiktie noguldījumi

iestāžu un nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikums pieauga par 12.3%. Mājsaimniecību noguldījumu atlikuma īpatsvars noguldījumu kopapjomā samazinājās līdz 53.6% (2014. gada beigās – 54.9%). Mājsaimniecību noguldījumu atlikuma īpatsvars termiņnoguldījumos un noguldījumos ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu bija 70.9% (2014. gadā – 68.1%) un uz nakti veiktajos noguldījumos – 48.6% (2014. gadā – 50.2%).

Rezidentu noguldījumu valūtu struktūra 2015. gadā ienesīguma atšķirību dēļ nedaudz mainījās par labu ārvalstu valūtās veikto noguldījumu atlikumam, tomēr, saglabājoties eiro veikto noguldījumu atlikuma absolūtai dominancei, 2015. gada beigās eiro veiktie noguldījumi veidoja 88.0% no kopējā noguldījumu atlikuma (2014. gadā – 90.3%). Savukārt pārējais noguldījumu atlikums veikts galvenokārt ASV dolāros (aptuveni 9%), bet nepilna procenta apjomā no kopējuma – Lielbritānijas sterliņu mārciņās un Norvēģijas kronās. Absolūtā izteiksmē gada laikā pieauga gan eiro, gan pārējās valūtās veikto noguldījumu atlikums.

Nerezidentu resursu piesaiste 2015. gadā palēninājās (tās mēneša pārmaiņas sk. 12. att.). Lai gan nerezidentu nebankas joprojām palielināja noguldījumu atlikumu Latvijas kredītiestādēs, kāpums bija tikai 7.7% (2014. gadā – 24.3%; daļēji to gan ietekmēja ASV dolāra kursa nostiprināšanās attiecībā pret eiro). Savukārt no ārvalstu mātesbankām piesaistīto resursu apjoms turpināja mazināties (2015. gadā – par 11.0%; 2014. gadā – par 20.9%).

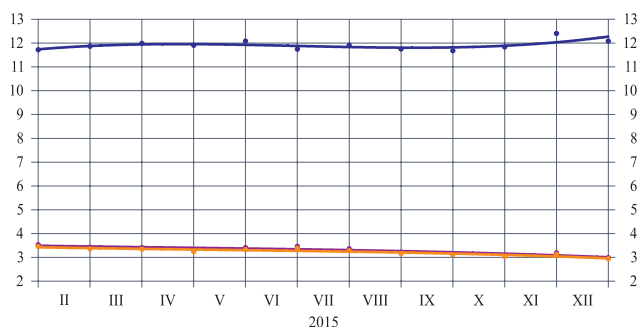
MFI (izņemot Latvijas Banku) bilances ārzemju aktīvi samazinājās par 8.5%, un to lielākoties noteica kredītiestāžu brīvo resursu īslaicīga pārgrupēšana gada nogalē no

12. attēls

LATVIJAS MFI (IZŅEMOT LATVIJAS BANKU) ĀRZEMJU SAISTĪBU GALVENĀS SASTĀVDAĻAS

(perioda beigās; mljrd. eiro)

— Saistības pret ārvalstu MFI
— t.sk. pret saistītajām MFI
— Nerezidentu ne-MFI noguldījumi

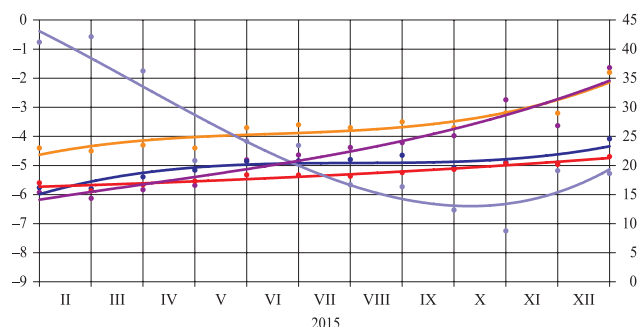
noguldījumiem ārvalstu kredītiestādēs uz noguldījumu Latvijas Bankā. Tādējādi par 31.9% saruka prasības pret ārvalstu MFI, bet 1.9 reizes pieauga MFI prasības pret Latvijas Banku. Vienlaikus 2015. gadā būtiski palielinājās citi ieguldījumi darījumos ar nerezidentiem: par 55.6% – ārvalstu valdības un par 29.0% – ne-MFI privātā sektora vērtspapīru portfelis, bet par 8.9% – kredīti ārvalstu ne-MFI. MFI (izņemot Latvijas Banku) tīro ārējo aktīvu negatīvais apjoms 2015. gada beigās bija par 1.8 mljrd. eiro lielāks nekā 2014. gada beigās.

No atbilstošajiem bilances posteņiem neliela samazinoša ietekme uz monetārajiem rādītājiem bija MFI privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma kritumam, rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikumam samazinoties par 1.8% (2014. gadā – par 7.1%). Palēninājās gan mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma kritums (līdz 4.1%; 2014. gadā – 7.1%), gan – vēl nozīmīgāk – nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikuma sarukums (līdz 1.6%; 2014. gadā – 9.6%), bet trešo gadu pēc kārtas pieauga nebanku finanšu iestādēm izsniegto aizdevumu atlikums (2015. gadā – par 18.6%; finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma pārmaiņas sk. 13. att.). Kredītportfelim sākot stabilizēties, bet IKP turpinot augt, lēnāk mazinājās iekšzemes kredītu atlikuma attiecība pret IKP (no 59.5% 2013. gadā līdz 53.3% 2014. gadā un 50.6% 2015. gadā; sk. 14. att.).

13. attēls

REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM, NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMA GADA PĀRMAIŅU TEMPS (%)

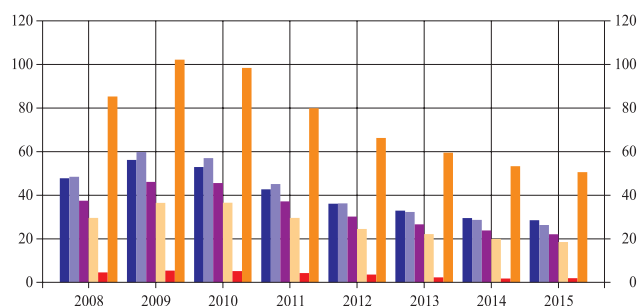
— Nefinanšu sabiedrībām izsniegtie kredīti
— Mājsaimniecībām izsniegtie kredīti
— t.sk. kredīti mājokļa iegādei
— Finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti kopā
— Finanšu iestādēm izsniegtie kredīti (labā ass)

14. attēls

REZIDENTIEM IZSNIEGTO KREDĪTU ATTIECĪBA PRET IKP (%)

— Kredīti finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām
— Hipotēku kredīts
— Kredīti mājsaimniecībām
— Kredīti mājsaimniecībām mājokļa iegādei
— Patēriņa kredīts
— Kredīti kopā

Kredītu atlikumam turpinot sarukt, rezidentiem izsniegto kredītu atlikuma īpatsvars MFI (izņemot Latvijas Banku) kopsavilkuma bilances aktīvos 2015. gada beigās samazinājās līdz 38.7% (2014. gada beigās – 40.7%). 2015. gadā joprojām saruka kredītu un

noguldījumu atlikuma attiecība. Turpinājās arī kredītu ar maksājumu kavējumu atlikuma īpatsvara samazināšanās (kavējums ilgāks par 90 dienām 2015. gada beigās bija 6.0% izsniegto kredītu; 2014. gada beigās – 6.9%).

2015. gadā izsniegto kredītu atlikums palielinājās samērā lielā skaitā tautsaimniecības nozaru, t.sk. vairākās apstrādes rūpniecības apakšnozarēs – koksnes apstrādē (par 12.3%), dzērienu (par 51.3%), tekstilizstrādājumu (par 10.4%) un farmaceitisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu (par 35.5%) ražošanā, kā arī enerģētikā (par 13.1%) un augkopībā un lopkopībā (par 3.6%). Kredītportfelis auga arī vairākās transporta un uzglabāšanas apakšnozarēs, informācijas un komunikācijas pakalpojumos, izmitināšanā un ēdināšanas pakalpojumos, kā arī atsevišķās finanšu un apdrošināšanas darbībās. Savukārt krass kredītportfeļa sarukums bija vērojams mežsaimniecībā, ieguves rūpniecībā, ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanā, metālu un gatavo metālizstrādājumu ražošanā, būvniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, sauszemes transportā un operācijās ar nekustamo īpašumu. Kredītu atlikuma pārmaiņas atsevišķās nozarēs gan būtiski nemainīja kredītportfeļa nozaru struktūru – 2015. gada beigās joprojām lielākā kopējā uzņēmējdarbībai izsniegto kredītu atlikuma daļa bija ieguldīta operācijās ar nekustamo īpašumu (30.5%; 2014. gada beigās – 31.5%), apstrādes rūpniecībā (12.4%; 2014. gada beigās – 12.5%), finanšu un apdrošināšanas darbībās (10.7%; 2014. gada beigās – 9.9%), tirdzniecībā (9.2%; 2014. gada beigās – 9.6%), transportā un uzglabāšanā (8.9%; 2014. gada beigās – 7.9%), enerģētikā (6.1%; 2014. gada beigās – 6.1%), būvniecībā (6.0%; 2014. gada beigās – 6.3%), kā arī lauksaimniecībā un mežsaimniecībā (5.9%; 2014. gada beigās – 6.0%).

2015. gadā nedaudz palielinājās komerc kredītu atlikums un industriālā kredīta atlikums (attiecīgi par 0.4% un 2.2%), bet būtiskāk – patēriņa kredīti mājsaimniecībām (par 7.2%), savukārt sarukums joprojām turpinājās hipotekārajā kreditēšanā. Tomēr hipotēku kredītu portfelis samazinājās lēnāk nekā 2014. gadā – nefinanšu sabiedrībām izsniegto hipotēku kredītu atlikums 2015. gadā saruka par 6.6% (2014. gadā – par 11.5%), bet mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu atlikums – attiecīgi par 4.7% un 6.7%. Mājokļa iegādei decembra beigās bija izsniegti 4.5 mljrd. eiro jeb 83.5% no visiem mājsaimniecībām izsniegtajiem kredītiem (par 0.2 mljrd. eiro mazāk nekā 2014. gadā). Mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu atlikums 2015. gada beigās bija 36.5%, komerc kredītu atlikums – 17.9% un industriālā kredīta atlikums – 17.9% no kredītu kopējā atlikuma (2014. gada beigās – attiecīgi 37.6%, 17.5% un 17.1%).

Eiro izsniegto kredītu atlikuma absolūtā dominance kopējā kredītportfelī turpinājās arī 2015. gadā. 2015. gada beigās eiro izsniegto kredītu atlikums veidoja 95.1% no visu izsniegto kredītu atlikuma (tikai par 0.1 procentu punktu mazāk nekā 2014. gadā). Ārvalstu valūtās izsniegto kredītu atlikums 2015. gadā pieauga par 0.9% (56.6% no šiem kredītiem bija izsniegti ASV dolāros, 19.7% – Zviedrijas kronās, 13.2% – Šveices frankos un 10.1% – Lielbritānijas sterliņu mārciņās).

Latvijas devums eiro zonas naudas bāzē 2015. gadā pieauga par 40.5%, perioda beigās sasniedzot 9.0 mljrd. eiro. To galvenokārt veidoja Latvijas Bankas proporcionālā daļa kopējā Eurosistēmas emitēto banknošu apjomā (4.0 mljrd. eiro), kā arī kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu; 4.8 mljrd. eiro). Latvijas Bankas tīrie ārējie aktīvi (ārpus eiro zonas) pieauga par 474.5 milj. eiro jeb 16.7% un 2015. gada beigās bija 3.3 mljrd. eiro.

KREDĪTU UN NOGULDĪJUMU PROCENTU LIKMES

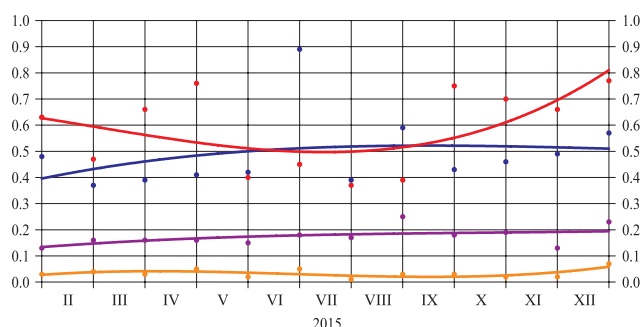
Kredītu un noguldījumu procentu likmes Latvijā 2015. gadā ietekmēja kreditēšanā par atsaucē procentu likmēm plaši izmantotās 3 mēnešu un 6 mēnešu eiro naudas tirgus procentu likmes, kas turpināja pakāpeniski sarukt, 1. pusgadā pirmo reizi sasniedzot negatīvu līmeni (sk. 1. att.). Naudas tirgus procentu likmju kritums daļēji vai pilnībā

atspoguļojās eiro no jauna izsniegto kredītu procentu likmēs gan nefinanšu sabiedrībām, gan mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu sektorā. No mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām piesaistīto termiņnoguldījumu procentu likmes sasniedza rekordzemu līmeni (sk. 15. att.), un tas motivēja mājsaimniecības meklēt iespējas palielināt ieguldījumu ienesīgumu, t.sk. ieguldot brīvos naudas līdzekļus ilgāka termiņa vai augstāka riska noguldījumos.

15. attēls

REZIDENTU NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN MĀJSAIMNIECĪBU TERMIŅNOGULDĪJUMU (JAUNIE DARĪJUMI) VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU LIKMES (%)

- Nefinanšu sabiedrību eiro veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību eiro veiktie noguldījumi
- Nefinanšu sabiedrību ārvalstu valūtā veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību ārvalstu valūtā veiktie noguldījumi

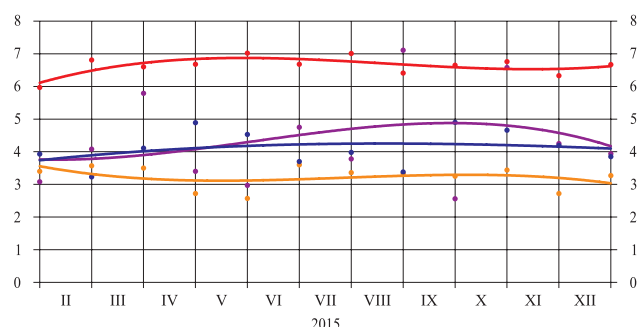

2015. gadā nefinanšu sabiedrībām eiro no jauna izsniegto kredītu procentu likmēm bija tendence samazināties (2014. gadā – vidēji 3.5%; 2015. gadā – 3.2%). Tomēr nefinanšu sabiedrībām eiro no jauna izsniegto kredītu ar lielu apjomu (lielāku par 1 milj. eiro) un ar mazu un vidēju apjomu (līdz 1 milj. eiro) procentu likmju atšķirība nedaudz pieauga. Kredītiestādes lielāko daļu no nefinanšu sabiedrību kredītišķanai atvēlētajiem finanšu resursiem novirzīja lielo nefinanšu sabiedrību ar labu kredītvēsturi kredītišķanai. Kredītišķanas segmentā salīdzinoši zemāka nefinanšu sabiedrību riska un lielākas kredītišķažu savstarpējās konkurences dēļ ar nefinanšu sabiedrībām noslēgto liela apjoma jauno darījumu procentu likmes bija zemākas, un tām bija tendence pazemināties straujāk (2014. gada 4. ceturksnī – vidēji 3.1%; 2015. gada 4. ceturksnī – 2.9%). Sekojot naudas tirgus atsaucis procentu likmju lejupvērstajai dinamikai, samazinājās arī salīdzinoši augstākās ar nefinanšu sabiedrībām noslēgto maza un vidēja apjoma jauno darījumu procentu likmes (2014. gada 4. ceturksnī – vidēji 4.5%; 2015. gada 4. ceturksnī – 4.4%; rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām no jauna izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes sk. 16. att.).

16. attēls

REZIDENTU NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM NO JAUNA IZSNIEGTO KREDĪTU VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU LIKMES (%)

- Nefinanšu sabiedrībām eiro izsniegtie kredīti
- Mājsaimniecībām eiro izsniegtie kredīti
- Nefinanšu sabiedrībām ārvalstu valūtā izsniegtie kredīti
- Mājsaimniecībām ārvalstu valūtā izsniegtie kredīti

Arī mājsaimniecībām mājokļa iegādei eiro no jauna izsniegto kredītu procentu likmes, sekojot eiro naudas tirgus indeksu dinamikai, samazinājās (2014. gadā – vidēji 3.3%; 2015. gadā – 3.1%). Lai gan Latvijas kredītiestādes 2015. gadā vairākkārt mainīja mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu nosacījumus, atbilstoši Eurosistēmas veiktajam banku veiktās kredītišķanas apsekojumam pārmaiņas galvenokārt attiecās uz kredīta summas un nodrošinājuma vērtības attiecību. Latvijas Republikas Saeimai 2014. gada beigās pieņemot grozījumus Maksātneispējas likumā attiecībā uz t.s. nolikto atslēgu principa ieviešanu, kredītiestādes mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegtajiem kredītiem strauji padarīja stingrākus kredītu standartus un ieviesa stingrākus kredītu noteikumus un nosacījumus. Taču 2015. gada 1. ceturksnī, Latvijas Republikas Saeimai pieņemot tiesisko regulējumu, kas paredz kredītņēmējiem izvēles iespēju starp nolikto

atslēgu principu un pilnu kredītņēmēja atbildību par aizdevuma atmaksu, kredītiestādes atkal izmantoja iepriekš mājāsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegtajiem kredītiem piemērotos kredītu standartus un kredītu noteikumus un nosacījumus. Kredītiestādes 2. un 3. ceturksnī vēlreiz samazināja kredīta summas un nodrošinājuma vērtības attiecību un nodrošinājuma prasības, aktīvāk iesaistoties AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" īstenojamā mājokļu galvojumu programmā ģimenēm ar bērniem.

Mājāsaimniecībām un kredītiestādēm noslēdzot kredītīgumus par eiro no jauna izsniegtiem patēriņa kredītiem, procentu likmes lielāko gada daļu bija tuvu 20% līmenim. Pārskatīto kredītu procentu likmju pārmaiņas radīja mājāsaimniecībām eiro no jauna izsniegto patēriņa kredītu procentu likmju svārstības. Kopumā kredītiestādes mājāsaimniecību patēriņa kredītiem un pārējiem kredītiem virs naudas tirgus atsaucē procentu likmēm pievienoto procentu likmes daļu nemainīja, taču 2. pusgadā padarīja mazāk stingrus nosacījumus ilgāka termiņa un lielāka apjoma kredītu saņemšanai. Mājāsaimniecībām izsniegto patēriņa kredītu efektīvās procentu likmes samazinājās no 26.9% 2014. gadā līdz 26.0% 2015. gadā. To salīdzinoši augstākais līmenis raksturo lielus ar šo kredītu veidu saistītos papildu maksājumus (piemēram, komisijas maksas, kredīta pieteikuma izskatīšanas un kredīta administrēšanas izmaksas).

Sarūkot eiro naudas tirgus procentu likmēm, līdz rekordzemam līmenim turpināja samazināties no nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām no jauna piesaistīto termiņnoguldījumu procentu likmes (2014. gadā – vidēji 0.2%; 2015. gadā – 0.1%). No nefinanšu sabiedrībām no jauna eiro piesaistīto termiņnoguldījumu procentu likmes tuvojās nullei (2014. gadā – vidēji 0.1%; 2015. gadā – 0.03%). Turpretī no mājāsaimniecībām no jauna eiro piesaistīto termiņnoguldījumu procentu likmes pieauga (2014. gadā – vidēji 0.5%; 2015. gadā – 0.6%), mājāsaimniecībām nedaudz vairāk uzkrājumu izvietojot ilgāka termiņa vai augstāka riska noguldījumos. Eiro zonas kontekstā Latvijas kredītiestāžu kredītu procentu likmes 2015. gadā bija samērā augstas, bet termiņnoguldījumu procentu likmes – vienas no zemākajām. Nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām no jauna izsniegto kredītu procentu likmēm eiro zonā bija tendence pakāpeniski sarukt, un samazinājās eiro zonas kredītu un noguldījumu tirgus sadrumstalotība. ECB atbalstošās monetārās politikas dēļ saruka eiro naudas tirgus procentu likmes, kas ir kā atsaucē procentu likmes daudziem kredītiem ar mainīgo procentu likmi. Samazinājās arī kredītiestāžu finansējuma izmaksas. Augot kredītiestāžu savstarpējai konkurencei, kā arī lēnām attīstoties eiro zonas tautsaimniecībai, eiro zonas kredītiestādes sāka pakāpeniski padarīt mazāk stingrus aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām piemērotos kredītu standartus. Visos nozīmīgākajos kredītēšanas segmentos, augot kredītiestāžu savstarpējai konkurencei, zema un vidēja riska aizdevumiem saruka arī virs naudas tirgus procentu likmēm pievienotā kredītu procentu likmes daļa, savukārt augsta riska aizdevumiem tā būtiski nemainījās. Zemais procentu likmju līmenis bija to faktoru vidū, kas 2015. gadā veicināja eiro zonas nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecību kredītu pieprasījumu.

VALŪTAS UN STARPANKU TIRGUS

VALŪTAS TIRGUS

Kopējais valūtas darījumu apgrozījums Latvijas kredītiestādēs 2015. gadā samazinājās līdzīgi kā 2014. gadā – par 30% (atbilstoši Latvijā reģistrēto kredītiestāžu mēneša pārskatā par ārvalstu valūtu pirkšanas un pārdošanas darījumiem norādītajiem datiem gada laikā veidojot 571.1 mljrd. eiro). Kritumu ietekmēja gan likviditātes pārpalikums, kas mazināja kredītiestāžu iesaisti starpbanku valūtas tirgū, gan pieprasījuma pārmaiņas.

Valūtas darījumu apgrozījuma kritums bija vienmērīgs valūtas veidu un valūtu pāru dalījumā. Valūtas darījumu veidu struktūra būtiski nemainījās – mijmaiņas darījumi joprojām bija visnozīmīgākie no visiem noslēgtajiem valūtas darījumiem. Šo darījumu īpatsvars kopējā valūtas darījumu apgrozījumā 2015. gadā bija 63.8% (2014. gadā –

65.8%), turklāt apgrozījums 2015. gadā šķietami stabilizējās salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, kad mijmaiņas darījumu apgrozījums samazinājās vidēji par 2.6 mljrd. eiro mēnesī.

Iekšzemes kredītiestāžu savstarpējo darījumu apgrozījums 2015. gadā saruka par 78.4% (2014. gadā – tikai par 4.0%), bet šo darījumu apgrozījuma īpatsvars kopējā valūtas darījumu apgrozījumā samazinājās līdz 1.8%. Ievērojami saruka kredītiestāžu valūtas darījumu apgrozījums ar mājāsaimniecībām: salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu darījumu apgrozījums samazinājās par 53.2% (2014. gadā kritums bija vēl lielāks – 70.8%; to būtiski ietekmēja eiro pret latiem pirkšanas un pārdošanas darījumu izzušana līdz ar eiro ieviešanu). Darījumu, kuros mājāsaimniecības mainīja valūtu, īpatsvars kopējā valūtas apgrozījumā samazinājās līdz 2.2%.

Darījumu apgrozījums ar nozīmīgākajiem Latvijas kredītiestāžu darījuma partneriem valūtas tirgū – nerezidentu MFI – 2015. gadā samazinājās par 25.9%, tomēr šā segmenta nozīme kopējā valūtas darījumu apgrozījumā pieauga līdz 60.6% (346.2 mljrd. eiro). Nozīmīgākie darījumi ar nerezidentu MFI Latvijas kredītiestādēm bija ASV dolāra konvertēšana eiro, kas samazinājās par 23.7%, tomēr sarukums bija vērojams arī citiem valūtu pāriem.

Latvijas kredītiestāžu valūtas darījumu apgrozījums ar nefinanšu sektoru, ieskaitot valdību, nefinanšu sabiedrības un mājāsaimniecības apkalpojošās biedrības un nodibinājumus, arī samazinājās (darījumi ar rezidentiem – attiecīgi par 25.1%, bet ar nerezidentu nefinanšu sabiedrībām – par 33.9%). Nerezidentu nefinanšu sabiedrības un nerezidentu valdības sektors joprojām bija otrais nozīmīgais segments darījumu partneru dalījumā ar gada apgrozījumu gandrīz 143 mljrd. eiro (2014. gadā – 216 mljrd. eiro). Visvairāk no darījumiem ar šiem partneriem saruka maiņas darījumi, kuros ASV dolāri mainīti pret eiro.

Kredītiestāžu bezskaidrās naudas valūtas darījumu apgrozījums saruka visiem valūtu pāriem. Darījumos, ko kredītiestādes veica bezskaidrā naudā, joprojām nozīmīgākais valūtu pāris bija ASV dolāri un eiro. Lai arī šo darījumu apgrozījums samazinājās par 30.6% un kopējais gada apgrozījums bija 309.3 mljrd. eiro, šā valūtu pāra nozīme nemainījās – gan 2014., gan 2015. gadā tas veidoja 54.0% no visu kredītiestāžu bezskaidrās naudas darījumu apgrozījuma. Saglabājās stabils darījumu apgrozījums bezskaidrās naudas darījumos, mainot Krievijas rubļus pret ASV dolāriem. Šādu darījumu apgrozījums mainījās pavisam nedaudz un bija 94.8 mljrd. eiro, lielāka apgrozījuma krituma dēļ citos valūtu pāros šo darījumu īpatsvaram palielinoties līdz 16.6% (2014. gadā – 12.7%). Darījumu apgrozījums pret eiro visās valūtās, izņemot ASV dolārus, 2015. gadā bija tikai 7.1% no visiem bezskaidrās naudas darījumiem, bet pret ASV dolāriem tirgotās valūtas, izņemot eiro un Krievijas rubli, 2015. gadā veidoja 18.5% no kopējā bezskaidrās naudas darījumu apgrozījuma.

Skaidrā naudā veikto valūtas maiņas darījumu kredītiestādēs un kapitālsabiedrībās, kuras veic ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu (tālāk tekstā – kapitālsabiedrības), kopējais apgrozījums 2015. gadā saruka līdz 646.1 milj. eiro (par 35.8% mazāk nekā 2014. gadā). Vairāk nekā puse šo skaidrās naudas darījumu 349.8 milj. eiro apjomā tika veikti kapitālsabiedrībās.

Skaidrās naudas valūtas maiņas darījumos pret eiro visvairāk tika mainīti ASV dolāri. To īpatsvars skaidrās naudas valūtas maiņas darījumu apgrozījumā kredītiestādēs un kapitālsabiedrībās 2015. gadā bija 46.5% (2014. gadā – 60.1%). Gada laikā Lielbritānijas sterliņu mārciņu īpatsvars skaidrās naudas valūtas maiņas darījumu apgrozījumā palielinājās gandrīz divas reizes. Tradicionāli trešā nozīmīgākā valūta skaidrās naudas valūtas maiņas darījumos pret eiro kredītiestādēs un kapitālsabiedrībās bija Krievijas rublis. Tā kā šīs valūtas skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas darījumu apgrozījums pret eiro 2015. gadā saruka par 40%, Krievijas rubļu īpatsvars skaidrās naudas valūtas maiņas darījumu apgrozījumā bija 10.0%.

STARPBANKU TIRGUS

Norises naudas tirgos gan Latvijā, gan eiro zonā kopumā būtiski ietekmēja ECB īstenotā stimulējošā monetārā politika. Eiro zonas valstu, t.sk. Latvijas, kredītiestādēs palielinājās brīvās likviditātes apjoms. Tas mazināja vajadzību piedalīties naudas tirgus darījumos, lai iegūtu eiro resursus. Savukārt finanšu tirgus gaidas par FRS monetārās politikas nostājas maiņu un decembrī pirmo reizi pēc ilga laika tās īstenotā bāzes likmes paaugstināšana noteica Latvijas naudas tirgus darījumos dominējošo valūtu – 2015. gadā Latvijas kredītiestādes starpbanku aizdevumus galvenokārt izsniedza ASV dolāros.

Latvijas kredītiestāžu darbībā starpbanku tirgū turpināja augt ārvalstu partneru nozīme: 2015. gadā visos darījumu veidos (ieskaitot *repo* un reversos *repo* darījumus) palielinājās apgrozījuma īpatsvars ar nerezidentu MFI un nerezidentu finanšu iestādēm. Arvien augošas likviditātes apstākļos naudas tirgos pārsvarā nenodrošinātajos darījumos resursi tika novirzīti aizdevumiem nerezidentiem – šādu darījumu īpatsvars 2015. gadā sasniedza 96.9% no visiem naudas resursu izvietojšanas darījumiem (2014. gadā – 95.1%). Citos darījumu veidos nerezidentu īpatsvars svārstījās no 75% (naudas resursu piesaistes darījumi; 2014. gadā – 43.5%) līdz 97% (reversie *repo* darījumi).

Starpbanku kredītu apjoms eiro iekšzemes starpbanku tirgū turpināja samazināties: 2014. gadā kopējais kredītu apjoms bija 5.6 mljrd. eiro, bet 2015. gadā tas saruka līdz 206.0 milj. eiro. Lēnāk samazinājās aizdevuma darījumu apjoms iekšzemes naudas tirgū ārvalstu valūtās: ASV dolāros 2015. gadā aizdevumu apjoms bija 11.8 mljrd. eiro (2014. gadā – 17.9 mljrd. eiro), bet pārējās ārvalstu valūtās veikto aizdevuma darījumu apjoms palika iepriekšējā gada līmenī (2.1 mljrd. eiro).

Eiro naudas tirgus procentu likmju negatīvās dinamikas ietekmē iekšzemes starpbanku tirgū vairs netika izsniegti nenodrošinātie eiro aizdevumi uz nakti, bet darījumi pārsvarā notika ar termiņu līdz 1 mēnesim un atsevišķos gadījumos – ar ilgāku termiņu un nedaudz augstākām procentu likmēm (ilgāka termiņa procentu likmes bija tuvu nullei). Arī aizdevumos ASV dolāros Latvijas starpbanku tirgū dominēja nenodrošinātie darījumi ar sākotnējo termiņu līdz 1 mēnesim.

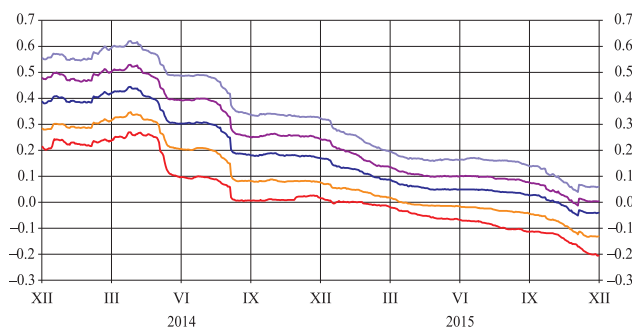
Rezidentiem izsniegto nenodrošināto eiro starpbanku kredītu vidējā svērtā procentu likme 2015. gadā bija negatīva (–0.10%; 2014. gadā – 0.07%). Turklāt 2015. gada decembrī līdz ar ECB Padomes 2015. gada 3. decembrī pieņemto lēmumu pazemināt noguldījumu iespējas procentu likmi un pagarināt PAIP vidējā svērtā procentu likme starpbanku tirgū saruka līdz –0.2%.

2015. gadā ECB Padomes pieņemtie lēmumi (gada sākumā uzsāktā PAIP un faktiski arvien intensīvāka monetārā ekspansija, kā arī noguldījumu iespējas procentu likmes samazināšana decembrī) radīja naudas tirgus procentu likmju tālāka krituma trajektoriju, ko labi atspoguļoja EURIBOR samazinājums (sk. 17. att.).

17. attēls

EURIBOR (%)

— 1 mēneša
— 3 mēnešu
— 6 mēnešu
— 9 mēnešu
— 12 mēnešu

VĒRTSPAPĪRU TIRGUS

Valsts kase 2015. gadā Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma (tālāk tekstā – valdības) vērtspapīru izsolēs piedāvāja vērtspapīrus 410.0 milj. eiro apjomā (par 10.8% vairāk nekā 2014. gadā). Viss piedāvātais apjoms tika pārdots, un pieprasījums 4.9 reizes pārsniedza piedāvājumu (2014. gadā – 3.8 reizes). Pieprasījuma pieaugumu veicināja gan PAIP, jo daļu no jauna emitēto vērtspapīru otrreizējā tirgū nopirka Latvijas Banka, gan arī tas, ka februārī starptautiskā kredītreitingu aģentūra *Moody's Investors Service* palielināja Latvijas kredītreitingu no Baa1 uz A3. Valdības vērtspapīru atlikums apgrozībā pieauga par 6.7% (līdz 1 116.2 milj. eiro).

Valsts kase sākotnējā tirgū piedāvāja valdības 6 mēnešu un 12 mēnešu parādzīmes, kā arī 3 gadu un 5 gadu obligācijas. Peļņas likmes sasniedza zemu līmeni: 12 mēnešu parādzīmju peļņas likme 2014. gada novembrī bija 0.07%, bet 2015. gada novembrī – 0.02%. 3 gadu obligāciju peļņas likme 2015. gada janvārī bija 0.28%, bet oktobrī – 0.20%. Savukārt 5 gadu obligāciju peļņas likme samazinājās no 1.10% 2014. gada decembrī līdz 0.86% 2015. gada septembrī.

Septembrī Latvija emitēja 10 gadu eiroobligācijas 500 milj. eiro apjomā ar vidējo peļņas likmi 1.45%. Pieprasījums 1.6 reizes pārsniedza piedāvājumu, uzcenojums virs vidējās mijmaiņas darījumu procentu likmes bija 35 bāzes punkti. Decembrī Latvija atpirka ASV dolāros denominētās obligācijas 650 milj. ASV dolāru apjomā pēc nominālvērtības un emitēja 5 gadu eiroobligācijas 550 milj. eiro apjomā. Eiroobligāciju vidējā peļņas likme bija 0.53%, uzcenojums virs vidējās mijmaiņas darījumu procentu likmes bija 28 bāzes punkti, un pieprasījums 3 reizes pārsniedza piedāvājumu.

LCD reģistrēto korporatīvo parāda vērtspapīru atlikums visās valūtās pieauga par 36.1% (līdz 1.26 mljrd. eiro). Tā kā eiroobligāciju peļņas likmes PAIP ietekmē samazinājās, obligāciju emitenti palielināja piedāvājumu un investori pārstrukturizēja ieguldījumu portfeli – aizstāja centrālās bankas iegādātos Latvijas valdības vērtspapīrus ar korporatīvajiem parāda vērtspapīriem. No jauna LCD tika grāmatotas 33 emisijas 506.9 milj. eiro apjomā.

Latvijas ārējā tirgū emitēto Latvijas valdības eiroobligāciju (ar dzēšanas termiņu 2024. gadā) kotētā pirkšanas peļņas likme otrreizējā tirgū samazinājās no 1.64% 2014. gada beigās līdz 0.90% 2015. gada beigās. Starpība ar attiecīgā termiņa Vācijas valdības obligāciju pirkšanas peļņas likmi samazinājās no 125 bāzes punktiem līdz 43 bāzes punktiem. PAIP nepārprotami ietekmēja Latvijas valdības obligāciju pirkšanas peļņas likmju tuvošanos Vācijas obligācijas pirkšanas peļņas likmei, kā arī veicināja pieprasījumu pēc Latvijas emitētajām ASV dolāros denominētajām obligācijām. Obligāciju pirkšanas peļņas likmes eiro zonā samazinājās no gada sākuma līdz aprīļa beigām, pēc tam tās eiro zonas vērtspapīru tirgus korekciju rezultātā īslaicīgi palielinājās, bet kopš jūlija atkal sāka sarukt. Straujo pieaugumu aprīļa beigās un maijā noteica tirgus dalībnieku gaidu maiņa – inflācijas palielinājuma gaidas un tautsaimniecības atveseļošanās iezīmes, PAIP iespēju izvērtēšana, likviditātes samazinājums vērtspapīru tirgū, pirkšanas peļņas likmju svārstīguma un attiecīgi arī riska prēmijas pieaugums.

2015. gadā *Nasdaq Riga* parāda vērtspapīru apgrozījums bija 141.3 milj. eiro – aptuveni tādā pašā līmenī kā 2014. gadā. Tāpat kā iepriekšējā gadā lielākais bija *ABLV Bank AS* obligāciju apgrozījums (136.2 milj. eiro).

Nasdaq Riga Oficiālā saraksta un Otrā saraksta akciju apgrozījums palielinājās no 17.3 milj. eiro 2014. gadā līdz 45.4 milj. eiro 2015. gadā. Lielākais bija AS "Ventspils nafta" (26.8 milj. eiro), AS "Olainfarm" (6.3 milj. eiro) un AS "Latvijas kuģniecība" (5.3 milj. eiro) akciju apgrozījums. *Nasdaq Riga* akciju cenu indekss OMXR 2015. gadā palielinājās par 45.7%, bet Baltijas akciju cenu indekss OMXBBGI – par 18.9%.

Šī gihve bij turpa -
Tu faturu lepi;
Šī gihve bij kaila -
Tu pukes ņēji;

Raiņi.

JURIDISKAIS IETVARŠ UN FUNKCIJAS. LATVIJAS BANKA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS SAVIENĪBAS INSTITŪCIJĀS

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece. Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, kā arī ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (tālāk tekstā – ECBS un ECB Statūti).

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:

- līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
- pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
- nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
- līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā;
- sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
- sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu u.c. valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
- konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
- uzturēt Kredītu reģistru;
- izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā.

Latvijas Banka nav pakļauta valdības vai citu institūciju lēmumiem un rīkojumiem. Latvijas Banka ir neatkarīga lēmumu pieņemšanā un īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

2015. gadā Latvijas Bankas prezidents darbojās ECB Padomē un Ģenerālpadomē, piedaloties Eirosistēmas monetārās politikas formulēšanā un ar Eirosistēmas un ECBS uzdevumiem saistītu lēmumu pieņemšanā. Sadarbībā ar FKTK Latvijas Bankas prezidenta vietniece piedalījās ECB Uzraudzības valdes darbā, kas nodrošina ar kredītiestāžu uzraudzību saistīto ECB uzdevumu izpildi un sagatavo attiecīgu lēmumu projektus iesniegšanai ECB Padomē neiebilšanas procedūras ietvaros. Latvijas Bankas pārstāvji strādāja Eirosistēmas/ECBS komitejās (sk. 4. pielikumu) un darba grupās, risinot ar monetāro politiku, tirgus operācijām, finanšu stabilitāti, maksājumu sistēmām, eiro banknotēm, statistiku, starptautiskajām attiecībām, komunikāciju un grāmatvedību saistītus u.c. jautājumus.

Latvijas Bankas speciālisti darbojās arī ES Padomes un EK komitejās un darba grupās. Darbojoties EFK un tās apakškomitejās, Latvijas Bankas pārstāvji regulāri piedalījās lēmumu sagatavošanā ES tautsaimniecības attīstības un finanšu stabilitātes jautājumos un ES ekonomiskās politikas stratēģijas veidošanā, t.sk. par instrumentiem noturīgas izaugsmes un investīciju nodrošināšanai ES tautsaimniecībā, kā arī starptautisko finanšu institūciju politikas veidošanā. Latvijas Bankas pārstāvji darbojās EK un *Eurostat* darba grupās ar eiro monētām, maksājumu sistēmām, tautsaimniecības prognozēšanu un statistiku saistītos jautājumos.

Latvijas Bankai piedaloties ar Latvijas prezidentūru ES Padomē saistītu uzdevumu veikšanā, 2015. gada 1. pusgadā Latvijas Bankas eksperti sniedza ieguldījumu ES tiesību aktu iniciatīvu virzībā maksājumu pakalpojumu, finanšu pakalpojumu, finanšu tirgus regulēšanas, statistikas u.c. jomās, kā arī nodrošināja ES interešu pārstāvēšanu G20.

2015. gadā Latvijas Bankas prezidents piedalījās ESRK darbā, tai pieņemot lēmumus par ieteikumiem ES finanšu sistēmas sistēmisko risku mazināšanai, kā arī par citiem ar makrouzraudzības politiku saistītiem jautājumiem. Latvijas Bankas pārstāvji darbojās ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās.

Ar FKTK sniegtu saskaņojumu EBI, kuras vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību, Uzraugu padomes darbā piedalījās arī Latvijas Bankas pārstāvis.

EIROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS SAGATAVOŠANA, NOTEIKŠANA UN ĪSTENOŠANA

EKONOMISKĀ IZPĒTE, ANALĪZE UN PROGNOZĒŠANA

Ekonomiskā izpēte un analīze ir svarīga valsts centrālās bankas funkcija, kuras nolūks ir ar zinātniskām metodēm iegūt pamatotus tautsaimniecībā notiekošo un nākotnē prognozējamo procesu skaidrojumus, tādējādi sekmējot kvalitatīvu ekonomiskās politikas lēmumu pieņemšanu. Pēc Latvijas pievienošanās eiro zonai izpētes loma ir vēl vairāk palielinājusies, jo Eirosistēmas monetārās politikas lēmumu pieņemšanai nepieciešama gan eiro zonas, gan Latvijas un citu eiro zonas valstu tautsaimniecību padziļināta analīze.

Divreiz gadā (jūnijā un decembrī) tiek publicētas Eirosistēmas, t.sk. Latvijas Bankas, speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses. Latvijas Bankas prognozēšanas process pielāgots, lai veiksmīgi piedalītos Eirosistēmas prognozēšanas procedūrās, gan izstrādājot Latvijas tautsaimniecības makroekonomiskās prognozes, gan piedaloties citu eiro zonas valstu prognožu apspriešanā Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejā un tās Prognozēšanas darba grupā.

Ne mazāk svarīgs par prognozēšanu ir arī ikdienas analītiskais darbs, kas sadarbībā ar citām eiro zonas valstu centrālajām bankām un ECB tiek veikts Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejas un tās darba grupu – Ekonometriskās modelēšanas darba grupas un Prognozēšanas darba grupas – ietvaros. Latvijas Bankas darbinieki aktīvi piedalās šajos sadarbības forumos, kuros argumentētās diskusijās tiek gatavots pamats Eirosistēmas monetārās politikas lēmumiem ECB Padomē.

Veicinot sadarbību ar citu valstu pētniekiem, Latvijas Banka turpināja piedalīties visos trijos ECBS pētījumu tīklos – konkurētspējas izpētes tīklā (*CompNet*), darba algas dinamikas tīklā (*Wage Dynamic Network*) un mājsaimniecību finanšu un patēriņa tīklā (*Household Finance and Consumption Network*). Latvijas Bankas speciālisti piedalījās arī regulārajās prognozēšanas sanāksmēs EK un OECD prognozēšanas darba grupās.

Lai nodrošinātu augstu pētījumu kvalitāti, to novērtēšanai tiek piesaistīti ārējie recenzenti no citu valstu centrālajām bankām vai akadēmiskās vides. 2015. gadā Latvijas Banka savā interneta vietnē publicēja sešus pētījumus un trīs diskusiju materiālus.

Turpinot pētījumu sēriju par makroekonomisko prognozēšanu, Latvijas Bankas pētījumā Nr. 1/2015 parādīts, ka IKP prognozēšanā ir svarīga arī detalizēta informācija par ekonomisko stāvokli, t.i., informācija, ko satur IKP komponenti (kvalitatīvas prognozes iegūtas ar tilta un faktoru modeļiem). Pētījumā arī parādīts, ka, kombinējot ar statistiskajiem modeļiem iegūtās prognozes, rodas iespēja iegūt stabilas un precīzas prognozes, tādējādi samazinot prognozēšanas kļūdas.

Pētījumā Nr. 2/2015 analizēti Latvijas uzņēmumu aptaujas dati par darbaspēka izmaksu pārmaiņām divos periodos – 2008.–2009. gadā un 2010.–2013. gadā. Rezultāti rāda, ka 2008.–2009. gadā uzņēmumi veica būtiskas pamatalgu un piemaksu korekcijas. Pretstatā pastāvīgo darbinieku skaita samazināšanai krīzes laikā 2010.–2013. gadā galvenie darbaspēka izmaksu korekcijas avoti bija algu iesaldēšana, darba stundu skaita

samazināšana un jaunu darbinieku pieņemšanas pārtraukšana. Kopumā šis pētījums apstiprina Latvijas darba tirgus elastīgumu.

Izglītības ietekme uz algām 2008.–2009. gada krīzes laikā un pēckrīzes periodā analizēta pētījumā Nr. 3/2015, secinot, ka krīzes laikā izglītības ietekme uz algām būtiski palielinājās, bet tai sekojošajā ekonomiskās atveseļošanās periodā – nedaudz saruka. Pēckrīzes periodā izglītība arvien vairāk veicināja iespēju būt nodarbinātam, kā arī strādāt ilgāku darba nedēļu. Algu starpības modeļi arī atklāj samērā lielu augstākās izglītības algu piemaksu un diezgan mazu vidējās izglītības algu piemaksu.

Izmantojot novērtētu pilnvērtīgu dinamiskā stohastiskā vispārējā līdzsvara (DSGE) modeli, pētījumā Nr. 4/2015 vērtēts, vai darbvietu meklēšanas un atbilstības frikcijas izskaidro darba tirgus dinamiku Latvijā. Pētījuma rezultāti liecina, ka modelis var izskaidrot bezdarba īpatsvara dinamiku, kā arī salīdzinoši labi izskaidro korelāciju starp bezdarbu un vakancēm, vakancu skaita dinamiku vidēja termiņa cikla frekvencēs, bet pārvērtē vakancu skaita dispersiju īstermiņa frekvencēs. Papildus modeļa spējai skaidrot Latvijas darba tirgus galvenos makroekonomiskā līmeņa rādītājus minēto frikciju iekļaušana modelī uzlabo nostrādāto stundu skaita un IKP viena ceturkšņa uz priekšu prognožu precizitāti.

Izmantojot uzņēmuma līmeņa datus, pētījumā Nr. 5/2015 vērtēta līdzekļu izlietojuma neefektivitāte Latvijā 2007.–2013. gadā un secināts, ka līdzekļu izlietojuma efektivitāte pirms 2010. gada pasliktinājās, bet pēc tam uzlabojās. Starp izlietojuma efektivitātes pārmaiņas noteicošiem faktoriem minēta augošā konkurence iekšzemes tirgū, mazāks kredītu piedāvājums un ar juridisko regulējumu saistīti jautājumi. Pētījums arī parāda, ka, ja trūkst starpuuzņēmumu tirdzniecības datu, secinājumi par līdzekļu neefektīvu izlietojumu jāvērtē piesardzīgi.

Pētījumā Nr. 6/2015 analizētas pakalpojumu eksportā iesaistītu uzņēmēj sabiedrību rādītāju norises, izmantojot detalizētas uzņēmuma līmeņa 2006.–2013. gada datu kopas. Secināts, ka pakalpojumu eksportētāji parasti ir lielāki un produktīvāki nekā preču eksportētāji un uzņēmumi, kuri nav iesaistīti eksporta operācijās. Datu analīze liecināja, ka pakalpojumu eksporta uzsākšana salīdzinājumā ar preču eksportu ir grūtāka, un tas varētu būt saistīts ar stingrāku regulējumu un konkurenci ārvalstu pakalpojumu tirgos.

No trim publicētajiem diskusiju materiāliem pirmajā (Nr. 1/2015) analizēta risku tīklveida diagramma, kas tiek izmantota kā papildu analīzes rīks finanšu stabilitātes risku pārraudzībai un novērtēšanai Latvijā. Diskusijas materiālā secināts, ka risku tīklveida diagrammas vēsturisko novērtējumu testēšanas rezultāti bijuši apmierinoši.

Diskusijas materiālā Nr. 2/2015, novērtējot dabisko un ciklisko bezdarba komponenti ar Beveridža līknes modeli, secināts, ka 2014. gada beigās bezdarbs Latvijā bija tuvu tā dabiskajam līmenim.

Diskusijas materiālā Nr. 3/2015 Latvijas reeksporta novērtēšanai izmantota CSP anonimizētu uzņēmuma līmeņa ārējās tirdzniecības datubāze un konstatēts būtisks reeksporta vidējais uzcenojums, kā arī nozīmīgs reeksporta plūsmas īpatsvars preču eksporta un importa kopapjomā. Lielākā daļa reeksporta plūsmu nonāk Lietuvā un Igaunijā, un tas liecina, ka Latvija ir reģionāls transporta centrs. Secināts, ka reeksports var sniegt nozīmīgu devumu Latvijas IKP.

EIROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI UN INSTRUMENTI

Eirosistēmas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Tās noteiktais vidēja termiņa inflācijas mērķis ir inflācijas līmenis zemāks par 2%, bet tuvu tam. 2015. gadā eiro zonas tautsaimniecības izaugsmes temps saglabājās zems, pasaules tautsaimniecības izaugsmes tempa prognozes vairākkārt tika pārskatītas un pazeminātas, un joprojām sarūkošās naftas cenas apdraudēja eiro zonas inflācijas perspektīvu. Šādos apstākļos Eurosistēmai bija

jāturpina īstenot stimulējošu monetāro politiku, pieņemot vairākus nozīmīgus papildu monetārās politikas stimulēšanas pasākumus.

Galvenās ECB procentu likmes jau atradās tuvu nullei, un, lai sniegtu vēl lielāku monetārās politikas atbalstu eiro zonas tautsaimniecībai, Eirosistēma izmantoja netradicionālus monetārās politikas instrumentus. Nozīmīgākais 2015. gadā ieviestais monetārās politikas pasākums bija PAIP.

Šīs programmas mērķis ir sekmēt normālu monetārās politikas transmisiju un nodrošināt papildu stimulējošus monetārās politikas pasākumus, tādējādi veicinot tautsaimniecības kreditēšanu un eiro zonas tautsaimniecības atveseļošanos, lai vidējā termiņā saglabātu cenu stabilitāti un novērstu ar pārāk ieilgušo zemas inflācijas periodu saistītos riskus. ECB pārstāvji atkārtoti uzsvēra apņemšanos nepieciešamības gadījumā lietot visus sava mandāta ietvaros pieejamos instrumentus, lai sasniegtu Eirosistēmas noteikto mērķi, kā arī pievērsa uzmanību tam, ka PAIP raksturo pietiekama elastība attiecībā uz iegādājamo vērtspapīru apjomu, sastāvu un tās ieviešanas tempu.

PAIP papildus jau 2014. gadā uzsāktajām divām privātā sektora aktīvu iegādes programmām ietver arī VSAIP. Tādējādi saskaņā ar šo programmu tiek iegādāti šādi vērtspapīri: 1) nodrošinātās obligācijas 2014. gada oktobrī uzsāktās NOIP3 ietvaros, 2) ar aktīviem nodrošinātie vērtspapīri 2014. gada novembrī uzsāktās ABSIP ietvaros un 3) valdību, pašvaldību, aģentūru un Eiropas institūciju emitētas obligācijas 2015. gada martā uzsāktās VSAIP ietvaros.

Saskaņā ar ECB Padomes noteikto mērķi kopējais vidējais mēneša aktīvu iegādes apjoms 2015. gadā bija 60 mljrd. eiro. Sākotnēji šo programmu bija plānots turpināt vismaz līdz 2016. gada septembrim. ECB Padomes decembra sanāksmē paplašinātā aktīvu iegādes programma tika pagarināta līdz 2017. gada martam vai līdz brīdim, kad ECB Padome pārliecināsies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa noregulēšanās atbilstoši cenu stabilitātes mērķim. ECB Padomes decembra sanāksmē tika pieņemts lēmums atkārtoti investēt vērtspapīru, kam pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, kas kombinācijā ar PAIP pagarināšanu un tādējādi kopējā vērtspapīru iegāžu apjoma pieaugumu veicina kredītiestāžu likviditātes palielināšanos.

VSAIP ietvaros nopirkto vērtspapīru apjoms veidoja lielāko daļu PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru kopapjoma, un tās ietvaros eiro zonas valstu centrālās bankas atbilstoši to ECB kapitāla atslēgai iegādājās eiro zonas valstu valdības un eiro zonas aģentūru un starptautisko organizāciju emitētās obligācijas otrreizējā tirgū. Sākotnēji iegādājamām obligācijām tika noteikts vienas emisijas limits 25% apmērā no konsolidētā eiro zonas valstu centrālo banku vērtspapīru turējuma, bet viena emitenta limits – 33% no emitenta kopējā emitēto vērtspapīru atlikuma. ECB Padome 3. septembrī nolēma palielināt vienas emisijas limitu no 25% uz 33%. Vienlaikus tika saglabāts 25% limits attiecībā uz tām vērtspapīru emisijām, kuras Eirosistēmai radītu bloķējošā mazākuma tiesību iegūšanu. ECB Padome 3. decembrī nolēma iekļaut eiro zonas reģionālo valdību un pašvaldību emitētos eiro denominētos tirgojamās parāda instrumentus VSAIP iegādēm atbilstošo vērtspapīru sarakstā, tādējādi nodrošinot lielāku VSAIP elastību un veicinot nepārtrauktas un raitas vērtspapīru iegādes.

2015. gada beigās VSAIP ietvaros nopirkto vērtspapīru atlikusi bilances vērtība bija 491.2 mljrd. eiro, un to vidējais atlikušais dzēšanas termiņš bija 8 gadi. Turklāt ECB Padomes decembra lēmums atkārtoti investēt vērtspapīru, kam pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus palielināja Eirosistēmas turējumā esošo vērtspapīru dzēšanas termiņu. NOIP3 ietvaros nopirkto obligāciju atlikusi bilances vērtība 2015. gada beigās bija 143.3 mljrd. eiro (pieaugums salīdzinājumā ar 2014. gada beigām – 113.7 mljrd. eiro). ABSIP portfelis pieauga par 13.6 mljrd. eiro un 2015. gada beigās bija 15.3 mljrd. eiro. Saskaņā ar ABSIP un NOIP3 nosacījumiem vērtspapīru iegāde tika veikta gan sākotnējos, gan otrreizējos tirgos.

Eirosistēma turpināja īstenot 2014. gadā sāktās ITRMO. 2015. gadā notika četras ITRMO ar mērķi palielināt kredītiestāžu aizdevumu apjomu eiro zonas nefinanšu privātajam sektoram. Jo vairāk līdzekļu kredītiestādes bija aizdevušas, pārsniedzot konkrētu etalonsummu, jo vairāk tās drīkstēja aizņemties. 2015. gada janvārī ECB Padome nolēma mainīt cenu noteikšanas principu atlikušajām sešām ITRMO, nosakot, ka ITRMO procentu likme atbilst Eurosistēmas galvenās refinansēšanas operācijas procentu likmei tās uzsākšanas laikā un ir fiksēta visam ITRMO termiņam. Šāds lēmums pieņemts, lai nodrošinātu instrumenta atbilstību esošajiem tirgus apstākļiem, kad procentu likmju termiņstruktūrā ietvertā riska prēmija ir samazinājusies, paaugstinātu šā instrumenta pievilcību un dotu papildu impulsu kredītiestādēm veikt tautsaimniecības kreditēšanu.

2015. gada četras ITRMO tika piešķirti 205.5 mljrd. eiro, un šajās operācijās turpināja iesaistīties plašs kredītiestāžu loks, kas varēja uzlabot savu konkurētspēju kredītu tirgū un mazināt kredītu nosacījumu stingrību, ietverot tajos lētākas finansējuma izmaksas. Kopumā līdz 2015. gada beigām kredītiestādes ITRMO ietvaros bija piesaistījušas 417.9 mljrd. eiro. 2015. gadā ITRMO izsolēs piešķirtais apjoms saruka, jo tirgus procentu likmju kritums samazināja cenu stimulu, katrai jaunai ITRMO bija īsāks termiņš nekā iepriekšējai, turklāt daudzas kredītiestādes jau bija izmantojušas ievērojamu ITRMO apjomu un finanšu situācija nebija saspringta.

ITRMO veicināja likviditātes pārpalikuma kāpumu un Eurosistēmas refinansēšanas operāciju vidējā termiņa palielināšanos, tādējādi izdarot papildu lejupvērstu spiedienu uz naudas tirgus procentu likmēm. Lai gan kredītiestādes dalību ITRMO aizstāja ar dalību galvenajās refinansēšanas operācijās, ITRO ar termiņu 3 mēneši un ITRO ar termiņu 3 gadi, ITRMO piešķiruma apjoms ievērojami pārsniedza šo aizstāšanas ietekmi.

ECB Padome 2015. gada 3. decembrī nolēma pazemināt noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi no -0.20% uz -0.30% , savukārt galveno refinansēšanas operāciju un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmes tika atstātas nemainīgas (sk. 1. tabulu).

1. tabula

**ECB PADOMES NOTEIKTĀS GALVENĀS
PROCENTU LIKMES**
(%)

Galvenās procentu likmes	No 10.09.2014. līdz 08.12.2015.	No 09.12.2015.
Noguldījumu iespēja uz nakti	-0.20	-0.30
Galvenās refinansēšanas operācijas	0.05	0.05
Aizdevumu iespēja uz nakti	0.30	0.30

Attiecībā uz regulārajām operācijām Eurosistēma turpināja izmantot atklātā tirgus operācijas un pastāvīgās iespējas un noteica obligāto rezervju prasības. Eurosistēma katru nedēļu turpināja veikt galvenās refinansēšanas operācijas ar termiņu 7 dienas un katru mēnesi – ITRO ar termiņu 3 mēneši. Regulārās operācijas tika veiktas kā fiksētas procentu likmes izsoles ar pilna apjoma piešķirumu. Turklāt ECB Padome decembra sanāksmē paziņoja, ka turpinās veikt refinansēšanas operācijas ar fiksētu procentu likmi un pilna apjoma piešķirumu, cik ilgi nepieciešams, bet vismaz līdz 2017. gada pēdējā rezervju prasību izpildes perioda beigām.

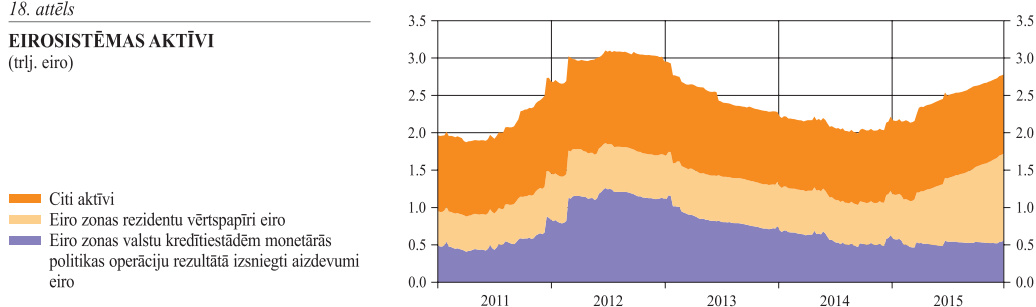
Galveno refinansēšanas operāciju izmantošanas apjoms 2015. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās un bija vidēji 92.0 mljrd. eiro (2014. gadā – 110.0 mljrd. eiro). Atsevišķu galveno refinansēšanas operāciju izmantošana 2015. gadā ievērojami svārstījās (no 60.5 mljrd. eiro līdz 165.4 mljrd. eiro). Savukārt ITRO ar termiņu 3 mēneši pieprasījums ievērojami palielinājās – 2015. gadā tas svārstījās no 11.7 mljrd. eiro līdz 54.0 mljrd. eiro un vidēji bija 27 mljrd. eiro (2014. gadā – vidēji 11 mljrd. eiro).

Eirosistēma katru nedēļu turpināja piedāvāt kredītiestādēm arī likviditāti ASV dolāros ar termiņu 7 dienas, taču kredītiestāžu pieprasījums pēc šiem resursiem bija mazs.

Paplašinot aktīvu iegādes programmu, likviditātes pārpalikumam eiro zonā bija tendence pieaugt. No vidējā apjoma 108 mljrd. eiro 2014. gadā likviditātes pārpalikuma vidējais apjoms palielinājās līdz 372 mljrd. eiro 2015. gadā, bet gada beigās sasniedza 655 mljrd. eiro. Īstenotās aktīvu iegādes programmas dēļ Eirosistēmas aktīvu bilances vērtība pieauga par 573 mljrd. eiro un 2015. gada beigās sasniedza 2.8 trlj. eiro, tuvojoties 2012. gada augstākajam līmenim (sk. 18. att.).

18. attēls

EIROSISTĒMAS AKTĪVI (trlj. eiro)

Pastāvīgo iespēju izmantošana 2015. gadā pieauga. Vidējais izmantotais noguldījumu iespējas uz nakti apjoms bija 114 mljrd. eiro (2014. gadā – 31 mljrd. eiro), bet līdz ar aktīvu iegādes programmas paplašināšanu noguldījumu iespējas izmantošana pakāpeniski palielinājās, vidēji gadā sasniedzot 290 milj. eiro (2014. gadā – 243 milj. eiro).

Eirosistēmas noteiktā obligāto rezervju norma 2015. gadā netika mainīta – tā ir 1% par īstermiņa noguldījumiem un vērtspapīriem, t.sk. noguldījumiem ar termiņu līdz 2 gadiem, noguldījumiem ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 2 gadiem un emitētajiem vērtspapīriem ar sākotnējo dzēšanas termiņu līdz 2 gadiem. Savukārt noguldījumiem ar termiņu ilgāku par 2 gadiem, vērtspapīriem ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem un *repo* darījumiem obligāto rezervju norma ir 0%. Obligāto rezervju norma tiek aprēķināta saskaņā ar obligāto rezervju normas izpildes kalendāru, kas publicēts ECB interneta vietnē. Ar 2015. gada 1. janvāri rezervju prasību izpildes periods tika pagarināts no četrām līdz sešām nedēļām. Tāpat kā līdz šim par līdzekļiem, kas tika turēti rezervju kontos, lai izpildītu obligāto rezervju prasības, kredītiestādes saņēma atlīdzību 0.05% apmērā, savukārt līdzekļiem, kuru apjoms pārsniedza obligāto rezervju prasības, tika piemērota noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme, kas 2015. gadā bija negatīva.

MONETĀRĀS POLITIKAS INSTRUMENTU LIETOŠANA LATVIJĀ

2015. gads Latvijas Bankai bija otrais gads Eirosistēmā, un salīdzinājumā ar 2014. gadu monetārās politikas jomā bija vairāk problēmu, aktivitāšu un pārmaiņu.

Nozīmīgākais 2015. gada notikums monetārajā politikā arī Latvijas Bankai bija ECB Padomes janvāra lēmums par PAIP uzsākšanu ar 2015. gada martu. ECB Padomes lēmumā tika paredzēta visu eiro zonas valstu centrālo banku piedalīšanās šajā programmā proporcionāli to ECB kapitāla atslēgai, lai Eirosistēmā kopumā mēneša intervences apjoms būtu 60 mljrd. eiro. Sākot ar martu, Latvijas Bankā monetārās politikas mērķiem turētu vērtspapīru atlikums katru mēnesi palielinājās (kāpums vidēji mēnesī – 180 milj. eiro) un decembra beigās sasniedza 1.8 mljrd. eiro. PAIP ietvaros lielākā vērtspapīru iegādes programma bija VSAIP, bet, tā kā Latvijai eiro denominēto vērtspapīru apjoms attiecībā pret IKP bija mazāks nekā vidēji eiro zonā, Latvijas Bankai nācās vairāk pirkt Eiropas starptautisko institūciju, nevis Latvijas valdības vērtspapīrus.

Likviditātes pārpalikums Latvijas kredītiestādēs palielinājās no 0.7 mljrd. eiro vidēji 2014. gada decembrī līdz 3.5 mljrd. eiro vidēji 2015. gada decembrī un vidēji 2015. gadā bija 2.2 mljrd. eiro. Obligāto rezervju prasības gada laikā maintijās samērā maz – tās pieauga no 206 milj. eiro 2014. gada beigās līdz 231 milj. eiro 2015. gada beigās. Latvijai

2015. gada beigās bija lielākā kredītiestāžu korespondentkontu atlikuma attiecība pret obligāto rezervju prasībām eiro zonā (21; Igaunijai tā bija 20, Lietuvai – 17, pārējām valstīm – mazāk un eiro zonā vidēji – 5), tādējādi liecinot par lielu Latvijas kredītiestāžu brīvo līdzekļu apjomu.

Augstas likviditātes apstākļos kredītiestādēm nebija lielas intereses par tradicionālajiem monetārās politikas instrumentiem. Galvenās refinansēšanas operācijas 2015. gadā vidēji dienā tika izmantotas 0.5 milj. eiro apjomā. Savukārt ITRO vidēji tika izmantotas 175.0 milj. eiro apjomā (2014. gada beigās šo operāciju atlikums bija 85.5 milj. eiro, bet 2015. gada beigās – 263.7 milj. eiro). ITRO apjomu galvenokārt veidoja nevis ITRO ar 3 mēnešu termiņu, bet ITRMO, kurām dzēšanas termiņš ir 2018. gada septembrī. 2015. gadā ITRMO varēja pieteikties kredītiestādes, kurām bija pozitīva nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību (izņemot kredītus mājokļa iegādei) kreditēšanas dinamika. Augstā Latvijas kredītiestāžu likviditāte un joprojām piesardzīgā attieksme pret kreditēšanu noteica to, ka interesi par ITRMO izrādīja vien dažas kredītiestādes.

Aizdevumu iespēja 2015. gadā tika izmantota vienu dienu 1.0 milj. eiro apjomā, bet noguldījumu iespēja – vienu dienu 350.0 milj. eiro apjomā.

IEGULDĪJUMU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankas ārējās rezerves, kas ietver zelta krājumus un ārvalstu valūtu, un pārējie finanšu ieguldījumi 2015. gada beigās sasniedza 5.2 mljrd. eiro (2014. gada beigās – 4.4 mljrd. eiro).

Latvijas Banka ieguldījumus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām. Neitrālā portfeļa valūta ir eiro, un neitrālā aktīvu struktūra bija 45% ASV dolāru, 25% eiro, 10% Japānas jenu, 10% Kanādas dolāru un 10% Lielbritānijas sterliņu mārciņu aktīvu. 2015. gadā no neitrālās aktīvu struktūras tika izņemti Dānijas kronu un Singapūras dolāru aktīvi. Papildus 1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelim un ilgtermiņa vērtspapīru portfelim tika izveidots valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis, daļu no finanšu aktīviem ieguldot ilgāka termiņa neitrālās aktīvu struktūras valdības vērtspapīros. Latvijas Banka finanšu aktīvus iegulda drošos un likvīdos finanšu instrumentos, galvenokārt ES valstu valdības un ASV valdības, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētos parāda vērtspapīros, kā arī augstas kvalitātes banku un komercsabiedrību emitētos parāda vērtspapīros, ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros un atsaucamās obligācijās. Procentu riska indeksa (*duration*) regulēšanai tiek izmantoti biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi. Ienesīguma likņu maiņas stratēģiju īstenošanai procentu likmju tirgū tiek izmantoti procentu likmju mijmaiņas darījumi, bet nepieciešamās finanšu aktīvu valūtu struktūras nodrošināšanai – gan biržā tirgotie, gan biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi.

Lielākā finanšu aktīvu daļa Latvijas Bankā tika pārvaldīta attiecībā pret ASV, eiro zonas valstu, Japānas, Kanādas un Apvienotās Karalistes valdības 1–3 gadu vērtspapīru svērto indeksu. Lielākā uzmanība tika pievērsta valdības 2 gadu obligāciju procentu likmēm, kas 2015. gada laikā Vācijā samazinājās no –0.1% līdz –0.35%, Kanādā – no 1.01% līdz 0.48%, savukārt ASV pieauga no 0.66% līdz 1.05%, Apvienotajā Karalistē – no 0.45% līdz 0.65% un Japānā – no –0.02% līdz –0.01%. Saglabājoties vēsturiski ļoti zemām procentu likmēm, valsts centrālajai bankai kā konservatīvam ieguldītājam, uzņemoties nelielu risku, ir sarežģīti sasniegt augstu ienesīguma līmeni.

Latvijas Bankas zelta rezerves tika glabātas *Bank of England*, un darījumi ar šo zeltu 2015. gadā netika veikti. Zelta rezervju tirgus vērtības svārstību riska ierobežošanai Latvijas Banka izmantoja biržā tirgotos un biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un biržā netirgotos valūtas mijmaiņas līgumus.

Latvijas Banka izmantoja četru ārējo pārvaldītāju pakalpojumus. Tie pārvalda daļu no Latvijas Bankas finanšu aktīviem saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām. 2015. gada 2. pusgadā tika palielināta ārējo pārvaldītāju pārvaldīto finanšu aktīvu daļa ārpus valdības vērtspapīru ieguldījumiem ar mērķi palielināt finanšu aktīvu diversifikāciju un gūt lielākus ienākumus attiecībā pret uzņemto risku.

Ieguldījumu pārvaldīšanā liela uzmanība tiek pievērsta riska vadībai un kontrolei. Katru dienu tiek pārbaudīta finanšu aktīvu un zelta portfeļu atbilstība vadlīnijām un kontrolēts riska sadalījums atbilstoši dažādiem ieguldījumu lēmumiem.

Latvijas Banka savu ECB nodoto ārējo rezervju aktīvu daļu Japānas jenās pārvaldīja kopā ar *Oesterreichische Nationalbank*.

SKAIDRĀ NAUDA APGROZĪBĀ

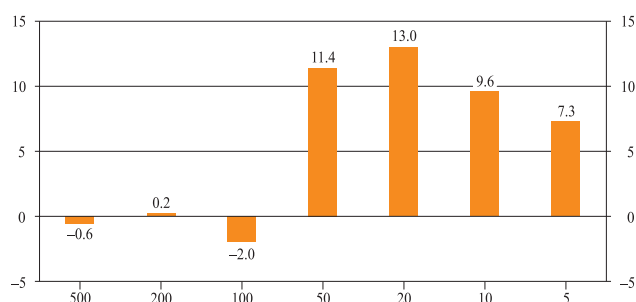
2015. gada beigās apgrozībā bija Latvijas Bankas emitētās eiro banknotes un monētas 549.8 milj. eiro vērtībā (t.sk. 497.3 milj. eiro jeb 90.5% bija banknotes un 52.5 milj. eiro jeb 9.5% – monētas).

No Latvijas Bankas emitētajām eiro banknotēm apgrozībā 2015. gada beigās pēc skaita visvairāk bija 20 eiro un 50 eiro naudas zīmju (attiecīgi 13.0 milj. un 11.4 milj.; neto emisijas datus sk. 19. att.), savukārt no Latvijas Bankas emitētajām eiro monētām – 1 centa un 2 centu monētu (attiecīgi 58.7 milj. un 50.4 milj.; neto emisijas datus sk. 20. att.).

19. attēls

LATVIJAS BANKAS NETO EMITĒTĀS EIRO BANKNOTES

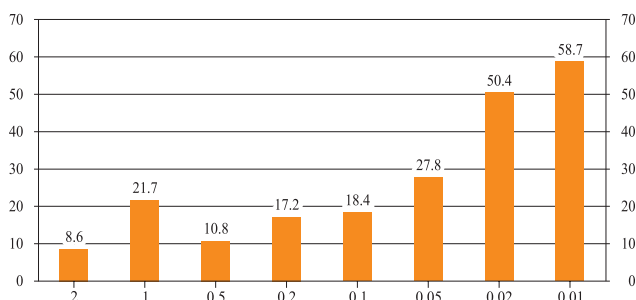
(2015. gada beigās; nominālvērtība; skaits milj.)

20. attēls

LATVIJAS BANKAS NETO EMITĒTĀS EIRO MONĒTAS

(2015. gada beigās; nominālvērtība; skaits milj.)

2015. gadā Latvijas Banka, pārējo eiro zonas valstu centrālās bankas un ECB iekļautas to organizāciju sarakstā, kuras atbalsta Banknošu ētikas iniciatīvas (*Banknote Ethics Initiative; BnEI*), kas uzsākta Valūtas konferencē 2013. gada maijā un izveidota, lai nodrošinātu ētisku uzņēmējdarbības praksi, koncentrējot uzmanību uz korupcijas novēršanu un pretmonopolu likumu ievērošanu banknošu ražošanā, mērķus (saraksts publicēts Banknošu ētikas iniciatīvas interneta vietnē).

No kredītiestādēm saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi Latvijas Bankā nodrošināja automātiskās naudas apstrādes sistēmas, 2015. gadā apstrādājot 140.7 milj. banknošu. 16.6% (23.3 milj.) no apstrādātajām banknotēm tika atzītas par apgrozībai nederīgām un iznīcinātas.

2015. gadā Latvijas Banka turpināja komersantu, kas veic eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā, reģistrāciju un darbības kontroli. Komersants ir tiesīgs veikt eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā Latvijas Republikā, reģistrējoties Latvijas Bankā kā skaidrās naudas apstrādes iestāde. 2015. gada beigās Latvijā bija reģistrētas 78 skaidrās naudas apstrādes iestādes. Latvijas Banka skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbību pārbaudīja, novērtējot to darbības atbilstību skaidrās naudas apstrādi regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Lai uzņēmēji, kuri iesaistīti skaidrās naudas apritē, laikus sagatavotos Eiropas sērijas 20 eiro banknotes laišanai apgrozībā, Latvijas Banka nodrošināja iespēju aizņemties jaunās 20 eiro banknotes iekārtu testēšanai pirms šo banknošu oficiālās laišanas apgrozībā 2015. gada 25. novembrī. Latvijas Banka pēc šādu uzņēmēju pieprasījuma organizēja seminārus par jaunās 20 eiro banknotes pretviltšanas elementiem.

2015. gadā Latvijā tika atklātas 1 129 viltotas eiro banknotes un 353 viltotas eiro monētas, un to kopsumma bija 115.9 tūkst. eiro (2014. gadā – attiecīgi 1 109 viltotas eiro banknotes, 441 viltota eiro monēta un 59.3 tūkst. eiro kopsumma).

2015. gadā turpinājās lata naudas zīmju apmaiņa pret eiro naudas zīmēm. 2015. gada beigās vēl nebija apmainītas lata banknotes 50.1 milj. latu vērtībā un lata monētas – 45.2 milj. latu vērtībā, t.sk. visvairāk bija neapmainītu 5 latu un 20 latu banknošu (attiecīgi 1.8 milj. un 1.0 milj.) un 1 santīma un 2 santīmu monētu (attiecīgi 151.0 milj. un 90.8 milj.).

Atzīmējot Latvijas vēsturei un kultūrai nozīmīgas jubilejas, 2015. gadā Latvijas Banka emitēja eiro kolekcijas monētas "Ugunsdzēsībai Latvijā 150" (apgrozībā no 07.05.2015.), "Rīgas pilij 500" (apgrozībā no 16.06.2015.), "Rainis un Aspazija" (apgrozībā no 07.09.2015.), Emīla Dārziņa daiļradei veltītu monētu "Melanholiskais valsis" (apgrozībā no 06.10.2015.) un monētu "Vērdiņam 500" (apgrozībā no 08.12.2015.). Uzsākot sēriju "Pasaku monētas", emitēta "Pasaku monēta I. Pieci kaķi" (apgrozībā no 24.11.2015.).

2015. gadā Latvijas Banka laida apgrozībā 2 eiro piemiņas monētas "Latvijas prezidentūra ES Padomē" (apgrozībā no 09.02.2015.) un "Stārķis" (apgrozībā no 01.12.2015.), kā arī piedalījās eiro zonas kopīgā 2 eiro piemiņas monētu programmā "Eiropas Savienības karogam 30" (monēta apgrozībā no 03.11.2015.).

2015. gadā Latvijas Bankas 2014. gada kolekcijas monētas saņēma atzinību divos starptautiskajos konkursos. Monēta "Baltā grāmata" Krievijas numismātikas publikāciju izdevniecības *Watermark* konkursā "Monētu zvaigznājs" ieguva 1. vietu nominācijā "Unikāls idejas risinājums", bet monēta "Baltijas ceļš" – 2. vietu nominācijā "Gada sudraba monēta", savukārt monēta "Baltijas ceļš" ASV numismātikas publikāciju izdevniecības *Krause Publications* un tās izdotā žurnāla *World Coin News* organizētajā konkursā "Gada monēta" (*Coin of the Year*) uzvarēja nominācijā "Labākais mūsdienu notikumu atspoguļojums".

2015. gada martā Latvijas Banka rīkoja tradicionālo sabiedrības aptauju "Latvijas gada monēta 2014" – būtiskāko monētu mākslas gada notikumu Latvijā, kas ļauj gūt priekšstatu par to, kā sabiedrība vērtē kolekcijas monētu jomā paveikto un kādas tēmas un mākslinieciskie risinājumi tai šķiet pievilcīgi. Sabiedrības aptaujā piedaloties gandrīz 17 000 cilvēku, par "Latvijas gada monētu 2014" tika atzīta monēta "Kurzemes baroks".

2 EIRO PIEMIŅAS MONĒTAS

LATVIJAS PREZIDENTŪRA ES PADOMĒ

Kalta 2015. g. *Staatliche Münzen Baden-Württemberg* (Vācija)

Monētas nacionālās puses mākslinieki: Gunārs Lūsis (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)
Attēlots Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē logo – arhetipisks dzirnakmens tēls, virs tā uzraksts LATVIJAS PREZIDENTŪRA ES PADOMĒ, zem tā uzraksts EU2015.LV.

STĀRĶIS

Kalta 2015. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)

Monētas nacionālās puses māksliniece Olga Šilova
Attēlots stārķis, kas veido ligzdu.

EIROPAS SAVIENĪBAS KAROGAM 30

Kalta 2015. g. *Staatliche Münzen Baden-Württemberg* (Vācija) eiro zonas kopīgās 2 eiro piemiņas monētu programmas ietvaros

Monētas nacionālās puses mākslinieks Georgijs Stamatopuls (*Georgios Stamatopoulos*)
Attēlots Eiropas Savienības karogs, ko ietver bērna zīmējumu stilā veidotas aplī dejojošu cilvēku figūriņas, virs attēla uzraksts LATVIJA, pa labi no attēla gadskaitļi 1985–2015.

Svars: 8.50 g; diametrs: 25.75 mm; biezums: 2.20 mm

Forma: apaļa; krāsa: ārējā daļa – sudraba, iekšējā daļa – zelta

Sastāvs: ārējā daļa – vara un niķeļa sakausējums (Cu, Ni), iekšējā daļa – trīs slāņi: niķeļa, vara un cinka sakausējums (Ni, Cu, Zn; Ni; Ni, Cu, Zn)

Monētas josta – ar uzrakstu * DIEVS * SVĒTĪ * LATVIJU.

Monētas kopējās puses mākslinieks Luks Luikss (*Luc Luyckx*)

5 EIRO KOLEKCIJAS MONĒTAS

UGUNSDZĒSĪBAI LATVIJĀ 150

Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm

Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*

Kalta 2015. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)

Mākslinieki: Henrihs Vorkals (grafiskais dizains), Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

RĪGAS PILIJ 500

Svars: 26.00 g, kvadrāts, laukuma izmērs: 32.00 × 32.00 mm

Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*

Kalta 2015. g. *Faude & Huguenin SA* (Šveice)

Mākslinieki: Ivars Drulle (aversa grafiskais dizains; plastiskais veidojums), Ilze Lībiete (reversa grafiskais dizains)

RAINIS UN ASPAZIJA

Svars: 31.47 g, diametrs: 38.61 mm, forma: no divām atsevišķām detaļām salikts aplis
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
Kalta 2015. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Mākslinieces:
Arta Ozola-Jaunarāja (grafiskais dizains),
Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

MELANHOLISKAIS VALSIS

Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
Kalta 2015. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
Mākslinieki: Ilmārs Blumbergs (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

PASAKU MONĒTA I. PIECI KAĶI

Svars: 31.47 g, diametrs: 38.61 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*, ar sešu krāsu uzdrukā (trīs krāsas katrā monētas pusē)
Kalta 2015. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Mākslinieki: Anita Paegle (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

VĒRDIŅAM 500

Svars: 11.00 g, diametrs: 28.00 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
Kalta 2015. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
Mākslinieki: Laimonis Šēnbergs (grafiskais dizains), Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

MAKSĀJUMU UN NORĒĶINU SISTĒMAS

TARGET2-LATVIJA SISTĒMAS DARBĪBA

Latvijas Banka kopā ar citām ECBS dalībniecēm nodrošināja TARGET2 sistēmas, kas ir Eirosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma norēķiniem eiro, darbību. Latvijas Banka uzturēja TARGET2 komponentsistēmu Latvijā – TARGET2-Latvija sistēmu, veicot tajā Eirosistēmas monetārās politikas operāciju norēķinus, starpbanku norēķinus liela apjoma maksājumiem un klientu steidzamu maksājumu norēķinus eiro.

2015. gadā TARGET2 sistēma tika pilnveidota, lai nodrošinātu naudas norēķinus par vērtspapīru darījumiem Eirosistēmas izveidotā TARGET2 vērtspapīriem (T2V) platformā, kura ļauj integrētā tehniskajā vidē veikt vērtspapīru un naudas norēķinus

Eiropas centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un to klientiem saskaņā ar piegādes pret samaksu principu. T2V platforma darbību uzsāka 2015. gada 22. jūnijā.

2015. gada beigās TARGET2-Latvija sistēmas dalībnieces bija 22 kredītiestādes, Valsts kase un Latvijas Banka. TARGET2-Latvija sistēma nodrošināja arī EKS sistēmas, LCD vērtspapīru norēķinu sistēmas DENOS un SIA "First Data Latvia" sistēmas galanorēķinus eiro. 2015. gadā TARGET2-Latvija sistēma apstrādāja 359.1 tūkst. maksājumu 264.7 mljrd. eiro apjomā. Maksājumu kopskaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu TARGET2-Latvija sistēmā gandrīz nemainījās (palielinājās par 0.8%), bet kopējoms samazinājās par 22.8% (sk. 2. tabulu; TARGET2-Latvija sistēmas apstrādāto maksājumu mēneša datus sk. 21. att.). Maksājumu kopējuma kritums TARGET2-Latvija sistēmā galvenokārt izskaidrojams ar to, ka līdz ar EKS sistēmas tiešā savienojuma izveidi ar EBA Clearing uzturēto STEP2 sistēmu 2014. gada beigās mainījās norēķina kārtība ar savienoto sistēmu, aizstājot norēķinu par pilnajām debeta un kredīta pozīcijām ar neto norēķinu saldo apjomā. Papildus arī dažas kredītiestādes, kuras ir Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupas dalībnieces, mainīja likviditātes pārvaldīšanas metodes, izmantojot TARGET2-Latvija sistēmu.

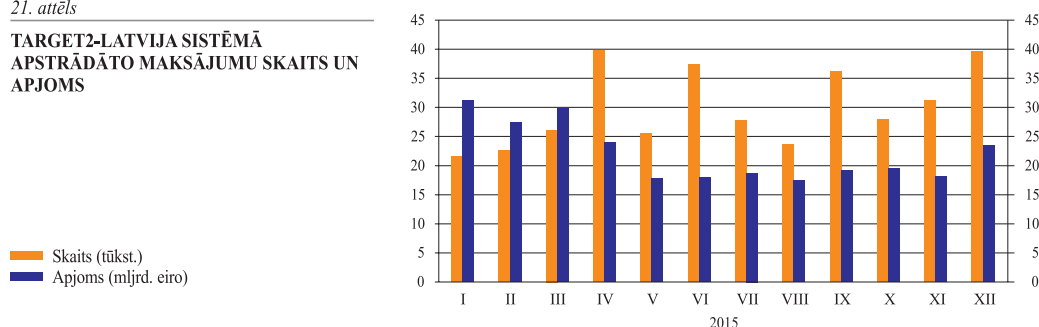
2. tabula

TARGET2-LATVIJA SISTĒMĀ APSTRĀDĀTIE MAKSĀJUMI

	Skaits (tūkst.)			Apjoms (mljrd. eiro)		
	Starptanku maksājumi	Klientu maksājumi		Starptanku maksājumi	Klientu maksājumi	
2015	68.3	290.8	359.1	243.6	21.1	264.7
2014	75.1	281.2	356.3	326.9	16.1	343.0
2013	38.3	311.5	349.8	116.4	15.6	132.0
2012	35.7	292.4	328.1	173.1	12.9	186.0
2011	35.2	272.2	307.4	215.2	12.6	227.8

21. attēls

TARGET2-LATVIJA SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

LATVIJAS BANKAS UZTURĒTĀS EKS SISTĒMAS DARBĪBA UN MAKSĀJUMU PAKALPOJUMI

EKS sistēma turpināja nodrošināt ērtus, ātrus un lētus klientu starptanku maksājumus eiro, veicot pilnībā automatizēto SEPA kredīta pārvedumu apstrādi ar galanorēķinu Latvijas Bankā atvērtajos dalībnieku norēķinu kontos TARGET2-Latvija sistēmā. Tiešais EKS sistēmas savienojums ar STEP2 sistēmu sniedza iespēju kredītiestādēm vēl ātrāk veikt maksājumus SEPA ietvaros, t.sk. maksājumus Latvijas kredītiestādēm, kuras nav EKS sistēmas dalībnieces.

Pilnveidojot EKS sistēmu, Latvijas Banka ar 2015. gada maiju papildināja EKS sistēmas norēķinus ar jaunu t.s. nakts klīringa ciklu, kurā norēķins tiek veikts plkst. 21.00 ar nākamās dienas valūtēšanas datumu. Šāda nakts cikla ieviešana sniedza iespēju EKS sistēmas dalībniekiem būtiski paātrināt darbadienas beigās iesniegto klientu maksājumu nosūtīšanu gan tām saņēmēja iestādēm, kuras ir EKS sistēmas dalībnieces, gan arī tām, kas sasniedzamas, izmantojot STEP2 sistēmu.

2015. gada beigās EKS sistēmā kā tiešās dalībnieces piedalījās 16 kredītiestāžu, Valsts kase un Latvijas Banka, kā arī divi netiešie dalībnieki. 2015. gadā EKS sistēma apstrādāja 38.0 milj. maksājumu 52.4 mljrd. eiro apjomā (sk. 3. tabulu; EKS sistēmas apstrādāto maksājumu mēneša datus sk. 22. un 23. att.). EKS sistēmā apstrādāto maksājumu skaits salīdzinājumā ar 2014. gadu pieauga par 6.7%, bet apjoms – par 8.6%. EKS sistēma dalībniekiem nodrošināja 100% (2014. gadā – 99.77%) sistēmas pieejamību.

3. tabula

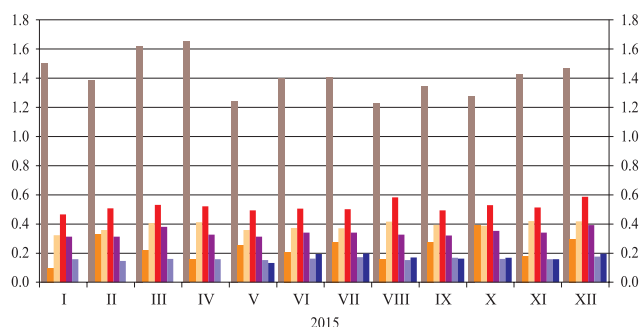
EKS SISTĒMĀ APSTRĀDĀTIE MAKSĀJUMI

	Skaits (milj.)			Apjoms (mljrd. eiro)		
	Maksājumi latos	Maksājumi eiro		Maksājumi latos	Maksājumi eiro	
2015	—	38.0	38.0	—	52.4	52.4
2014	—	35.7	35.7	—	48.2	48.2
2013	33.7	0.9	34.6	17.6	8.4	26.0
2012	33.5	0.7	34.2	17.3	6.2	23.5
2011	34.6	0.5	35.1	17.1	2.8	19.9

22. attēls

EKS SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO EIRO MAKSĀJUMU SKAITS (milj.)

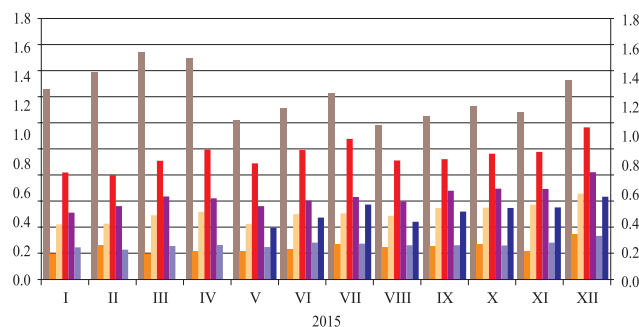
- 1. kliringa cikls
- 2. kliringa cikls
- 3. kliringa cikls
- 4. kliringa cikls
- 5. kliringa cikls
- 6. kliringa cikls
- 7. kliringa cikls

23. attēls

EKS SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO EIRO MAKSĀJUMU APJOMS (mljrd. eiro)

- 1. kliringa cikls
- 2. kliringa cikls
- 3. kliringa cikls
- 4. kliringa cikls
- 5. kliringa cikls
- 6. kliringa cikls
- 7. kliringa cikls

2015. gadā Latvijas Banka turpināja esošās maksājumu infrastruktūras attīstību ar mērķi EKS sistēmā 2017. gadā ieviest ātro maksājumu servisu. Ātro maksājumu servisa ieviešanas mērķis ir izveidot drošu, efektīvu un mūsdienu prasībām atbilstošu starpbanku maksājumu infrastruktūru, veicināt Latvijas maksājumu tirgus integrāciju Eiropas maksājumu telpā, kā arī atbalstīt inovatīvo maksājumu instrumentu attīstību valstī. Lai veicinātu efektīvu Latvijas Bankas un kredītiestāžu sadarbību, nodibinātas divas ekspertu darba grupas.

Latvijas Banka turpināja veikt SEPA kredīta pārvedumus tiem klientiem, kuri nebija pievienojušies SEPA kredīta pārvedumu shēmai. Latvijas Banka saviem klientiem nodrošināja arī netiešo dalību EKS sistēmā, apstrādājot to SEPA kredīta pārveduma rīkojumu failus un SEPA naudas līdzekļu atmaksas rīkojumu failus, kurus netiešais dalībnieks iesniedza savā vai sava klienta vārdā. 2015. gadā Latvijas Banka sniedza maksājumu pakalpojumus eiro FKTK un citām Latvijas, ārvalstu un starptautiskajām finanšu iestādēm, apstrādājot maksājumus 2.1 mljrd. eiro apjomā (2014. gadā – 1.2 mljrd. eiro apjomā).

MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

Latvijas Banka kā Eirosistēmas dalībiece veica maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzību saskaņā ar "Eirosistēmas pārraudzības politikas ietvaru" (*Eurosystem oversight policy framework*), pārstāvēt kopējo Eirosistēmas viedokli.

Latvijas Banka aktīvi iesaistījās TARGET2 sistēmas pārraudzībā, regulāri piedaloties tās pārmaiņu novērtējumos un darbības analīzē. Latvijas Banka veica tās uzturētās EKS sistēmas un LCD vērtspapīru norēķinu sistēmas DENOS ikdienas pārraudzību, analizējot sistēmu tehnisko un operacionālo darbību un apkopojot sistēmu statistiskos datus.

Tā kā *Nasdaq* 2015. gadā uzsāka Baltijas valstu centrālo vērtspapīru depozitāriju apvienošanas projektu, kura rezultātā līdz 2017. gada septembrim paredzēts Latvijā izveidot *Nasdaq CSD* ar filiālēm Igaunijā un Lietuvā, Latvijas Banka sniedza viedokli par plānotā *Nasdaq CSD* darbības modeli, veicināja *Nasdaq CSD* izveides plāna izstrādi, koordinējot nepieciešamos novērtējumus, sniedza sākotnējo viedokli par *Nasdaq CSD* noteikumu projektu, kā arī iesaistījās FKTK organizētajā Baltijas valstu uzraudzības un pārraudzības iestāžu sadarbībā, kuras nolūks ir koordinēt jautājumus un viedokļus attiecībā uz *Nasdaq CSD* atbilstību Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Regulas (ES) Nr. 909/2014 par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012 prasībām un tās tehniskajiem un ieviešanas standartiem, t.sk. *Nasdaq CSD* licencēšanu 2017. gadā.

Latvijas Banka apkopoja datus par Latvijā izmantotajiem klientu bezskaidrās naudas maksāšanas līdzekļiem (sk. 4. tabulu). 2015. gadā 215.2 milj. maksājumu jeb 59.6% no visiem izmantotajiem klientu bezskaidrās naudas maksāšanas līdzekļiem bija karšu maksājumi, kuru apjoms bija 4.2 mljrd. eiro. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu karšu maksājumu skaits pieauga par 12.7% un apjoms – par 11.1%. 145.9 milj. maksājumu jeb 40.4% no visiem izmantotajiem klientu bezskaidrās naudas maksāšanas līdzekļiem bija klientu kredīta pārvedumi, kuru apjoms bija 361.9 mljrd. eiro. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu klientu kredīta pārvedumu skaits pieauga par 5.3%, bet apjoms samazinājās par 17.4%. Pārējie maksāšanas līdzekļi (čeki un e-nauda) tika izmantoti samērā reti.

4. tabula

LATVIJĀ LIETOTIE MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻI

	Skaits (milj.)				Apjoms (mljrd. eiro)			
	Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksājumi	Tiešais debets, čeki un e-naudas maksājumi		Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksājumi	Tiešais debets, čeki un e-naudas maksājumi	
2015	145.9	215.2	0.1	361.2	361.9	4.2	0.0	366.1
2014	138.3	191.0	5.0	334.3	437.9	3.8	0.3	442.0
2013	139.7	151.6	6.4	297.7	575.7	3.2	0.3	579.2
2012	130.3	128.0	5.7	264.0	488.9	2.7	0.3	491.9
2011	119.3	114.0	5.3	238.6	422.7	2.4	0.1	425.3

2015. gadā Latvijas Banka piedalījās ECB konsultācijās, kā arī sadarbībā ar FKTK piedalījās ECB dibinātajā Eiropas klientu maksājumu drošības forumā, sadarbībā ar EBI izstrādājot tehniskos standartus tirgus dalībnieku drošai komunikācijai un lietotāju drošai autentifikācijai, kurus nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra Direktīva (ES) 2015/2366 par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 2002/65/EK, 2009/110/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 un atceļ Direktīvu 2007/64/EK (Maksājumu pakalpojumu direktīva). Tehniskie standarti ir viens no pamatnosacījumiem Maksājumu pakalpojumu direktīvas mērķu sasniegšanai – uzlabot patērētāju aizsardzību, veicināt inovācijas un palielināt maksājumu pakalpojumu drošību.

FINANŠU STABILITĀTE

2015. gads bija pirmais pilnais gads, kad ECB veica mikrolīmeņa uzraudzības un makrolīmeņa uzraudzības uzdevumus. Latvijas Banka piedalījās gan ECB Makrolīmeņa uzraudzības foruma, gan ECB Uzraudzības valdes darbā. ECB makrolīmeņa uzraudzības funkciju ietvaros 2015. gadā Latvijas Banka ciešā sadarbībā ar FKTK sniedza ieguldījumu eiro zonas sistēmisko risku finanšu stabilitātei novērtējumā, finanšu stabilitātes analīzes rīku izstrādē un makrolīmeņa uzraudzības politikas instrumentu novērtējumā, piedaloties Eirosistēmas/ECBS Finanšu stabilitātes komitejas un tās grupu (Makrolīmeņa uzraudzības politikas grupas un Makrolīmeņa uzraudzības analīzes grupas) darbā.

Balstoties uz Latvijas Bankas ekspertīzi ekonomisko ciklu izvērtēšanā, ESRK rekomendācijām un labāko starptautisko praksi, Latvijas Banka veica ekonomisko analīzi, kas palīdz pieņemt lēmumus par pretciklisko kapitāla rezervi kredītiestādēm. Latvijas Banka iesniedza analīzes rezultātus FKTK – iestādei, kas ir atbildīga par pretcikliskās kapitāla rezerves noteikšanu Latvijā.

2015. gadā turpinājās cieša Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbība finanšu stabilitātes jomā. Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Makroprudenciālā foruma ietvaros noris pretcikliskās kapitāla rezerves noteikšanas analītisko jautājumu izpēte un regulējošo prasību savstarpējās atzīšanas juridisko un praktisko aspektu izstrāde.

Latvijas Banka savas kompetences ietvaros 2015. gadā aktīvi iesaistījās Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīvas 2014/59/ES, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atvēršanas un neregulējuma režīmu, transponēšanā Latvijas Kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību darbības atjaunošanas un neregulējuma likumā (spēkā ar 16.07.2015.).

2015. gadā turpinājās stresa testēšanas metodoloģijas pilnveidošana. Tika novērtēts kredītriska modelis nefinanšu sabiedrību kredītportfelim. Atsevišķu modeļu lietošana, vērtējot nefinanšu sabiedrību kredītus un mājāsaimniecību kredītus, ļaus uzlabot kredītriska stresa testu kvalitāti, jo tiks ņemtas vērā atšķirības mājāsaimniecību un nefinanšu sabiedrību reakcijā uz makroekonomiskajiem šokiem.

KREDĪTU REĢISTRA DARBĪBA

Latvijas Banka turpināja uzturēt Kredītu reģistru saskaņā ar Kredītu reģistra likumu un Latvijas Bankas noteikumiem. Kredītu reģistrā tiek vāktas, uzkrātas un glabātas Kredītu reģistra dalībnieku (kredītiestāžu, komercsabiedrību, kurām ir ciešas attiecības ar kredītiestādēm, krājaizdevu sabiedrību, apdrošinātāju un valsts kapitālsabiedrību, kuras ievieš valsts attīstības un atbalsta programmas) ziņas par klientu un klientu galvinieku saistībām, to izpildes gaitu un pārkāpumiem.

Kredītu reģistra mērķis ir sniegt tā dalībniekiem un ES un EEZ valstu patērētāju kreditoriem iespēju novērtēt klientu un klientu galvinieku kredītspēju un efektīvāk vadīt kredītriskus, kā arī nodrošināt informāciju Latvijas Bankas un FKTK uzdevumu veikšanai, sniegt ieguldījumu ECBS uzdevumu izpildes veikšanā, nodrošināt valsts institūcijām papildu iespējas saņemt ziņas, kas nepieciešamas, lai veiktu analīzi normatīvajos aktos noteikto uzdevumu ietvaros, kā arī sniegt papildu iespējas finansiālās grūtībās nonākušā klienta un klienta galvinieka saistību izpildes veicināšanai.

2015. gadā Latvijas Banka pilnveidoja Kredītu reģistra funkcionalitāti, paplašinot juridisko personu kategoriju klasifikāciju un papildinot nodrošinājuma veidu un saistību izbeigšanās veidu klasifikāciju, kas ļauj Kredītu reģistra dalībniekiem šajā reģistrā iekļaut detalizētākas ziņas par klientu un klientu galvinieku un viņu saistību izpildi.

2015. gadā Latvijas Banka atbalstīja ECB iniciatīvu un sniedza tai Kredītu reģistrā

iekļautās ziņas saskaņā ar ECB 2014. gada 24. februāra Lēmumu ECB/2014/6 par sagatavošanās pasākumu organizēšanu kredītu mikrodatu vākšanai, ko veic Eiropas Centrālo banku sistēma. Ar šo lēmumu ECB nosaka sagatavošanās pasākumus, kas vajadzīgi, lai pakāpeniski izveidotu ilgtermiņa regulējumu kredītu mikrodatu vākšanai (ECB *Analytical credit datasets* projekts), kur vienveidīgas ziņas sniegs visas eiro zonas valstu centrālās bankas un iekļautās ziņas tiks izmantotas, lai identificētu un salīdzinātu ar kredītrisku saistītus darījumus, novērtētu kredītrisku un šīs ziņas izmantotu statistikas, finanšu stabilitātes, risku vadības un monetārās politikas analīzē.

2015. gada beigās Kredītu reģistrā bija 104 dalībnieki, kuri darbam ar Kredītu reģistru pilnvaroja 775 lietotājus (2014. gadā – attiecīgi 101 dalībnieks un 743 lietotāji). Kredītu reģistrā bija uzkrāti dati par 1.1 milj. personu un 3.9 milj. saistību (2014. gada beigās – par 1.1 milj. personu un 3.6 milj. saistību), no kurām 1.1 milj. saistību bija spēkā esošas. Dalībnieku kopējais saistību atlikums bija 20.2 mljrd. eiro, t.sk. bilancē atzīto saistību atlikums – 17.2 mljrd. eiro (2014. gada beigās kopējais saistību atlikums bija 19.7 mljrd. eiro, t.sk. bilancē atzīto saistību atlikums – 17.3 mljrd. eiro). 2015. gadā dalībnieki Kredītu reģistrā veica 12.8 milj. pieprasījumu (2014. gadā – 13.4 milj. pieprasījumu). Latvijas Banka 2015. gadā izsniedza Kredītu reģistrā esošās ziņas 4.5 tūkst. fizisko un juridisko personu (2014. gadā – 4.7 tūkst.), savukārt Kredītu reģistra fizisko personu elektroniskās apkalpošanas interneta vietnē fiziskās personas veica 911 pieprasījumu (2014. gadā – 638 pieprasījumi) Kredītu reģistrā par sevi iekļauto ziņu saņemšanai.

STATISTIKA

Latvijas Banka vāc un apkopo finanšu un monetāro statistiku un maksājumu bilances statistiku, kā arī sagatavo ceturkšņa finanšu kontu un valdības finanšu statistiku. Saskaņā ar ECB pieprasījumu Latvijas Banka iesaistīta arī atsevišķu tautsaimniecības statistikas jomu metodoloģijas jautājumu risināšanā un noteiktu rādītāju sagatavošanā. Latvijas Banka statistisko informāciju izmanto, lai veiktu finanšu un makroekonomisko analīzi, izvērtētu finanšu stabilitāti, kā arī informētu sabiedrību par norisēm finanšu sektorā un tautsaimniecībā. ECB Latvijas Bankas sagatavoto statistisko informāciju izmanto Eirosistēmas monetārās statistikas un attiecīgo eiro zonas statistisko datu sagatavošanai, kā arī citu savu uzdevumu veikšanai.

Latvijas Banka turpināja regulāro statistisko datu pārraidi uz ECB, SNB, *Eurostat*, OECD, Pasaules Banku, SVF un sniedza statistisko informāciju citiem iekšzemes un ārvalstu datu lietotājiem. Lai ar informāciju laikus nodrošinātu plašu datu lietotāju loku, Latvijas Banka publicēja Latvijas finanšu un monetārās statistikas, maksājumu bilances statistikas un ceturkšņa finanšu kontu statistikas datus savos regulārajos izdevumos un interneta vietnē un sagatavoja datus publicēšanai ECB izdevumos un Statistisko datu noliktavā (*Statistical Data Warehouse*), kā arī SVF izdevumos un interneta vietnē un SVF Speciālā datu izplatīšanas standarta ietvaros. Latvijas Banka paplašināja uz SNB sūtīto datu klāstu ar jaunām datu kategorijām, kā arī turpināja finanšu stabilitātes rādītāju sagatavošanu un sūtīšanu SVF. Latvijas Banka arī 2015. gadā piedalījās SVF "Finanšu pieejamības apsekojumā" (*Financial Access Survey*), uzrādot datus, kas raksturo to pakalpojumu pieejamību un apjomu, kurus iedzīvotājiem sniedz Latvijas finanšu iestādes.

FINANŠU UN MONETĀRĀ STATISTIKA

Finanšu un monetārās statistikas jomā 2015. gadā tika uzsākta statistikas sagatavošana saskaņā ar jaunajiem Latvijas Bankas noteikumiem. Vienlaikus veiksmīgi tika nodrošināta regulāra statistiskās informācijas sagatavošana saskaņā ar ECB un citu datu lietotāju prasībām, kā arī palielināts VUM uzdevumu izpildei nepieciešamo datu klāsts un periodiskums.

2015. gada prioritātes finanšu un monetārās statistikas jomā noteica datu vākšanas un

sagatavošanas uzsākšana saskaņā ar Latvijas Bankas padomes 2014. gadā pieņemtajiem noteikumiem MFI statistikas jomā, ar kuriem ieviestas attiecīgo ECB regulu un pamatnostādnes prasības ("Monetāro finanšu iestāžu "Mēneša bilances pārskata" sagatavošanas noteikumi" (noteikumi Nr. 132; spēkā ar 01.12.2014.), ""Kredītu norakstīšanas un vērtspapīru pārvērtēšanas korekciju pārskata" sagatavošanas noteikumi" (noteikumi Nr. 134; spēkā ar 01.12.2014.), "Monetāro finanšu iestāžu procentu likmju pārskatu sagatavošanas noteikumi" (noteikumi Nr. 133; spēkā ar 01.12.2014.)).

Sadarbībā ar ECB tika veikts jauno prasību izpildes un datu kvalitātes novērtējums gan MFI bilances, gan MFI procentu likmju statistikas jomā. Tika arī pārskatīti un pilnveidoti datu kvalitātes nodrošināšanai izmantotās kontroles algoritmi. ECB publikācijai *Survey of national practices regarding MFI balance sheet statistics*, kas kopš 2015. gada nogales pieejama ECB interneta vietnē, tika sagatavota nodaļa par Latvijas MFI, MFI datu vākšanas praksi, finanšu instrumentu atspoguļošanu MFI bilances statistikā un svarīgākajām atšķirībām finanšu instrumentu atspoguļošanā statistikā un grāmatvedībā.

2015. gadā Latvijas Banka atbilstoši jaunajam institucionālo sektoru dalījuma pilnveidoja MFI bilances statistikas un monetārās statistikas publikācijas, kā arī, lai informētu sabiedrību par kredītu apjoma tendencēm, sāka publicēt informāciju par mājāsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto kredītu apjomu, t.sk. atspoguļojot datus par pārskatīto kredītu apjomu, sākot ar 2014. gada decembri.

Ievērojot ECB 2014. gada 4. aprīļa Pamatnostādnes ECB/2014/15 par monetāro un finanšu statistiku (2014/810/ES) jaunās prasības attiecībā uz finanšu iestāžu sarakstu sagatavošanu ECB Iestāžu un filiāļu datubāzes reģistra (RIAD) vajadzībām, Latvijas Banka 2015. gadā sāka sagatavot un nosūtīt ECB plašāku informāciju par MFI, ieguldījumu fondu un alternatīvo ieguldījumu fondu sarakstā iekļautajām iestādēm. Papildus tam pirmo reizi tika sagatavota un nosūtīta informācija par maksājumu statistikai atbilstošajām iestādēm.

MAKSĀJUMU BILANCES STATISTIKA

Latvijas Banka 2015. gadā gan Latvijas prezidentūras ES Padomē laikā, gan arī pēc tās beigām intensīvi iesaistījās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 184/2005 par Kopienas statistiku attiecībā uz maksājumu bilanci, starptautisko pakalpojumu tirdzniecību un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem grozījumu sagatavošanā. ES Padomes Statistikas darba grupas ietvaros tika izstrādāts regulas grozījumu kompromisa piedāvājums. Būtiskākie grozījumi regulā paredz papildināt ārvalstu tiešo ieguldījumu datu sagatavošanu izvērstākā dalījumā, kā arī pilnvarojumu *Eurostat* pieņemt deleģētos tiesību aktus, kas paredz tam tiesības veikt likumdošanai līdzīgas darbības, lai papildinātu vai grozītu nebūtiskus tiesību aktu elementus.

Latvijas Bankas statistikas datubāzē publicētajos datos tika ieviests jauns maksājumu bilances zīmju lietojuma princips.

2015. gadā tika uzsākta atsevišķu maksājumu bilances posteņu sezonāli izlīdzināto datu nosūtīšana ECB, *Eurostat*, SVF un OECD, kā arī detalizētāku ārējā parāda datu nosūtīšana Pasaules Bankai.

TAUTSAIMNIECĪBAS UN VALDĪBAS FINANŠU STATISTIKA

Saskaņā ar ECB jauno prasību par valdības finanšu statistikas datu apmaiņu ECBS, kas paredz atsevišķi atspoguļot uz valdības sektoru pārklasificēto sanācības struktūru jeb t.s. slikto banku parādu, tika pārskatīti un ECB nosūtīti dati par finansiālo atbalstu, ko valdība sniegusi finanšu iestādēm finanšu krīzes apstākļos.

2015. gada 4. ceturksnī pirmo reizi veikta ceturkšņa finanšu kontu statistikas revīzija atbilstoši ES līmenī saskaņotajai revīzijas politikai. Tika pārskatīti un publicēti 2013. gada 4. ceturkšņa–2015. gada 2. ceturkšņa finanšu kontu statistikas dati.

Latvijas Banka piedalījās jauna ECB ceturkšņa pārskata par eiro zonas mājsaimniecību finanšu un nefinanšu kontiem *Household Sector Report* sagatavošanā. Pirmais pārskats ECB interneta vietnē publicēts 2015. gada novembrī.

FINANŠU PAKALPOJUMI VALDĪBAI

2015. gadā Valsts kase piedalījās Latvijas Bankas maksājumu sistēmās kā tiešā dalībiece.

Saskaņā ar likuma "Par Latvijas Banku" prasībām Latvijas Banka nodrošināja arī Latvijas Bankā atvērto Valsts kases norēķinu kontu apkalpošanu. 2015. gadā Latvijas Bankā bija atvērti norēķinu konti norēķiniem eiro un septiņās citās ārvalstu valūtās. 2015. gadā Latvijas Banka izpildīja 1.3 tūkst. Valsts kases maksājumu eiro un ārvalstu valūtās 19.7 mljrd. eiro kopapjomā (pārrēķinam izmantots 2015. gada 31. decembra kurss; 2014. gadā – 1.3 tūkst. Valsts kases maksājumu eiro un ārvalstu valūtās 28.0 mljrd. eiro kopapjomā).

KONSULTĒŠANA UN SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA

VALDĪBAS UN CITU INSTITŪCIJU KONSULTĒŠANA

Viens no Latvijas Bankas uzdevumiem ir konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu par monetāro politiku un citiem ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītiem jautājumiem.

Latvijas Bankas prezidents, citas Latvijas Bankas amatpersonas un darbinieki regulāri tikās ar Latvijas Republikas valdības pārstāvjiem, t.sk. piedalījās Ministru kabineta sēdēs un vairāku valdības veidotu komiteju darbā.

Latvijas Bankas darbinieki deva ieguldījumu Latvijas tautsaimniecības attīstības veicināšanā, darbojoties dažādās darba grupās un profesionālajās organizācijās, daloties pieredzē un sniedzot tām konsultācijas.

2015. gada 1. pusgadā Latvijas Bankas darbinieki sniedza plašu atbalstu valdībai un citām institūcijām, nodrošinot ar Latvijas prezidentūru ES Padomē saistītu uzdevumu izpildi, t.sk. sniedza nozīmīgu ieguldījumu ES tiesību aktu iniciatīvu virzībā maksājumu pakalpojumu, finanšu pakalpojumu, finanšu tirgus regulēšanas, statistikas u.c. jomās, kā arī nodrošināja ES interešu pārstāvēšanu G20.

Latvijas Bankas speciālisti aktīvi piedalījās Latvijas Republikas pievienošanās OECD procesā, sniedzot atbalstu valdībai un skaidrojot Latvijas viedokli sarunās ar vairākām OECD komitejām to ziņojumu sagatavošanas procesā.

Latvijas Republikas Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēdēs Latvijas Bankas speciālisti sniedza viedokli finanšu un tautsaimniecības attīstības jautājumos.

Latvijas Bankas darbinieki piedalījās ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda Uzraudzības komitejas un apakškomiteju darbā, konsultējot par 2007.–2013. gada ES budžeta plānošanas perioda ieviešanas progresu un perioda slēgšanu un 2014.–2020. gada ES budžeta plānošanas perioda plānošanas dokumentu izstrādi.

Latvijas Republikas Fiskālās disciplīnas padomes un tās darba grupu ietvaros Latvijas Bankas pārstāvji konsultēja par fiskālās disciplīnas jautājumiem un fiskālo risku novērtējumu, potenciālā IKP novērtējumu Fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojumam par 2016. gada valsts budžetu un budžeta ietvaru 2017. un 2018. gadam, kā arī piedalījās starpinstitucionālās darba grupas valsts budžeta izdevumu izvērtēšanai darbā, sniedzot priekšlikumus efektīvākam valsts budžeta līdzekļu izlietojumam.

Latvijas Bankas speciālisti ekspertu statusā turpināja līdzdarboties 2014. gada valsts

budžeta deficīta un parāda notifikācijas sagatavošanā, risinot ar Eiropas Nacionālo un reģionālo kontu sistēmas uzskaiti saistītos metodoloģiskos jautājumus.

Latvijas Bankas eksperti turpināja strādāt darba grupā sadarbības uzlabošanai ar starptautiskajām kredītreitingu aģentūrām, iesaistoties ziņojuma par Latvijas valsts kredītreitingu un faktoriem, kas to ietekmē, sagatavošanā un nodrošinot informācijas sniegšanu un apmaiņu starptautisko kredītreitingu aģentūru kārtējo vizīšu ietvaros.

Konkurences padomes īstenotā projekta ietvaros piena produktu cenu veidošanās mehānisma izpētei Latvijā Latvijas Bankas eksperti sniedza ieguldījumu datu apkopošanā un analīzē un metodoloģijas izstrādē.

Latvijas Bankas pārstāvji līdzdarbojās uzņēmumu vērtēšanā Latvijas Republikas Patentu valdes un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras rīkotā konkursa "Gada preču zīme" un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras sadarbībā ar Latvijas Republikas Ekonomikas ministriju rīkotā konkursa "Eksporta un inovācijas balva" ietvaros.

APMEKLĒTĀJU CENTRA DARBĪBA

Latvijas Bankas apmeklētāju centrā "Naudas pasaule" ar ekspozīciju finanšu izglītības un informācijas ieguvei 2015. gadā viesojās aptuveni 3 500 apmeklētāju. Interesentu grupas tika uzņemtas, vienlaikus īstenojot ekspozīcijas rekonstrukciju, jo pēc eiro ieviešanas Latvijas Banka pakāpeniski pārveido tās apmeklētāju centru "Naudas pasaule", lai piedāvātu jaunajai situācijai atbilstošu pilnvērtīgu saturu un modernizētu tehnoloģisko risinājumu, t.sk. izmantojot videi draudzīgākus enerģijas risinājumus.

Latvijas Bankas apmeklētāju centra "Naudas pasaule" galvenā mērķauditorija ir vidusskolu vecāko klašu skolēni un sociālo zinātņu studenti. Šī grupa, kā ierasts, veidoja aptuveni 80% no apmeklētājiem. Jauniešu īpatsvara noturība apmeklētāju vidū svarīga gan tāpēc, ka saņemtā informācija palīdz apgūt mācību programmu, gan arī tāpēc, ka dialogs veicina interesi par makroekonomikas un finanšu tēmām, iesaistot diskusijā arī pārējās sabiedrības grupas.

Apmeklētājus visvairāk interesējošās tēmas 2015. gadā bija eiro stabilitāte, eiro ieviešana Lietuvā, kā arī eiro zonas finanšu stabilitāte un tās saglabāšana Grieķijas notikumu kontekstā. Diskusijās vadošo vietu ieņēma ar pievienošanas Eurosistēmai saistītās Latvijas Bankas darbības pārmaiņas, valsts budžeta veidošana un finanšu disciplīna, kā arī tautsaimniecības konkurētspējas stiprināšanas process.

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA

Latvijas Banka 2015. gadā informēja sabiedrību par nozīmīgiem Eurosistēmas monetārās politikas lēmumiem un Latvijas Bankas līdzdalību šo lēmumu īstenošanā.

Pamatojoties uz speciālistu veikto analīzi, Latvijas Banka aktīvi puda savu pozīciju Latvijas un eiro zonas tautsaimniecības attīstības jomā, īpaši jautājumos par saprātīgas fiskālās politikas nozīmi makroekonomiskā līdzsvara nodrošināšanā. Latvijas Bankas prezidents regulārajās preses konferencēs informēja gan par eiro zonas, gan Latvijas tautsaimniecības attīstību un problēmām, fiskālo disciplīnu un kredītēšanas tendencēm, kā arī ECB Padomes pieņemtajiem lēmumiem. Lai plašu sabiedrību iepazīstinātu ar Eurosistēmas darbību un monetārās politikas mērķiem un instrumentiem, interneta vietnē www.bank.lv regulāri publicēti Latvijas Bankas komentāri par ECB Padomes sanāksmēs lemtu un eiro zonas tautsaimniecības un finanšu tirgu attīstību.

Latvijas Banka saskaņā ar ECBS un ECB Statūtu prasībām nodrošināja ECB 2014. gada pārskata un to ECB "Tautsaimniecības Biļetena" numuru, kuri publicēti pēc monetārajai politikai veltītajām ECB Padomes sanāksmēm martā, jūnijā, septembrī un decembrī, tulkošanu latviešu valodā (publiskoti interneta versijā).

Latvijas Banka turpināja veidot plašu regulāro izdevumu klāstu. Izmantojot Latvijas Bankas, CSP, Latvijas Republikas Finanšu ministrijas, FKTK un citu institūciju datus, izdevumā "Makroekonomisko Norišu Pārskats" jūnijā un decembrī vērtētas ārējā sektora, finanšu tirgus, iekšzemes pieprasījuma un piedāvājuma, izmaksu un cenu, kā arī maksājumu bilances norises un sniegtas IKP un inflācijas prognozes. Latvijas Bankas apkopotā maksājumu bilances statistika publiskota izdevumā "Latvijas Maksājumu Balance. *Latvia's Balance of Payments*. 2014", bet galvenie finanšu stabilitātes riski vērtēti izdevumā "Finanšu Stabilitātes Pārskats". 2015. gadā Latvijas Bankas interneta vietnēs publiskoti seši Latvijas Bankas speciālistu pētījumi un trīs diskusiju materiāli (sk. 6. pielikumu).

Latvijas Bankas ekonomisti interneta vietnē www.makroekonomika.lv turpināja analizēt Latvijas un eiro zonas tautsaimniecības sniegumu, īpašu uzmanību pievēršot ECB Padomes monetāro lēmumu un to ietekmes skaidrošanai. Vietnes apmeklējumu skaits salīdzinājumā ar 2014. gadu palielinājās par 24%, un visvairāk lasītās tēmas bija dažādu nozaru raksturojums, ārējā tirdzniecība un monetārās politikas norišu un tautsaimniecības aktualitāšu skaidrojumi.

Latvijas Bankas ekonomisti publicēja akadēmiskajai videi un tautsaimniecības dalībniekiem noderīgus pētījumus gan Latvijas Bankas interneta vietnēs, gan starptautiski recenzējamās ekonomikas izdevumos.

Visu gadu sabiedrībai bija liela interese par skaidrās naudas aprites jautājumiem – Eiropas sērijas 20 eiro banknotes izlaišanu, Latvijas Bankas izlaistajām eiro kolekcijas un piemiņas monētām, monētu rezervēšanas sistēmas izveidi un naudas drošības jautājumiem. Aktīva komunikācija ar sabiedrību tika īstenota arī par citu Latvijas Bankas uzdevumu izpildes gaitu.

Kopumā par jautājumiem, kas skar Latvijas Bankas darbību un makroekonomisko un finanšu analīzi, gada laikā fiksēts vairāk nekā 9 000 publikāciju dažādos Latvijas plašsaziņas līdzekļos un sniegtas atbildes uz vairāk nekā 700 žurnālistu jautājumiem.

2015. gada 28. oktobrī Latvijas Banka rīkoja gadskārtējo tautsaimniecības konferenci. Konferencē "*Quo vadis, Eiropa? Kā panākt izaugsmi tautsaimniecībā ar augstu parāda līmeni?*" akadēmisko aprindu pārstāvji un ekonomiskās politikas īstenotāji analizēja valsts parāda pieauguma vēsturisko un akadēmisko skatījumu, kā arī diskutēja par liela valsts parāda ietekmi uz monetāro politiku. Konferenci apmeklēja Eiropas un nacionālā līmeņa politikas veidotāji, ekonomisti, viedokļu līderi, uzņēmēji, akadēmisko aprindu un Latvijas un pasaules plašsaziņas līdzekļu pārstāvji. Konference tika translēta arī interneta tiešraidē, un šai augsta līmeņa akademiķu un ekonomiskās politikas veidotāju diskusijai sekoja vairāk nekā 1 000 interesentu Latvijā un ārvalstīs.

Lai veicinātu uz makroekonomikas attīstību vērstu lēmumu pieņemšanu valstī un uzturētu profesionālu diskusiju par Latvijas tautsaimniecībai būtiskiem jautājumiem, kā arī dalītos ekspertīzē par aktualitātēm eiro zonā, Latvijas Banka rīkoja jau tradicionālās Ekspertu sarunas. Pulcējot augsta līmeņa ekspertus no valsts pārvaldes, finanšu jomas, uzņēmēju vides, akadēmiskajām aprindām un starptautiskajām organizācijām (ES Parlaments, EK pārstāvniecība Latvijā), 2015. gadā tika diskutēts par nepieciešamajām reformām, veidiem, kā vidēju ienākumu valsts var veikt kvalitatīvu lēcieni tautsaimniecības attīstībā, kā arī par fiskālo disciplīnu eiro zonā. Šo sarunu mērķis bija laikus sākt diskusiju Latvijā par to, kas ekspertiem un valstij veicams, lai ES valstu budžeta un parāda pārraudzība pēc krīzes būtu efektīva un palīdzētu valstīm izklūst no valsts budžeta deficīta un parādu slazda.

Pētījumi liecina, ka Latvijas iedzīvotāji jau novērtējuši eiro naudas zīmes kā drošu, ērtu un kvalitatīvu maksāšanas līdzekli. Lai veicinātu izpratni par eiro naudas zīmju dizainu un pretviltošanas elementiem, Latvijas Banka īstenoja plašas aktivitātes, t.sk. īpašu vērtību pievēršot otrā izlaiduma (Eiropas sērijas) 20 eiro banknotes laišanai apgrozībā 2015. gada

novembrī. Lai sabiedrību un profesionālos naudas lietotājus pilnvērtīgi iepazīstinātu ar jauno banknoti, jau kopš februāra dažādām iedzīvotāju un uzņēmēju grupām sadarbībā ar ECB tika piegādāti iespaidmateriāli un digitāli materiāli par jaunās banknotes dizainu un pretviltošanas elementiem. Kā ierasts, īpaši materiāli tika sagatavoti un sadarbībā ar Latvijas Neredzīgo biedrību piegādāti cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Informatīvie pasākumi sasniedza vairākumu Latvijas iedzīvotāju, un informētībā par skaidrās naudas dizainu un pretviltošanas elementiem Latvija jau tradicionāli ir starp līderēm eiro zonā.

Lai veicinātu dažādu iedzīvotāju grupu finanšu un ekonomisko izglītību, Latvijas Banka turpināja uzturēt ekonomiskās izglītības interneta vietni "Naudas skola", kā arī iesaistījās vairākos ar sadarbības partneriem kopīgi veidotos izglītojošos pasākumos skolēniem – Finanšu izglītības nedēļas pasākumos un Drošības dienā Daugavpilī –, skaidrojot skolēniem eiro banknošu un monētu drošības aspektus un naudas gudras pārvaldīšanas principus. Vasarā jau otro reizi notika seminārs "Ekonomikas aktualitātes", dodot iespēju ekonomikas un komerczinību skolotājiem pilnveidot izpratni makroekonomikas jautājumos. Turpinājās sadarbība ar *Junior Achievement – Young Enterprise Latvija*, organizējot konkursa sākumskolu skolēniem "Mana vārdnīciņa" finālu, veicinot bērnu spēju diskutēt ar dažādu paaudžu pārstāvjiem par ekonomikas jautājumiem. Rudenī Latvijas Bankas speciālisti piedalījās *Nordea Bank AB* Latvijas filiāles naudas skolas radošajās pēcpusdienās, skaidrojot skolēniem skaidrās naudas ražošanas un drošības būtiskākos aspektus. 2015. gada rudenī Latvijas Banka kopā ar Jelgavas Spīdolas ģimnāzijas audzēkņiem uzsāka klātienē nodarbību ciklu par naudas drošību Latvijas skolu 3.–6. klases skolēniem.

2015. gadā Latvijas Banka turpināja vieslekciju programmu Latvijas augstskolās. Pēc to pieprasījuma lekcijas par eiro zonas tautsaimniecības attīstību un Eirosistēmas monetāro politiku, konkurētspējas uztveri un analīzes veidiem, pasaules tautsaimniecības attīstību, ES tautsaimniecības pārvaldības instrumentiem, kā arī maksājumu instrumentiem un sistēmām lasīja Latvijas Bankas vadošie ekonomisti. 13. reizi notika Latvijas Bankas studentu zinātniski pētniecisko darbu konkurss, kura mērķis ir veicināt Latvijas un eiro zonas makroekonomisko problēmu apzināšanu un analīzi, iesaistot šajā darbā spējīgākos topošos ekonomistus. Kopumā tika iesniegti četrus Latvijas augstskolu 16 studentu 11 darbi.

2015. gada aprīlī tika publiskota Latvijas Bankas interneta vietnes www.bank.lv jaunā versija, kas, no vienas puses, padarīta ērtāka lietotājiem informācijas strukturējuma, pasniegšanas veida un tehnoloģisko iespēju ziņā un, no otras puses, kļuvusi par dinamisku informācijas kanālu Latvijas Bankas darbības jaunumu un pozīcijas skaidrošanai, kā arī statistiskās informācijas saņemšanai.

Latvijas Banka aktīvi komunicēja ar sabiedrību arī sociālajos tīklos (*Twitter.com*, *Slideshare.com*, *Youtube.com* un *Flickr.com*). Kopš 2015. gada tas tiek darīts vēl divos sociālo plašsaziņas līdzekļu kanālos (*Facebook.com* un *Draugiem.lv*), kā arī tiek izmantots infografiku izveides rīks *Infogr.am*. Tādējādi Latvijas Banka ir sasniedzama ar visu Latvijā nozīmīgāko sociālo plašsaziņas līdzekļu starpniecību, un tos Latvijas Banka izmanto, lai informētu sabiedrību par aktualitātēm, dalītos ar viedokli par tautsaimniecības attīstības procesiem un interneta lietotājiem ērtā veidā attēlotu un izvietotu vizuālo un audiovizuālo informāciju. Ņemot vērā lielo interesi par Latvijas Bankas kolekcijas monētām, Latvijas Bankas interneta vietnē izveidota šai tēmai veltīta atsevišķa sadaļa.

SADARBĪBA AR STARPTAUTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM UN ĀRVALSTU CENTRĀLAJĀM BANKĀM

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas pārstāve ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās. Latvijas Banka var piedalīties citu starptautisko finanšu un kredīta organizāciju darbībā, kas atbilst tās mērķiem un uzdevumiem.

2015. gadā Latvijas Banka turpināja pārstāvēt Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāksmēs un ikdienas jautājumu koordinēšanā. SVF politikas prioritārie jautājumi galvenokārt bija saistīti ar pasaules tautsaimniecības un finanšu sistēmas stiprināšanu. Īpaši tika analizēta fiskālā politika un tās ietekme uz ilgtermiņa izaugsmi, monetārā politika un tās saikne ar finanšu stabilitāti, kā arī strukturālo reformu nozīme makroekonomiskās situācijas uzlabošanā. 2015. gada decembrī ASV Kongress ratificēja SVF 2010. gada kvotas un pārvaldības reformas, nodrošinot šo reformu stāšanos spēkā. Tas ļaus būtiski palielināt SVF pamatresursus un uzlabot attīstības valstu pārstāvību SVF. SVF Valde 30. novembrī nolēma Ķīnas nacionālo valūtu iekļaut SDR valūtu grozā ar 2016. gada 1. oktobri. SVF turpināja valstu parādu restrukturizācijas ietvara un SVF aizdevumu politikas pilnveidi.

Latvijas intereses SVF tika pārstāvētas SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā, kurā ietilpst Dānija, Igaunija, Islande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija. Šo valstu grupu SVF Izpilddirektoru valdē pārstāvēja viens izpilddirektors, un tai kopumā bija 3.41% balsu.

Latvijas Bankas pārstāvji turpināja darboties Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejā, kas izveidota stratēģisko virzienu un vadlīniju noteikšanai un saskaņota viedokļa izstrādāšanai SVF darbības jautājumos.

2015. gadā turpinājās sadarbība ar SVF, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām.

2015. gadā Latvijas Banka turpināja līdzdalību SNB.

Aprīlī saistībā ar Latvijas prezidentūru ES Padomē Latvijas Banka piedalījās Ekonomikas un finanšu padomes (ECOFIN) neformālās sanāksmes organizēšanā Rīgā. Latvijas Bankā notika akadēmiska līmeņa sanāksme par ekonomiskās politikas jautājumiem (*Economic Policy Panel meeting*).

Maijā Latvijas Banka organizēja Eirosistēmas/ECBS Finanšu stabilitātes komitejas Kredītu reģistru darba grupas izbraukuma sanāksmi, bet jūnijā – ECBS Cilvēkresursu konferences izbraukuma sanāksmi, kā arī Baltijas un Ziemeļvalstu komunikācijas ekspertu sanāksmi. Septembrī Rīgā notika Eirosistēmas/ECBS Banknošu komitejas izbraukuma sanāksme.

2015. gadā Latvijas Bankā norisinājās vairāki ECBS un VUM mācību semināri par ekonomikas jautājumiem un ar finanšu sektora uzraudzību saistītiem jautājumiem un dažādu profesionālo prasmju uzlabošanai.

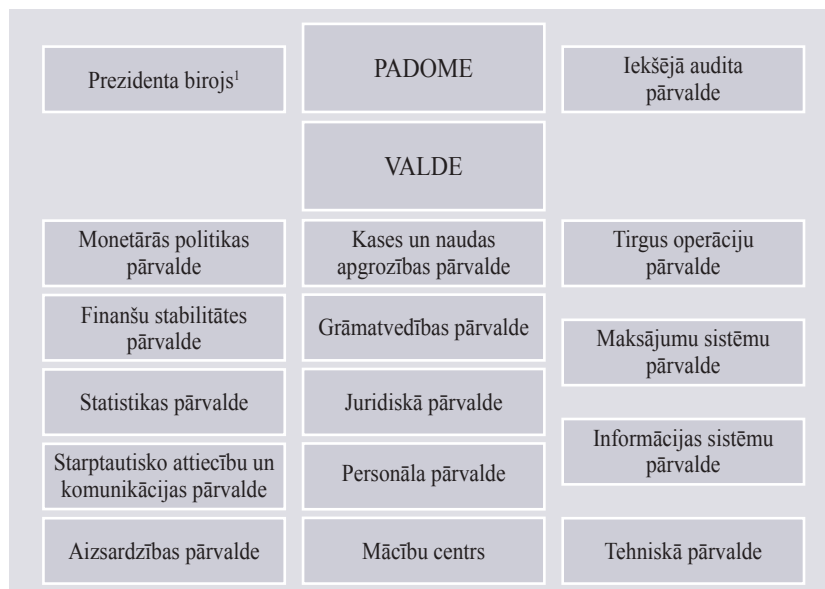
Ekspertu līmenī Latvijas Bankas darbinieki konsultēja Vjetnamas Valsts bankas speciālistus informācijas sistēmu lietošanas un pielāgošanas valsts centrālās bankas funkcijām jautājumos, savukārt Krievijas Federācijas Centrālās bankas ekspertiem nodeva izglītojoša apmeklētāju centra ekspozīcijas un darbības plānošanas pieredzi.

Starptautiskās finanšu organizācijas un ārvalstu centrālās bankas 2015. gadā sniedza atbalstu Latvijas Bankai, piedāvājot iespēju piedalīties šo institūciju rīkotajos semināros unursos, kā arī saņemt konsultācijas ar valsts centrālās bankas darbību saistītos jautājumos. Latvijas Bankas darbinieki piedalījās SNB, EK, ECB, SVF, Apvienotā Vīnes institūta, *Study Center Gerzensee*, Ņujorkas Federālo rezervju bankas, kā arī Apvienotās Karalistes, Argentīnas, Austrijas, Beļģijas, Čehijas, Francijas, Itālijas, Īrijas, Lietuvas, Nīderlandes, Polijas, Portugāles, Rumānijas, Somijas un Vācijas centrālās bankas organizētajosursos, semināros un darba pieredzes apmaiņas programmās.

LATVIJAS BANKAS PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA

¹ Ar 01.03.2016. funkcijas nodotas Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldei.

LATVIJAS BANKAS PADOME

Latvijas Bankas padome pieņem lēmumus Latvijas Bankas vārdā. Latvijas Bankas padomes sastāvā ir Latvijas Bankas prezidents, prezidenta vietnieks un seši locekļi (kopš 2014. gada 13. marta viena Latvijas Bankas padomes locekļa vieta ir brīva). Viņu pilnvaru laiks ir seši gadi. Latvijas Bankas padome 2015. gadā strādāja šādā sastāvā:

- prezidents **Ilmārs Rimšēvičs;**
- prezidenta vietniece **Zoja Razmusa;**
- padomes locekļi: **Leonīds Gricenko,**
Edvards Kušners,
Vita Pilsuma,
Arvils Sautiņš,
Aivars Skopiņš.

Latvijas Bankas padomes sēdes sasauc pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi ceturksnī. 2015. gadā notika 11 Latvijas Bankas padomes sēžu. Īstenojot likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus, Latvijas Bankas padome 2015. gadā kopumā pieņēma 80 tiesību aktu monetārās politikas instrumentu lietošanas, ieguldījumu pārvaldīšanas, skaidrās naudas apgrozībā nodrošināšanas, maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu darbības un pārraudzības, Kredītu reģistra darbības, ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas licencēšanas un uzraudzības u.c. Latvijas Bankas darbības, pārvaldības un organizācijas jautājumos.

LATVIJAS BANKAS VALDE

Latvijas Bankas praktiskā darba veikšanai un operatīvajai vadīšanai Latvijas Bankas padome izveidojusi pastāvīgi strādājošu Latvijas Bankas valdi sešu cilvēku sastāvā. Latvijas Bankas valde 2015. gadā strādāja šādā sastāvā:

- valdes priekšsēdētājs **Māris Kālis;**
- valdes priekšsēdētāja vietniece **Ilze Posuma;**

– valdes locekļi:

**Jānis Blūms,
Jānis Caune,
Harijs Ozols,
Raivo Vanags.**

Latvijas Bankas valde vadīja bankas darbu, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" u.c. tiesību aktu prasības un īstenojot Latvijas Bankas padomes lēmumus.

LATVIJAS BANKAS DARBINIEKI

Latvijas Bankā 2015. gada beigās strādāja 540 darbinieku, t.sk. 22 darbinieki, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2014. gada beigās – attiecīgi 540 darbinieku un 16 darbinieku). 2015. gada beigās 57% Latvijas Bankas darbinieku bija vīrieši un 43% – sievietes.

Lai nodrošinātu informācijas apmaiņu starp Latvijas Banku un ES institūcijām, 2015. gadā darbu turpināja nozares padomnieks, Latvijas Bankas specializētais atašejs Latvijas Republikas Pastāvīgajā pārstāvniecībā ES.

LATVIJAS BANKAS KOMISIJAS, KOMITEJAS UN DARBA GRUPAS

Lai nodrošinātu kvalitatīvu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi, 2015. gadā darbu turpināja vairākas Latvijas Bankas padomes, Latvijas Bankas prezidenta vai Latvijas Bankas valdes apstiprinātas komitejas, komisijas un darba grupas.

Latvijas Bankas naudas zīmju ekspertīzes un naudas apstrādes kontroles komisija veica ekspertīzi gan lata, gan eiro naudas zīmēm, identificējot naudas zīmju viltojumus, kā arī nosakot, vai bojātās naudas zīmes atzīstamas par pilnvērtīgiem maksāšanas līdzekļiem un aizstājamas ar derīgām naudas zīmēm, un nodrošināja komersantu, kas izlaiž eiro naudas zīmes otrreizējā apritē, naudas apstrādes iekārtu pārbaudes, lai naudas apritē samazinātu eiro viltojumu iespējamības risku un uzlabotu apgrozībā esošo eiro banknošu kvalitāti. Lai nodrošinātu ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai kā finanšu pakalpojumam izvirzīto prasību izpildi, Latvijas Bankas licencēšanas komisija izsniedza, pārreģistrēja un pārrakstīja licences kapitālsabiedrībām ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā un kontrolēja licencēto kapitālsabiedrību darbību.

Latvijas Bankas revīzijas komiteja Latvijas Bankas padomes uzdevumā pārraudzīja iekšējā audita funkciju, Latvijas Bankas ārējo revidentu darbību un finanšu pārskatu sagatavošanu, kā arī veicināja Latvijas Bankas iekšējās kontroles sistēmas darbību.

Latvijas Bankas ētikas komiteja pārraudzīja "Latvijas Bankas ētikas kodeksa" īstenošanu.

Dažādos ar drošību saistītus jautājumus risināja Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija. Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja pārraudzīja un koordinēja ar Latvijas Bankas informācijas sistēmu darbību, drošību un attīstību, kā arī ar personas datu apstrādi saistītus jautājumus. Savukārt darbības risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā pārraudzīja Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja.

Latvijas Bankas operacionālā darba vadībā ieguldījumu deva Latvijas Bankas budžeta komisija, kuras mērķis ir veicināt Latvijas Bankas finanšu resursu lietderīgu izmantošanu. Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija šo mērķi īstenoja Latvijas Bankas veikto iepirkumu jomā. Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādāja un noteica finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas stratēģiju un taktiku.

Latvijas Bankas budžeta komisija	Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja
Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja	Latvijas Bankas investīciju komiteja
Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija	Latvijas Bankas licencēšanas komisija
Latvijas Bankas dokumentu un arhīva pārvaldības ekspertu komisija	Latvijas Bankas monētu dizaina komisija
Latvijas Bankas dāvanu novērtēšanas, kustamās mantas atsavināšanas un norakstīšanas komisija	Latvijas Bankas naudas zīmju ekspertīzes un naudas apstrādes kontroles komisija
Latvijas Bankas ētikas komiteja	Latvijas Bankas revīzijas komiteja
Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija	Latvijas Bankas telpu izmantošanas optimizēšanas komisija

PĀRVALDĪBAS PRINCIPI UN ATTĪSTĪBA

Latvijas Bankas pārvaldība nodrošina likumā "Par Latvijas Banku" un citos normatīvajos aktos noteikto uzdevumu kvalitatīvu izpildi. Latvijas Bankā izmantotais pārvaldības modelis dod iespēju atklāt nepilnības stratēģijas, resursu, darbinieku un procesu vadības un līderības jomā un novērtēt attiecībā uz klientiem, darbiniekiem un sabiedrību kopumā sasniegtos rezultātus.

"Latvijas Bankas vīzija, misija un vērtību vēstījumi" un Latvijas Bankas stratēģiskie mērķi ir pamats darbības īstenošanai un attīstības plānošanai. Katru gadu tiek vērtēts noteikto mērķu sasniegšanā paveiktais. Ikdienā tiek novērota funkciju un procesu izpilde, notiek periodiska darba plānu izpildes kontrole, un regulāri tiek organizētas klientu un darbinieku aptaujas, aicinot vērtēt Latvijas Bankas pakalpojumu kvalitāti, to pieejamību un ērtumu, darbinieku kompetenci un atsaucību.

RESURSU PĀRVALDĪBA

PERSONĀLA RESURSI

Latvijas Banka 2015. gadā turpināja īstenot personāla politikas pamatprincipus, efektīvā personāla atlases procesā piesaistot kvalificētus un profesionālus darbiniekus un veidojot ilgtermiņa darba attiecības, radot motivējošu darba vidi un veicinot profesionālo pilnveidi.

Latvijas Banka personāla attīstības un izaugsmes veicināšanas nolūkā līdzīgi kā iepriekšējos gados izmantoja darbinieku rotāciju un paaugstināšanu amatā. ECBS īstermiņa norīkojuma programmā uz ECB devās divi darbinieki, papildinot darba pieredzi ECB Komunikācijas ģenerāldirektorātā un Banknošu direktorātā, savukārt divi darbinieki turpināja darbu ECB Ekonomikas ģenerāldirektorātā un Komunikācijas ģenerāldirektorātā. Darbam SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu biroja izpilddirektora padomnieka amatā tika nominēts jauns Latvijas Bankas darbinieks.

Latvijas Bankas darbinieki turpināja papildināt profesionālās zināšanas monetārās politikas, finanšu stabilitātes, makroekonomikas, ekonometrijas, finanšu tirgus, finanšu institūciju uzraudzības, statistikas, finanšu grāmatvedības, iekšējā audita, personāla vadības, juridiskajā, risku vadības, vērtspapīru operāciju, naudas apstrādes procesa uzraudzības un informācijas tehnoloģiju jomā. Vairāki Latvijas Bankas darbinieki turpināja profesionālo zināšanu pilnveidošanu starptautiskajās profesionālās sertifikācijas programmās.

Ar Latvijas Bankas darbinieku mācībām saistīto izdevumu apjoms atbilda 1.7% no darba samaksas apjoma (2014. gadā – 1.4%).

FINANŠU RESURSI

Latvijas Bankas finanšu vadības sistēma veidota tā, lai nodrošinātu atbalstu lēmumu pieņemšanai, finanšu risku pārvaldīšanu un finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu.

Latvijas Banka savu darbību galvenokārt finansē no finanšu aktīvu pārvaldīšanas ienākumiem. Latvijas Banka nesāņem finansējumu no valsts budžeta, bet veic maksājumus tajā 65% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. Latvijas Banka 2015. gadā guva 30.0 milj. eiro peļņu, no kuras valsts ieņēmumos ieskaitāmi 19.5 milj. eiro. Latvijas Banka no savas 2010.–2014. gada peļņas kopumā ieskaitījusi valsts ieņēmumos 145.2 milj. eiro.

Nozīmīgākie Latvijas Bankas finanšu darījumi saistīti ar finanšu aktīvu pārvaldīšanu un monetārās politikas īstenošanu. Finanšu aktīvu pārvaldīšana tiek veikta atbilstoši Latvijas Bankas padomes pieņemtajai "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtībā" noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujama riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Eirosistēmas īstenoto monetāro politiku. Savukārt ar monetārās politikas īstenošanu saistītās operācijas Latvijas Banka veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Dalības Latvijas Bankas organizētajās Eirosistēmas monetārās politikas operācijās kārtību".

Lai nodrošinātu vispusīgu un caurredzamu informāciju par Latvijas Bankas finanšu darījumiem, finanšu riskiem un to vadību, kā arī Latvijas Bankas darbības rezultātiem, Latvijas Banka sagatavo un publisko gada finanšu pārskatus. Tos sagatavo saskaņā ar ECBS saistošo ECB tiesību aktu par grāmatvedību un finanšu pārskatiem obligātajām prasībām un Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku", kārtējot grāmatvedību atbilstoši Latvijas Bankas valdes pieņemtajai "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības kārtībai" un citiem Latvijas Bankas normatīvajiem aktiem, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" un citu Latvijas Bankai saistošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasības.

Latvijas Banka publicē katra mēneša slēguma bilanci un tās skaidrojumus un citu finanšu informāciju, kas pieejama arī Latvijas Bankas interneta vietnē. Integrētā bankas informācijas sistēma nodrošina standartizētu, automatizētu, drošu un efektīvu Latvijas Bankas finanšu darījumu veikšanu, to vienotu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu. Iekšējās finanšu kontroles sistēmas ietvaros Latvijas Bankas vadība regulāri izvērtē Latvijas Bankas aktīvu un saistību, kā arī ienākumu un izdevumu pārmaiņas, īpašu uzmanību pievēršot gan ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem, gan administratīvo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstībai apstiprinātajam Latvijas Bankas budžetam. Latvijas Bankas gada budžetu apstiprina Latvijas Bankas padome, un tā vadība tiek īstenota saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas budžeta vadības kārtību", kuras mērķis ir nodrošināt Latvijas Bankas finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu un kurā noteikta Latvijas Bankas budžeta sagatavošanas, apstiprināšanas un izpildes kontroles kārtība. Budžeta vadības ietvaros Latvijas Banka pastāvīgi izvērtē katra projekta mērķtiecību, izmaksas un cilvēkresursus, lai nodrošinātu lietderīgu līdzekļu izmantošanu. Lai nodrošinātu iekšējā audita funkcijas neatkarību, Latvijas Bankas padome apstiprina arī Iekšējā audita pārvaldes izdevumu plānu.

Latvijas Bankas padomes izveidota budžeta komisija vērtē Latvijas Bankas valdes sagatavoto budžeta projektu un pārrauga budžeta izpildes gaitu. Savukārt Latvijas Bankas valde kopā ar attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītājiem sagatavo un iesniedz Latvijas Bankas budžeta komisijai un Latvijas Bankas padomei budžeta projektu un regulāri kontrolē budžeta izpildes gaitu un sniedz par to ziņojumus.

INFRASTRUKTŪRAS RESURSI

Inženiertehniskās infrastruktūras resursi

Latvijas Banka nodrošina un uztur tās darbībai nepieciešamo infrastruktūru. Ēku uzturēšanai nepieciešami būvdarbi veikti Latvijas Bankas ēkās Rīgā, Latvijas Bankas Liepājas filiāles ēkā un Mācību centra ēkā.

2015. gadā uzsākta Latvijas Bankas ēkas K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā, jumta un jumta stāva pārseguma konstrukciju atjaunošana, lai uzlabotu valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa aizsardzību pret ārējās vides kaitīgo iedarbību un paaugstinātu drošību un energoefektivitāti.

Lai kritiski svarīgiem elektroenerģijas patērētājiem nodrošinātu rezerves elektroapgādi, Bezdelīgu ielā 3, Rīgā, veikta ēkas elektroapgādes sistēmas pilnveidošana.

Informācijas tehnoloģiskie resursi

Ieviesta Bankas informācijas sistēmas T24 jaunāka versija, tādējādi iegūstot modernāku, funkcionāli uzlabotu un no izstrādātāja puses pilnībā atbalstītu bankas informācijas sistēmu.

Latvijas Bankas interneta vietnes izvietotas, izmantojot mākoņdatošanas pakalpojumu sniedzēju pakalpojumus, tādējādi ar mazākām izmaksām nodrošinot labāku pieejamību un elastīgi maināmus resursus, kas ļauj operatīvi nodrošināt šo interneta vietņu kvalitatīvu darbību paaugstinātas slodzes gadījumā.

Būtiski pilnveidots Latvijas Bankas datu centru darbības nepārtrauktības risinājums, nodrošinot informācijas saglabāšanu un kritiskāko un svarīgāko procesu darbības turpināšanu dažādu scenāriju gadījumā.

Modernizēta dokumentu pārvaldības sistēma, nodrošinot tehnoloģiski modernu un ērtu centralizētu risinājumu Latvijas Bankas sarakstes un lietvedības dokumentu elektroniskai pārvaldīšanai.

Izstrādāta jauna Latvijas Bankas informācijas sistēmu lietotāju tiesību centralizētas pārvaldības sistēma, tādējādi dodot iespēju vienviet un ērti pārvaldīt pieejas tiesības visām Latvijas Bankas informācijas sistēmām un resursiem.

Pilnveidoti drošības risinājumi, lai mazinātu ar aktuālākajiem tehnoloģiskajiem apdraudējumiem saistītos riskus. Paaugstināts arī Latvijas Bankas datortīkla kopējais drošības līmenis, ieviešot šim datortīklam pieslēgto iekārtu autentifikāciju.

Vides resursu efektīvāka izmantošana

Latvijas Banka ir videi draudzīga iestāde, kas rūpējas par vides resursu efektīvāku izmantošanu.

Laika gaitā veikti vairāki pasākumi, lai samazinātu papīra (attiecīgi arī tā ražošanai nepieciešamo resursu) izmantošanu, t.sk. paplašinot elektronisko dokumentu apriti un tādējādi būtiski samazinot dokumentu drukāšanas nepieciešamību. Savukārt izlietotais papīrs tiek nodots otrreizējai pārstrādei.

Tiek izmantots drukas iekārtu izejmateriālus (toneri, tinti un papīru) taupošs drukāšanas režīms, nodrošinot mazāku to patēriņa apjomu un nepieciešamā papīra daudzumu (izmantojot abpusējās drukāšanas iespējas). Darbinieki mudināti izmantot ekonomiskāku informācijas drukāšanas režīmu, novērtējot drukāšanas (īpaši krāsainu materiālu drukāšanas) nepieciešamību. Izmantojot paaugstinātas drošības izdruku pārvaldības sistēmu, samazinājusies iespēja sagatavot izdruku kļūdas pēc.

Energoefektivitātes jomā Latvijas Bankā, īstenojot tehnisko iekārtu modernizācijas

projektus, tiek vērtēts arī jauno iekārtu energopatēriņš. Energoefektivitātes rādītājs tiek ņemts vērā, atjaunojot datortehniku un citas tehniskās iekārtas.

Veiksmīgi turpinot serveru un datu masīvu virtualizāciju un to resursu konsolidāciju, arvien tiek samazināts šiem resursiem nepieciešamās elektrības patēriņa apjoms un to radītā siltuma daudzums, tādējādi samazinot arī to dzesēšanai nepieciešamo resursu patēriņu.

RISKU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankā tiek pārvaldīti stratēģiskie, finanšu un darbības riski. Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas mērķi un pamatprincipus nosaka Latvijas Bankas padomes pieņemtā "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politika", "Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas politika", "Latvijas Bankas informācijas un informācijas sistēmu drošības politika" un "Latvijas Bankas fiziskās drošības politika". Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija nodrošina šo politiku īstenošanas vispusīgu un vienotu pārraudzību.

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks. Ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistītie finanšu riski tiek pārvaldīti saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtību". Ieguldījumi tiek pārvaldīti, tos sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Katram ieguldījumu portfeļa veidam noteikto parametru, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu un ienesīguma mērķi, ievērošanu kontrolē Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa. Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārbauda ieguldījumu pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanas kārtību nosaka Latvijas Bankas valdes pieņemtā "Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanas kārtība". Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos, identificējot un novērtējot riskus un atkarībā no risku lieluma nosakot to ierobežošanai piemērotāko rīcību. Darbības risku pārvaldīšanu organizē Latvijas Bankas darbības risku vadītājs, un to ikdienā veic par Latvijas Bankas procesu izpildi atbildīgās Latvijas Bankas struktūrvienības, projektu vadītāji un citi Latvijas Bankas darbinieki. Darbības risku pārvaldīšanu pārbauda Latvijas Bankas valdes izveidotā Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja, kas ikdienā nodrošina darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamo pasākumu koordinēšanu un sniedz atbalstu Latvijas Bankas valdei darbības risku pārvaldīšanas jomā.

2014. gada 2. pusgadā un 2015. gadā tika pilnveidota Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanas procesa organizācija ar mērķi precizēt darbības risku ietvaru, padarot darbības risku pārvaldību efektīvāku un vērstu uz procesu rezultātiem un praktiskiem guvumiem, iespēju robežās integrējot darbības risku pārvaldīšanas procesā darbības nepārtrauktības pārvaldību, kā arī nodrošinot ciešāku sasaisti ar Latvijas Bankas procesu pārvaldību.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktība tiek pārvaldīta ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas pamatfunkciju izpildei vai Latvijas Bankas mērķu sasniegšanai kritisku procesu izpildes nepārtrauktību vai izpildes atjaunošanu atbilstošā līmenī un pieņemamā laikā kritiskā procesa izpildes pārtraukuma gadījumā, kā arī efektīvu incidenta un krīzes pārvaldīšanu.

Latvijas Banka turpināja kritisko un svarīgo informācijas sistēmu risku analīzi saskaņā ar informācijas sistēmu risku pārvaldības metodoloģiju. Tiek veikta arī informācijas sistēmu izstrādes vai pilnveides projektu un informācijas sistēmu infrastruktūras pārmaiņu projektu risku analīze.

Darbinieki tika izglītoti informācijas un informācijas sistēmu drošības un darbības risku, t.sk. darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas, jomā.

IEKŠĒJAIS UN ĀRĒJAIS AUDITS

Iekšējais audits, izmantojot sistēmisku un plānveidīgu pieeju, sniedz Latvijas Bankas vadībai objektīvu un neatkarīgu vērtējumu par Latvijas Bankas pārvaldības, risku pārvaldīšanas, kontroles sistēmas un procesu efektivitāti, kā arī sniedz konsultācijas Latvijas Bankas darbības pilnveidei. Iekšējo auditu Latvijas Bankā veic Iekšējā audita pārvalde. Iekšējo auditu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas iekšējā audita politiku" un "Iekšējā audita pārvaldes nolikumu". Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus" un "Ētikas kodeksu".

Iekšējā audita darbības atbilstību Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam" apliecinājis 2015. gadā veiktais iekšējā audita kvalitātes ārējais novērtējums.

Iekšējais audits aptver visas Latvijas Bankas darbības jomas. Iekšējos auditus plāno un veic, pamatojoties uz risku novērtējumu. Par katra iekšējā audita rezultātiem Iekšējā audita pārvaldes vadītājs ziņo Latvijas Bankas prezidentam un Latvijas Bankas revīzijas komitejai, vienlaikus informējot Latvijas Bankas padomes un valdes locekļus. Reizi ceturksnī Latvijas Bankas revīzijas komiteja kopā ar Iekšējā audita pārvaldes vadītāju izskata iekšējo auditu rezultātus, ieteikumus un to ieviešanas gaitu. Par iekšējā audita darbību reizi gadā tiek ziņots Latvijas Bankas padomei.

Iekšējā audita pārvalde veic iekšējos auditus arī saskaņā ar Eirosistēmas/ECBS Iekšējo auditoru komitejas apstiprināto auditu plānu. Šos iekšējos auditus veic saskaņā ar "Eirosistēmas/ECBS un Vienotā uzraudzības mehānisma audita nolikumu". 2015. gadā Latvijas Bankā veikti pieci šādi iekšējie auditi.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas finanšu pārskatu revīziju veic ECB Padomes ieteikti un ES Padomes apstiprināti neatkarīgi ārējie revidenti. Par Latvijas Bankas 2015.–2019. gada finanšu pārskatu revidentu apstiprināta zvērinātu revidentu komercsabiedrība SIA "KPMG Baltics".

LATVIJAS BANKAS 2015. GADA FINANŠU PĀRSKATI

BILANCE

(gada beigās; tūkst. eiro)			
	Skaidrojums ¹	2015	2014
AKTĪVI			
Zelts un zeltā izteiktās prasības	6.	207 670	210 774
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	7.	2 949 979	2 441 368
Prasības pret Starptautisko Valūtas fondu		153 780	144 069
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi		2 796 199	2 297 299
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	8.	541 073	486 242
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	9.	169 490	214 953
Aizdevumi eiro, kas izsniegti eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	10.	263 730	85 520
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas		263 730	85 520
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	11.	2 491	4 475
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	12.	3 015 433	1 095 446
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri		1 808 374	–
Pārējie vērtspapīri		1 207 059	1 095 446
Eirosistēmas iekšējās prasības	13.	3 802 596	3 393 275
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā		115 082	115 082
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm		163 480	163 480
Pārējās prasības Eurosistēmā		3 524 034	3 114 713
Pārējie aktīvi	14.	166 225	92 455
KOPĀ AKTĪVI		11 118 687	8 024 508

¹ No 70. lappuses līdz 110. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

(gada beigās; tūkst. eiro)			
	Skaidrojums	2015	2014
PASĪVI			
Banknotes apgrozībā	15.	3 992 436	3 849 170
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	16.	4 784 410	2 423 356
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)		4 784 410	2 073 356
Noguldījumu iespēja		–	350 000
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	17.	8 830	540
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	18.	145 894	126 919
Saistības pret valdību		38 055	50 900
Pārējās saistības		107 839	76 019
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	19.	9 099	23 986
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	20.	155 228	144 579
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	21.	478	–
Eirosistēmas iekšējās saistības	13.	1 312 104	796 980
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)		1 312 104	796 980
Pārējās saistības	22.	258 853	180 089
Kapitāls un rezerves	23.	451 355	478 889
KOPĀ PASĪVI		11 118 687	8 024 508

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

		(tūkst. eiro)	
	Skaidrojums	2015	2014 ¹
Tīrie procentu ienākumi	33.	44 953	38 799
Procentu ienākumi		64 696	50 097
Procentu izdevumi		-19 743	-11 298
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un riska uzkrājumu tīrais rezultāts		-11 717	-5 310
Realizētie finanšu operāciju guvumi	34.	37 216	11 135
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	-13 633	-1 645
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	36.	-35 300	-14 800
Tīrie komisijas maksas izdevumi		-1 388	-1 213
Komisijas maksas ienākumi		422	302
Komisijas maksas izdevumi		-1 810	-1 515
Ienākumi no līdzdalības kapitālā	37.	4 157	3 650
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	38.	25 675	31 953
Citi bankas darbības ienākumi	39.	1 762	3 666
TĪRIE IENĀKUMI		63 442	71 545
Darba samaksa	40.	-16 932	-16 839
Sociālās apdrošināšanas izdevumi	40.	-3 518	-3 382
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	14.	-3 722	-3 685
Naudas zīmju iegādes izdevumi	41.	-1 955	-2 633
Pārējie bankas darbības izdevumi	42.	-7 278	-8 246
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		30 037	36 760

¹ Latvijas Bankas 2014. gada peļņas un zaudējuma aprēķinā atzītie procentu ienākumi un procentu izdevumi pārrēķināti un atspoguļoti atbilstoši 2.24. skaidrojumā aprakstītajiem negatīvo procentu uzrādīšanas principiem.

KOPĒJĀS ATZĪTĀS PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATS

		(tūkst. eiro)	
	Skaidrojums	2015	2014
Pārskata gada peļņa		30 037	36 760
Pārvērtēšana	23.	-13 537	36 006
Uzkrātā pārvērtēšanas rezultāta realizēšana	23.	-33 773	-27 166
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	13 633	1 645
Pārvērtēšanas konta pārmaiņas kopā	23.	-33 677	10 485
KOPĀ		-3 640	47 245

Latvijas Bankas valde 2016. gada 10. martā apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 66. lappuses līdz 110. lappusei.

LATVIJAS BANKAS VALDE

M. Kālis

I. Posuma

J. Blūms

J. Caune

H. Ozols

R. Vanags

1. PAMATDARBĪBA

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece. Tā dibināta 1922. gada 19. septembrī (darbība atjaunota 1990. gadā). Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, kā arī ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un ECBS un ECB Statūtiem.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Kopš 2014. gada 1. janvāra, kad Latvijā ieviesa eiro, Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:

- līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
- pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
- nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
- veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību;
- sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
- sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu un citu valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
- konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
- uzturēt Kredītu reģistru;
- izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas skaidrās naudas piršanai un pārdošanai komercdarbības veidā.

Latvijas Banka neprasa un nepieņem norādījumus no Latvijas un citu ES valstu valdībām, ES institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām. Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka nepiedalās komercdarbībā un savu darbību tās uzdevumu izpildes ietvaros galvenokārt finansē no finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas ienākumiem.

Latvijas Bankas centrālais birojs atrodas K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā. Skaidrās naudas glabāšanu, apstrādi un apriti Latvijas Banka nodrošina, izmantojot tās filiāles Rīgā un Liepājā.

2. NOZĪMĪGĀKIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Šajā skaidrojumā sniegts finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto nozīmīgāko Latvijas Bankas grāmatvedības principu īss apraksts.

2.1. FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar ECB 2010. gada 11. novembra Pamatnostādni par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (pārstrādāta versija) (ECB/2010/20), Latvijas Bankas padomes kārtību "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" un likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

2.2. FINANŠU PĀRSKATU POSTEŅU NOVĒRTĒŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu grāmatvedības principu. Zelts, parāda vērtspapīri (izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā), līdzdalība kapitālā (izņemot līdzdalību ECB kapitālā), biržā tirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un atvasinātie procentu likmju finanšu instrumenti novērtēti

patiesajā vērtībā. Biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi novērtēti saskaņā ar 2.15. skaidrojumā aprakstītajiem principiem, un šo līgumu uzskaites vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 24. skaidrojumā.

2.3. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU PATIESĀ VĒRTĪBA

Patiesā vērtība ir cena, par kādu iespējams pārdot finanšu aktīvu vai nodot finanšu saistības ierastā darījumā starp tirgus dalībniekiem novērtēšanas datumā.

Finanšu instrumentu patieso vērtību Latvijas Banka nosaka, pamatojoties uz kotētajām cenām aktīvā tirgū, citiem finanšu tirgus informācijas avotiem vai diskontētajām naudas plūsmām. Diskontētās naudas plūsmas tiek modelētas, pamatojoties uz kotētajām finanšu instrumentu tirgus cenām un naudas tirgus procentu likmēm. Patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu sadalījums, ņemot vērā patiesās vērtības noteikšanas hierarhiju, atspoguļots 5. skaidrojumā.

2.4. ĀRVALSTU VALŪTU UN ZELTA NOVĒRTĒJUMS

Ārvalstu valūtu novērtēšanai Latvijas Banka piemēro ECB publicētos ārvalstu valūtu kursus. Zelta cenu nosaka, pamatojoties uz kotēto zelta tirgus cenu ASV dolāros un ECB publicēto ASV dolāra kursu attiecībā pret eiro. SDR kursu nosaka, pamatojoties uz SVF publicētajiem SDR valūtu groza svāriem un ECB publicētajiem attiecīgo valūtu kursiem.

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteiktas eiro pēc attiecīgā ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Nemonetārie aktīvi un saistības, kas novērtētas sākotnējo vai amortizēto izmaksu vērtībā, izteiktas eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā.

Darījumus ārvalstu valūtās iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijas aprēķinā. Darījumi ārvalstu valūtā, kuri samazina attiecīgo valūtas pozīciju, rada realizētos guvumus vai zaudējumus. Darījumu ārvalstu valūtās un ārvalstu valūtas pozīcijas pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas pārvērtēšanas rezerve (pārvērtēšanas konts) saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem. Šajā skaidrojumā un 2.23. skaidrojumā aprakstītie darījumu ārvalstu valūtās novērtējuma un uzskaites principi piemēroti arī zeltam.

Nozīmīgākie 2015. gada un 2014. gada beigās bilances sagatavošanā izmantotie ārvalstu valūtu kursi (valūtas vienības par 1 eiro) un zelta cena (eiro par Trojas unci) ir šādi.

	(gada beigās)		
	2015	2014	Pārmaiņas (%)
ASV dolārs (USD)	1.0887	1.2141	-10.3
Japānas jena (JPY)	131.07	145.23	-9.8
Kanādas dolārs (CAD)	1.5116	1.4063	7.5
Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)	0.73395	0.7789	-5.8
Zelts (XAU)	973.225	987.769	-1.5

2.5. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU ATZĪŠANA UN ATZĪŠANAS PĀRTRAUKŠANA

Finanšu aktīvi un finanšu saistības tiek atzītas bilancē tad, kad Latvijas Banka kļuvusi par attiecīgajā finanšu darījumā iesaistīto personu.

Finanšu aktīvu atzīšana tiek pārtraukta, kad beidzas vai ir nodotas līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām, kas izriet no attiecīgā finanšu aktīva, tādējādi ar to saistītie riski un tiesības uz atlīdzību ir nodotas un Latvijas Banka nesaglabā kontroli pār aktīvu. Finanšu saistību atzīšana tiek pārtraukta, kad attiecīgās saistības tiek dzēstas.

Finanšu aktīvu pirkšana vai pārdošana parastajā veidā tiek atzīta un atzīšana tiek pārtraukta norēķinu dienā.

2.6. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU IESKAITS

Finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu veic un finanšu pārskatos tīro atlikumu uzrāda tikai tad, ja iepriekš noslēgts līgums par finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu un paredzēta vienlaicīga attiecīgo aktīvu atsavināšana un saistību dzēšana.

2.7. APLĒŠU UN PIENĒMUMU IZMANTOŠANA

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas aplēses un izdarīti pieņēmumi, kas ietekmē atsevišķu finanšu pārskatos uzrādīto aktīvu, saistību un iespējamo saistību apjomu. Notikumi nākotnē var ietekmēt minētās aplēses un pieņēmumus. Šādu aplēšu un pieņēmumu maiņas ietekme tiek uzrādīta pārskata gada un turpmāko gadu, uz kuriem tā attiecas, finanšu pārskatos.

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas šādas svarīgākās aplēses un izdarīti šādi pieņēmumi: attiecībā uz aktīvu vērtības samazināšanos (sk. 2.19. skaidrojumu), SNB akciju novērtēšanas patiesajā vērtībā metodi (sk. 14.2. skaidrojumu), pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu lietderīgās lietošanas laiku (sk. 2.17. un 2.18. skaidrojumu), kolekcijas monētu atpirkšanas iespējamību (sk. 2.21. skaidrojumu), uzkrājumiem tirgus riskam un kredīriskam (sk. 2.22. un 36. skaidrojumu), nolūku turēt noteiktu parāda vērtspapīru daļu līdz termiņa beigām (sk. 2.9. skaidrojumu), patiesās vērtības noteikšanas iedalījumu (sk. 5. skaidrojumu) un sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikuma daļas atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā metodi (sk. 23. skaidrojumu).

2.8. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

Zeltu bilancē uzrāda tā tirgus vērtībā saskaņā ar 2.4. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

Zelta pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.9. PARĀDA VĒRTSPAPĪRI

Parāda vērtspapīri atspoguļoti bilancē to patiesajā vērtībā, izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā. Līdz termiņa beigām turēti vērtspapīri ir tādi vērtspapīri ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem un fiksētu termiņu, kurus Latvijas Bankai ir nolūks turēt līdz to termiņa beigām.

Vērtspapīru procenti, t.sk. prēmija un diskonts, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi (sk. arī 2.24. skaidrojumu).

Parāda vērtspapīru darījumu un patiesajā vērtībā uzrādīto parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.10. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PIRKŠANU AR ATPĀRDOŠANU

Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas nopirkti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilancē. Vērtspapīru pirkšanas rezultātā samaksātie naudas līdzekļi uzrādīti Latvijas Bankas bilancē nominālvērtībā kā prasības pret vērtspapīru pārdevēju.

Vērtspapīru pirkšanas un atpārdošanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.11. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PĀRDOŠANU AR ATPIRKŠANU

Līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas pārdoti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu, uzrādīti attiecīgajā Latvijas Bankas bilances postenī kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Vērtspapīru pārdošanas rezultātā saņemtie naudas līdzekļi atspoguļoti bilanci nominālvērtībā kā saistības pret vērtspapīru pircēju.

Vērtspapīru pārdošanas un atpirkšanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.12. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Vērtspapīri, kas aizdoti saskaņā ar automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumiem, uzrādīti bilanci kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Saņemtais nodrošinājums bilanci uzrādīts tikai tad, ja to veido Latvijas Bankas kontā ieskaitītu naudas līdzekļu ķīla.

Ienākumi par vērtspapīru aizdošanu atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi.

2.13. AIZDEVUMI KREDĪTIESTĀDĒM, NOGULDĪJUMI UN TAMLĪDZĪGAS FINANŠU PRASĪBAS UN FINANŠU SAISTĪBAS

Aizdevumi kredītiestādēm, noguldījumi un tamlīdzīgas finanšu prasības un finanšu saistības bilanci uzrādītas nominālvērtībā.

2.14. LĪDZDALĪBA KAPITĀLĀ

Līdzdalība kapitālā ietver Latvijas Bankas ilgtermiņa ieguldījumus pašu kapitāla instrumentos. Latvijas Bankai nevienā institūcijā nav kontroles vai būtiskas ietekmes, tāpēc līdzdalība kapitālā netiek uzskaitīta kā ieguldījums meitassabiedrībā vai asociētajā sabiedrībā. Pašu kapitāla instrumenti uzrādīti bilanci patiesajā vērtībā, izņemot līdzdalību ECB kapitālā, ko saskaņā ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto bilanci uzrāda sākotnējo izmaksu vērtībā.

Līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve.

2.15. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI

Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem, kuru līgumvērtība vai nosacītā vērtība uzrādīta ārpusbilances posteņos. Biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus darījuma dienā iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijā pēc darījuma tagadnes kursa un uzrāda bilanci eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Pārējos atvasinātos finanšu instrumentus uzrāda bilanci patiesajā vērtībā.

Atvasināto finanšu instrumentu procenti, t.sk. biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu tagadnes un nākotnes procentu likmju starpība, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi vai izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā. Biržā tirgotos procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ņemot vērā veikto norēķinu. Pārējo atvasināto finanšu instrumentu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.16. UZKRĀTIE PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Uzkrātie procentu ienākumi un izdevumi uzrādīti bilanci pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

2.17. PAMATLĪDZEKLĪ

Pamatlīdzekļi ir materiāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Pamatlīdzekļu kapitalizācijas limits ir 150 eiro, izņemot nekustamā īpašuma uzlabojumu un pamatlīdzekļu daļu nomaiņas izmaksas, kurām Latvijas Bankas valde noteikusi augstāku kapitalizācijas limitu atkarībā no to nozīmīguma. Pamatlīdzekļi tiek izmantoti pakalpojumu sniegšanai, kā arī citu pamatlīdzekļu uzturēšanai un Latvijas Bankas darbības nodrošināšanai.

Pamatlīdzekļi uzrādīti bilancē sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Nolietojumu aprēķina noteiktajā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā pēc lineārās metodes. Būvniecības vai sagatavošanas stadijā esošajiem pamatlīdzekļiem, zemei un mākslas priekšmetiem nolietojums netiek rēķināts. Ēkas un būves tiek uzskaitītas pa atsevišķiem komponentiem, un katram komponentam noteikts atšķirīgs lietderīgās lietošanas laiks.

2015. gadā pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks netika mainīts. 2015. un 2014. gadā noteiktais pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks bija šāds.

	(gados)	
	2015	2014
Ēkas un to sastāvdaļas, teritorijas labiekārtošana, t.sk.	5–100	5–100
ēku būvkonstrukcijas	100	100
ēku apdare, iekārtas un inženierkomunikācijas	5–20	5–20
Transportlīdzekļi	10–15	10–15
Telpu iekārtas un inventārs	5–25	5–25
Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	5–15	5–15
Dator tehnika un telekomunikāciju aparatūra	2–7	2–7
Pārējie pamatlīdzekļi	5–15	5–15

Saskaņā ar vispārpieņemtajiem risku ierobežojošo darījumu uzskaites principiem atsevišķu pamatlīdzekļu sākotnējo izmaksu vērtībā ietverts ar to izveidi saistīto valūtas risku ierobežojošo finanšu darījumu efektīvais rezultāts.

2.18. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

Nemateriālie aktīvi ir nemateriāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Nemateriālo aktīvu kapitalizācijas limits ir 150 eiro. Nemateriālie aktīvi ietver programmatūru lietošanas tiesības un citas tiesības.

Nemateriālie aktīvi uzrādīti bilancē to sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīta uzkrātā amortizācija un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Attiecīgo tiesību iegādes izmaksu amortizāciju aprēķina to lietderīgās lietošanas laikā, bet ne ilgāk par 10 gadiem, izmantojot lineāro metodi.

Latvijas Bankas veiktās programmatūru izstrādes izmaksas tiek atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

2.19. AKTĪVU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS

Aktīva vērtības samazināšanās notiek, ja tā uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību. Atklājot aktīva vērtības samazināšanās pazīmes, attiecīgajam aktīvam tiek aplēsta atgūstamā vērtība un, ja atgūstamā vērtība ir mazāka par attiecīgā aktīva uzskaites vērtību, tiek izveidoti atbilstoši vērtības samazināšanās uzkrājumi. Šos vērtības samazināšanās uzkrājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, attiecīgi samazinot aktīva uzskaites vērtību.

Monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem aktīva vērtības samazināšanās novērtējumu veic ECB, nosakot, vai gaidāmas pārmaiņas nākotnes naudas plūsmās un vai pastāv citi faktori, kas apgrūtinātu vērtspapīra emitenta saistību izpildi. Aktīvu vērtības samazināšanās notiek, ja monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību, kas savukārt noteikta kā tagadnes vērtība aplēstajai nākotnes naudas plūsmai. ECB Padome apstiprina ECB veiktā aktīvu vērtības samazināšanās novērtējuma rezultātus.

2.20. NAUDA APGROZĪBĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē visas eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilancē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eurosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. ECB piešķirtā daļa ir 8% no kopējā Eurosistēmas emitēto banknošu apjoma, NCB – pārējie 92%, kas sadalīti atbilstoši katras NCB daļai ECB kapitālā un uzrādīti bilances postenī "Banknotes apgrozībā". Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā Eurosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu apjoms (sk. 15. skaidrojumu), tāpēc bilances postenī "Eurosistēmas iekšējās prasības" uzrādītas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eurosistēmā. Saskaņā ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto bilances postenis "Banknotes apgrozībā" 2014. gada beigās ietver arī to apgrozībā esošo lata banknošu nominālvērtību, kuras vēl nebija apmainītas pret eiro. 2015. gada beigās apgrozībā esošās lata banknotes uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības".

Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu latu skaidrās naudas nomaiņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma.

Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās eiro monētas un lata monētas, izņemot kolekcijas monētas, uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" nominālvērtībā.

2.21. KOLEKCIJAS MONĒTAS

Pārdotās kolekcijas monētas neietver bilances saistībās, jo šo monētu atpirkšanas iespējāmība ir neliela vai arī tajās esošā dārgmetāla vērtība pārsniedz to nominālvērtību. Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī. Lata zelta apgrozības un jubilejas un piemiņas monētām piemēro kolekcijas monētām noteiktos grāmatvedības principus.

2.22. UZKRĀJUMI

Uzkrājumi tiek atzīti finanšu pārskatos, ja pagātnes notikumu vai darījumu rezultātā Latvijas Bankai izveidojies juridisks vai prakses radīts pienākums, kura apjoms iespējams ticami novērtēt un kura izpildes rezultātā gaidāma naudas līdzekļu aizplūde no Latvijas Bankas.

Balstoties uz pamatotām risku aplēsēm, Latvijas Bankas padome lemj par uzkrājumu veidošanu tirgus riskam (cenās, procentu likmju un valūtas risks) un kredītriskam saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas un citiem finanšu darījumiem (sk. arī 36. skaidrojumu).

2.23. FINANŠU INSTRUMENTU UN ĀRVALSTU VALŪTAS UN ZELTA POZĪCIJAS PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU ATZĪŠANA

Finanšu instrumentu un ārvalstu valūtas un zelta pozīcijas peļņa un zaudējumi atzīti saskaņā ar šādiem principiem, kas noteikti ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem:

- a) realizētie guvumi un realizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā;
- b) nerealizētie guvumi atzīti bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve;
- c) pārskata gada beigās bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve ietvertie nerealizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie pārsniedz

iepriekš aprēķinātos attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas pārvērtēšanas guvumus;

d) nerealizētie zaudējumi, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, nākamajos gados netiek reversēti un ieskaitīti ar attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas nerealizētajiem guvumiem;

e) nerealizētos zaudējumus, kas aprēķināti finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai, neieskaita ar citam finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai aprēķinātajiem nerealizētajiem guvumiem.

Realizētos un nerealizētos guvumus un zaudējumus aprēķina pēc finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējo izmaksu metodes. Finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējās izmaksas samazina vai palielina par nerealizētajiem zaudējumiem, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā.

2.24. PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

Procentu ienākumi ietver procentus par vērtspapīriem, vērtspapīru aizdošanu, izvietotajiem noguldījumiem, izsniegtajiem aizdevumiem, biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, Eurosistēmas iekšējām prasībām, kā arī negatīvos procentus par piesaistītajiem noguldījumiem. Procenti par vērtspapīriem ietver arī prēmiju un diskontu, ko amortizē vērtspapīra termiņa laikā pēc lineārās metodes.

Procentu izdevumi ietver procentus par piesaistītajiem Latvijas valdības, kredītiestāžu un citu finanšu institūciju noguldījumiem, procentus par biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, Eurosistēmas iekšējām saistībām, kā arī negatīvos procentus par izvietotajiem noguldījumiem.

Saņemamie negatīvie procenti peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kā procentu ienākumi, bet maksājamie negatīvie procenti – kā procentu izdevumi. Bilancē uzkrātie negatīvie procenti par saistībām uzrādīti bilances postenī "Pārējie aktīvi", bet uzkrātie negatīvie procenti par aktīviem – bilances postenī "Pārējās saistības".

2.25. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā finanšu instrumenta atsavināšanas brīdī vai norēķinu brīdī.

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi ietver realizētos atvasināto finanšu instrumentu, parāda vērtspapīru un valūtas maiņas darījumu guvumus un zaudējumus.

2.26. IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve.

Dividendes no līdzdalības kapitālā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, iegūstot to saņemšanas tiesības.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu ECB Padome veic ienākumu, kurus ECB gūst par prasībām par banknošu pārdali Eurosistēmā, kā arī "Vērtspapīru tirgu programmas", "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas", trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" un "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) ietvaros gūto ienākumu starpperioda sadali par pārskata gadu, kurā šie ienākumi radušies. ECB starpperioda peļņas sadale notiek nākamā gada janvārī, tomēr ECB Padome var nolemt to neveikt, ja ECB pārskata gada peļņa ir mazāka par ECB ienākumiem, kas iekļauti ECB starpperioda peļņas sadalē, kā arī ja ECB Padome nolemj izveidot uzkrājumus

valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskam un kredītriskam. Turklāt ECB Padome var nolemt veikt atskaitījumus no ECB starpperioda peļņas sadales rezultāta par ECB izdevumiem saistībā ar eiro banknošu emisiju un apkalpošanu, bet nepārsniedzot ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā.

Pēc ECB gada finanšu pārskatu apstiprināšanas ECB Padome sadala atlikušo pārskata gadā gūtās ECB peļņas daļu eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. 13.1. skaidrojumu).

Ienākumi no līdzdalības ECB kapitālā uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Ienākumi no līdzdalības kapitālā".

2.27. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB gūst ienākumus, īstenojot Eirosistēmas vienoto monetāro politiku. Eirosistēmas kopējie monetārie ienākumi atbilst ienākumiem no aktīviem, kas rodas, emitējot eiro banknotes un piesaistot kredītiestāžu noguldījumus. Šie ienākumi tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Pirmos sešus gadus pēc pievienošanās Eirosistēmai NCB monetārie ienākumi tiek koriģēti saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas eiro zonas NCB ienākumu svārstības (sk. arī 33. skaidrojumu).

Latvijas Bankas tīrie samaksātie monetārie ienākumi ietver ienākumus par Latvijas Bankas iezīmētajiem aktīviem, no kuriem atskaitīti izdevumi par Latvijas Bankas monetārajām saistībām. Monetāro ienākumu pārdalei iezīmētie Latvijas Bankas aktīvi ietver zeltu, monetārās politikas operāciju rezultātā iegūtos aktīvus, Eirosistēmas iekšējās prasības, kā arī tādu pārējo aktīvu apjomu, kurš nepieciešams, lai pilnībā segtu monetārās saistības. Savukārt Latvijas Bankas monetārās saistības ietver banknotes apgrozībā, kredītiestāžu noguldījumus monetārās politikas operāciju rezultātā, kā arī Eirosistēmas iekšējās saistības.

Latvijas Bankas saņemtie monetārie ienākumi atbilst Latvijas Bankas Eirosistēmas kopējo monetāro ienākumu daļai, kas noteikta, pamatojoties uz Latvijas Bankas daļu ECB kapitālā.

2.28. BANKNOŠU UN MONĒTU IEGĀDES IZDEVUMI

Banknošu un monētu iegādes izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā banknošu un monētu iegādes brīdī.

2.29. PĀRĒJIE IZDEVUMI UN IENĀKUMI

Pārējos bankas darbības izdevumus un ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu. Uzkrāto izdevumu un uzkrāto ienākumu summu pārskata periodam aprēķina atbilstoši pārskata periodā saņemto vai sniegto pakalpojumu apjomam. Nomas maksājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam.

3. LATVIJAS BANKAS FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA UN DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTU KOPSAVILKUMS

3.1. FINANSIĀLAIS STĀVOKLIS

Latvijas Bankas aktīvi 2015. gadā palielinājās par 3 094.2 milj. eiro, un to galvenokārt noteica vērtspapīru iegādes monetārās politikas un ieguldījumu mērķiem.

2015. gadā ECB Padome pieņēma lēmumu uzsākt paplašināto aktīvu iegādes programmu (PAIP). Latvijas Banka iesaistījās VSAIP, kas ir viena no PAIP sastāvdaļām, un tās ietvaros veica Latvijas valdības un starptautisko institūciju emitētu vērtspapīru iegādes 1 808.4 milj. eiro apjomā. Šie vērtspapīri uzrādīti bilances postenī "Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri". Eiro zonas NCB iegādājās VSAIP vērtspapīrus proporcionāli to daļām ECB kapitālā.

Aktīvu pieaugumu bilances posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi" un "Pārējie vērtspapīri" galvenokārt noteica ieguldījumu veikšana atbilstoši ECB Padomes noteiktajiem likviditātes pārvaldības principiem (sk. arī 4. skaidrojumu).

2015. gadā monetārās politikas operāciju (galvenokārt ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju) rezultātā kredītiestādēm izsniegto Latvijas Bankas aizdevumu apjoms pieauga par 178.2 milj. eiro.

Pārējās prasības Eirosistēmā pieauga par 409.3 milj. eiro, un to galvenokārt noteica prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā pieaugums (sk. arī 13.4. skaidrojumu).

Banknotes apgrozībā 2015. gadā palielinājās par 143.3 milj. eiro atbilstoši eiro zonas NCB kopējā banknošu apgrozībā apjoma pieaugumam. Vēl neapmainīto lata banknošu atlikums (2015. gada beigās – 71.3 milj. eiro vērtībā), kas 2014. gada beigās tika ietverts bilances postenī "Banknotes apgrozībā", uzrādīts bilances postenī "Pārējās saistības".

2015. gada beigās par 2 361.1 milj. eiro palielinājās kredītiestāžu noguldījumu atlikums, kas atspoguļots bilances postenī "Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā".

Galvenokārt kredītiestāžu un Latvijas Bankas veikto pārrobežu maksājumu rezultātā pieauga bilances postenī "Eirosistēmas iekšējās saistības" uzrādītās saistības pret ECB par norēķinu rezultātu TARGET2 sistēmā (1 312.1 milj. eiro; 2014. gada beigās – 797.0 milj. eiro).

Latvijas Bankas kapitāls un rezerves samazinājās par 27.5 milj. eiro, un to noteica finanšu instrumentu novērtējuma tīrās pārmaiņas (33.7 milj. eiro) un valsts ieņēmumos ieskaitītā 2014. gadā gūtās peļņas daļa (23.9 milj. eiro). Savukārt palielinošu ietekmi radīja 2015. gadā gūtā peļņa (30.0 milj. eiro).

3.2. DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTI

Latvijas Banka 2015. gadā guva 30.0 milj. eiro peļņu (2014. gadā – 36.8 milj. eiro). Tīrie procentu ienākumi 2015. gadā bija par 6.2 milj. eiro lielāki nekā 2014. gadā.

Procentu ienākumu pieaugumu par 14.6 milj. eiro ietekmēja procentu ienākumu par ieguldījumiem kāpums 7.4 milj. eiro apjomā, augot ieguldījumu apjomam un augstāka ienesīguma finanšu instrumentu īpatsvaram kopējā ieguldījumu apjomā. Procentu ienākumi par monetārajām operācijām palielinājās par 8.0 milj. eiro galvenokārt sakarā ar 2015. gadā VSAIP ietvaros īstenotajām vērtspapīru iegādēm un lielākiem saņemtajiem negatīvajiem procentiem par kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumiem.

Procentu izdevumu pieaugumu par 8.4 milj. eiro galvenokārt noteica procentu izdevumu par ieguldījumiem kāpums saistībā ar Latvijas Bankas veiktajiem valūtas riska ierobežošanas darījumiem.

Realizētie finanšu operāciju guvumi 2015. gadā bija par 26.1 milj. eiro lielāki nekā 2014. gadā, un pieaugumu noteica valūtas riska ierobežošanas nolūkā noslēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu rezultāts un biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu rezultāts. Tā kā Latvijas Banka ierobežo zelta cenas un valūtas kursa svārstību risku, attiecīgo pret risku ierobežoto bilances posteņu pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves". Realizētos finanšu operāciju guvumus pozitīvi ietekmēja sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikuma daļas atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultāts.

Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā apjoms bija 13.6 milj. eiro, un to ietekmēja ASV dolāra procentu likmju pieaugums 2015. gada nogalē.

Latvijas Bankas padomes 2015. gadā izveidotie uzkrājumi tirgus riskam un kredīriskam bija par 20.5 milj. eiro lielāki nekā 2014. gadā galvenokārt saistībā ar ieguldījumu apjoma palielināšanos un ieguldījumu struktūras pārmaiņām 2015. gadā.

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, ko eiro zonas NCB gūst, īstenojot Eurosistēmas vienoto monetāro politiku, tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Latvijas Bankas tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts 2015. gadā bija 25.7 milj. eiro.

Kopējais atzītais finanšu rezultāts, kas ietver pārvērtēšanas konta atlikuma pārmaiņas, samazinājās par 50.9 milj. eiro, un to galvenokārt noteica vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāta sarukums par 42.7 milj. eiro salīdzinājumā ar 2014. gadu galvenajos Latvijas Bankas ieguldījumu tirgos (izņemot eiro zonu) notikušā procentu likmju kāpuma dēļ.

Latvijas Bankas darbības turpmāko finanšu rezultātu galvenokārt ietekmēs Eurosistēmas īstenotā monetārā politika un procentu likmju attīstība eiro zonas un ASV finanšu tirgos, jo Latvijas Banka pakļauta procentu likmju riskam.

4. FINANŠU IEGULDĪJUMU POLITIKA

Ieguldījumu pārvaldīšana tiek veikta saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemtajā kārtībā noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Eurosistēmas īstenoto monetāro politiku.

Ieguldījumi ietver bilances posteņos "Zelts un zeltā izteiktās prasības", "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm" un "Pārējie vērtspapīri" uzrādītos aktīvus, kā arī atvasinātos finanšu instrumentus un valūtas maiņas tagadnes līgumus, kuru uzskaites vērtība uzrādīta bilanci attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

Ieguldījumi tiek pārvaldīti, pēc ieguldījumu stratēģijas un līdzekļu avota tos sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Piesaistīto ieguldījumu portfeļos ietver ieguldījumu daļu, kam atbilst Latvijas Bankas saistības ārvalstu valūtā pret valdību jeb valdības noguldījumi. Ieguldījumi, kas nav iekļauti piesaistīto ieguldījumu portfeļos (tīrie ieguldījumi), ietverti 1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru, valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru, ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru un citos portfeļos. Daļu 1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos ietverto ieguldījumu un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļus pārvalda ārējie ieguldījumu pārvaldītāji.

1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru, valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem un piesaistīto ieguldījumu portfeļiem noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un ienesīguma mērķi.

Ieguldījumu sadalījums pēc ieguldījumu portfeļa veida 2015. gada un 2014. gada beigās bija šāds.

	Portfeļa apjoms (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2015	2014	2015	2014
1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 561 588	3 665 508	68.5	82.5
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	536 233	267 672	10.3	6.0
Valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	371 829	–	7.2	–
Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	299 195	149 843	5.8	3.4
Zelta portfelis	222 411	211 846	4.3	4.8
Piesaistīto ieguldījumu portfeļi	155 228	144 579	3.0	3.3
Latvijas valdības vērtspapīru portfelis	49 323	–	0.9	–
Kopā	5 195 807	4 439 448	100.0	100.0

1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli 2015. gada beigās veidoja Apvienotās Karalistes, ASV, eiro zonas valstu, Japānas un Kanādas valdības 1–3 gadu vērtspapīru svērtais indekss. 2015. gadā no 1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļu neitrālā portfeļa tika izslēgts Dānijas un Singapūras valdības vērtspapīru indekss.

Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli veidoja ASV emitēto un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru indekss.

2015. gadā Latvijas Banka izveidoja valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli, kura neitrālo portfeli veidoja Apvienotās Karalistes, ASV, eiro zonas valstu, Japānas un Kanādas valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērtais indekss.

Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli veidoja eiro zonas valstu valdības 1–3 gadu vērtspapīru indekss ar ilgtermiņa kredītreituma ierobežojumu no AA–/AA–/Aa3 līdz AAA/AAA/Aaa iekļauto valstu valdības vērtspapīri, kas denominēti eiro.

Piesaistīto ieguldījumu portfeļu neitrālo portfeli veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem.

2015. gadā Latvijas Banka izveidoja Latvijas valdības vērtspapīru portfeli, ko veido eiro denominēti Latvijas valdības vērtspapīri, kuru atlikušais termiņš to iegādes brīdī bija 5–10 gadu.

Latvijas Bankas ieguldījumu, izņemot piesaistītos ieguldījumus, neitrālā portfeļa valūta ir eiro, ierobežojot valūtas risku. Piesaistīto ieguldījumu portfeļiem neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai.

Atbilstoši ECB Padomes noteiktajiem likviditātes pārvaldības principiem ieguldījumu portfeļu apjoms salīdzinājumā ar 2014. gada beigām palielināts par 756.4 milj. eiro.

Finanšu risku pārvaldīšanā izmantoto galveno metožu izklāsts sniegts 25.1. skaidrojumā.

BILANCES SKAIDROJUMI

5. PATIESAJĀ VĒRTĪBĀ NOVĒRTĒTIE AKTĪVI

Latvijas Bankas aktīvu patiesā vērtība noteikta, ievērojot šādu hierarhiju (sk. arī 2.3. skaidrojumu):

- kotēta tirgus cena. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu identiska finanšu instrumenta cenu;
- tirgū novērojami dati. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu līdzīga finanšu instrumenta cenu, neaktīvā tirgū kotētu līdzīga vai identiska finanšu instrumenta cenu vai ar modeli, kura datu avots ir tirgū novērojami dati;
- tirgū nenovērojami dati. Patieso vērtību nosaka ar modeli, kurā tirgū nenovērojamu datu izmantojums ir nozīmīgs.

2015. gada un 2014. gada beigās Latvijas Bankas patiesajā vērtībā novērtētie aktīvi galvenokārt novērtēti, izmantojot kotētu tirgus cenu.

2015. gada un 2014. gada beigās līdzdalība SNB kapitālā novērtēta, izmantojot tirgū nenovērojamus datus. Novērtējums veikts, izmantojot 70% tīro aktīvu vērtības metodi (sk. arī 14.2. skaidrojumu).

Patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu iedalījums pēc patiesās vērtības noteikšanas hierarhijas 2015. gada un 2014. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. eiro)			
	Kotēta tirgus cena	Tirgū novērojami dati	Tirgū nenovērojami dati	Kopā
2015. gada 31. decembrī				
Zelts	207 670	–	–	207 670
Parāda vērtspapīri	3 736 100	484 277	–	4 220 377
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	–	–	30 699	30 699
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	–	137	–	137
Kopā	3 943 770	484 414	30 699	4 458 883
2014. gada 31. decembrī				
Zelts	210 774	–	–	210 774
Parāda vērtspapīri	3 231 897	527 134	–	3 759 031
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	–	–	28 176	28 176
Kopā	3 442 671	527 134	28 176	3 997 981

Šajā skaidrojumā ietvertie parāda vērtspapīri, t.sk. uzkrātie procentu ienākumi par šiem vērtspapīriem, uzrādīti bilances posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro" un "Pārējie aktīvi".

Pārskata gada pēdējās tirgus dienas vidējās tirgus cenas noteiktas, izmantojot elektronisko informācijas sistēmu *Bloomberg* un *Interactive Data* informāciju (kotēta tirgus cena, ja attiecīgā finanšu instrumenta tirgus ir aktīvs; tirgū novērojami dati, ja tirgus ir neaktīvs). Ja minētā kotētā tirgus cena kādam finanšu instrumentam šajās elektroniskajās informācijas sistēmās nav pieejama un finanšu instrumenta tirgus ir neaktīvs, finanšu instrumenta novērtēšanai izmantota tirgus dalībnieka sniegtā cena vai diskontēta naudas plūsma (tirgū novērojami dati).

6. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

	Trojas unces	Tūkst. eiro
2013. gada 31. decembrī	248 706	217 923
2014. gadā		
Zelta nodošana pārvaldīšanai Eiropas Centrālajai bankai	-35 322	-30 774
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	23 625
2014. gada 31. decembrī	213 384	210 774
2015. gadā		
Zelta tirgus vērtības samazinājums	x	-3 104
2015. gada 31. decembrī	213 384	207 670

Latvijas Banka ierobežo zelta cenas svārstību risku, slēdzot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus (sk. 3.2. un 26. skaidrojumu). Zelta un zeltā izteikto prasību, biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve, bet biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu pārvērtēšanas rezultāts, ņemot vērā veikto norēķinu, – peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Realizētie finanšu operāciju guvumi".

2015. gada un 2014. gada beigās Latvijas Bankai nebija zeltā izteiktu prasību.

7. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM**7.1. PRASĪBAS PRET STARPTAUTISKO VALŪTAS FONDU**

Atbilstoši likumam "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Valūtas fondā" Latvijas Banka pilda SVF depozitārija funkcijas un bez atlīdzības apkalpo SVF kontus, kuros uzskaitīti SVF turējumi dalībvalsts nacionālajā valūtā. SVF turējumi eiro ietver Latvijas valdības parādzīmes, kontu Nr. 1, kas tiek izmantots finanšu darījumu veikšanai ar SVF, un kontu Nr. 2, kas tiek izmantots SVF administratīvo izmaksu segšanai un maksājumu saņemšanai.

Latvijas prasības pret SVF ietver SDR un Latvijas kvotu SVF. SDR ir SVF izveidoti starptautiskie rezervju aktīvi, kas tiek izmantoti darījumos starp SVF un tā dalībvalstīm. Kvota SVF atspoguļo attiecīgās valsts dalības apjomu SVF. Latvijas kvota SVF nodrošināta ar tam izsniegto Latvijas valdības parādzīmi un izteikta SDR.

Latvijas saistības pret SVF veido SVF turējumi eiro un SVF asignējumi. 2015. gada beigās Latvijas Bankas bilancē uzrādītās prasības pret SVF veido SDR 153 780 tūkst. eiro apjomā (2014. gada beigās – 144 069 tūkst. eiro), bet saistības pret SVF veido SVF rīcībā esošie resursi 474 tūkst. eiro apjomā (2014. gada beigās – 444 tūkst. eiro), kas izvietoti SVF kontā Nr. 1 un Nr. 2 (sk. arī 19. skaidrojumu).

Latvijas tīrās prasības pret SVF 2015. gada un 2014. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. eiro)		(tūkst. SDR)	
	2015	2014	2015	2014
Latvijas kvota Starptautiskajā Valūtas fondā	180 864	169 440	142 100	142 100
Starptautiskā Valūtas fonda turējumi eiro	-180 816	-169 395	-142 062	-142 062
Latvijas valdības parādzīmes	-180 342	-168 950	-141 690	-141 690
Konts Nr. 1	-452	-424	-355	-355
Konts Nr. 2	-22	-21	-17	-17
Rezerves pozīcija Starptautiskajā Valūtas fondā	70	66	55	55
SDR	153 780	144 069	120 821	120 823
Vispārējais asignējums	-119 640	-112 083	-93 998	-93 998
Speciālais asignējums	-34 141	-31 985	-26 824	-26 824
Latvijas tīrās prasības pret Starptautisko Valūtas fondu	69	67	54	56

Rezerves pozīcija SVF ir Latvijas kvotas SVF un SVF turējumu eiro starpība, neietverot konta Nr. 2 atlikumu.

7.2. ATLIKUMI KREDĪTIESTĀDĒS UN IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS, ĀRĒJIE AIZDEVUMI UN CITI ĀRĒJIE AKTĪVI

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Parāda vērtspapīri	2 589 637	2 108 735
Pieprasījuma noguldījumi	169 439	132 373
Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu	37 108	56 173
Ārvalstu valūta kasē	15	18
Kopā	2 796 199	2 297 299

8. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Parāda vērtspapīri	538 707	482 752
Pieprasījuma noguldījumi	2 366	3 490
Kopā	541 073	486 242

9. PRASĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Parāda vērtspapīri	164 168	203 266
Pieprasījuma noguldījumi	5 322	11 687
Kopā	169 490	214 953

10. AIZDEVUMI EIRO, KAS IZSNIEGTI EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ

Eirosistēmas aizdevumu monetārās politikas operāciju ietvaros kopapjoms 2015. gada beigās sasniedza 558 989 milj. eiro (2014. gada beigās – 630 341 milj. eiro), t.sk. Latvijas Bankas izsniegto aizdevumu atlikums bija 263.7 milj. eiro (2014. gada beigās – 85.5 milj. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie ienākumi un riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. arī 2.27. skaidrojumu).

10.1. GALVENĀS REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Galvenās refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas likviditāti palielinošo reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu standartizsolēs, un to termiņš ir 1 nedēļa. Šīm operācijām ir svarīga nozīme, lai ietekmētu procentu likmju virzību, pārvaldītu likviditāti tirgū un norādītu monetārās politikas nostāju. Latvijas Banka 2015. gada un 2014. gada beigās nebija izsniegusi aizdevumus galveno refinansēšanas operāciju ietvaros.

10.2. ILGĀKA TERMIŅA REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuru termiņš ir ilgāks par 1 nedēļu un kuras tiek veiktas reverso darījumu veidā ar mērķi nodrošināt kredītiestādēm ilgāka termiņa papildu finansējumu. Latvijas Bankas veikto ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju atlikums 2015. gada beigās bija 10 000 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 0). Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu 2014. gada septembrī tika uzsāktas ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas. Tās ir likviditāti nodrošinošās reversās operācijas, kuras īsteno ar standartizsoļu palīdzību, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūras, un kuru mērķis ir veicināt kredītiestāžu veikto mājaisaimniecību un nefinanšu sabiedrību kreditēšanu eiro zonas valstīs. Latvijas Bankas veikto ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju atlikums 2015. gada beigās bija 253 730 tūkst. eiro (beigu termiņš – 2018. gada 26. septembris; 2014. gada beigās – 85 520 tūkst. eiro (beigu termiņš – 2018. gada 26. septembris)).

11. PĀRĒJĀS PRASĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm ietver eiro zonas valstu kredītiestādēs eiro veiktos pieprasījuma noguldījumus (2015. gada beigās – 2 491 tūkst. eiro; 2014. gada beigās – 885 tūkst. eiro). 2014. gada beigās šajā postenī tika ietverti apgrūtināti Latvijas Bankas aktīvi, lai nodrošinātu darījumus ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem. 2014. gada beigās apgrūtināto aktīvu uzskaites un tirgus vērtība bija 3 590 tūkst. eiro.

12. EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTU VĒRTSPAPĪRI EIRO

2015. gadā Latvijas Banka iegādājās Latvijas valdības un starptautisko institūciju vērtspapīrus VSAIP ietvaros, un tāpēc bilances postenis "Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri" pieauga par 1 808.4 milj. eiro.

Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri un līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri novērtēti amortizētajā iegādes vērtībā. Tabulā atspoguļota Latvijas Bankas iegādāto VSAIP vērtspapīru un pārējo eiro zonas rezidentu vērtspapīru uzskaites vērtība un salīdzinājums ar šo vērtspapīru patieso vērtību 2015. gada un 2014. gada beigās. Patiesā vērtība noteikta, izmantojot kotētu cenu aktīvā tirgū (sk. arī 5. skaidrojumu).

	(tūkst. eiro)			
	Uzskaites vērtība		Patiesā vērtība	
	2015	2014	2015	2014
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	1 808 374	–	1 798 721	–
Latvijas valdības vērtspapīri	472 158	–	466 374	–
Starptautisko institūciju vērtspapīri	1 336 216	–	1 332 347	–
Pārējie vērtspapīri	1 207 059	1 095 446	1 223 569	1 115 482
Līdz termiņa beigām neturētie parāda vērtspapīri	909 992	947 138	909 992	947 138
Līdz termiņa beigām turētie parāda vērtspapīri	297 067	148 308	313 577	168 344
Kopā	3 015 433	1 095 446	3 022 290	1 115 482

13. EIROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS PRASĪBAS/SAISTĪBAS (–)

		(tūkst. eiro)	
		2015	2014
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	13.1.	115 082	115 082
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm	13.2.	163 480	163 480
Prasības par banknošu pārdali Eirosistēmā	13.4.	3 495 103	3 079 370
Citas prasības Eirosistēmā	13.5.	28 931	35 343
Eirosistēmas iekšējās prasības kopā		3 802 596	3 393 275
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	13.3.	–1 312 104	–796 980
Eirosistēmas iekšējās saistības kopā		–1 312 104	–796 980
Eirosistēmas tīrās iekšējās prasības kopā		2 490 492	2 596 295

13.1. LĪDZDALĪBA EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS KAPITĀLĀ

Līdz ar Latvijas pievienošanos ES Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem aprēķināta, pamatojoties uz datiem par tās iedzīvotāju skaitu un iekšzemes kopprodukta apjomu. NCB kapitāla atslēgas koriģē ik pēc pieciem gadiem vai agrāk, mainoties ES valstu skaitam. Kopš 2014. gada 1. janvāra Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga ir 0.2821%, kas atbilst 30 537 tūkst. eiro.

ECBS un ECB Statūti nosaka, ka eiro zonas NCB pilnā apjomā apmaksā tās parakstīto daļu ECB kapitālā, kā arī iemaksā ECB rezerves kapitālā, uzkrājumus, kas pielīdzināmi rezervēm, un finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā, šos maksājumus veicot proporcionāli savai daļai ECB kapitālā. Kopš 2014. gada 1. janvāra līdzdalība ECB kapitālā sastāv no apmaksātās daļas ECB kapitālā 30 537 tūkst. eiro, iemaksas finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā 42 752 tūkst. eiro un ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošās eiro denominētās prasības pret ECB vērtības starpības 41 793 tūkst. eiro apjomā (sk. arī 13.2. skaidrojumu).

ECB kapitāla daļas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū, un Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apjomu iespējams palielināt vai samazināt vienīgi šajā skaidrojumā minētajos gadījumos.

	2015	2014
Eiropas Centrālās bankas kopējais parakstītā kapitāla apjoms (tūkst. eiro)	10 825 007	10 825 007
Latvijas Bankas parakstītā un apmaksātā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (tūkst. eiro)	30 537	30 537
Latvijas Bankas procentuālā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (%)	0.2821	0.2821

NCB procentuālās daļas ECB kapitālā (kapitāla atslēgas) 2015. gada un 2014. gada beigās bija šādas.

	(%)	
	2015	2014
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	2.4778	2.4778
<i>Deutsche Bundesbank</i>	17.9973	17.9973
<i>Eesti Pank</i>	0.1928	0.1928
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	1.1607	1.1607
<i>Bank of Greece</i>	2.0332	2.0332
<i>Banco de España</i>	8.8409	8.8409
<i>Banque de France</i>	14.1792	14.1792
<i>Banca d'Italia</i>	12.3108	12.3108
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1513	0.1513
Latvijas Banka	0.2821	0.2821
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4132	—
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.2030	0.2030
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	0.0648	0.0648
<i>De Nederlandsche Bank</i>	4.0035	4.0035
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1.9631	1.9631
<i>Banco de Portugal</i>	1.7434	1.7434
<i>Banka Slovenije</i>	0.3455	0.3455
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.7725	0.7725
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2564	1.2564
Eiropa zonas NCB starpsumma	70.3915	69.9783
<i>Bulgarian National Bank (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	0.8590	0.8590
<i>Česká národní banka</i>	1.6075	1.6075
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.4873	1.4873
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0.6023	0.6023
<i>Lietuvos bankas</i>	—	0.4132
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3798	1.3798
<i>Narodowy Bank Polski</i>	5.1230	5.1230
<i>Banca Națională a României</i>	2.6024	2.6024
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.2729	2.2729
<i>Bank of England</i>	13.6743	13.6743
Ārpus eiro zonas esošo NCB starpsumma	29.6085	30.0217
Kopā	100.0000	100.0000

ECB kopējā parakstītā kapitāla apjoms 2015. gadā nemainījās. *Lietuvos bankas* pievienošanās Eirosistēmai radīja ECB kopējā apmaksātā kapitāla pieaugumu 43 052 tūkst. eiro apjomā.

NCB parakstītās un apmaksātās daļas ECB kapitālā 2015. gada un 2014. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. eiro)			
	Parakstītais kapitāls		Apmaksātais kapitāls	
	2015	2014	2015	2014
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	268 222	268 222	268 222	268 222
<i>Deutsche Bundesbank</i>	1 948 209	1 948 209	1 948 209	1 948 209
<i>Eesti Pank</i>	20 871	20 871	20 871	20 871
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	125 646	125 646	125 646	125 646
<i>Bank of Greece</i>	220 094	220 094	220 094	220 094
<i>Banco de España</i>	957 028	957 028	957 028	957 028
<i>Banque de France</i>	1 534 899	1 534 899	1 534 899	1 534 899
<i>Banca d'Italia</i>	1 332 645	1 332 645	1 332 645	1 332 645
<i>Central Bank of Cyprus</i>	16 378	16 378	16 378	16 378
Latvijas Banka	30 537	30 537	30 537	30 537
<i>Lietuvos bankas</i>	44 729	–	44 729	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	21 975	21 975	21 975	21 975
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	7 015	7 015	7 015	7 015
<i>De Nederlandsche Bank</i>	433 379	433 379	433 379	433 379
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	212 506	212 506	212 506	212 506
<i>Banco de Portugal</i>	188 723	188 723	188 723	188 723
<i>Banka Slovenije</i>	37 400	37 400	37 400	37 400
<i>Národná banka Slovenska</i>	83 623	83 623	83 623	83 623
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	136 005	136 005	136 005	136 005
Eiro zonas NCB starpsumma	7 619 885	7 575 156	7 619 885	7 575 156
<i>Bulgarian National Bank (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	92 987	92 987	3 487	3 487
<i>Česká národní banka</i>	174 012	174 012	6 525	6 525
<i>Danmarks Nationalbank</i>	161 000	161 000	6 038	6 038
<i>Hrvatska narodna banka</i>	65 199	65 199	2 445	2 445
<i>Lietuvos bankas</i>	–	44 729	–	1 677
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	149 363	149 363	5 601	5 601
<i>Narodowy Bank Polski</i>	554 565	554 565	20 796	20 796
<i>Banca Națională a României</i>	281 710	281 710	10 564	10 564
<i>Sveriges Riksbank</i>	246 042	246 042	9 227	9 227
<i>Bank of England</i>	1 480 244	1 480 244	55 509	55 509
Ārpus eiro zonas esošo NCB starpsumma	3 205 122	3 249 851	120 192	121 869
Kopā	10 825 007	10 825 007	7 740 077	7 697 025

13.2. PRASĪBAS PAR EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB nodod ECB pārvaldīšanā noteiktu ārējo rezervju apjomu. Nododamo ārējo rezervju apjomu nosaka atbilstoši katras eiro zonas NCB procentuālajai daļai ECB kapitālā. Par ECB nodotajām ārējām rezervēm Latvijas Banka saņēma eiro denominētu prasību pret ECB 163 480 tūkst. eiro apjomā, t.i., proporcionāli pārējo eiro zonas NCB attiecīgo prasību vērtībai. ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošās eiro denominētās prasības vērtības starpība

41 793 tūkst. eiro apjomā uzrādīta kā līdzdalība ECB kapitālā (sk. arī 13.1. skaidrojumu). Par ECB nodotajām ārējām rezervēm Latvijas Banka saņem procentu ienākumus, kas tiek aprēķināti saskaņā ar ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi (sk. arī 33. skaidrojumu).

13.3. PRASĪBAS/SAISTĪBAS PAR TARGET2 SISTĒMAS NORĒĶINIEM UN NACIONĀLO CENTRĀLO BANKU KORESPONDENTKONTIEM (NETO)

TARGET2 sistēma ir reālā laika bruto norēķinu sistēma liela apjoma maksājumiem eiro. Prasības un saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem veidojas pārrobežu maksājumu rezultātā, par kuriem norēķini tiek veikti ar NCB līdzekļiem. Minēto norēķinu rezultātā veidojas divpusējas prasības un saistības NCB TARGET2 sistēmas kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, kas tiek attiecinātas uz ECB, katrai NCB veidojoties vienai neto pozīcijai attiecībā pret ECB. Tā tiek uzrādīta NCB bilanci kā tīrās prasības vai tīrās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem.

2015. gadā kredītiestāžu un Latvijas Bankas veikto pārrobežu maksājumu rezultātā palielinājās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un NCB korespondentkontiem (neto).

Par minētajām prasībām vai saistībām tiek maksāti procenti saskaņā ar ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi.

13.4. PRASĪBAS PAR BANKNOŠU PĀRDALI EIROSISTĒMĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilanci uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eurosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Ņemot vērā, ka Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu apjoms (sk. 15. skaidrojumu), banknošu apgrozībā korekcijas rezultātā rodas attiecīgas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eurosistēmā, kas uzrādītas bilances posteņi "Pārējās prasības Eurosistēmā" (sk. 13. skaidrojumu).

13.5. CITAS PRASĪBAS EIROSISTĒMĀ

Citas prasības Eurosistēmā ietver prasības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu un par ECB starpperioda peļņas sadali.

Latvijas Bankas saņemtie monetārie ienākumi 2015. gadā bija lielāki par tās samaksātajiem monetārajiem ienākumiem. Tas radīja prasības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu, kas 2015. gada beigās bija 25 675 tūkst. eiro (sk. arī 2.27. un 38. skaidrojumu).

Prasības par ECB starpperioda peļņas sadali 3 255 tūkst. eiro apjomā noteiktas atbilstoši Latvijas Bankas procentuālajai daļai ECB kapitālā (sk. arī 2.26. un 37. skaidrojumu).

14. PĀRĒJIE AKTĪVI

(tūkst. eiro)			
	Skaidrojums	2015	2014
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	24.	47 561	2 638
Uzkrātie ienākumi par parāda vērtspapīriem		44 421	17 871
Pamatlīdzekļi	14.1.	38 844	40 256
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	14.2.	30 699	28 176
Nemateriālie aktīvi	14.3.	1 908	1 815
Pārējie uzkrātie ienākumi		1 161	391
Nākamo periodu izdevumi		1 056	875
Citi pārējie aktīvi		575	433
Kopā		166 225	92 455

14.1. PAMATLĪDZEKĻI

(tūkst. eiro)

89

	Ēkas, teritorijas labiekār- tošana un zeme	Telpu iekārtas un inventārs	Dator- tehnika, telekomu- nikāciju aparātūra	Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	Transport- līdzekļi	Pārējie pamat- līdzekļi	Kopā
2013. gada 31. decembrī							
Izmaksas	59 071	5 144	4 739	7 021	1 660	8 055	85 690
Uzkrātais nolietojums	-22 833	-3 990	-3 597	-4 475	-1 203	-6 621	-42 719
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	36 238	1 154	1 142	2 546	457	1 434	42 971
2014. gadā							
Pieaugums	212	82	832	356	65	86	1 633
Pārklasifikācija	-	-179	-	179	-	-	-
Atsavinātie un norakstītie pamatlīdzekļi	-2 026	-50	-548	-113	-84	-284	-3 105
Izmaksu tīrās pārmaiņas	-1 814	-147	284	422	-19	-198	-1 472
Nolietojums	-2 139	-144	-387	-430	-62	-307	-3 469
Pārklasifikācija	-	178	-	-178	-	-	-
Atsavināto un norakstīto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	1 167	47	547	113	84	268	2 226
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	-972	81	160	-495	22	-39	-1 243
2014. gada 31. decembrī							
Izmaksas	57 257	4 997	5 023	7 443	1 641	7 857	84 218
Uzkrātais nolietojums	-23 805	-3 909	-3 437	-4 970	-1 181	-6 660	-43 962
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	33 452	1 088	1 586	2 473	460	1 197	40 256
2015. gadā							
Pieaugums	739	65	591	192	143	404	2 134
Atsavinātie un norakstītie pamatlīdzekļi	-39	-101	-343	-715	-26	-445	-1 669
Izmaksu tīrās pārmaiņas	700	-36	248	-523	117	-41	465
Nolietojums	-2 053	-129	-504	-423	-71	-288	-3 468
Atsavināto un norakstīto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	22	98	340	662	25	444	1 591
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	-2 031	-31	-164	239	-46	156	-1 877
2015. gada 31. decembrī							
Izmaksas	57 957	4 961	5 271	6 920	1 758	7 816	84 683
Uzkrātais nolietojums	-25 836	-3 940	-3 601	-4 731	-1 227	-6 504	-45 839
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	32 121	1 021	1 670	2 189	531	1 312	38 844

Latvijas Bankas īpašumā un valdījumā esošās zemes kopējā kadastrālā vērtība 2015. gada un 2014. gada beigās bija 2 962 tūkst. eiro. Latvijas Bankas bilancē zeme uzrādīta sākotnējo izmaksu vērtībā (2015. gada un 2014. gada beigās – 2 375 tūkst. eiro).

Latvijas Bankas līgumsaistības par pamatlīdzekļu iegādi 2015. gada beigās bija 767 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 18 tūkst. eiro).

Latvijas Banka nelielu daļu no saviem pamatlīdzekļiem (telpas un iekārtas) iznomā. Aktīvu nomas līgumi, kuros Latvijas Banka ir iznomātājs, ir operatīvās nomas līgumi, tāpēc Latvijas Bankas bilancē iznomātie aktīvi uzrādīti pamatlīdzekļu sastāvā. Nomas maksājumi, izņemot tos, kuri tieši pārskaitīti valsts budžetā, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam. Iznomāto aktīvu nolietojums aprēķināts saskaņā ar 2.17. skaidrojumā aprakstītajiem principiem un atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā.

14.2. LĪDZDALĪBA STARPTAUTISKO NORĒĶINU BANKAS KAPITĀLĀ

2015. gada un 2014. gada beigās Latvijas Bankai piederēja 1 070 SNB akciju, kas atbilda 0.19% no kopējā SNB parakstītā un apmaksātā kapitāla.

Latvijas Bankas īpašumā esošo SNB akciju kopējā nominālvērtība ir 5 350 tūkst. SDR (katras akcijas nominālvērtība ir 5 tūkst. SDR), kas apmaksāta 1 338 tūkst. SDR jeb 25% apmērā (sk. arī 46. skaidrojumu). Latvijas Bankas bilancē 2015. gada un 2014. gada beigās SNB akcijas uzrādītas patiesajā vērtībā. SNB akcijas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū. Pēc Latvijas Bankas vadības vērtējuma piemērotākā SNB akciju patiesās vērtības noteikšanas metode ir 70% no SNB tīrajiem aktīviem, pamatojoties uz aktuālākajiem publicētajiem SNB finanšu pārskatiem. Šo novērtēšanas metodi SNB izmantoja, nosakot tās emitēto akciju cenu, un arī Hāgas Starptautiskā tiesa to atzinusi par piemērotu akciju novērtēšanai, tās atpērkot no SNB bijušajiem privātajiem akcionāriem. Saskaņā ar SNB Statūtiem tās akcionāri ir vienīgi centrālās bankas. SNB akciju patiesā vērtība 2015. gada beigās bija 30 699 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 28 176 tūkst. eiro).

14.3. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

	(tūkst. eiro)
2013. gada 31. decembrī	
Izmaksas	6 239
Uzkrātā amortizācija	–5 582
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	657
2014. gadā	
Pieaugums	1 374
Amortizācija	–216
2014. gada 31. decembrī	
Izmaksas	7 613
Uzkrātā amortizācija	–5 798
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	1 815
2015. gadā	
Pieaugums	347
Izslēgtie nemateriālie aktīvi	–1 452
Izmaksu tīrās pārmaiņas	–1 105
Amortizācija	–254
Izslēgto nemateriālo aktīvu uzkrātā amortizācija	1 452
Uzkrātās amortizācijas tīrās pārmaiņas	1 198
2015. gada 31. decembrī	
Izmaksas	6 508
Uzkrātā amortizācija	–4 600
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	1 908

15. BANKNOTES APGROZĪBĀ

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Eiro banknotes	3 992 436	3 771 356
Latvijas Bankas emitētās euro banknotes	497 333	691 986
Banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija	3 495 103	3 079 370
Lata banknotes	–	77 814
Kopā	3 992 436	3 849 170

Sākot ar 2015. gada 1. janvāri, apgrozībā esošās lata banknotes, kas vēl nav apmainītas pret eiro, izslēgtas no bilances posteņa "Banknotes apgrozībā" un uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības". Latvijas Bankas emitētās eiro monētas un neapmainītās lata monētas arī uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 22. skaidrojumu).

16. SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ

16.1. PIEPRASĪJUMA NOGULDĪJUMU KONTI (IETVERT OBLIGĀTO REZERVJU SISTĒMU)

Pieprasījuma noguldījumu konti ietver kredītiestāžu, kurām ir pienākums glabāt obligātās rezerves, līdzekļu atlikumus. Rezervju prasību ietvaros par šiem kontiem tiek maksāta atlīdzība saskaņā ar pēdējo pieejamo Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto procentu likmi. Konta atlikumam, kas pārsniedz rezervju prasībās paredzēto apjomu, kopš 2014. gada jūnija piemērota zemākā no procentu likmēm (0% vai ECB noguldījumu iespējas procentu likme). Latvijas Bankā 2015. gada beigās izvietoto pieprasījuma noguldījumu kontu atlikums bija 4 784 410 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 2 073 356 tūkst. eiro), t.sk. obligātās rezerves 230.6 milj. eiro (2014. gada beigās – 206.0 milj. eiro).

16.2. NOGULDĪJUMU IESPĒJA

Noguldījumu iespēja ir Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru kredītiestādes izmanto, lai veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi. Latvijas Bankā 2015. gada beigās nebija izvietoti šādi noguldījumi (2014. gada beigās noguldījumu apjoms bija 350 000 tūkst. eiro).

17. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm veidoja naudas līdzekļi, kas saņemti kā nodrošinājums biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem (2015. gada beigās – 8 830 tūkst. eiro; 2014. gada beigās – 540 tūkst. eiro).

18. SAISTĪBAS EIRO PRET CITIEM EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības un citu finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumus. Valdības noguldījumi ietver Latvijas Bankas pieņemtus Valsts kases pieprasījuma noguldījumus, Latvijas Bankai veicot Latvijas valdības finanšu aģenta funkcijas (sk. arī 43. skaidrojumu).

Citu finanšu institūciju noguldījumi galvenokārt ietver FKTK un tās pārvaldībā esošo Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda līdzekļus 106 952 tūkst. eiro apjomā (2014. gada beigās – 73 562 tūkst. eiro).

19. SAISTĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem 2015. gada beigās galvenokārt veidoja naudas līdzekļi, kas saņemti kā nodrošinājums darījumiem ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem 8 423 tūkst. eiro apjomā.

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Citas finanšu institūcijas	8 423	490
Starptautiskais Valūtas fonds	474	444
Eiropas Komisija	202	23 052
Kopā	9 099	23 986

20. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības pieprasījuma noguldījumus ārvalstu valūtā (2015. gada beigās – 155 228 tūkst. eiro; 2014. gada beigās – 144 579 tūkst. eiro; sk. arī 43. skaidrojumu).

21. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

2015. gada beigās saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem veidoja naudas līdzekļi, kas saņemti kā nodrošinājums darījumiem ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem (2015. gada beigās – 478 tūkst. eiro; 2014. gada beigās – 0).

22. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

		(tūkst. eiro)	
	Skaidrojums	2015	2014
Lata banknotes apgrozībā		71 261	–
Lata monētas apgrozībā	22.1.	64 265	64 741
Eiro monētas apgrozībā	22.1.	52 484	43 742
Uzkrājumi tirgus riskam un kredīriskam	36.	50 100	14 800
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	24.	14 144	51 894
Uzkrātie izdevumi un tamlīdzīgas saistības		5 170	3 801
Nodokļu saistības	22.2.	197	175
Citas pārējās saistības		1 232	936
Kopā		258 853	180 089

22.1. MONĒTAS APGROZĪBĀ

Papildus bilances saistībās uzrādītajām Latvijas Bankas emitētajām lata un eiro apgrozības monētām 2015. gada beigās apgrozībā bija arī eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas (kopējā nominālvērtība – 5 787 tūkst. eiro; 2014. gada beigās – 5 627 tūkst. eiro). Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 2.21. skaidrojumu).

22.2. NODOKĻU SAISTĪBAS

2015. gada un 2014. gada beigās Latvijas Bankas nodokļu saistības bija šādas.

	IIN	VSAOI (darba devējs)	VSAOI (darba ņēmējs)	NĪN	PVN	Pārējie nodokļi un nodevas	Kopā
Saistības 2013. gada 31. decembrī	–	1	–	–	207	3	211
2014. gadā							
Aprēķināts	3 288	3 382	1 547	154	827	2	9 200
Atlikto saistību pieaugums	–	94	–	–	–	–	94
Samaksāts	–3 288	–3 477	–1 547	–154	–859	–5	–9 330
Saistības 2014. gada 31. decembrī	–	–	–	–	175	0	175
2015. gadā							
Aprēķināts	2 969	3 518	1 462	150	840	2	8 941
Atlikto saistību samazinājums	–	–239	–	–	–	–	–239
Samaksāts	–2 969	–3 273	–1 460	–150	–826	–2	–8 680
Saistības 2015. gada 31. decembrī	–	6	2	–	189	0	197

Papildus šajā skaidrojumā uzrādītajiem nodokļu maksājumiem Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu 65% apmērā, t.sk. maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu (2015. gadā – 23 894 tūkst. eiro; 2014. gadā – 38 349 tūkst. eiro; sk. arī 23. un 43. skaidrojumu). Latvijas Banka nav uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāja.

23. KAPITĀLS UN REZERVES

	(tūkst. eiro)				
	Pamatkapitāls	Rezerves kapitāls	Pārvērtēšanas kots	Pārskata gada peļņa	Kapitāls un rezerves
2013. gada 31. decembrī	35 572	244 283	131 140	58 998	469 993
2014. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	10 485	x	10 485
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-38 349	-38 349
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	20 649	x	-20 649	0
Pamatkapitāla palielināšana	64 428	-64 428	x	x	0
Pārskata gada peļņa	x	x	x	36 760	36 760
2014. gada 31. decembrī	100 000	200 504	141 625	36 760	478 899
2015. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	-33 677	x	-33 677
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-23 894	-23 894
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	12 866	x	-12 866	0
Pārskata gada peļņa	x	x	x	30 037	30 037
2015. gada 31. decembrī	100 000	213 370	107 948	30 037	451 355

Latvijas Bankas kapitālu un rezerves veido pamatkapitāls, rezerves kapitāls, pārvērtēšanas kots, kā arī nesadalītā pārskata gada peļņa.

Tiesību akti nenosaka kapitāla pietiekamības prasības Latvijas Bankai, tomēr tās kapitāla apjomam jābūt atbilstošam, lai veicinātu uzticēšanos īstenotajai monetārajai politikai un nodrošinātu Latvijas Bankas darbību un finansiālo neatkarību, īstenojot ECBS un ECB Statūtos un likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus. Monetārās politikas īstenošana, kā arī pakļautība citiem finanšu un darbības riskiem var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas ienākumus vai radīt zaudējumus, kas sedzami no Latvijas Bankas kapitāla un rezervēm.

Latvijas Bankas pamatkapitālu veido valsts piešķirtie līdzekļi, pārvedumi no rezerves kapitāla un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi.

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka, ka Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, piemērojot likumā "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" rezidentiem noteikto nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 50% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas, kā arī to, ka Latvijas Bankas padomei, apstiprinot gada pārskatu, ir tiesības pieņemt lēmumu par maksājuma procentu apmēra samazināšanu par valsts kapitāla izmantošanu, ja tas nepieciešams Latvijas Bankas rezerves kapitāla palielināšanai saistībā ar finanšu riskiem, kuriem Latvijas Banka pakļauta tās uzdevumu izpildē. 2015. gada un 2014. gada beigās spēkā esošā Latvijas rezidentiem noteiktā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 15%. Tādējādi, ja Latvijas Bankas padome neņem citādi, valsts ieņēmumos 15 dienu laikā pēc tam, kad Latvijas Bankas padome apstiprinājusi 2015. gada pārskatu, ieskaitāmi 65% no Latvijas Bankas pārskata gadā gūtās peļņas jeb 19 524 tūkst. eiro.

Pēc minēto atskaitījumu veikšanas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls izveidots iespējamo zaudējumu segšanai.

Pārvērtēšanas konts ietver finanšu instrumentu un zelta pozitīvo pārvērtēšanas rezultātu. Grāmatvedības politika, kas saskaņota ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteiktajiem grāmatvedības pamatprincipiem un aprakstīta 2. skaidrojumā, nosaka, ka tikai pēc finanšu instrumenta atsavināšanas vai norēķinu veikšanas realizētie guvumi tiek atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet nerealizētie guvumi – bilances posteņi "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve, jo tas veicina kapitāla saglabāšanu finanšu instrumentu cenu, procentu likmju un valūtas kursu pārmaiņu apstākļos.

Pārvērtēšanas konta pārmaiņas 2015. un 2014. gadā bija šādas.

	(tūkst. eiro)				
	2015	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2014
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	27 952	x	x	-13 543	41 495
Pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve	28 190	–	2 523	–	25 667
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	25 060	214	-1 438	-2 225	28 509
Procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	185	48	137	–	–
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	26 561	13 371	-14 759	-18 005	45 954
Kopā	107 948	13 633	-13 537	-33 773	141 625

	2014	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Klasifikā- cijas maiņa	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2013
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	41 495	x	23 055	x	-15 735	34 175
Pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve	25 667	–	–	-270	–	25 937
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	28 509	133	-23 055	8 350	–	43 081
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	45 954	1 512	–	27 926	-11 431	27 947
Kopā	141 625	1 645	0	36 006	-27 166	131 140

Ievērojot ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto, 2014. gada 1. janvārī Latvijas Banka uzkrāto ārvalstu valūtas pozīciju pārvērtēšanas rezultātu pārklasificēja uz sākotnējo pārvērtēšanas kontu. Sākotnējais pārvērtēšanas konts ietver arī pirms grāmatvedības politikas maiņas 2007. gada 1. janvārī uzkrāto finanšu instrumentu un zelta pārvērtēšanas rezultātu.

Sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, lai kompensētu zemākus ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eurosistēmā saskaņā ar koeficientiem, kurus saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem piemēro prasību par banknošu pārdali Eurosistēmā atbildzināmās daļas korekcijas aprēķinam pirmos sešus gadus pēc NCB pievienošanās Eurosistēmai (sk. 33. skaidrojumu). Peļņas un zaudējumu aprēķinā atzīstamo summu attiecīgajā gadā aprēķina, reizinot sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu 2014. gada 1. janvārī ar 33. skaidrojumā norādīto attiecīgā gada kompensācijas summas aprēķina koeficienta īpatsvāru šo koeficientu kopsummā pārejas periodā, kurā prasību par banknošu pārdali Eurosistēmā korekciju summas tiek aprēķinātas.

Pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve izveidota, lai uzskaitītu SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu.

24. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI UN VALŪTAS MAIŅAS TAGADNES LĪGUMI

Lai pārvaldītu ar ieguldījumiem saistīto procentu likmju risku un valūtas risku, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, vērtspapīru nākotnes darījumus un darījumus ar biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem.

	(tūkst. eiro)					
	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Uzskaites vērtība			
			Aktīvi		Saistības	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	4 384 675	3 451 371	46 517	1 693	13 217	51 463
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	359 907	105 401	560	–	432	289
Vērtspapīru nākotnes darījumi	723 093	382 093	299	945	447	142
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	16 385	6 460	185	x	48	x
Kopā	x	x	47 561	2 638	14 144	51 894
Atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi	573 263	439 495	x	x	x	x
Valūtas maiņas nākotnes līgumi	179 512	187 615	x	x	x	x

Atvasināto biržā netirgoto līgumu un valūtas maiņas tagadnes līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances postenī "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības" (sk. arī 14. un 22. skaidrojumu). Tā kā par atvasināto biržā tirgto līgumu patiesās vērtības pārmaiņām veikts norēķins, tās uzrādītas kā pieprasījuma noguldījumi attiecīgajā bilances aktīvu postenī.

Biržā netirgoto līgumu tīrās uzskaites vērtības un tīrās patiesās vērtības salīdzinājums 2015. gada un 2014. gada beigās bija šāds. Patiesā vērtība noteikta, izmantojot diskontēto naudas plūsmu modeli un naudas tirgus procentu likmes (tirgū novērojami dati; sk. 5. skaidrojumu).

	(tūkst. eiro)					
	Tīrā patiesā vērtība		Tīrā uzskaites vērtība		Starpība	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	30 561	–50 576	33 300	–49 770	–2 739	–806
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	129	–289	128	–289	1	–
Kopā	30 690	–50 865	33 428	–50 059	–2 738	–806

NOZĪMĪGĀKIE RISKI UN TO PĀRVALDĪŠANAS PRINCIPI

25. RISKU PĀRVALDĪŠANA

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un darbības riski. Latvijas Banka risku pārvaldīšanu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politiku". Latvijas Bankas valde izveidojusi Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem atbilstošu risku pārvaldības sistēmu, kas tiek pilnveidota, ievērojot finanšu tirgus attīstību un pārmaiņas ārējā vidē un Latvijas

Bankas darbībā. Latvijas Bankas finanšu risku un darbības risku pārvaldīšanu pārbauda Iekšējā audita pārvalde. Minēto risku pārvaldīšanu attiecīgajā jomā pārrauga Latvijas Bankas budžeta komisija, Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija un Latvijas Bankas revīzijas komiteja, kurās darbojas Latvijas Bankas padomes locekļi.

25.1. FINANŠU RISKI

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks.

Latvijas Banka ar tās ieguldījumiem saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto kārtību, kurā noteiktās ieguldījumu politikas galvenie principi izklāstīti 4. skaidrojumā. Ieguldījumi tiek pārvaldīti, tos sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Finanšu instrumentu ieguldījumu portfeļiem noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un ienesīguma mērķi. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu atbilstību noteiktajām prasībām.

Ieguldījumu, t.sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārrauga ārējo pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

VSAIP ietvaros Latvijas Banka veic aktīvu iegādes saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem. Latvijas Banka tās īsteno un finanšu riskus pārvalda atbilstoši ECB Padomes pamatnostādņēm un Latvijas Bankas valdes pieņemtajai kārtībai. Finanšu riski, kas rodas monetārās politikas īstenošanas rezultātā, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

25.1.1. TIRGUS RISKS

Tirgus risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru (piemēram, procentu likmju vai valūtas kursu) nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Procentu likmju risku Latvijas Bankai galvenokārt rada ieguldījumi procentu likmju maiņai pakļautos ārvalstu parāda vērtspapīros un atvasinātajos procentu likmju finanšu instrumentos, kas izmantoti ieguldījumu pārvaldīšanas ietvaros. Latvijas Banka pārvalda procentu likmju risku, izmantojot katram ieguldījumu portfeļim atsevišķi noteikto modificētā procentu riska indeksa (*modified duration*) limitu.

Latvijas Bankas pakļautību valūtas riskam nosaka tās ieguldījumu struktūra. Latvijas Banka pārvalda valūtas risku, nosakot, ka neitrālais portfelis ir izteikts eiro, novēršot valūtas risku, un izmantojot sekošanas novirzes (*tracking error*) limitus attiecībā pret atbilstošo neitrālo portfeli. Sekošanas novirzi aprēķina kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmo gada ienesīgumu starpības standartnovirzi. 1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru un valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos iekļauto ieguldījumu (sk. 4. skaidrojumu) kopējais tirgus risks un kredītrisks tiek ierobežots, nosakot maksimāli pieļaujamo sekošanas novirzi. Sekošanas novirze 2015. un 2014. gadā atspoguļota 28. skaidrojumā.

Ieguldījumu portfeļu, izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeļus, neitrālā portfeļa valūta ir eiro. Piesaistīto ieguldījumu portfeļiem neitrālo valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo

saistību valūtai. Novirzes no neitrālās valūtas struktūras rada atklāto valūtas pozīciju. Lai panāktu atklāto valūtas pozīciju atbilstību limitiem, Latvijas Banka ierobežo valūtas risku, izmantojot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus.

Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu portfeļu modificētā procentu riska indeksa, sekošanas novirzes un atklāto valūtas pozīciju atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai un attiecīgajiem Latvijas Bankas investīciju komitejas lēmumiem.

Latvijas Bankas pakļautība tirgus riskam (stāvoklis 2015. gada un 2014. gada beigās) atspoguļota 26.–28. skaidrojumā.

25.1.2. KREDĪTRISKS

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu finanšu instrumentos, kā arī monetārās politikas operāciju rezultātā. Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu finanšu instrumentos saistīto kredītrisku, nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredītkvalitāti. Kredītkvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service*, *Standard & Poor's* un DBRS noteiktajiem kredītreitingiem. Ieguldījumus atļauts veikt OECD valstīs reģistrētajos noteiktas kredītkvalitātes finanšu instrumentos, kā arī Latvijas valdības vērtspapīros. Ierobežojumi noteikti arī maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī ar vienu partneri noslēgto un viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam. Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru nākotnes darījumi daļēji nodrošināti ar īstermiņa finanšu instrumentiem. Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz biržā netirgoto atvasināto finanšu instrumentu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Starptautiskās Mijmaiņas darījumu un atvasināto finanšu instrumentu asociācijas (*International Swaps and Derivatives Association, Inc.*; ISDA) standartizētos līgumus (*ISDA Master Agreement*) un to pielikumus par finanšu nodrošinājumu (*Credit Support Annex*), kā arī ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu ārējie pārvaldītāji slēdz ar darījuma partneriem *Treasury Market Practices Group* (TMPG) standartizētos līgumus (*Master Securities Forward Transaction Agreement*). Lai kontrolētu ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistīto kredītrisku, Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa uzrauga esošā kredītriska atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai.

Kredītiestādēm 2015. un 2014. gadā izsniegtie aizdevumi monetārās politikas operāciju rezultātā bija nodrošināti ar vērtspapīru ķīlu atbilstoši ECB noteiktajām prasībām. Tirgus operāciju pārvalde regulāri kontrolē attiecīgo aizdevumu nodrošinājuma pietiekamību un tā atbilstību ECB noteiktajām prasībām, kā arī uztur Latvijas Republikā emitēto un glabāto monetārās politikas operācijās izmantojamo atbilstošo vērtspapīru sarakstu.

Latvijas Bankas pakļautība kredītriskam (stāvoklis 2015. gada un 2014. gada beigās) atspoguļota 30.–32. skaidrojumā.

25.1.3. LIKVIDITĀTES RISKS

Likviditātes risks raksturo nespēju īsā laikā un par konkurējošu tirgus cenu realizēt ieguldījumus. Līdz ar Latvijas dalību eiro zonā mazinājusies likviditātes nepieciešamība, kā arī risks, kas izriet no nespējas laikus izpildīt saistības. Īstenojot ieguldījumu stratēģiju, Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, noteiktu ieguldījumu apjomu izvietojot likvīdos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību un korporatīvā sektora emitētos parāda vērtspapīros, īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās un citos finanšu

instrumentos. Latvijas Bankas aktīvu un saistību likviditātes struktūra 2015. gada un 2014. gada beigās atspoguļota 29. skaidrojumā.

Likviditātes risku var ierobežot, diversificējot ieguldījumus. Tāpēc Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, nosakot ierobežojumus maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam.

25.2. DARBĪBAS RISKI

Darbības riski saistīti ar iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas darbību, reputāciju vai finansēm neatbilstošas vai kļūdainas procesa izpildes, Latvijas Bankas amatpersonas vai darbinieka rīcības, informācijas sistēmu infrastruktūras vai informācijas sistēmas vai infrastruktūras neatbilstošas darbības vai nepieejamības dēļ vai ārēju apstākļu dēļ.

Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanu atbilstoši Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem īsteno Latvijas Bankas valde, kas izveidojusi Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteju, kura ikdienā nodrošina darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamo pasākumu koordināciju un sniedz atbalstu Latvijas Bankas valdei darbības risku pārvaldīšanas jomā. Komiteju vada Latvijas Bankas valdes loceklis, un tajā darbojas Latvijas Bankas darbības risku vadītājs, informācijas risku vadītājs, Aizsardzības pārvaldes vadītājs un Tehniskās pārvaldes vadītājs.

Latvijas Bankas informācijas un informācijas sistēmu drošības pārvaldīšanu organizē un veic atbilstoši Latvijas Bankas padomes pieņemtajai "Latvijas Bankas informācijas un informācijas sistēmu drošības politikai". Lai nodrošinātu informācijas konfidencialitāti, pieejamību un integritāti, Latvijas Bankā informāciju klasificē pēc konfidencialitātes un pieejamības un aizsargā pret nesankcionētu apstrādi, izmantošanu un izpaušanu. Latvijas Bankas informācijas sistēmām atkarībā no to ietekmes uz procesu izpildi un apstrādātās informācijas konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasībām nosaka klasifikācijas līmeni. Latvijas Bankas informācijas sistēmu īpašnieki sadarbībā ar Informācijas sistēmu pārvaldi nosaka informācijas sistēmas lietošanas nosacījumus un piekļuves tiesības, kā arī nodrošina attiecīgās informācijas sistēmas risku analīzes veikšanu. Informācijas sistēmu pārvalde nodrošina Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras funkcionalitātes un veikspējas atbilstību informācijas sistēmām izvirzītajām prasībām un tās drošu un nepārtrauktu darbību. Latvijas Bankā regulāri tiek analizēti informācijas sistēmu un elektroniski glabājamās informācijas drošības apdraudējumi un pilnveidoti aizsardzības pasākumi un rīki.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas politiku", ievērojot starptautiski atzītus standartus un ECB rekomendācijas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas jomā.

Latvijas Bankā tiek nodrošināta regulāra darbinieku izglītošana informācijas un informācijas sistēmu drošības, risku pārvaldīšanas un darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas jomā.

Pret fiziskiem apdraudējumiem aizsargātu vidi Latvijas Bankas objektos un naudas un citu vērtību pārvaldījumos organizē un nodrošina saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas fiziskās drošības politiku" un citiem Latvijas Bankas tiesību aktiem, kas regulē Latvijas Bankas fiziskās drošības pārvaldīšanas kārtību. Latvijas Bankas darbiniekiem tiek organizētas mācības rīcībai ugunsgrēka gadījumā, kā arī regulāri notiek Aizsardzības pārvaldes darbinieku mācības viņu sagatavotības uzturēšanai un pilnveidei.

Darbības risku ierobežošanas pasākumu ietvaros Latvijas Banka ir apdrošināta pret noteiktu darbības risku iespējamām sekām.

2015. gadā darbības riski, t.sk. ar Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības, informācijas un informācijas sistēmu, kā arī ar fiziskās drošības nodrošināšanu saistītie riski, tika atbilstoši pārvaldīti, un tie nav būtiski traucējuši Latvijas Bankas darbību.

26. VALŪTU STRUKTŪRA

(tūkst. eiro)

	EUR	USD	JPY	CAD	GBP	Zelts	Pārējie	Kopā
2015. gada 31. decembrī								
Kopā aktīvi	7 460 510	2 371 111	429 391	195 462	447 962	207 670	6 581	11 118 687
Kopā saistības	11 011 323	77 367	11 264	177	18 517	–	39	11 118 687
Bilances tīrā pozīcija	–3 550 813	2 293 744	418 127	195 285	429 445	207 670	6 542	0
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	3 588 618	–2 296 007	–417 171	–193 680	–429 807	–207 686	–10 850	33 417
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	37 805	–2 263	956	1 605	–362	–16	–4 308	33 417
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas struktūra (%)	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3
Neitrālā valūtas struktūra (%)	0	0	0	0	0	0	0	0
2014. gada 31. decembrī								
Kopā aktīvi	4 928 769	1 689 358	385 456	303 995	299 815	210 774	206 341	8 024 508
Kopā saistības	7 929 904	66 766	10 148	186	17 402	–	102	8 024 508
Bilances tīrā pozīcija	–3 001 135	1 622 592	375 308	303 809	282 413	210 774	206 239	0
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	2 950 588	–1 618 727	–373 470	–307 431	–278 226	–210 790	–211 200	–49 256
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–50 547	3 865	1 838	–3 622	4 187	–16	–4 961	–49 256
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas struktūra (%)	–0.6	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	–0.1	–0.6
Neitrālā valūtas struktūra (%)	0	0	0	0	0	0	0	0

27. PROCENTU LIKMJU MAIŅAS TERMIŅŠ

Tabulā atspoguļoti Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņi, kas pakļauti procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie posteņi uzrādīti to uzskaites vērtībā, izņemot ārpusbilances posteņus iekļautos biržā tirgotos procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumus un vērtspapīru nākotnes darījumus, kas uzrādīti to nosacītajā vērtībā. Tabulā iekļautie posteņi klasificēti pēc pārskata gada 31. decembrim tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	3–6 mēn.	6–12 mēn.	1–3 gadi	Ilgāk par 3 gadiem	Kopā
2015. gada 31. decembrī						
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	279 286	40 846	71 092	693 441	1 700 697	2 785 362
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	3 951	–	–	231 896	304 966	540 813
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	5 313	25 997	–	84 825	53 346	169 481
Aizdevumi eiro, kas izsniegti eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	10 000	–	–	63 210	190 520	263 730
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	52	–	–	–	–	52
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	32 328	–	30 502	264 782	2 687 820	3 015 432
Eirosistēmas iekšējās prasības	3 687 513	–	–	–	–	3 687 513
Pārējie aktīvi	907	695	421	8 587	33 997	44 607
Kopā procentu likmju maiņai pakļautie aktīvi	4 019 350	67 538	102 015	1 346 741	4 971 346	10 506 990
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 784 410	–	–	–	–	4 784 410
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	8 830	–	–	–	–	8 830
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	145 008	–	–	–	–	145 008
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	8 584	–	–	–	–	8 584
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	155 228	–	–	–	–	155 228
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	478	–	–	–	–	478
Eirosistēmas iekšējās saistības	1 312 104	–	–	–	–	1 312 104
Kopā procentu likmju maiņai pakļautās saistības	6 414 642	–	–	–	–	6 414 642
Bilances tīrā pozīcija	–2 395 292	67 538	102 015	1 346 741	4 971 346	4 092 348
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	5 369 658	–	83 793	239 720	522 505	6 215 676
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	5 733 023	–	–	6 797	442 439	6 182 259
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–2 758 657	67 538	185 808	1 579 664	5 051 412	4 125 765
2014. gada 31. decembrī						
Kopā procentu likmju maiņai pakļautie aktīvi	4 357 637	93 543	53 358	1 595 893	1 365 910	7 466 341
Kopā procentu likmju maiņai pakļautās saistības	3 295 281	–	–	–	–	3 295 281
Bilances tīrā pozīcija	1 062 356	93 543	53 358	1 595 893	1 365 910	4 171 060
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	4 004 686	–	–	280 929	283 887	4 569 502
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	4 364 440	9 884	1 235	1 977	241 222	4 618 758
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	702 602	83 659	52 123	1 874 845	1 408 575	4 121 804

28. SEKOŠANAS NOVIRZE

1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru un valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos iekļauto ieguldījumu pakļautību kopējam tirgus riskam un kredīriskam raksturo sekošanas novirze, ko mēra

kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmās gada ienesīgumu starpības standartnovirzi (sk. arī 25.1. skaidrojumu). 2015. gada un 2014. gada beigās 1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem faktiskā (*ex post*) sekošanas novirze bija attiecīgi 25 bāzes punkti un 19 bāzes punktu un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem – attiecīgi 76 bāzes punkti un 66 bāzes punkti. Valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelim faktiskā (*ex post*) sekošanas novirze 2015. gada beigās bija 37 bāzes punkti.

Paredzamā (*ex ante*) sekošanas novirze gada laikā bija šādos bāzes punktu intervālos.

	Uzskaites vērtība (gada beigās; tūkst. eiro)	Paredzamā sekošanas novirze (darbadienu skaits)		
		10–39	40–69	70–99
2015. gadā				
1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 561 588	250	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	536 233	60	165	25
Valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	371 829	63	–	–
2014. gadā				
1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 665 508	249	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	267 672	–	41	208

29. LIKVIDITĀTES STRUKTŪRA

Likviditātes struktūrā aktīvu posteņi uzrādīti atkarībā no Latvijas Bankas spējas tos pārvērst naudā. Saistību posteņi uzrādīti pēc to gaidāmā dzēšanas termiņa.

	(tūkst. eiro)			
	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
2015. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	207 670	–	–	207 670
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	2 949 979	–	–	2 949 979
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	541 073	–	–	541 073
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	169 490	–	–	169 490
Aizdevumi eiro, kas izsniegti eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	10 000	253 730	–	263 730
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	2 491	–	–	2 491
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	3 015 433	–	–	3 015 433
Eirosistēmas iekšējās prasības	28 931	–	3 773 665	3 802 596
Pārējie aktīvi	93 143	–	73 082	166 225
Kopā aktīvi	7 018 210	253 730	3 846 747	11 118 687

(turpinājums)

(tūkst. eiro)

102

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	3 992 436	3 992 436
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 784 410	–	–	4 784 410
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	8 830	–	–	8 830
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	145 894	–	–	145 894
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	9 099	–	–	9 099
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	155 228	–	–	155 228
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	478	–	–	478
Eirosistēmas iekšējās saistības	1 312 104	–	–	1 312 104
Pārējās saistības	70 819	–	188 034	258 853
Kopā saistības	6 486 862	–	4 180 470	10 667 332
Bilances tīrā pozīcija	531 348	253 730	–333 723	x
2014. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	210 774	–	–	210 774
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	2 441 368	–	–	2 441 368
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	486 242	–	–	486 242
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	214 953	–	–	214 953
Aizdevumi eiro, kas izsniegti eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	–	85 520	–	85 520
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	4 475	–	–	4 475
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	1 095 446	–	–	1 095 446
Eirosistēmas iekšējās prasības	35 343	–	3 357 932	3 393 275
Pārējie aktīvi	21 264	–	71 191	92 455
Kopā aktīvi	4 509 865	85 520	3 429 123	8 024 508
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	3 849 170	3 849 170
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	2 423 356	–	–	2 423 356
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	540	–	–	540
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	126 919	–	–	126 919
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	23 986	–	–	23 986
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	144 579	–	–	144 579
Eirosistēmas iekšējās saistības	796 980	–	–	796 980
Pārējās saistības	71 580	–	108 509	180 089
Kopā saistības	3 587 940	–	3 957 679	7 545 619
Bilances tīrā pozīcija	921 925	85 520	–528 556	x

30. AKTĪVI SEKTORU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2015	2014	2015	2014
Eiropas Centrālā banka	3 802 877	3 393 621	34.2	42.3
Centrālās valdības un citas valsts institūcijas	2 863 088	1 728 885	25.8	21.5
Citas finanšu institūcijas	2 759 574	1 391 751	24.7	17.3
Centrālās bankas un kredītiestādes	1 296 377	1 049 801	11.7	13.1
Starptautiskās institūcijas	260 690	326 059	2.3	4.1
Vietējās valdības	85 998	76 882	0.8	1.0
Nefinanšu sabiedrības	8 840	14 403	0.1	0.2
Neklasificēti aktīvi	41 243	43 106	0.4	0.5
Kopā	11 118 687	8 024 508	100.0	100.0

31. AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO ATRAŠANĀS VAI DARĪJUMA PARTNERU REZIDENCES VIETAS

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2015	2014	2015	2014
Eiropas Centrālā banka	3 802 877	3 393 621	34.2	42.3
Eiropa zonas valstis	3 859 903	1 681 741	34.7	21.0
ASV	1 137 245	531 739	10.2	6.6
Apvienotā Karaliste	731 428	630 096	6.6	7.9
Japāna	487 442	407 393	4.4	5.1
Kanāda	285 628	380 999	2.6	4.7
Pārējās Eiropas Savienības valstis	182 897	346 537	1.6	4.3
Pārējās valstis un starptautiskās institūcijas	631 267	652 382	5.7	8.1
Kopā	11 118 687	8 024 508	100.0	100.0

32. AKTĪVI KREDĪTREITINGU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2015	2014	2015	2014
Eiropas Centrālā banka	3 802 877	3 393 621	34.2	42.3
AAA	2 007 854	2 115 702	18.1	26.4
AA	3 664 525	1 845 629	32.9	23.0
A	1 317 148	521 962	11.8	6.5
BBB	18 938	17 843	0.2	0.2
Dažādi aktīvi	307 345	129 751	2.8	1.6
Kopā	11 118 687	8 024 508	100.0	100.0

Tabulā atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu dalījums gada beigās pēc darījuma partneru kredītreitīngiem, pamatojoties uz *Standard & Poor's* vai līdzvērtīgu citas starptautiskās kredītreitīngi aģentūras piešķirtu novērtējumu. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredītspējas novērtējums, kas liecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredītspēju kā ļoti labu, "A" – kā labu, "BBB" – kā viduvēju un tiek uzskatīts par zemāko investīciju līmeņa novērtējumu.

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

33. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Procentu ienākumi	64 696	50 097
Procenti par ieguldījumiem	55 237	47 802
Procenti par pieņemtajiem noguldījumiem	164	35
Procenti par monetārās politikas operācijām	8 468	507
Procenti par Eirosistēmas iekšējām prasībām	827	1 753
Procentu izdevumi	-19 743	-11 298
Procenti par ieguldījumiem	-18 340	-7 806
Procenti par pieņemtajiem noguldījumiem	-	-505
Procenti par monetārās politikas operācijām	-113	-1 319
Procenti par Eirosistēmas iekšējām saistībām	-1 290	-1 668
Tīrie procentu ienākumi	44 953	38 799

Tīros procentu ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no parāda vērtspapīriem. Tīrie procentu ienākumi 2015. gadā bija par 6 154 tūkst. eiro lielāki nekā 2014. gadā. Pozitīva ietekme bija vērtspapīru apjoma pieaugumam, bet negatīva ietekme bija valūtas riska ierobežošanas izmaksu kāpumam, palielinoties starpībai starp eiro un citu Latvijas Bankas ieguldījumu valūtu procentu likmēm.

Procentu ienākumi un izdevumi par Eirosistēmas iekšējām prasībām un saistībām tiek atlīdzināti, piemērojot ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, un ietver ienākumus par ECB nodotajām ārējām rezervēm un prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā un izdevumus par saistībām par TARGET2 sistēmas norēķiniem.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu par monetāro ienākumu pārdali pirmos sešus gadus pēc eiro ieviešanas prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā NCB atlīdzināmā daļa tiek samazināta saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas NCB ienākumu svārstības. Latvijas Bankas prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atlīdzināmās daļas samazinājuma korekcija sešu gadu periodā ir šāda.

Pārskata gads	Koeficients (%)
2014	100.00000
2015	86.06735
2016	70.13472
2017	53.34835
2018	35.98237
2019	18.17225

Procentu ienākumu par monetārās politikas operācijām pieaugumu 2015. gadā noteica zemāka negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme, lielāks vidējais kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu atlikums (sk. 16. skaidrojumu) un VSAIP īstenošana.

Procentu par noguldījumiem piemērošanu nosaka ECB 2014. gada 20. februāra Pamatnostādne ECB/2014/9 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (2014/304/ES) un 2014. gada 5. jūnija Pamatnostādne ECB/2014/22, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/9 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (2014/339/ES) (sk. 43. skaidrojumu).

Latvijas Bankas 2014. gada peļņas un zaudējuma aprēķinā atzītie procentu ienākumi un

procentu izdevumi pārrēķināti un atspoguļoti atbilstoši 2.24. skaidrojumā aprakstītajiem negatīvo procentu uzrādīšanas principiem. Klasifikācijas maiņas rezultātā procentu ienākumi un procentu izdevumi palielināti par 523 tūkst. eiro, nemainot tīro procentu ienākumu kopsummu.

34. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi ietver parāda vērtspapīru atsavināšanas guvumus un zaudējumus, kā arī realizētos atvasināto finanšu instrumentu un valūtas maiņas darījumu guvumus un zaudējumus.

Parāda vērtspapīru atsavināšanas guvumi bija par 2 262 tūkst. eiro mazāki nekā 2014. gadā.

Realizēto finanšu operāciju rezultātu pozitīvi ietekmēja atvasināto finanšu instrumentu rezultāts, kas bija par 22 272 tūkst. eiro lielāks nekā 2014. gadā. Tas galvenokārt saistīts ar biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu rezultātu, kā arī valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu rezultātu. Tā kā Latvijas Banka ierobežo zelta cenas un valūtas kursa svārstību risku, riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu pozitīvo rezultātu līdzvērtīgā apjomā kompensē pret valūtas un zelta cenas risku ierobežoto bilances posteņu negatīvais pārvērtēšanas rezultāts, kas uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezerve, un realizētie valūtas maiņas darījumu guvumi, kas atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā.

Realizēto finanšu operāciju rezultātu pozitīvi ietekmēja arī sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikuma daļas atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā 13 543 tūkst. eiro apjomā (sk. arī 23. skaidrojumu).

35. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA ATZĪŠANA PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINĀ

Atsevišķu parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts 2015. gada un 2014. gada beigās bija negatīvs, un tas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā. Savukārt parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru, ārvalstu valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezerve (sk. arī 23. skaidrojumu).

Parāda vērtspapīru negatīvais pārvērtēšanas rezultāts 2015. gada beigās bija 13 371 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 1 512 tūkst. eiro). Ārvalstu valūtas pozīciju negatīvais pārvērtēšanas rezultāts 2015. gada beigās bija 214 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 133 tūkst. eiro), bet procentu likmju mijmaiņas līgumu negatīvais pārvērtēšanas rezultāts 2015. gada beigās bija 48 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 0).

36. UZKRĀJUMI TIRGUS RISKAM UN KREDĪTRISKAM

Latvijas Bankas finanšu riskus galvenokārt nosaka tās ieguldījumi finanšu instrumentos un ar Latvijas Bankas dalību Eirosistēmā saistītā vienotās monetārās politikas operāciju īstenošana un saistīto risku un finanšu rezultātu pārdale. Latvijas Bankas aktīvi galvenokārt pakļauti tirgus riskam (procentu likmju riskam un valūtas riskam) un kredītriskam (kreditreitinga samazināšanas un saistību neizpildes risks). Latvijas Banka veic tās finanšu risku un finanšu rezervju novērtēšanu saskaņā ar ECB pieņemto vienoto Eirosistēmas finanšu risku novērtēšanas metodiku. Saskaņā ar Eirosistēmas finanšu risku novērtēšanas metodiku risku novērtēšanai tiek izmantots *Expected Shortfall* rādītājs ar 99% ticamības līmeni (ES99%) viena gada perspektīvā. ES99% raksturo zaudējumu apmēru, ko nosaka 1% nelabvēlīgāko simulēto ienesīguma scenāriju vidējā vērtība. Minētā metodika ņem vērā dažādus tirgus riska un kredītriska faktorus, kā arī izmanto

vēsturiskos datus un Eirosistēmas/ECBS Riska vadības komitejas pieņemumus. Tiek ņemti vērā pieņēmumi par nelabvēlīgu finanšu tirgus faktoru attīstību (piemēram, zelta cenas kritums, eiro kursa kāpums, procentu likmju kāpums, procentu likmju starpības (*spread*) palielināšanās un kredītreitingu samazināšana). Tirgus riska un kredītriska faktori tiek modelēti vienlaikus, un tiek iegūti tirgus situāciju raksturojošie parametri (kredītreitingi, procentu likmju līknes parametri, valūtu kursi, akciju, izejvielu cenas u.c.), kas savukārt nosaka Eirosistēmas un eiro zonas NCB finanšu aktīvu finansiālo rezultātu konkrētajam scenārijam.

Balstoties uz minētajām risku aplēsēm, Latvijas Bankas padome 2015. gadā nolēma izveidot uzkrājumus 35 300 tūkst. eiro apjomā (2014. gadā – 14 800 tūkst. eiro) tirgus riskam un kredītriskam saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas darījumiem. Uzkrājumu apjoma pieaugums saistīts ar Latvijas Bankas ieguldījumu apjoma pieaugumu esošajos un 2015. gadā izveidotajos Latvijas Bankas ieguldījumu portfeļos (sk. arī 4. skaidrojumu), t.sk. lielākam augstāka ienesīguma finanšu instrumentu īpatsvaram kopējā ieguldījumu apjomā. Ņemot vērā ES99% aprēķinā izmantotos ierobežojumus un konservatīvo pieeju risku aplēsēm, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem novērtētais uzkrājumu apjoms noteikts mazāks nekā aprēķinātais ES99%, savukārt Latvijas valdības vērtspapīru portfeļiem uzkrājumi nav izveidoti. Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam plānots turpināt veidot ilgākā laika periodā, novērtēto uzkrājumu apjomu sasniedzot piecu gadu laikā kopš uzkrājumu veidošanas uzsākšanas 2014. gadā. Minētā politika balstīta uz kopējā finanšu risku līmeņa vērtējumu, kā arī prognozēto uzkrājumu veidošanai pieejamo ienākumu apjomu. Novērtētais uzkrājumu apjoms tiek regulāri pārskatīts, un tā noteikšanā tiek ņemts vērā finanšu risku līmenis, pieejamās finanšu rezerves un finanšu tirgus attīstības ilgtermiņa perspektīvas. Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam tiek samazināti, īstenojoties finanšu riskiem, ja tos nesedz uzkrātais pārvērtēšanas rezultāts un citi ienākumi, kā arī samazinoties finanšu risku apjomam.

37. IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Ienākumi no līdzdalības kapitālā ietver saņemtās dividendes no līdzdalības SNB kapitālā 305 tūkst. eiro apjomā (2014. gadā – 261 tūkst. eiro; sk. arī 14.2. skaidrojumu), kā arī ienākumus no ECB peļņas sadales 3 852 tūkst. eiro apjomā (2014. gadā – 3 389 tūkst. eiro; sk. arī 2.26. skaidrojumu).

38. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Iemaksātie monetārie ienākumi	-10 269	-8 247
Saņemtie monetārie ienākumi	35 944	40 200
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	25 675	31 953

Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts 2015. gadā bija par 6 278 tūkst. eiro mazāks nekā 2014. gadā, un to galvenokārt noteica mazāki kopējie Eirosistēmas procentu ienākumi par monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem.

39. CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Deformēto lata monētu utilizācijas ienākumi	–	1 583
Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumi	1 333	1 526
Pārējie bankas darbības ienākumi	429	557
Kopā	1 762	3 666

40. DARBA SAMAKSA UN SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS IZDEVUMI

(tūkst. eiro)

	2015	2014
Darba samaksa		
Padomes un valdes locekļu darba samaksa	-1 556	-1 557
Pārējo darbinieku darba samaksa	-15 376	-15 282
Kopā darba samaksa	-16 932	-16 839
Sociālās apdrošināšanas izdevumi	-3 518	-3 382
Kopā darba samaksa un sociālās apdrošināšanas izdevumi	-20 450	-20 221

To Latvijas Bankas valdes locekļu, kuri vienlaikus ir Latvijas Bankas pārvalžu vadītāji, darba samaksā ietverta arī atlīdzība par šo pienākumu veikšanu.

Darbinieku skaits 2015. un 2014. gadā bija šāds.

	2015	2014
Darbinieku skaits gada beigās		
Padomes un valdes locekļi	13	13
Pārējie darbinieki	527	527
Kopā gada beigās	540	540
Vidējais darbinieku skaits gadā	543	569

41. NAUDAS ZĪMJU IEGĀDES IZDEVUMI

(tūkst. eiro)

	2015	2014
Approzības monētu iegāde	-1 203	-1 775
Kolekcijas monētu iegāde	-752	-858
Kopā	-1 955	-2 633

42. PĀRĒJIE BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI

(tūkst. eiro)

	2015	2014
Informācijas sistēmu uzturēšana un izmantošana	-3 341	-2 763
Komunālie pakalpojumi	-832	-944
Dienesta komandējumi	-622	-606
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	-581	-626
Personāla profesionālā pilnveide	-280	-228
Telekomunikāciju pakalpojumi un sistēmu uzturēšana	-263	-235
Risku apdrošināšana	-252	-299
Sabiedrības informēšana	-235	-538
Mazvērtīgā inventāra iegāde	-181	-178
Nekustamā īpašuma nodoklis	-149	-152
Pasākumu nodrošināšana	-101	-130
Transportlīdzekļu nodrošināšana	-79	-162
Materiālo vērtību atsavināšana	-20	-837
Citi pārējie bankas darbības izdevumi	-342	-548
Kopā	-7 278	-8 246

Citi pārējie bankas darbības izdevumi ietver arī atlīdzību SIA "KPMG Baltics" par Latvijas Bankas 2015. gada finanšu pārskatu revīziju 29 tūkst. eiro apjomā (2014. gadā – atlīdzību SIA "Ernst & Young Baltic" 34 tūkst. eiro apjomā).

PĀRĒJIE FINANŠU PĀRSKATU SKAIDROJUMI

43. DARĪJUMI AR LATVIJAS VALDĪBU

Latvijas Banka, kuras kapitāls pilnībā pieder Latvijas valstij, veic darījumus ar Valsts kasi, darbojoties kā Latvijas valdības finanšu aģents. Šīs funkcijas ietvaros Latvijas Banka apkalpo Valsts kases kontus eiro un ārvalstu valūtās. Veicot šos darījumus, Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā. Valsts kases pieprasījuma noguldījumi tiek uzskaitīti bilances posteņī "Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem" un "Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem".

Darījumos ar Latvijas valdību izmantotās procentu likmes un valūtu kursi tiek noteikti pēc tirgus procentu likmēm un valūtu kursiem, ievērojot ECB lēmumus. Komisijas maksa par darījumiem ar Latvijas valdību netiek iekasēta.

Saskaņā ar ECB Padomes 2014. gada 20. februāra Pamatnostādni ECB/2014/9 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (2014/304/ES) un 2014. gada 5. jūnija Pamatnostādni ECB/2014/22, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/9 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (2014/339/ES), par Valsts kases noguldījumiem eiro līdz 200 milj. eiro apjomā Latvijas Banka piemēro eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indeksu EONIA (2015. gada beigās tas bija negatīvs (–0.127%), bet 2014. gada beigās – pozitīvs (0.144%)). Valsts kases norēķinu kontu eiro un ārvalstu valūtā atlikumu kopsummai, kas pārsniedz 200 milj. eiro, Latvijas Banka piemēro ECB noguldījumu iespējas procentu likmi (2015. gada un 2014. gada beigās tā bija negatīva – attiecīgi –0.30% un –0.20%).

Latvijas Bankas prasību un saistību pret Latvijas valdību sadalījums 2015. gada un 2014. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Prasības		
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	472 158	–
Pārējie vērtspapīri	48 468	–
Uzkrātie procenti par parāda vērtspapīriem	10 929	–
Kopā prasības	531 555	–
Saistības		
Pieprasījuma noguldījumi eiro	38 055	50 900
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu valūtā	155 228	144 579
Nodokļu saistības	197	175
Kopā saistības	193 480	195 654

Latvijas Bankas ar Latvijas valdību saistītie ienākumi un izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas iepriekšējā gada peļņas daļa 2015. un 2014. gadā bija šāda (sk. arī 22.2. un 23. skaidrojumu).

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Ienākumi (–)/izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa		
Procenti par parāda vērtspapīriem	–1 154	–
Negatīvie procenti (–) par valdības noguldījumiem	–57	–
Parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	412	–
Procentu izdevumi par valdības noguldījumiem	–	504
Nodokļu izdevumi	8 941	9 200
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	23 894	38 349
Kopā tieie izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa	32 036	48 053

44. APGRŪTINĀTIE AKTĪVI

2015. gada beigās bija apgrūtināti Latvijas Bankas iegādātie vērtspapīri un citi finanšu instrumenti, kuru tirgus vērtība bija 5 778 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 25 142 tūkst. eiro), lai nodrošinātu biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu un biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes darījumu veikšanu.

45. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Latvijas Bankas uzdevumā tās aģenti automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumu ietvaros veic vērtspapīru aizdošanas darījumus, aizdodot Latvijas Bankas īpašumā esošos vērtspapīrus pret naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīlu. Vērtspapīru aizdošanas darījumi nodrošina papildu ienākumus, būtiski neietekmējot ieguldījumu likviditāti, jo aizdotie vērtspapīri Latvijas Bankai ir ātri pieejami. Minētie aģenti administrē vērtspapīru aizdošanas darījumus un kontrolē šo darījumu un to nodrošinājuma atbilstību.

Lai veicinātu vērtspapīru tirgus likviditāti, 2015. gadā Latvijas Banka vienlaikus ar citām eiro zonas NCB uzsāka VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru aizdošanu, un Latvijas Banka to īsteno automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros.

2015. gada beigās aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība, kas noteikta saskaņā ar kotētām cenām aktīvā tirgū, bija 53 692 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 305 181 tūkst. eiro), t.sk. VSAIP ietvaros iegādāto un aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība 2015. gada beigās bija 7 050 tūkst. eiro (2014. gada beigās – 0).

2015. gada un 2014. gada beigās vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājuma patiesā vērtība bija šāda.

	(tūkst. eiro)	
	2015	2014
Naudas līdzekļi ārvalstu valūtās	35 771	284 876
Parāda vērtspapīri	18 587	26 196
Kopā	54 358	311 072

Naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīla, kas saņemta Latvijas Bankas vērtspapīru automātiskās aizdošanas programmas aģenta kontā kā vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājums, nav uzrādīta Latvijas Bankas bilanci (sk. arī 2.12. skaidrojumu).

46. IESPĒJAMĀS SAISTĪBAS UN APŅEMŠANĀS

Latvijas Bankai piederošo SNB akciju neapmaksātā daļa ir 75% no šo akciju nomināl-vērtības, un tā apmaksājama pēc attiecīga SNB Valdes lēmuma pieņemšanas. 2015. gada beigās šo akciju neapmaksātā daļa bija 4 013 tūkst. SDR (5 108 tūkst. eiro; 2014. gada beigās – 4 013 tūkst. SDR (4 785 tūkst. eiro); sk. arī 14.2. skaidrojumu).

2015. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas ar 5 787 tūkst. eiro nominālvērtību (2014. gada beigās – 5 627 tūkst. eiro). Šīs monētas var apmainīt Latvijas Bankā atbilstoši nominālvērtībai. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos šīs monētas atpirkt no monētu turētājiem, ir neliela, un uzkrājumi nav izveidoti.

2015. gadā darbību uzsāka Eirosistēmas TARGET2 vērtspapīriem platforma, kas ļauj centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un NCB nodrošināt pārrobežu vērtspapīru norēķinu pakalpojumus. Latvijas Banka veic sagatavošanās darbu, lai Latvijas vērtspapīru tirgus dalībnieki varētu pievienoties TARGET2 vērtspapīriem platformai 2017. gadā, un kopā ar citām NCB piedalās tās izmaksu segšanā. Plānots, ka Latvijas Bankas ieguldījums 2016.–2019. gadā būs aptuveni 1.2 milj. eiro. Paredzēts, ka TARGET2 vērtspapīriem platforma darbosies, ievērojot pilno izmaksu atgūšanas principu un komisijas maksas ienākumi vidējā termiņā segs tās izdevumus.

LATVIJAS BANKAS PADOMEI

Ziņojums par finanšu pārskatiem

Esam veikuši pievienoto Latvijas Bankas (turpmāk "Banka") finanšu pārskatu no 66. līdz 110. lapai revīziju. Revidētie finanšu pārskati ietver bilanci 2015. gada 31. decembrī, peļņas un zaudējumu aprēķinu un kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskatu par gadu, kas noslēdzās 2015. gada 31. decembrī, kā arī nozīmīgāko grāmatvedības principu aprakstu un citus finanšu pārskatu skaidrojumus.

Bankas valdes atbildība par finanšu pārskatu

Bankas valde ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu un informācijas patiesu uzrādīšanu saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 11. novembra Pamatnostādni par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (pārstrādāta versija) (ECB/2010/20), Latvijas Bankas padomes pieņemto Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku un likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu. Bankas valde ir arī atbildīga par tādas iekšējās kontroles izveidošanu, kāda pēc Bankas valdes domām ir nepieciešama, lai nodrošinātu šo finanšu pārskatu, kas nesatur būtiskas neatbilstības ne krāpšanas, ne kļūdas rezultātā, sagatavošanu.

Revidentu atbildība

Mēs esam atbildīgi par revidentu atzinuma sniegšanu par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz veikto revīziju. Revīzija tika veikta saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums ir jāievēro spēkā esošās ētikas prasības un revīzija jāplāno un jāveic tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību, ka šajos finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzijas laikā tiek veiktas procedūras, lai iegūtu revīzijas pierādījumus par finanšu pārskatos uzrādītajām summām un atklāto informāciju. Piemēroto procedūru izvēle ir atkarīga no mūsu profesionāla vērtējuma, ieskaitot risku novērtējumu attiecībā uz būtiskām neatbilstībām šajos finanšu pārskatos, kas var pastāvēt krāpšanās vai kļūdu dēļ. Veicot šo risku novērtējumu, mēs apsveram iekšējās kontroles sistēmu, kas saistīta ar Bankas šo finanšu pārskatu sagatavošanu un informācijas patiesu atspoguļošanu, ar mērķi piemērot pastāvošajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, bet nevis lai sniegtu atzinumu par Bankas iekšējās kontroles efektivitāti. Revīzija ietver arī lietoto grāmatvedības politiku un Bankas valdes izdarīto grāmatvedības aplēšu pamatotības, kā arī finanšu pārskatos sniegtās informācijas vispārēju izvērtējumu.

Mēs uzskatām, ka iegūtie revīzijas pierādījumi dod pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam.

Atzinums

Mūsaprāt, finanšu pārskati sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par Latvijas Bankas finanšu stāvokli 2015. gada 31. decembrī un par tās darbības finanšu rezultātiem par gadu, kas noslēdzās 2015. gada 31. decembrī, saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2010. gada 11. novembra Pamatnostādni par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (pārstrādāta versija) (ECB/2010/20), Latvijas Bankas padomes pieņemto Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku un likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

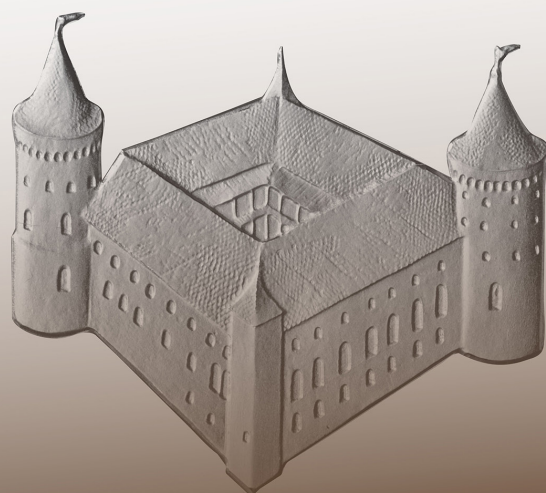
Citi apstākļi

Atbilstošie salīdzinošie rādītāji ir iegūti no Bankas finanšu pārskatiem par gadu, kas noslēdzās 2014. gada 31. decembrī, kurus revidēja cits neatkarīgs revidents, kas 2015. gada 10. martā sniedza atzinumu bez iebildēm.

KPMG Baltics SIA
Licence Nr. 55

Armine Movsisjana
Valdes priekšsēdētāja
Zvērināta revidente
Sertifikāta Nr. 178
Rīga, Latvija
2016. gada 10. martā

PIELIKUMI

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI 2015. GADĀ

(perioda beigās; milj. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
LATVIJAS BANKA												
Latvijas devums eiro zonas naudas bāzē	5 105.7	5 716.5	5 826.0	6 485.8	6 573.3	6 696.0	6 799.1	6 826.1	7 199.9	7 238.1	7 511.1	8 964.8
Skaidrā nauda apgrozībā	3 883.8	3 894.7	3 929.1	3 966.3	3 986.1	4 023.6	4 079.3	4 070.2	4 063.0	4 068.9	4 087.7	4 180.4
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	1 221.9	1 821.8	1 896.9	2 519.5	2 587.2	2 672.4	2 719.8	2 755.9	3 136.9	3 169.2	3 423.4	4 784.4
Noguldījumu iespēja un pārējās ar monetārās politikas operācijām saistītās saistības	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	3 296.7	3 183.8	3 237.8	3 113.4	3 248.4	3 189.3	3 193.1	3 264.7	3 358.9	3 417.8	3 430.2	3 327.1
Ārzemju saistības ārpus eiro zonas	27.3	14.7	10.4	14.0	5.0	5.8	20.6	22.5	2.3	0.6	3.5	9.6
Kredīti	1 987.3	2 069.1	2 285.9	2 437.7	2 659.7	2 902.1	3 103.0	3 132.6	3 325.2	3 554.9	3 676.3	3 819.9
Eiro zonas MFI	673.8	690.8	730.1	713.5	721.0	753.5	757.9	714.9	732.0	760.1	767.6	772.0
Eiro zonas valdības sektoram	505.6	518.6	597.7	773.2	1 030.5	1 064.5	1 065.2	1 051.7	1 129.7	1 142.8	1 133.4	1 139.1
Citiem eiro zonas rezidentiem	807.9	859.7	958.1	951.1	908.2	1 084.1	1 279.9	1 366.0	1 463.5	1 652.0	1 775.3	1 908.8
MFI												
Noguldījumi uz nakti (Latvijas devums eiro zonas M1)	8 245.2	8 383.1	8 424.0	8 462.3	8 522.0	8 493.0	8 661.5	8 719.5	8 890.5	8 855.7	9 165.9	9 457.2
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	1 421.4	1 451.0	1 440.4	1 457.2	1 386.9	1 446.6	1 368.1	1 347.4	1 311.2	1 357.8	1 327.3	1 270.0
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	697.6	713.8	698.7	715.5	706.6	703.4	724.2	724.6	733.7	738.8	748.9	779.4
Latvijas devums eiro zonas M2	10 364.2	10 547.9	10 563.1	10 635.0	10 615.5	10 643.0	10 753.8	10 791.5	10 935.4	10 952.3	11 242.1	11 506.6
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	23.5	17.4	15.2	12.8	10.7	5.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	31.1	52.5	48.9	47.6	52.6	47.8	61.0	60.0	59.3	57.8	51.1	65.1
Latvijas devums eiro zonas M3	10 418.8	10 617.8	10 627.2	10 695.4	10 678.8	10 696.2	10 814.8	10 851.5	10 994.7	11 010.1	11 293.2	11 571.7
Trie ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	-284.7	-316.5	184.6	-494.7	-547.4	-247.7	-516.1	-323.3	-287.6	-681.7	-1 018.8	-2 183.1
Kredīti eiro zonas finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām	14 028.4	13 929.4	13 789.3	13 749.4	13 796.9	13 752.4	13 674.2	13 736.4	13 777.3	13 810.3	13 820.9	13 741.9
Aizdevumi rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecībām	12 568.1	12 501.7	12 470.6	12 442.2	12 503.4	12 459.8	12 425.3	12 469.9	12 457.0	12 469.8	12 449.6	12 342.1
Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecību noguldījumi	9 275.8	9 391.1	9 439.5	9 492.9	9 456.7	9 533.5	9 669.4	9 703.9	9 765.7	9 804.8	9 990.8	10 333.6
PROCENTU LIKMES												
Galveno refinansēšanas operāciju procentu likme (perioda beigās; %)	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05
Eiro veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes (%)												
Starpbanku tirgū izsniegtie kredīti	0.00	0.00	0.00	-0.10	-0.15	-0.15	-0.14	-0.15	-0.15	-0.15	-0.19	-0.20
Nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām izsniegtie kredīti ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam (jaunie darījumi)	4.0	3.8	3.6	3.0	2.9	3.8	3.7	3.3	3.5	3.8	3.1	3.4
Nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecību termiņnoguldījumi (jaunie darījumi)	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.3

LATVIJAS BANKAS 2015. GADA MĒNEŠU BILANCES

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AKTĪVI	8 740 892	8 729 216	9 052 950	9 222 177	9 526 523	9 774 845	10 041 617	10 213 104	10 468 951	10 781 858	10 954 792	11 118 687
Zelts un zeltā izteiktās prasības	238 488	228 761	235 369	229 138	231 551	223 463	210 796	215 087	213 888	221 499	213 616	207 670
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	2 818 311	2 739 228	2 784 797	2 670 987	2 813 154	2 774 286	2 792 392	2 861 689	2 974 791	3 011 753	3 033 942	2 949 979
Prasības pret SVF	150 484	151 391	155 003	151 632	153 200	151 908	153 587	151 388	151 291	153 164	156 740	153 780
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2 667 827	2 587 837	2 629 794	2 519 355	2 659 954	2 622 378	2 638 805	2 710 301	2 823 500	2 858 589	2 877 202	2 796 199
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	598 021	655 767	617 231	578 373	582 671	598 862	636 981	591 546	558 337	577 972	563 986	541 073
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	239 940	215 775	217 598	213 241	203 673	191 540	189 870	187 883	170 255	184 581	182 681	169 490
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi eiro	85 520	85 520	160 520	170 520	170 520	200 520	201 520	200 520	235 520	235 520	230 520	263 730
Galvenās refinansēšanas operācijas	—	—	—	—	—	—	1 000	—	5 000	5 000	—	—
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	85 520	85 520	160 520	170 520	170 520	200 520	200 520	200 520	230 520	230 520	230 520	263 730
Precizējošās reversās operācijas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strukturālās reversās operācijas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aizdevumu iespēja uz nakti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Papildu nodrošinājuma pieprasījumu aizdevumi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	23 361	1 124	4 388	1 868	7 976	432	210	100	2 724	13 580	10 099	2 491
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	1 280 432	1 326 708	1 503 752	1 686 976	1 898 553	2 102 216	2 264 358	2 340 465	2 528 549	2 727 818	2 871 714	3 015 433
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	—	—	190 294	354 840	531 807	723 303	901 061	1 053 519	1 238 919	1 442 707	1 658 771	1 808 374
Pārējie vērtspapīri	1 280 432	1 326 708	1 313 458	1 332 136	1 366 746	1 378 913	1 363 297	1 286 946	1 289 630	1 285 111	1 212 943	1 207 059
Eirosistēmas iekšējās prasības	3 349 773	3 372 733	3 412 165	3 456 298	3 500 415	3 554 660	3 614 196	3 640 644	3 649 632	3 674 719	3 708 623	3 802 596
Līdzdalība ECB kapitālā	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082
Prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480
Prasības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pārējās prasības Eurosistēmā	3 071 211	3 094 171	3 133 603	3 177 736	3 221 853	3 276 098	3 335 634	3 362 082	3 371 070	3 396 157	3 430 061	3 524 034
Nepabeigtie norēķini	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pārējie aktīvi	107 046	103 600	117 130	214 776	118 010	128 866	131 294	175 170	135 255	134 416	139 611	166 225

2. pielikums (turpinājums)

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

116

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
PASĪVI	8 740 892	8 729 216	9 052 950	9 222 177	9 526 523	9 774 845	10 041 617	10 213 104	10 468 951	10 781 858	10 954 792	11 118 687
Banknotes apgrozībā	3 699 161	3 709 822	3 744 760	3 782 277	3 802 452	3 839 409	3 894 577	3 885 276	3 877 523	3 883 080	3 901 302	3 992 436
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	1 221 864	1 821 820	1 896 915	2 519 502	2 587 199	2 672 381	2 719 759	2 755 907	3 136 934	3 169 173	3 423 412	4 784 410
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	1 221 864	1 821 820	1 896 915	2 519 502	2 587 199	2 672 381	2 719 759	2 755 907	3 136 934	3 169 173	3 423 412	4 784 410
Noguldījumu iespēja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Termiņnoguldījumi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Precizējošās reversās operācijas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	—	3 750	—	4 840	—	650	2 670	10 540	1 060	—	2 150	8 830
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	95 364	83 197	88 624	58 967	45 060	71 697	95 534	95 204	84 166	94 268	125 602	145 894
Saistības pret valdību	38 848	28 151	34 008	33 226	20 175	47 369	28 226	28 380	16 853	21 210	23 100	38 055
Pārējās saistības	56 516	55 046	54 616	25 741	24 885	24 328	67 308	66 824	67 313	73 058	102 502	107 839
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	27 319	14 694	10 388	11 593	5 011	5 800	20 576	18 635	2 096	624	3 536	9 099
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	150 675	152 306	156 949	152 525	153 234	153 659	155 036	152 113	151 491	154 426	157 914	155 228
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	—	—	—	2 434	—	—	—	3 843	232	—	—	478
Eirosistēmas iekšējās saistības	2 735 345	2 212 201	2 386 924	1 983 237	2 207 625	2 330 783	2 450 172	2 587 395	2 502 876	2 705 352	2 571 357	1 312 104
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	2 735 345	2 212 201	2 386 924	1 983 237	2 207 625	2 330 783	2 450 172	2 587 395	2 502 876	2 705 352	2 571 357	1 312 104
Pārējās saistības Eurosistēmā	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nepabeigtie norēķini	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pārējās saistības	314 944	236 889	265 197	227 462	245 284	231 546	231 091	225 950	224 065	284 039	281 037	258 853
Kapitāls un rezerves	496 220	494 537	503 193	479 340	480 658	468 920	472 202	478 241	488 508	490 896	488 482	451 355

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRVIENTĪBAS 2015. GADA BEIGĀS**1. AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE**

(vadītājs Romualds Namnieks; vadītāja vietnieki Imants Kravals, Sandis Mackēvičs)

1.1. Analītiskā daļa (vadītājs Māris Dzelme)

1.2. Bruņojuma daļa (vadītājs Juris Kušķis)

1.3. Centrālā nodaļa (vadītājs Ivars Geriņš)

1.4. Rīgas nodaļa (vadītājs Igo Peičs)

1.5. Liepājas nodaļa (vadītājs Gints Liepiņš)

2. FINANŠU STABILITĀTES PĀRVALDE

(vadītājs Elmārs Zakulis; vietnieks Andris Ņikitins)

2.1. Finanšu stabilitātes daļa (vadītājs Armands Pogulis)

3. GRĀMATVEDĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis Jānis Caune; vadītāja vietniece, Latvijas Bankas galvenā grāmatveža vietniece Iveta Medne)

3.1. Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļa (vadītājs Gatis Gersons)

3.2. Bankas iekšējo operāciju daļa (vadītāja Anita Jakāne)

4. IEKŠĒJĀ AUDITA PĀRVALDE

(vadītājs Leo Ašmanis; vadītāja vietnieki Jānis Stražinskis, Juris Ziediņš)

5. INFORMĀCIJAS SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Harijs Ozols; vadītāja vietnieks Krišs Rauhvargers)

5.1. Projektēšanas un programmēšanas daļa (vadītājs Ilgvars Apinis)

5.2. Datortīklu un serveru sistēmu daļa (vadītājs Uldis Kristapsons)

5.3. Bankas informācijas sistēmas uzturēšanas un attīstības daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Valdis Spūlis)

5.4. Informācijas sistēmu drošības daļa (vadītāja Ilona Etmane)

5.5. Informācijas sistēmu kvalitātes kontroles daļa (vadītājs Askolds Kālis)

5.6. Sistēmu uzturēšanas daļa (vadītājs Valērijs Kondratjevs)

6. JURIDISKĀ PĀRVALDE

(vadītāja Ilze Posuma; vadītāja vietnieces Maija Āboliņa, Iveta Krastiņa)

7. KASES UN NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs Jānis Blūms; vadītāja vietnieki Veneranda Kausa, Vilnis Kepe)

7.1. Kases operāciju daļa (vadītājs Ģirts Jansons)

7.2. Monētu daļa (vadītāja Maruta Brūkle)

7.3. Naudas tehnoloģiju daļa (vadītājs Andris Tauriņš)

7.4. Rīgas filiāle (vadītājs Jānis Strēlnieks)

7.5. Liepājas filiāle (vadītājs Gundars Lazdāns)

8. MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Egons Gailītis; vadītāja vietnieces Irēna Krūmane, Anda Zalmane)

8.1. Maksājumu sistēmu politikas daļa (vadītājs Deniss Filipovs)

8.2. Maksājumu sistēmu operāciju daļa (vadītāja Natālija Popova)

8.3. Maksājumu un norēķinu daļa (vadītāja Una Ruka)

8.4. Kredītu reģistra daļa (vadītāja Laura Ausekle)

9. MONETĀRĀS POLITIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Uldis Rutkaste; vadītāja vietnieks Mārtiņš Bitāns)

9.1. Makroekonomikas analīzes daļa (vadītāja Santa Bērziņa)

9.2. Finanšu tirgus analīzes daļa (vadītājs Gunārs Bērziņš)

9.3. Monetārās izpētes un prognozēšanas daļa (vadītājs Gundars Dāvidsons)

3. pielikums (turpinājums)

10. PERSONĀLA PĀRVALDE

(vadītāja Liene Glāzniece; vadītāja vietnieki Helmūts Ancāns, Vineta Veikmane)

11. PREZIDENTA BIROJS¹

(vadītājs Guntis Valujevs)

12. STARPTAUTISKO ATTIECĪBU UN KOMUNIKĀCIJAS PĀRVALDE

(vadītājs Juris Kravalis)

12.1. Dokumentu pārvaldības un bibliotēkas daļa (vadītāja Ineta Strade)

12.2. Izdevniecības daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Aina Raņķe)

12.3. Sabiedrisko attiecību daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Kristaps Otersons)

12.4. Starptautisko attiecību un protokola daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece² Aleksandra Bambale)

13. STATISTIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Agris Caune; vadītāja vietnieks Ilmārs Skarbnieks)

13.1. Finanšu tirgus un monetārās statistikas daļa (vadītāja Zigrīda Aušta)

13.2. Maksājumu bilances statistikas daļa (vadītāja Daiga Gaigala-Ližbovska)

13.3. Tautsaimniecības un finanšu statistikas daļa (vadītāja Iveta Salmiņa)

14. TEHNISKĀ PĀRVALDE

(vadītājs Reinis Jakovļevs)

14.1. Saimniecības daļa (vadītājs Einārs Cišs)

14.2. Ēku sistēmu daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Jānis Kreicbergs)

14.3. Drošības sistēmu daļa (vadītājs Viesturs Balodis)

15. TIRGUS OPERĀCIJU PĀRVALDE

(vadītājs Raivo Vanags; vadītāja vietniece Daira Brunere)

15.1. Darījumu un investīciju daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Vadims Zaicevs)

15.2. Riska vadības daļa (vadītāja Zane Volkopa)

16. MĀCĪBU CENTRS

(vadītāja p.i. Gundega Vizule³)

¹ Ar 01.03.2016. funkcijas nodotas Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldei.

² Ar 01.03.2016. – vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece, prezidenta biroja vadītāja.

³ Ar 21.01.2016. – vadītāja.

4. pielikums

LATVIJAS BANKAS DALĪBA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMĀ

ECB Padome

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

ECB Ģenerālpadome

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

ECB Uzraudzības valde

Zoja Razmusa, Latvijas Bankas prezidenta vietniece (nacionālo uzraudzības iestādi pārstāv FKTK priekšsēdētājs Kristaps Zakulis¹)

Banknošu komiteja

Jānis Blūms, Latvijas Bankas valdes loceklis, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītājs

Veneranda Kausa, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītāja vietniece

Budžeta komiteja

Jānis Caune, Latvijas Bankas valdes loceklis, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis, Grāmatvedības pārvaldes vadītājs

Iveta Medne, Latvijas Bankas galvenā grāmatveža vietniece, Grāmatvedības pārvaldes vadītāja vietniece

Cilvēkresursu konference

Liene Glāzniece, Personāla pārvaldes vadītāja

Vineta Veikmane, Personāla pārvaldes vadītājas vietniece

Eirosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja

Kristaps Otersons, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītāja vietnieks, Sabiedrisko attiecību daļas vadītājs

Varis Vagotīšs-Vagulīšs, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes Sabiedrisko attiecību daļas galvenais komunikācijas projektu vadītājs

Eirosistēmas IT koordinācijas komiteja

Arvils Sautiņš, Latvijas Bankas padomes loceklis

Finanšu stabilitātes komiteja

Elmārs Zakulis, Finanšu stabilitātes pārvaldes vadītājs

Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja

Jānis Caune, Latvijas Bankas valdes loceklis, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis, Grāmatvedības pārvaldes vadītājs

Gatis Gersons, Grāmatvedības pārvaldes Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļas vadītājs

Iekšējo auditoru komiteja

Leo Ašmanis, Iekšējā audita pārvaldes vadītājs

Juris Ziediņš, Iekšējā audita pārvaldes vadītāja vietnieks

Informācijas tehnoloģiju komiteja

Harijs Ozols, Latvijas Bankas valdes loceklis, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītājs
Valdis Spūlis, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītāja vietnieks, Bankas informācijas sistēmas uzturēšanas un attīstības daļas vadītājs

¹ Ar 11.02.2016. – Pēters Putniņš.

4. pielikums (turpinājums)

Juridiskā komiteja

Ilze Posuma, Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja vietniece, Juridiskās pārvaldes vadītāja

Iveta Krastiņa, Juridiskās pārvaldes vadītāja vietniece

Kontroles komiteja

Iveta Medne, Latvijas Bankas galvenā grāmatveža vietniece, Grāmatvedības pārvaldes vadītāja vietniece

Gatis Gersons, Grāmatvedības pārvaldes Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļas vadītājs

Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteja¹

Egons Gailītis, Maksājumu sistēmu pārvaldes vadītājs

Anda Zalmane, Maksājumu sistēmu pārvaldes vadītāja vietniece

Monetārās politikas komiteja

Mārtiņš Bitāns, Monetārās politikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Gundars Dāvidsons, Monetārās politikas pārvaldes Monetārās izpētes un prognozēšanas daļas vadītājs

Organizācijas attīstības komiteja

Jānis Caune, Latvijas Bankas valdes loceklis, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis, Grāmatvedības pārvaldes vadītājs

Igors Fleitmanis, Latvijas Bankas darbības risku vadītājs

Riska vadības komiteja

Daira Brunere, Tirgus operāciju pārvaldes vadītāja vietniece

Zane Volkopa, Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļas vadītāja

Starptautisko attiecību komiteja

Juris Kravalis, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītājs

Andris Strazds, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes padomnieks

Statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs

Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Tirgus operāciju komiteja

Raivo Vanags, Latvijas Bankas valdes loceklis, Tirgus operāciju pārvaldes vadītājs

Harijs Zuļģis, Tirgus operāciju pārvaldes galvenais finanšu tirgus operāciju analītiķis

¹ Ar 01.04.2016. – Tirgus infrastruktūras un maksājumu komiteja.

5. pielikums

LATVIJAS BANKAS PĀRSTĀVniecība STARPTAUTISKAJĀS ORGANIZĀCIJĀS

EIROPAS SAVIENĪBA

ESRK

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents (nacionālo uzraudzības iestādi pārstāv FKTK priekšsēdētājs Kristaps Zakulis¹)

ESRK Konsultatīvā speciālistu komiteja

Elmārs Zakulis, Finanšu stabilitātes pārvaldes vadītājs (nacionālo uzraudzības iestādi pārstāv FKTK padomes locekle Ludmila Vojevoda)

ES Padomes Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK)

Juris Kravalis, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītājs
Santa Bērziņa (pārstāvja vietniece), Monetārās politikas pārvaldes Makroekonomikas analīzes daļas vadītāja

EFK apakškomiteja eiro monētu jautājumos

Maruta Brūkle, Kases un naudas apgrozības pārvaldes Monētu daļas vadītāja

EFK apakškomiteja SVF jautājumos

Aleksandra Bambale, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītāja vietniece, Starptautisko attiecību un protokola daļas vadītāja²

EBI Uzraugu padome

Vita Pilsuma, Latvijas Bankas padomes locekle (nacionālo uzraudzības iestādi pārstāv FKTK priekšsēdētājs Kristaps Zakulis¹)

Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība ES

Inese Allika, Latvijas Bankas specializētais atašejs, nozares padomniece

Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs
Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

EK Valsts administrācijas grupa

Antra Trenko, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes Starptautisko attiecību un protokola daļas vecākā ekonomiste

STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Pilnvaroto padome

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komiteja

Zoja Razmusa, Latvijas Bankas prezidenta vietniece

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas vietnieku grupa

Juris Kravalis, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītājs

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu birojs Vašingtonā

Agnija Jēkabsons, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu biroja izpilddirektora padomniece, Latvijas pārstāve SVF

¹ Ar 11.02.2016. – Pēters Putniņš.

² Ar 01.03.2016. – Ieva Skrīvere, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes Starptautisko attiecību un protokola daļas galvenā ekonomiste.

6. pielikums

2015. GADĀ PUBLICĒTIE LATVIJAS BANKAS IZDEVUMI UN NOZĪMĪGĀKĀS LATVIJAS BANKAS DARBINIEKU PUBLIKĀCIJAS

Šajā sarakstā iekļautie Latvijas Bankas izdevumi pieejami Latvijas Bankas interneta vietnē (www.bank.lv).

REGULĀRIE IZDEVUMI UN TURPINĀJUMIZDEVUMI

"Finanšu Stabilitātes Pārskats" (2015)

"Latvijas Bankas 2014. gada pārskats"

"Latvijas Maksājumu Balance. *Latvia's Balance of Payments*. 2014"

"Makroekonomisko Norišu Pārskats" (2015. gada jūnijs un decembris; Nr. 21 un 22)

PĒTĪJUMI

BESSONOV, Andrejs. *Latvijas IKP prognozēšanas modeļi*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 1, 2015. 40 lpp.

FADEJEVA, Ludmila, KRASNOPJOROV, Oļegs. *Latvijas darba tirgus pārmaiņas 2008.–2013. gadā: uzņēmumu aptaujas rezultāti*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 2, 2015. 183 lpp.

VILERTS, Kārlis, KRASNOPJOROV, Oļegs, BRĒKIS, Edgars. *Izglītības ietekme uz algām Latvijā ekonomiskās krīzes laikā un pēckrīzes periodā (2006.–2012. gada datu vērtējums)*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 3, 2015. 51 lpp.

BUŠS, Ginters. *Darbvietu meklēšanas un atbilstības frikcijas un darba tirgus dinamika Latvijā*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 4, 2015. 75 lpp.

BENKOVSKIS, Konstantīns. *Resursu izlietojuma neefektivitāte Latvijā: vai krīze mainījusi situāciju?* Rīga : Latvijas Banka, Nr. 5, 2015. 31 lpp.

BENKOVSKIS, Konstantīns, TKAČEVŠ, Oļegs. *Latvijas pakalpojumu eksportētāju raksturojums*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 6, 2015. 50 lpp.

DISKUSIJU MATERIĀLI

LIELKALNE, Olga, SIŅENKO, Nadežda. *Risku tīklveida diagrammas izmantošana svarīgāko finanšu stabilitātes risku pārmaiņu novērtēšanai*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 1, 2015. 20 lpp.

KRASNOPJOROV, Oļegs. *Dabiskā un cikliskā bezdarba Latvijā novērtējums ar Beveridža līknes modeli*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 2, 2015. 25 lpp.

BENKOVSKIS, Konstantīns, BĒRZIŅA, Santa, ZORGENTREIJA, Līva. *Latvijas reeksporta novērtējums, izmantojot uzņēmuma līmeņa datus*. Rīga : Latvijas Banka, Nr. 3, 2015. 23 lpp.

PUBLIKĀCIJAS

AJEVSKIS, Viktors. *Semi-Global Solutions to DSGE Models: Perturbation around a Deterministic Path*. Dynare Working Papers, No. 44, May 2015. 35 p.

BENKOVSKIS, Konstantīns, WÖRZ, Julia. The Interpretation of Changes in Global Market Shares: Adding the Global Value Chain Dimension. *No: The Age of Global Value Chains: Maps and Policy Issues*. Ed. by J. Amador and F. di Mauro. 9 July 2015, pp. 148–162.

BENKOVSKIS, Konstantīns, WÖRZ, Julia. Non-price Competitiveness of Exports from Emerging Countries. *Empirical Economics*, Springer, 2 November 2015, pp. 1–29.

BENKOVSKIS, Konstantīns, WÖRZ, Julia. Summary Measure for Price and Non-price Competitiveness for ASEAN+3. *Asian Economic Journal*, vol. 29, No. 2, 16 June 2015, pp. 165–180.

BUŠS, Ginters. *Financial Frictions in a DSGE Model for Latvia*. Dynare Working Papers, No. 42, May 2015. 78 p.

6. pielikums (turpinājums)

BUSS, Ginters. Financial Frictions in Latvia. *Empirical Economics*, Springer, 31 October 2015, pp. 1–29.

BUSS, Ginters. Real-Time Signal Extraction with Regularized Multivariate Direct Filter Approach. *Journal of Forecasting*, vol. 35, issue 3, 25 November 2015, pp. 206–216.

CHRISTODOULOPOULOU, Styliani, TKACHEVS, Oļegs. Measuring the Effectiveness of Cost and Price Competitiveness in External Rebalancing of Euro Area Countries: What Do Alternative HCIs Tell Us? *Empirica*, Springer, 6 August 2015, pp. 1–45.

KASJANOVŠ, Igors. Is Part of the Latvian Economy already in the Middle-Income Trap? *World Economics*, vol. 16, No. 1, March 2015, pp. 58–69.

**EIROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS UN CITU SVARĪGU
UZDEVUMU 2015. GADA AKTUALITĀTES**

16. janvārī ECB Padome pārskatīja aktīvu, kas izmantojami kā nodrošinājums Eirosistēmas monetārās politikas operācijās, pieņemamo neregulēto tirgu sarakstu, kā arī emitentu, kas klasificēti kā aģentūras novērtējuma diskontu II kategorijā, sarakstu (saraksti pieejami ECB interneta vietnē).

22. janvārī ECB Padome nolēma nemainīt galvenās Eirosistēmas monetārās politikas operācijās izmantotās procentu likmes (tālāk tekstā – galvenās ECB procentu likmes).

22. janvārī ECB Padome apstiprināja paplašināto aktīvu iegādes programmu (PAIP), ietverot eiro zonas valstu centrālo valdību, aģentūru un Eiropas institūciju emitētās obligācijas, kā arī paziņoja par šīs programmas izpildes kārtību.

22. janvārī ECB Padome nolēma, ka sešu atlikušo ITRMO procentu likmes būs vienādas ar Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi attiecīgās ITRMO veikšanas laikā.

3. februārī ECB Padome pieņēma Ieteikumu ECB/2015/3 Eiropas Savienības Padomei par Latvijas Bankas ārējiem revidentiem.

5. februārī ECB Padome apstiprināja publicēšanai Eirosistēmas/ECBS Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas sagatavoto devīto apsekojumu par korespondentattiecību izmantošanu eiro maksājumiem (*Ninth survey on correspondent banking in euro*) un pārskatu par virtuālās naudas shēmām (*Virtual currency schemes – a further analysis*).

6. februārī ECB Padome apstiprināja Eirosistēmas/ECBS Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas sagatavoto Eirosistēmas 2014. gada maksājumu sistēmu pārraudzības ziņojumu (*Eurosystem Oversight Report 2014*).

10. februārī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2015/5, ar ko groza Lēmumu ECB/2014/34 par ar ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijām saistītajiem pasākumiem.

18. februārī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2015/9, ar kuru atceļ Lēmumu ECB/2013/6 par noteikumiem tam, kā pašu emitētas nenodrošinātas valsts garantētas banku obligācijas izmanto par nodrošinājumu Eirosistēmas monetārās politikas operācijās, Lēmumu ECB/2013/35 par papildu pasākumiem attiecībā uz Eirosistēmas refinansēšanas operācijām un nodrošinājuma atbilstību un Lēmuma ECB/2014/23 par atlīdzību par noguldījumiem, atlikumiem un virsrezervju turējumiem 1., 3. un 4. pantu (spēkā ar 2015. gada 1. maiju). Lēmums ECB/2013/6 un Lēmuma ECB/2014/23 1. pants iestrādāts Pamatnostādnē ECB/2014/60 (spēkā ar 2015. gada 1. maiju). Lēmuma ECB/2014/23 3. un 4. pants iestrādāts attiecīgi Pamatnostādnē ECB/2012/27 un Pamatnostādnē ECB/2014/9.

20. februārī ECB Padome pieņēma lēmumu, ka ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas tiks iekļautas to organizāciju sarakstā, kuras atbalsta Banknošu ētikas iniciatīvas mērķus.

23. februārī ECB Padome apstiprināja Eirosistēmas/ECBS Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas sagatavotos norādījumus karšu maksājumu shēmu novērtējuma veikšanai atbilstoši Eirosistēmas izstrādātajiem pārraudzības standartiem (*Guide for the assessment of card payment schemes against the oversight standards*).

26. februārī ECB Padome pieņēma lēmumu, ka minimālā apjoma sliekšņa 500 000 eiro apjomā ieviešana iekšzemes kredītprasībām Eirosistēmas nodrošinājuma sistēmā, kas sākotnēji bija plānota 2015. gada martā, tiks atlikta vismaz līdz 2018. gada septembra beigām.

7. pielikums (turpinājums)

2. martā ECB Padome, lai uzlabotu Eirosistēmas zināšanas par finansēšanas nosacījumiem eiro zonā, tādējādi palīdzot ECB Padomei novērtēt monetārās un ekonomiskās norises monetārās politikas lēmumu pieņemšanai, apstiprināja pārstrādāto banku veiktās kreditēšanas apsekojuma aptaujas anketu un tās aizpildīšanas norādījumus (spēkā ar 2015. gada aprīli).

4. martā ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2015/10 par otrreizējo tirgu valsts sektora aktīvu iegādes programmu (piemēro ar 2015. gada 9. martu).

5. martā ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes.

18. martā ECB Padome atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību, kas uztic ECB uzdevumu uzraudzīt, kā ES valstu centrālās bankas ievēro šā līguma 123. un 124. pantā un ar tiem saistītajās regulās noteiktos aizliegumus, apstiprināja attiecīgo pārskatu par 2014. gadu (sīkāka informācija par to sniegta ECB 2014. gada pārskata sadaļā "Monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošana").

18. martā ECB Padome pieņēma lēmumu, ka Eirosistēma veiks ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru mezanīna laidību iegādi ar nosacījumu, ka uz šiem mezanīna laidieniem attiecas garantijas, kas atbilst Eirosistēmas nodrošinājuma sistēmas garantiju kritērijiem (kā norādīts Pamatnostādnes ECB/2011/14 6.3.2.c) nodaļā; ar 2014. gada 1. maiju Pamatnostādnes ECB/2014/60 114. pants).

18. martā ECB Padome atzīmēja, ka 2015. gada 27. aprīlī saistībā ar ECB un EK kopīgo konferenci par finanšu tirgu integrāciju un stabilitāti Eiropā tiks publicēts ECB ziņojuma "Finanšu integrācija Eiropā" (*Financial integration in Europe*) 9. izdevums.

20. martā ECB Padome apstiprināja gada novērtējumu par to, cik pieejama un kvalitatīva ir dažādu veidu statistika, ko Eirosistēma apkopo, pamatojoties uz ECB tiesību aktiem, kā arī apstiprināja publicēšanai 2014. gada kvalitātes ziņojumu par eiro zonas monetāro un finanšu statistiku (*Euro area monetary and financial statistics: 2014 quality report*).

25. martā ECB Padome apstiprināja saskaņā ar Regulas ECB/2014/48 par naudas tirgu statistiku (spēkā ar 2015. gada 1. janvāri) 2. panta 2. punktu klasificēto pirmā posma pārskatu sniedzēju sarakstu (pieejams ECB interneta vietnē).

2. aprīlī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni ECB/2015/15, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2012/27 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2).

15. aprīlī ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes.

15. aprīlī ECB Padome apstiprināja grozījumus to eiro zonā esošo aģentūru sākotnējā sarakstā, kuru emitētie vērtspapīri atbilst iegādēm VSAIP ietvaros (pieejams ECB interneta vietnē).

16. aprīlī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni ECB/2015/20, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/60 par Eirosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanu.

16. aprīlī ECB Padome pieņēma Regulu (ES) 2015/730, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1011/2012 par vērtspapīru turējumu statistiku (ECB/2012/24) (ECB/2015/18), saskaņojot Regulu (ES) Nr. 1011/2012 ar Regulu (ES) Nr. 1374/2014 par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām apdrošināšanas sabiedrībām (ECB/2014/50) un nosakot apdrošināšanas sabiedrību vērtspapīru turējumu statistikas pārskatu sniegšanas prasības.

16. aprīlī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni ECB/2015/19, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2013/7 par vērtspapīru turējumu statistiku, lai noteiktu nepieciešamās procedūras ES valstu centrālajām bankām pārskatu sniegšanai ECB.

7. maijā ECB Padome apstiprināja ieteikumus, kas ietverti ziņojumā par pasākumiem, kuri pieņemti, lai nodrošinātu Padomes 2009. gada 9. oktobra Regulā (EK) 951/2009,

7. pielikums (turpinājums)

ar ko groza Padomes 1998. gada 23. novembra Regulu (EK) Nr. 2533/98 par statistikas informācijas vākšanu, ko veic Eiropas Centrālā banka, minēto statistiskās informācijas konfidencialitāti.

20. maijā ECB Padome apstiprināja publicēšanai "Finanšu Stabilitātes Pārskatu" (*Financial Stability Review. May 2015*).

28. maijā ECB Padome pieņēma zināšanai TARGET 2014. gada pārskatu (*TARGET Annual Report: 2014*).

3. jūnijā ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes.

17. jūnijā ECB Padome pieņēma zināšanai TARGET2 vērtspapīriem projekta sagatavošanas statusu, ņemot vērā, ka pirmā grupa sāka darbību 2015. gada 22. jūnijā.

17. jūnijā ECB Padome apstiprināja publicēšanai 14. gada pārskatu par eiro starptautisko lomu (*The international role of the euro. July 2015*).

18. jūnijā ECB Padome pieņēma zināšanai ES Tiesas nolēmumu, kas apstiprināja, ka 2012. gadā izziņotā tiešo monetāro darījumu programma atbilst ES tiesību normām un nepārsniedz ECB kompetences ietvarus.

25. jūnijā ECB Padome apstiprināja ITRMO veikšanai svarīgus tehniskos aspektus, īpaši saistībā ar datu pārskatīšanas ietekmi uz sākotnējā un papildu apjoma aprēķināšanu.

25. jūnijā ECB Padome nolēma samazināt tolerances līmeni mantotām informācijas tehnoloģiju sistēmām un mantotiem aktīviem saistībā ar kredītu līmeņa datu prasībām ar aktīviem nodrošinātajiem vērtspapīriem pēc gadu ilga adaptācijas perioda.

1. jūlijā, lai nodrošinātu lielāku skaidrību tirgus dalībniekiem, ECB Padome nolēma publicēt pamatprincipu kopumu, lai skaidrotu, kādiem ar aktīviem nodrošinātiem vērtspapīriem Eurosistēma dod priekšroku, ABSIP kontekstā apsverot šo vērtspapīru iegādes.

9. jūlijā ECB Padome pieņēma zināšanai un apstiprināja publicēšanai Eurosistēmas/ECBS Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas sagatavoto ceturto ziņojumu par krāpniecību ar maksājumu kartēm (*Fourth report on card fraud. July 2015*).

16. jūlijā ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes.

19. augustā ECB Padome apstiprināja lēmumu ECB "Tautsaimniecības Biļetenā" publicēt eiro zonas valstu centrālo banku un ECB individuālos TARGET mēneša beigu atlikumus.

27. augustā ECB Padome pieņēma Pamatnostādni ECB/2015/27, ar ko groza Eiropas Centrālās bankas Pamatnostādni ECB/2014/60 par Eurosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanu.

2. septembrī ECB Padome apstiprināja ECB atbildi uz EK rīkoto sabiedrisko apspriešanu saistībā ar Regulas par Eiropas tirgus infrastruktūru (Regula (ES) Nr. 648/2012 par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumiem, centrālajiem darījuma partneriem un darījumu reģistriem) pārskatīšanu.

3. septembrī ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes.

3. septembrī saskaņā ar paziņojumu par VSAIP ietvaros noteiktā vienas emisijas limita pārskatīšanu pēc pirmajiem sešiem iegādes veikšanas mēnešiem ECB Padome nolēma palielināt vienas emisijas limitu no sākotnējiem 25% uz 33%, nosakot, ka ikvienā konkrētajā gadījumā tiks pārbaudīts, vai neveidojas situācija, ka Eurosistēma iegūst bloķējošā mazākuma tiesības. Šādā gadījumā tiek saglabāts 25% limits.

7. pielikums (turpinājums)

4. septembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2015/29, ar ko groza Lēmumu ECB/2014/8 par monetārās finansēšanas aizliegumu un to, kā nacionālās centrālās bankas maksā atlīdzību par valdības noguldījumiem, un Pamatnostādni ECB/2015/28, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/9 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām.

4. septembrī ECB Padome apstiprināja lēmumu par jauna regulāra (ceturkšņa) ārējā izdevuma *Household Sector Report*, kas sniegs pārskatu par eiro zonas valstu mājāsaimniecību sektora finanšu un nefinanšu kontiem, publicēšanu.

10. septembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2015/31, ar ko groza Lēmumu (ES) 2015/5 par ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru iegādes programmas īstenošanu, tādējādi īstenojot ECB Padomes 2015. gada 18. marta lēmumu, ka Eirosistēma ABSIP ietvaros veiks ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru mezanīna laidīnu iegādes, ja šādi mezanīna laidieni tiek nodrošināti ar pienācīgām garantijām, kas atbilst Eirosistēmas nodrošinājuma sistēmas kritērijiem.

10. septembrī ECB Padome apstiprināja "Eirosistēmas pārraudzības politikas pamatprincipu" (*Eurosystem oversight policy framework*) un "Centrālo darījuma partneru izmantošanas standartu Eirosistēmas ārējo rezervju pārvaldīšanas operācijās" (*Standards for the use of central counterparties in Eurosystem foreign reserve management operations*) grozījumus, lai nodrošinātu atbilstību ES Vispārējās tiesas 2015. gada 4. marta lēmumam, ar kuru tika anulēta atrašanās vietas politika, ko Eirosistēma piemēroja centrālajiem darījuma partneriem.

10. septembrī ECB Padome pieņēma Regulu ECB/2015/30, ar ko groza Regulu ECB/2014/48 par naudas tirgu statistiku (spēkā ar 2015. gada oktobri), lai precizētu vairākus svarīgus terminus, kas ietverti Regulā ECB/2014/48 noteiktajās detalizētajās pārskatu sniegšanas instrukcijās.

16. septembrī ECB Padome nolēma, ka ES valstu centrālajām bankām turpmāk būs iespēja sniegt publiskus paziņojumus par ārkārtas likviditātes palīdzības sniegšanu bankām attiecīgajā valstī gadījumos, kad tās uzskatīs šādus paziņojumus par nepieciešamiem.

17. septembrī ECB Padome apstiprināja pārmaiņas ABSIP pārvaldības struktūrā.

29. septembrī ECB Padome pieņēma zināšanai 2015. gada eiro naudas tirgus apsekojuma rezultātus.

9. oktobrī ECB Padome apstiprināja publicēšanai ECB 2015. gada ziņojumu par finanšu struktūrām (*Report on financial structures. October 2015*).

22. oktobrī ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes.

5. novembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2015/33, ar ko groza Lēmumu (ES) 2015/774 par otrreizējo tirgu valsts sektora aktīvu iegādes programmu, kas piešķir juridisku spēku ECB Padomes 2015. gada 3. septembra lēmumam palielināt VSAIP vienas emisijas limitu no sākotnējiem 25% uz 33% katram starptautiskajam vērtspapīru identifikācijas numuram.

18. novembrī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni ECB/2015/34, ar ko groza Pamatnostādni (ES) 2015/510 par Eirosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanu (Vispārējās dokumentācijas pamatnostādni), un Pamatnostādni ECB/2015/35 par Eirosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanā piemērotajiem novērtējuma diskontiem.

18. novembrī ECB Padome apstiprināja publicēšanai "Finanšu Stabilitātes Pārskatu" (*Financial Stability Review. November 2015*).

7. pielikums (turpinājums)

18. novembrī ECB Padome principā apstiprināja ECB regulas projektu par kredītu un kredītriska mikrodatu (*AnaCredit*) vākšanu. Galīgais lēmums par regulas projekta pieņemšanu tiks pieņemts tikai pēc tam, kad ECB Padome saņems informāciju par aplēsēm saistībā ar attiecīgo informācijas tehnoloģiju projektu, kā arī par izmantojamo guvumu un izmaksu izvērtēšanas procedūru.

26. novembrī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni ECB/2015/39, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2011/23 par Eiropas Centrālās bankas prasībām attiecībā uz statistikas pārskatiem ārējās statistikas jomā, un Pamatnostādni ECB/2015/40, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2013/24 par Eiropas Centrālās bankas statistikas pārskatu sniegšanas prasībām ceturkšņa finanšu pārskatu jomā.

3. decembrī ECB Padome pieņēma lēmumu:

- samazināt noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi par 10 bāzes punktiem (uz -0.30% ; spēkā ar 2015. gada 9. decembri);
- nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi (attiecīgi 0.05% un 0.30%).

3. decembrī ECB Padome pieņēma lēmumu par vairākiem pasākumiem saistībā ar ECB monetārās politikas nostājas piemērošanas pārvērtēšanu, un tie ir šādi:

- pagarināt PAIP un veikt mēneša iegādes 60 mljrd. eiro apjomā līdz 2017. gada marta beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk;
- no jauna ieguldīt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru pamatsummas, kad tiem pienācis dzēšanas termiņš, kamēr tas būs nepieciešams;
- iekļaut atbilstošo aktīvu sarakstā eiro zonas reģionālo un vietējo valdību emitētos eiro denominētos tirgojamajos parāda instrumentus, kuru regulāras iegādes attiecīgo valstu centrālās bankas var veikt VSAIP ietvaros;
- turpināt veikt galvenās refinansēšanas operācijas un ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ar termiņu 3 mēneši, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu, tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2017. gada pēdējā rezervju prasību izpildes perioda beigām.

4. decembrī ECB Padome apstiprināja jaunu eiro atsaucē kursu publicēšanas laika plānu, saskaņā ar kuru no 2016. gada 1. jūlija eiro atsaucē kursu ikdienas publicēšana tiks pārcelta no aptuveni plkst. 14.30 pēc Viduseiropas laika uz aptuveni plkst. 16.00 pēc Viduseiropas laika.

4. decembrī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni ECB/2015/44, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/15 par monetāro un finanšu statistiku.

4. decembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2015/41, ar ko groza Lēmumu ECB/2014/53 par 2015. gadā emitējamo monētu daudzuma apstiprināšanu, Lēmumu ECB/2015/42 par 2016. gada monētu emisijas apjoma apstiprināšanu un Lēmumu ECB/2015/43 par euro monētu emisijas apjoma apstiprināšanas procedūru.

16. decembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2015/48, ar ko groza Lēmumu (ES) 2015/774 par otrreizējo tirgu valsts sektora aktīvu iegādes programmu.

18. decembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2015/50, ar ko groza Lēmumu ECB/2010/10 par statistikas pārskatu sniegšanas prasību neievērošanu, lai saskaņotu Lēmumu ECB/2010/10 ar Regulas ECB/2013/33 un Regulas ECB/2013/34 grozījumiem un lai Lēmumā ECB/2010/10 atspoguļotu Regulā ECB/2013/38, Regulā ECB/2013/40 un Regulā ECB/2013/39 noteiktās pārskatu sniegšanas prasības.

18. decembrī ECB Padome pārskatīja aktīvu, kas izmantojami kā nodrošinājums Eirosistēmas monetārās politikas operācijās, pieņemamo neregulēto tirgu sarakstu, kā arī pārskatīja emitentu, kas klasificēti kā aģentūras novērtējuma diskontu II kategorijā, sarakstu (aktualizētie saraksti pieejami ECB interneta vietnē).

7. pielikums (turpinājums)

30. decembrī ECB Padome nolēma sniegt skaidrojumu par ārējo kredītnovērtējuma iestāžu (kredītreitingu aģentūru) atzīšanas kritērijiem iekļaušanai Eirosistēmas kredītnovērtējuma sistēmā, kā arī publicēt minimālās aptvēruma prasības attiecībā uz novērtētajiem aktīviem, emitentiem un apjomiem, atspoguļojot aktīvu kategoriju, kas atzītas par atbilstošu nodrošinājumu monetārās politikas operācijās, un eiro zonas valstu atšķirības.

**LATVIJAS BANKAS PAMATUZDEVUMU IZPILDES 2015. GADA
NORMATĪVĀS AKTUALITĀTES**

Normatīvais akts	Nr.	Pieņemšanas datums (spēkā stāšanās datums)	Latvijas Bankas padomes pieņemtā normatīvā akta nosaukums
Kārtība	231/2	12.03.2015. (05.05.2015.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2010. gada 9. septembra kārtībā Nr. 183/3 "Dalības kārtība Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā""
Kārtība	232/4	27.04.2015. (01.05.2015.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 12. decembra kārtībā Nr. 217/1 "Dalības Latvijas Bankas organizētajās <i>Eurosistēmas</i> monetārās politikas operācijās kārtība""
Kārtība	232/5	27.04.2015. (15.06.2015.)	"Dalības kārtība skaidrās naudas darījumos Latvijas Bankā"
Noteikumi	142	12.05.2015. (01.07.2015.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2013. gada 12. decembra noteikumos Nr. 130 "Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku""
Kārtība	233/3	12.05.2015. (08.06.2015.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 16. septembra kārtībā Nr. 213/9 "Par Latvijas Bankas klientu norēķinu kontu apkalpošanas noteikumiem""
Kārtība	234/1	01.06.2015. (22.06.2015.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2010. gada 4. novembra kārtībā Nr. 186/4 "Dalības kārtība sistēmā TARGET2-Latvija""
Noteikumi	143	09.07.2015. (01.10.2015.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2012. gada 13. septembra noteikumos Nr. 93 "Kredītu reģistra noteikumi""
Kārtība	238/1	20.10.2015. (02.11.2015.)	"Grozījums Latvijas Bankas padomes 2013. gada 12. decembra kārtībā Nr. 217/1 "Dalības Latvijas Bankas organizētajās <i>Eurosistēmas</i> monetārās politikas operācijās kārtība""

9. pielikums

TERMINI

Aizdevumu iespēja uz nakti (*marginal lending facility*) – Eirosistēmas piedāvātā pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai no Latvijas Bankas saņemtu aizdevumu uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi pret atbilstošiem aktīviem.

"Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma" (ABSIP) (*asset-backed securities purchase programme (ABSPP)*) – programma, kuras ietvaros Eirosistēma iegādājas atbilstošus ar aktīviem nodrošinātus vērtspapīrus.

Atklātā tirgus operācija (*open market operation*) – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no to mērķa, regularitātes un procedūrām Eirosistēmas atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas un strukturālās operācijas.

Atlikušais termiņš – līdz parāda instrumenta dzēšanas vai aizdevuma atmaksas datumam vai kādas citas finanšu operācijas beigu datumam atlikušais laiks.

Banknošu ētikas iniciatīva (*Banknote Ethics Initiative (BnEI)*) – iniciatīva, kas uzsākta Valūtas konferencē 2013. gada maijā un izveidota, lai nodrošinātu ētisku uzņēmējdarbības praksi, koncentrējot uzmanību uz korupcijas novēršanu un prettrestu likumu ievērošanu banknošu ražošanā. ECB, Latvijas Banka un pārējo eiro zonas valstu centrālās bankas iekļautas to organizāciju sarakstā, kuras atbalsta šīs iniciatīvas mērķus (saraksts publicēts Banknošu ētikas iniciatīvas interneta vietnē).

Banku savienība – ES līmeņa banku uzraudzības un noregulējuma sistēma, kas darbojas, pamatojoties uz visā ES piemērojamiem noteikumiem. Banku savienības dalībvalstis ir eiro zonas valstis un tās ES valstis, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras izvēlas piedalīties šajā savienībā.

Bruto norēķinu sistēma – pārvedumu sistēma, kurā norēķins par katru naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu tiek veikts, pamatojoties uz katru atsevišķu maksājuma rīkojumu atbilstoši to saņemšanas secībai.

Centrālā valdība – valsts institucionālās vienības, t.sk. ministrijas, vēstniecības, pārstāvniecības, aģentūras, padomes, izglītības, veselības aizsardzības, tiesībsargājošās, kultūras un citas valsts iestādes, kuru kompetence attiecas uz visu valsts ekonomisko teritoriju, izņemot sociālās nodrošināšanas fondu administrēšanu. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Cenu stabilitāte – cenu stabilitātes saglabāšana ir Eirosistēmas galvenais mērķis. ECB Padome definējusi cenu stabilitāti kā eiro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mazāku par 2%. ECB Padome arī darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā vidējā termiņā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu tam.

EBA Clearing (*EBA Clearing S.A.S. à capital variable*) – Eiropas un starptautisko lielāko banku dibināta kapitālsabiedrība, kas nodrošina Eiropas visaptverošas maksājumu infrastruktūras risinājumus, piedāvājot gan liela apjoma, gan neliela apjoma eiro veiktu maksājumu klīringa un norēķina pakalpojumus plašam banku lokam ES.

ECB Ģenerālpadome – viena no ECB lēmēj institūcijām, kuras sastāvā ir ECB prezidents, viņa vietnieks un visu ES valstu centrālo banku prezidenti.

9. pielikums (turpinājums)

ECB Padome – galvenā ECB lēmējinstītūcija, kuras sastāvā ir ECB Valdes locekļi un eiro zonas valstu centrālo banku vadītāji.

Eiro zona – ES valstis, kuras saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību ievieš eiro kā to vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienota monetārā politika, par ko atbild ECB Padome. 2015. gada beigās eiro zonu veidoja Austrija, Beļģija, Francija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Somija, Spānija un Vācija.

Eiropadome (European Council) – ES iestāde, kas nosaka ES vispārējo politisko ievirzi un prioritātes. To veido ES valstu vai to valdību vadītāji, kā arī Eiropadomes priekšsēdētājs un EK priekšsēdētājs.

Eiropas Banku iestāde (EBI) (European Banking Authority (EBA)) – ES iestāde ar juridiskās personas statusu, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un darbojas, lai nodrošinātu efektīvu un atbilstīgu uzraudzības regulējuma un uzraudzības līmeni visā ES banku nozarē. Tās vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti ES un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību.

Eiropas Centrālā banka (ECB) – ECBS un Eirosistēmas centrālā institūcija, kam saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem piešķirts juridiskās personas statuss. ECB, sadarbojoties ar ES valstu centrālajām bankām, īsteno Eirosistēmai un ECBS izvirzītos uzdevumus saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) – ietver ECB un ES valstu centrālās bankas. Centrālās bankas tajās ES valstīs, kuras vēl nav ievieš eiro, īsteno neatkarīgu monetāro politiku saskaņā ar attiecīgās valsts normatīvajiem aktiem un tādējādi nav iesaistītas Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanā.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) (European Systemic Risk Board (ESRB)) – neatkarīga ES struktūra, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību, lai palīdzētu novērst vai mazināt ES finanšu stabilitātes sistēmiskos riskus, kas rodas finanšu sistēmas attīstības gaitā, ņemot vērā makroekonomisko attīstību, un izvairītos no plašu finansiālo grūtību periodiem. Tā veicina iekšējā tirgus netraucētu darbību un šādi nodrošina finanšu sektora ilgtspējīgu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē.

Eirosistēma – ietver ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas. Eirosistēmas lēmēj-institūcijas ir ECB Padome un ECB Valde.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) – padomdevēja struktūra, kas izveidota, lai veicinātu ES valstu politikas koordinēšanu tautsaimniecības un finanšu jomā. EFK pēc ES Padomes un EK pieprasījuma sniedz atzinumus savas kompetences jomās, nodrošina dialogu starp Padomi un ECB un palīdz sagatavot Padomes darbu. EFK darbojas ES valstu valdību (parasti Finanšu ministriju) un centrālo banku pārstāvji, kā arī EK un ECB pārstāvji.

EONIA (eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indekss) (EONIA; euro overnight index average) – efektīvās procentu likmes, kas dominē eiro starpbanku darījumu uz nakti tirgū, rādītājs. To aprēķina kā eiro denominēto beznodrošinājuma aizdevumu uz nakti procentu likmju vidējo svērtu rādītāju saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem.

ES Padome – iestāde, kurā tiek pārstāvētas ES valstu valdības. ES Padomē tiekas ES valstu ministri, lai pieņemtu tiesību aktus un koordinētu politiku. ES Padome ir būtiska ES lēmumu pieņemēja. Juridiski ES Padome ir viena iestāde, bet tā tiekas 10 dažādos

9. pielikums (turpinājums)

sastāvos atkarībā no tā, kādus jautājumus paredzēts apspriest. ES Padomes nozīmīgākie uzdevumi ir risināt sarunas par tiesību aktiem un pieņemt tos, attīstīt ES kopējo ārpolitiku un drošības politiku, slēgt ES vārdā starptautiskus nolīgumus, kā arī kopā ar Eiropas Parlamentu pieņemt ES budžetu.

EURIBOR (eiro starpbanku piedāvājuma procentu likmju indekss) (*EURIBOR; euro interbank offered rate*) – procentu likme, par kādu eiro zonā plkst. 11.00 pēc Viduseiropas laika viena kredītiestāde, kas ir aktīva eiro naudas tirgus dalībniece, piedāvā starpbanku termiņnoguldījumus eiro citai šāda veida kredītiestādei.

Fiksētas procentu likmes instruments – finanšu instruments, kura kupons nemainās visā instrumenta darbības laikā.

Finanšu konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo finanšu aktīvus un finanšu pasīvus (tiešās investīcijas, portfelieguldījumi, atvasinātie finanšu instrumenti, citi ieguldījumi un rezerves aktīvi) starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem (nerezidentiem).

Finanšu stabilitāte – tāds finanšu sistēmas (finanšu starpnieki, tirgi un tirgus infrastruktūras) stāvoklis, kādā tā spēj izturēt šokus, neradot nozīmīgus finanšu starpniecības un kopējo finanšu pakalpojumu piedāvājuma traucējumus.

Galvenā refinansēšanas operācija – regulāra atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizsoļu procedūras palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes – ECB Padomes noteiktās galveno refinansēšanas operāciju, aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas procentu likmes.

Ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO) (*targeted longer-term refinancing operations (TLTRO)*) – likviditāti nodrošinošās reversās operācijas, kuras Eirosistēmā veic divu gadu laikā ar standartizsoļu palīdzību, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūras, un kuru mērķis ir veicināt kredītiestāžu veikto mājāsaimniecību un nefinanšu sabiedrību kredīšanu eiro zonas valstīs.

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (ITRO) (*longer-term refinancing operation (LTRO)*) – atklātā tirgus operācija, kuras termiņš ir ilgāks par vienu nedēļu un kuru Eirosistēma veic reversā darījuma veidā. Regulāro mēneša operāciju termiņš ir 3 mēneši, bet 2007. gada augustā sāko papildu operāciju, kuru biežums ir mainīgs, termiņš var svārstīties no 1 rezervju prasību izpildes termiņa līdz 36 mēnešiem.

Kapitāla konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo neproducēto nefinanšu aktīvu bruto iegādi/atsavināšanu un kapitāla pārvedumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem (nerezidentiem).

Kapitāla vērtspapīri – vērtspapīri, kas nodrošina līdzdalību komercsabiedrības kapitālā. Tie ietver biržās tirgotas akcijas (kotētas akcijas), nekotētas akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Klīrings (tīrvērtē) – maksājuma dokumentu vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kas notiek pirms norēķina un kā rezultātā, pamatojoties uz visiem norēķinu dalībnieku iesniegtajiem maksājuma dokumentiem, aprēķina katra norēķinu dalībnieka klīringa neto pozīciju, t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējiem norēķinu dalībniekiem.

Kredītiestāde – kapitālsabiedrība, kas dibināta, lai pieņemtu noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka un savā vārdā izsniegtu kredītus, un sniegtu citus finanšu pakalpojumus.

9. pielikums (turpinājums)

Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma) – Latvijas Bankas neto norēķinu sistēma, kas nodrošina klientu maksājuma rīkojumu apstrādi un klīringa (tīrvērtes) norēķinus.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas ietver skaidro naudu apgrozībā un eiro zonas rezidentu uz nakti veiktos noguldījumus MFI.

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas ietver M1 un eiro zonas rezidentu MFI veiktos noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot (īstermiņa krājnoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (īstermiņa noguldījumus).

M3 – plašās naudas rādītājs, kas ietver M2, tirgojamus instrumentus, īpaši atpirkšanas līgumus, naudas tirgus fondu akcijas un daļas, kā arī MFI emitētos parāda vērtspapīrus ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot.

Maksājumu balance – statistikas pārskats, kas atspoguļo darījumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem (nerezidentiem). Tā ietver tekošo kontu, kapitāla kontu un finanšu kontu.

Mājsaimniecība – fiziskā persona vai fizisko personu grupa kā patērētājs un tikai pašu galapatēriņam domātu preču ražotājs un nefinanšu pakalpojumu sniedzējs, pašnodarbinātā persona, kas strādā savā profesionālajā praksē vai zemnieku (zvejnieku) saimniecībā ar mērķi gūt ienākumus vai labumus, nenodarbina nevienu citu personu un nav reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā.

Monetārā finanšu iestāde (MFI) – centrālā banka, kredītiestāde, krājaizdevu sabiedrība, naudas tirgus fonds un cita finanšu iestāde, kas pieņem noguldījumus vai tuvus noguldījumu aizstājējus no klientiem, kuri nav MFI, uz sava rēķina piešķir kredītus un veic ieguldījumus vērtspapīros, kā arī elektroniskās naudas iestāde, kuras pamatdarbība ir elektroniskās naudas emisija. Latvijas Banka izveido, uztur un regulāri aktualizē "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstu" Latvijas Bankas interneta vietnes (www.bank.lv) sadaļā "Statistika". Šo sarakstu iekļauj arī ECB savā interneta vietnē, kur tā regulāri publicē ES valstu MFI sarakstu. Latvijā 2015. gada beigās bija 61 MFI.

Monetārie ienākumi – Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanas procesā uzkrātie eiro zonas valstu centrālo banku ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar ECB Padomes vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, kurus tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un kredītiestāžu noguldījumiem eiro zonas valstu centrālajās bankās.

Naudas bāze – skaidrā nauda (banknotes un monētas) apgrozībā, kredītiestāžu obligātās rezerves Eirosistēmā, kā arī kredītiestāžu virsrezerves Eirosistēmas noguldījumu iespējas un pārējo ar monetārās politikas operācijām saistīto saistību ietvaros.

Nefinanšu sabiedrība – institucionāla vienība, kuras pamatdarbība ir preču ražošana un nefinanšu pakalpojumu sniegšana, t.sk. Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā reģistrēts individuālais komersants.

Nodrošinājums – iekļāti vai kā citādi nodoti aktīvi, kas garantē aizdevuma atmaksu, kā arī aktīvi, kas tiek pārdoti saskaņā ar atpirkšanas līgumiem. Eirosistēmas reversajos darījumos lietotajam nodrošinājumam jāatbilst noteiktiem atbilstības kritērijiem.

"Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (NOIP) (covered bond purchase programme (CBPP)) – programma, kuras ietvaros Eirosistēma iegādājas atbilstošas nodrošinātās obligācijas.

9. pielikums (turpinājums)

Noguldījumi – MFI kontos uz noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem noguldīti naudas līdzekļi.

Noguldījums ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI, nenosakot termiņu, un kurus iespējams izņemt, vai nu iepriekš brīdinot MFI atbilstoši līgumā noteiktajam brīdinājuma termiņam, vai arī samaksājot tai nozīmīgu soda naudu.

Noguldījumu iespēja (*deposit facility*) – Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai Latvijas Bankā veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi.

Paplašinātā aktīvu iegādes programma (PAIP) – paplašinātā spēkā esošā privātā sektora aktīvu iegādes programma, Eirosistēmas ietvaros veicot arī valsts sektora aktīvu iegādi. Šī programma ietver trešo nodrošināto obligāciju iegādes programmu (NOIP3), ABSIP un VSAIP.

Parāda vērtspapīrs – vērtspapīrs, kas apliecina emitenta saistības pret tā turētāju un emitenta apņemšanos veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīra turētājam noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šim vērtspapīram parasti ir noteikta procentu likme (kupons), vai arī tas tiek pārdots ar diskontu/uzcenojumu summai, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā.

Precizējoša operācija (*fine-tuning operation*) – atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Šo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma – norēķinu sistēma, kurā naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu apstrāde un norēķins notiek individuāli un secīgi (neizmantojot mijieskaitu) reālajā laikā.

Reversais darījums (*reverse transaction*) – darījums, kurā Eirosistēma pērk un pārdod aktīvus saskaņā ar atpirkšanas līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Rezervju prasība – prasība kredītiestādēm un krājaizdevu sabiedrībām rezervju prasību izpildes periodā turēt obligātās rezerves centrālajā bankā. Atbilstību prasībām nosaka, pamatojoties uz rezervju konta dienas atlikumu vidējo rādītāju rezervju prasību izpildes periodā.

Sistēmiskais risks – risks, ka, vienam dalībniekam nespējot nokārtot savas saistības sistēmā, arī citi dalībnieki nespēs nokārtot savas saistības noteiktajā termiņā, izraisot tālāku ietekmi, kas apdraud finanšu sistēmas stabilitāti vai uzticamību. Šādu nespēju pildīt saistības var radīt darbības vai finanšu problēmas.

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) – starptautiska organizācija, kas 1944. gada jūlijā iecerēta, lai veicinātu starptautisko monetāro sadarbību, valūtas kursu stabilitāti, valstu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu un nodrošinātu īslaicīgu finansiālu palīdzību SVF dalībvalstīm maksājumu plūsmu līdzsvarošanai.

Starptautisko investīciju bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo finanšu aktīvu un finanšu pasīvu starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem (nerezidentiem) atlikumu vērtību un sastāvu noteiktā datumā, kā arī šo atlikumu vērtības pārmaiņas attiecīgajā laika periodā.

Starptautisko norēķinu banka (SNB) (*Bank for International Settlements (BIS)*) –

9. pielikums (turpinājums)

starptautiska finanšu organizācija, kas 1930. gada maijā dibināta, lai veicinātu starptautisko monetāro un finanšu sadarbību. SNB darbojas kā centrālo banku banka.

STEP2 sistēma – *EBA Clearing* uzturēta maksājumu sistēma, kas paredzēta eiro veiktu neliela apjoma klientu maksājumu apstrādei. STEP2 sistēma ir PE-ACH (*Pan-European Automated Clearing House*) sistēma, kura pilnībā atbilst Eiropas Maksājumu padomes SEPA klīringa un norēķinu infrastruktūru prasībām un kura vienīgā nodrošina visu ES kredītiestāžu sasniedzamību SEPA.

Strukturālās operācijas – atklātā tirgus operācijas, kuras regulāri vai neregulāri Eirosistēmā veic gadījumos, kad ECB vēlas koriģēt Eirosistēmas strukturālo likviditātes pozīciju attiecībā pret finanšu sektoru.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma (*TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system*) – Eirosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma eiro. Pirmās paaudzes TARGET sistēmu 2008. gada maijā nomainīja TARGET2 sistēma.

TARGET2 sistēma – otrās paaudzes TARGET sistēma. Tā veic maksājumu norēķinus eiro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopēja informācijas tehnoloģiju platforma, kurā visi maksājuma uzdevumi tiek iesniegti apstrādei.

TARGET2 vērtspapīriem (T2V) (TARGET2-Securities (T2S)) – Eirosistēmas vienotā tehniskā platforma, kas ļauj centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un centrālajām bankām nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

TARGET2-Latvija sistēma – TARGET2 komponentsistēma Latvijā, kuras darbību nodrošina Latvijas Banka kopīgi ar tām ECBS centrālajām bankām, kuras piedalās TARGET2 sistēmā.

Tekošais konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo preču, pakalpojumu, sākotnējo ienākumu un otrreizējo ienākumu plūsmas starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem (nerezidentiem).

Tiešās investīcijas – investīcijas, ko investors (tiešais investors) tiešā vai netiešā (izmantojot meitas sabiedrības vai asociētos uzņēmumus) veidā veic, lai iegūtu būtisku līdzdalību (īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām) kādā uzņēmumā (tiešo investīciju uzņēmumā). Tās ietver investīcijas pašu kapitāla un parāda instrumentu veidā.

Tiešie darījumi (*outright transactions*) – atklātā tirgus operācijas, kurās Eirosistēmā pērk vai pārdod atbilstošos aktīvus tieši tirgū un kuras veic tikai strukturālos nolūkos.

Tirgus risks – iespēja, ka finanšu instrumentu patiesā vērtība vai naudas plūsma svārstīsies tirgus cenu pārmaiņu ietekmē. Tirgus risks atspoguļo procentu likmju risku, valūtas risku un cenu risku.

Valdība – valsts institucionālās vienības, kuras ražo netirgojamas preces vai sniedz pakalpojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, vai kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdalē un kuras galvenokārt finansē no tautsaimniecības dalībnieku obligātajiem maksājumiem (nodokļi un nodevas). Latvijā valdība ietver centrālo valdību, sociālās nodrošināšanas fondus un vietējo valdību. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

9. pielikums (turpinājums)

"Valsts sektora aktīvu iegādes programma" (VSAIP) (*public sector asset purchase programme (PSPP)*) – programma, kuras ietvaros Eirosistēma otrreizējā tirgū iegādājas eiro zonas valstu valdību, pašvaldību, aģentūru un Eiropas institūciju emitētas obligācijas.

Vērtspapīru norēķinu sistēma – vienošanās starp vismaz trim dalībniekiem, neskaitot sistēmas uzturētāju, par vērtspapīru pārveduma rīkojumu izpildi starp šiem dalībniekiem saskaņā ar vienotiem noteikumiem un standartizētām procedūrām.

Vienotā eiro maksājumu telpa (SEPA) (*Single Euro Payments Area (SEPA)*) – Eiropas banku rosināts un Eirosistēmas un EK atbalstīts projekts ar mērķi saskaņot veidu, kā tiek veikti klientu maksājumi eiro, padarot maksājumus eiro starp Eiropas valstīm tikpat ātrus, drošus un efektīvus kā iekšzemes maksājumi. SEPA nodrošina iespēju patērētājiem, uzņēmējiem un citiem tautsaimniecības dalībniekiem neatkarīgi no to atrašanās vietas veikt gan starpvalstu, gan iekšzemes maksājumus eiro saskaņā ar vieniem un tiem pašiem galvenajiem nosacījumiem, tiesībām un pienākumiem. 2015. gada beigās SEPA aptvēra ES valstis, Islandi, Lihtenšteinu, Monako, Norvēģiju, Sanmarīno un Šveici.

Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) – ES līmeņa sistēma kredītiestāžu pruden-
ciālajai uzraudzībai eiro zonā un tajās ES valstīs, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras
izvēlas piedalīties minētajā mehānismā. Tas ir viens no svarīgākajiem banku savienības
pīlāriem, kuru veido ECB kā gala atbildīgā uzraudzības iestāde un attiecīgo ES valstu
kompetentās iestādes.

Vietējā valdība – valsts vietējās pārvaldes institucionālās vienības, kuru kompetence
attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju. Latvijas valdības institucionālo vienību
sarakstu sagatavo CSP.